

Početa stranica > Pokretanje sudskog postupka > Gdje i kako > Pravo koje države je mjerodavno?

Pravo koje države je mjerodavno?

Ako ste uključeni u spor u predmetu u kojem sve činjenice nisu povezane s istom zemljom, potrebno je utvrditi pravo koje sud primjenjuje pri odlučivanju o suštini predmeta.

S razvijanjem međunarodne trgovine i povećanjem broja putovanja povećava se i mogućnost uključenosti poduzeća ili pojedinca u spor s međunarodnim elementom. Međunarodni element može biti različito državljanstvo stranaka, prebivalište u različitim zemljama ili sklapanje ugovora o transakciji koja se odvija u inozemstvu.

U slučaju spora nije dovoljno utvrditi koji sud ima međunarodnu nadležnost za vođenje sudskog postupka i donošenje presude već je potrebno utvrditi i mjerodavno pravo za utvrđivanje suštine predmeta.

Za detaljne informacije koje se odnose na određenu zemlju odaberite odgovarajuću zastavu.

Posljednji put ažurirano: 17/11/2021

Stranicu održava Europska komisija. Informacije na ovoj stranici ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske komisije. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest koja se odnosi na propise za autorska prava za europske stranice.

Koje će se pravo primjenjivati? - Belgija

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Obvezujući su izvori belgijskog nacionalnog prava zakonodavstvo, opća pravna načela i običajno pravo. Zakonodavstvo donosi nadležno tijelo, opća pravna načela imaju pravnu snagu jer je društvo uvjerenjeno u njihovu pravnu vrijednost, a običajno pravo čine nepisani običaji i općeprihvaćene prakse.

U Belgiji ne postoji sustav presedana: kao što je slučaj s doktrinom, sudska praksa samo je jedan od izvora mjerodavnog prava. Sudske odluke vrijede isključivo između stranaka, a drugi suci koji odlučuju u sličnim slučajevima, nisu obvezani tim odlukama. Osim Ustavnog suda (*Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof*), nijedan sud ne može obvezati druge sudove da slijede upute utvrđene u sudskoj praksi. Čak ni presudom Kasacijskog suda (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*) nisu utvrđene upute obvezujuće za sud kojemu je upućen predmet na ponovno ispitivanje. Presuda postaje obvezujuća za sud koji je pozvan da donese konačnu odluku o sporu tek ako Kasacijski sud drugi put donese istu presudu u jednom predmetu.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Savezna javna služba za vanjske poslove raspolaže bazom podataka u kojoj su dostupne sve bilateralne i multilateralne konvencije od 1987. nadalje:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Tekstovi mnogih konvencija koje su na snazi u Belgiji objavljuju se u službenom listu *Moniteur belge / Belgisch Staatsblad*, koji je od 1997. dostupan u elektroničkom obliku:

<http://justice.belgium.be>

Na istim internetskim stranicama, u rubrici *Législation consolidée / Geconsolideerde Wetgeving* (konsolidirano zakonodavstvo) (koja od 1. kolovoza 2004. sadržava 2800 stavaka) jednako je tako moguće pronaći tekstove mnogih konvencija, čak i onih donesenih prije 1997.

Belgija je u načelu suverena zemlja koja ima vrhovnu vlast nad subjektima koji su pod njezinom nadležnošću. Međutim, zbog sve veće internacionalizacije društva na Belgiju se sve više primjenjuju propisi nadnacionalnih i međunarodnih organizacija i institucija. Europska unija (EU), Ujedinjeni narodi (UN), Organizacija Sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i Vijeće Europe osobito su utjecali na belgijsko pravo, s jedne strane donošenjem ugovora i propisa (izravno i neizravno primjenjivih), a s druge strane nametanjem smjernica i postupaka za pravno usklađivanje radi obvezivanja država članica tih organizacija na prilagodbu svojih unutarnjih pravnih sustava.

Izravno primjenjive konvencije o ljudskim pravima su Europska konvencija o ljudskim pravima i Europska socijalna povelja, koje je donijelo Vijeće Europe. Odgovarajući tekstovi na razini Ujedinjenih naroda su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Europska unija (EU) kao nadnacionalna organizacija znatno utječe na svoje države članice, među kojima je i Belgija. Glavni su pravni instrumenti EU-a izravno primjenjive uredbe i direktive koje prenose same države članice.

Mnoge institucije i organizacije sudjeluju u razvoju različitih grana prava, kao što su međunarodno privatno pravo, međunarodno kazneno pravo te međunarodno trgovačko i gospodarsko pravo. Među njima su Ujedinjeni narodi, UNCITRAL, Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu, UNIDROIT, Vijeće Europe, Europska unija i Europska zajednica, Međunarodna komisija za građanska stanja, IMO (Međunarodna pomorska organizacija), IATA (zračni prijevoz), BENELUX.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

U pogledu svojih materijalnih nadležnosti belgijska federalna vlast i nadležna tijela federalnih jedinica imaju mogućnost sklopiti bilateralne konvencije s drugim zemljama ili regijama. Većina konvencija potpisuje se sa susjednim zemljama ili sa zemljama s kojima Belgija ima bliske ili važne trgovinske odnose.

2 Provedba pravila o sukobu prava

Zakon od 16. srpnja 2004. o međunarodnom privatnom pravu (*Code de droit international privé*) objavljen je u belgijskom službenom listu 27. srpnja 2004. (<http://justice.belgium.be>). Dostupan je na poveznici: <http://justice.belgium.be>

Ovaj informativni list temelji se na Zakonu o međunarodnom privatnom pravu. Odredbe tog zakona koje se odnose, s jedne strane, na međunarodnu nadležnost te, s druge strane, na učinke sudskih odluka i stranih javnih isprava primjenjuju se na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu zakona te na sudske odluke i javne isprave donesene nakon njegova stupanja na snagu. Na slučajeve koji ne odgovaraju prijelaznim odredbama Zakona o međunarodnom privatnom pravu primjenjuju se mnogi različiti zakoni, kao i sudska praksa i doktrina. Osobito vidjeti:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>

- <https://www.dipr.be/fr>

Osim toga, Zakon o međunarodnom privatnom pravu ne može se primjenjivati ako nisu primjenjive međunarodne konvencije, pravo Europske unije ili odredbe određenih zakona.

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Belgijski suci ne primjenjuju samo belgijsko pravo. Često moraju donijeti odluku na temelju stranog prava.

Belgijskim međunarodnim privatnim pravom predviđeno je da se strano pravo primjenjuje u skladu s tumačenjem provedenim u inozemstvu te da sudac može zatražiti suradnju stranaka ako sam ne može utvrditi sadržaj prava. Ako je očito nemoguće da sudac pravodobno utvrdi sadržaj stranog prava, primjenjuje se belgijsko pravo (članak 15. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

2.2 Upućivanje

Od donošenja Zakona o međunarodnom privatnom pravu upućivanje prethodnog pitanja više nije prihvaćeno (članak 16. Zakona). Međutim, Zakon sadržava iznimku koja se odnosi na pravo primjenjivo na pravne osobe (članak 110. Zakona) i odredbu o mogućnosti upućivanja prethodnog pitanja prema belgijskom pravu u području sposobnosti fizičkih osoba (vidjeti u nastavku).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Do promjene poveznice (*conflict mobile*) može doći kada se promijeni vremenska (na primjer, državljanstvo) ili prostorna (na primjer, uobičajeno boravište) poveznica.

Zakonom o međunarodnom privatnom pravu nastoji se utvrditi pravilo koje valja primijeniti u najčešćim situacijama promjene poveznice.

Primjerice, kada je riječ o učincima braka, Zakonom o međunarodnom privatnom pravu kao prva poveznica utvrđuje se uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku u kojem se poziva na učinke (vidjeti članak 48. Zakona).

Kada je riječ o roditeljskom odnosu, Zakonom je utvrđeno da je pravo državljanstva osobe čije je očinstvo ili majčinstvo upitno u trenutku rođenja djeteta (članak 62. Zakona) primjenjivo pravo.

Kada je riječ o stvarnim pravima nad imovinom, ona su uređena pravom zemlje na čijem se državnom području ta imovina nalazi u trenutku u kojemu se poziva na ta prava. Međutim, Zakonom je utvrđeno da su stjecanje i gubitak tih prava uređeni pravom zemlje na čijem se državnom području ta imovina nalazi u trenutku nastajanja djela ili činjenica na koje se poziva u svrhu utvrđivanja temelja za stjecanje ili gubitak tih prava (članak 87. Zakona).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Uobičajena pravila o sukobu ne primjenjuju se u određenom broju slučajeva definiranih Zakonom o međunarodnom privatnom pravu.

1. Iznimno, pravo utvrđeno Zakonom ne primjenjuje se ako je razvidno da, s obzirom na sve okolnosti, situacija ima izrazito slabu poveznicu s Belgijom te izrazito snažnu poveznicu s nekom drugom zemljom. U tom slučaju valja primjenjivati pravo te druge zemlje (članak 19. Zakona).

2. Ostaju primjenjiva obvezna pravila ili pravila javnog poretka belgijskog prava, kojima se uređuje međunarodna situacija neovisno o pravu utvrđenom pravilima o sukobu prava (članak 20. Zakona).

3. Iznimkom od međunarodnog javnog poretka omogućeno je da se određeni aspekti stranog zakonodavstva ne primjenjuju u slučaju da stvaraju neprihvatljivi učinak za belgijski pravni poredak (vidjeti članak 21. Zakona).

2.5 Dokaz stranog prava

Belgijski sudac može zatražiti od stranaka da utvrde sadržaj i opseg stranog prava. Sudac jednako tako može primijeniti Europsku konvenciju o informacijama o stranom pravu potpisanu u Londonu 7. srpnja 1968. Ako je zatražen stvarni dokaz, stranka je pozvana da dostavi potvrdu o stranom pravu, odnosno dokument kojim strano nadležno tijelo dostavlja stvarni dokaz o propisima koji jesu ili su bili primjenjivi u predmetnoj zemlji.

3 Pravila o sukobu prava

Ako iz primjene prethodno navedenih tekstova proizlazi nadležnost belgijskog suca, on mora ispitati koje pravo mora primjenjivati u sporu. U tu svrhu primjenjuje belgijsko međunarodno privatno pravo. U tom se okviru upotrebljavaju različite poveznice, koje se razlikuju ovisno o predmetu spora. Zakon o međunarodnom privatnom pravu tematski je strukturiran i ukazuje na važnu poveznicu za svaku temu. Neke od tih tema ispitane su u nastavku ovog dokumenta.

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

To je pitanje uređeno Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I). Zakonom o međunarodnom privatnom pravu primjena Rimske konvencije iz 1980. proširena je na ugovorna pitanja koja su bila isključena iz njegova područja primjene. Uskoro se očekuje prilagodba Zakona situaciji koja proizlazi iz zamjene Rimske konvencije Uredbom Rim I.

Određena pitanja isključena iz područja primjene Uredbe uređena su određenim pravilima:

- u skladu s međunarodnim konvencijama (osobito sa Ženevskom konvencijom od 7. lipnja 1930. o jedinstvenom zakonu o trasiranim i vlastitim mjenicama i sa Ženevskom konvencijom od 19. ožujka 1931. o jedinstvenom zakonu o čekovima ili

- u skladu s određenim odredbama Zakona (osobito članak 124. o trustovima i članak 111. o partnerskim ugovorima).

Konačno, valja primijetiti da se, u skladu s člankom 25. Uredbe, i dalje primjenjuju određene međunarodne konvencije, odnosno:

- Budimpeštanska konvencija od 21. lipnja 2001. o ugovoru o prijevozu robe unutarnjim plovnim putovima,

- Međunarodna konvencija o spašavanju sastavljena u Londonu 28. travnja 1989.,

- Međunarodne konvencije za ujednačavanje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru, potpisane u Bruxellesu 23. rujna 1910., kao i Protokol o potpisivanju priložen tim konvencijama.

3.2 Izvanugovorne obveze

To je pitanje uređeno Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II). Zakonom o međunarodnom privatnom pravu njezina je primjena proširena na pitanja koja su bila isključena iz njegova područja primjene.

Određena pitanja koja nisu obuhvaćena Uredbom, uređena su određenim odredbama. Tako je obveza nastala zbog čina klevete ili kršenja privatnosti i osobnih prava uređena pravom zemlje na čijem je državnom području nastao štetni događaj ili šteta ili na čijem državnom području postoji opasnost od nastanka štetnog događaja ili štete, ovisno o izboru podnositelja zahtjeva, osim ako odgovorna osoba utvrdi da nije mogla predvidjeti da će šteta nastati u toj zemlji (vidjeti članak 99. Zakona).

Naposljetku, valja primijetiti da se u skladu s člankom 28. Uredbe i dalje primjenjuju određene međunarodne konvencije, odnosno:

- Haška konvencija od 4. svibnja 1971. o propisima koji se primjenjuju na prometne nezgode,

- Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o građanskoj nadležnosti za sudar, Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o krivičnoj nadležnosti za sudar i druge plovidbene nezgode, Međunarodna konvencija o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova, potpisane u Bruxellesu 10. svibnja 1952.,

- Međunarodna konvencija o pružanju pomoći, potpisana u Londonu 28. svibnja 1989.,

- Konvencija o priznavanju europskih patenata, potpisana u Münchenu 5. listopada 1973.,

- Međunarodna konvencija od 29. svibnja 1933. za ujednačenje nekih pravila u odnosu na zapljenu zrakoplova poduzetih kao mjera predostrožnosti,

- Međunarodne konvencije za ujednačavanje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru, potpisane u Bruxellesu 23. rujna 1910., kao i Protokol o potpisivanju priložen tim konvencijama.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Osim ako je drugačije propisano Zakonom o međunarodnom privatnom pravu, pravo primjenjivo u sporovima koji se odnose na stanje i sposobnost jest pravo zemlje čiji je osoba državljanin (nacionalno pravo). Istim je propisom uređena promjena spola (članak 35.b Zakona).

Kada je riječ o sposobnosti fizičkih osoba, Zakonom o međunarodnom privatnom pravu predviđeno je pravilo o djelomičnoj mogućnosti upućivanja prethodnog pitanja: u smislu da će biti uređeno belgijskim pravom ako strano pravo vodi do primjene tog prava (vidjeti članak 34. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

U skladu s općim načelom pravo primjenjivo na utvrđivanje prezimena i imena jest pravo zemlje čiji je ta osoba državljanin (članak 37. Zakona) ili ako osoba ima više državljanstava pravo jedne od država čiji je ta osoba državljanin (članak 37. stavak 2. Zakona).

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Kao općenito pravilo za utvrđivanje primjenjivog prava člankom 62. stavkom 1. prvim podstavkom Zakona predviđeno je da su utvrđivanje i osporavanje očinstva ili majčinstva neke osobe uređeni pravom zemlje čiji je ta osoba državljanin u trenutku rođenja djeteta ili, ako takvo utvrđivanje proizlazi iz dobrovoljnog čina, u trenutku tog čina.

Ako mjerodavnim zakonom nije predviđen djetetov pristanak za dobrovoljno utvrđivanje očinstva ili majčinstva, obveza i uvjeti takvog pristanka te način njegova izražavanja utvrđeni su pravom države u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište u vrijeme davanja pristanka (članak 62. stavak 1. drugi podstavak Zakona).

3.4.2 Posvojenje

Uvjeti utvrđivanja posvajanja uređeni su nacionalnim pravom jednog posvojitelja ili zajedničkim nacionalnim pravom obaju posvojitelja. Ako posvojitelji nemaju isto državljanstvo, uvjeti su uređeni zakonom njihova uobičajenog boravišta ili belgijskim pravom (članak 67. Zakona).

Pravo primjenjivo na različite potrebne suglasnosti jest pravo zemlje uobičajenog boravišta posvojene osobe. Međutim, ako tim pravom nije predviđena potreba za pristankom posvojene osobe ili bioloških roditelja ili pravnog zastupnika, odnosno ako to pravo ne poznaje institut posvajanja, taj je pristanak uređen belgijskim pravom (članci 67. i 68. Zakona).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Kada je riječ o primjenjivom pravu u području braka, Zakonom je utvrđena razlika između:

1. obećanja braka: pravo zemlje uobičajenog boravišta budućih bračnih drugova ili, ako to nije moguće, pravo zemlje čije državljanstvo imaju budućni bračni drugovi ili, ako to nije moguće, belgijsko pravo (članak 45. Zakona o međunarodnom privatnom pravu);
2. sklapanja braka: nacionalno pravo svakog bračnog druga, osim u slučaju braka između osoba istog spola u smislu da je odredba stranog prava kojom je takav brak zabranjen odbačena ako jedan od bračnih drugova ima državljanstvo zemlje ili uobičajeno boravište na državnom području zemlje čijim je pravom takav brak dopušten (članak 46. Zakona);
3. formalnosti: pravo zemlje na čijem je državnom području sklopljen brak (članak 47. Zakona);
4. učinaka braka: pravo zemlje uobičajenog boravišta bračnih drugova ili, ako to nije moguće, pravo zemlje čije državljanstvo imaju bračni drugovi ili, ako to nije moguće, belgijsko pravo (članak 48. Zakona).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Kada je riječ o partnerstvima ili bilo kojem obliku izvanbračne zajednice koji podliježe registraciji, belgijsko pravo čini razliku ovisno o tome je li riječ o „odnosima zajedničkog života” koji između članova te zajednice stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku i onih koji između članova te zajednice ne stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku.

U pogledu prvih primjenjivo pravo jest pravo koje se primjenjuje na brak (vidjeti prethodno navedeno). Suprotno tome, u pogledu odnosa zajedničkog života koji između članova zajednice ne stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku, primjenjivo pravo jest pravo zemlje na čijem je državnom području zajednički život doveo do prve registracije.

Neregistrirani odnos zajedničkog života (slobodna zajednica) nije posebno uređen.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Kada je riječ o razvodu braka ili zakonskoj rastavi primjenjuju se pravila iz Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III). Izbor prava koje se primjenjuje na bračne drugove mora se definirati najkasnije pri njihovu prvom pojavljivanju na sudu kojem je podnesena tužba za razvod braka ili zakonsku rastavu.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U članku 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja spominje se Haški protokol od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja. Općenito se primjenjuje pravo države u kojoj uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište. Međutim, između djece i roditelja te za osobe mlađe od 21 godine u njihovim odnosima s osobama koje nisu njihovi roditelji te između bračnih drugova ili bivših bračnih drugova ili između osoba čiji je brak poništen, postoje posebna pravila. Protokolom je predviđena i mogućnost određivanja prava.

Osim toga, Haška konvencija od 24. listopada 1956. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece primjenjuje se u odnosima Belgije sa zemljom koja je stranka konvencije, ali koja nije ratificirala prethodno navedeni Haški protokol od 23. studenoga 2007.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Partneri mogu sami odabrati pravo kojim će biti uređen njihov režim bračne stečevine. To će pravo biti ili pravo zemlje prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka ili nacionalno pravo jednog od bračnih drugova (članak 49. Zakona).

U slučaju nepostojanja odabira primjenjivog prava režim bračne stečevine uređen je pravom zemlje prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka. Ako se njihova boravišta ne nalaze u istoj zemlji, primjenjivo pravo jest pravo zemlje čiji su bračni drugovi državljanji u trenutku sklapanja braka. U ostalim slučajevima primjenjuje se pravo zemlje na čijem je državnom području sklopljen brak (članak 51. Zakona).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Primjenjuje se Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

3.8 Nekretnine

Za određivanje primjenjivog prava upotrebljava se i kriterij lokacije nekretnine (vidjeti članak 87. Zakona).

3.9 Nesolventnost

U području stečaja primjenjuje se Uredba br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku. U toj je Uredbi polazno načelo primarni univerzalni stečajni postupak nakon čega, ako je primjenjivo, slijede sekundarni teritorijalni postupci.

Posljednji put ažurirano: 17/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Bugarska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Bitne odredbe bugarskog međunarodnog privatnog prava sadržane su u zakonu o međunarodnom privatnom pravu (*Kodeks na mezdunarodnoto chasno pravo*) (KMCP). Glavno načelo za utvrđivanje prava mjerodavnog za odnose u okviru privatnog prava s međunarodnim elementom jest da su ti odnosi uređeni pravom države s kojom su najbliže povezani.

Na temelju Ustava, ratificirani međunarodni ugovori dio su domaćeg prava zemlje i imaju prednost nad pravilima nacionalnog zakonodavstva.

Pravila o sukobu zakona koja se primjenjuju u parničnim postupcima mogu se pronaći i u Zakonu o parničnom postupku (*Grazhdanski protsesualen kodeks*, GPK).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Vidjeti prethodno.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Vidjeti prethodno

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Na temelju članka 28. KMCP-a sud po službenoj dužnosti provjerava međunarodnu nadležnost i stranke u sporu to ne moraju zatražiti. Protiv odluke kojom se utvrđuje da li ta nadležnost postoji može se podnijeti privremena i kasacijska žalba. Sud je obavezan poznavati i primjenjivati pravila o sukobu zakona.

Ako utvrđivanje mjerodavnog prava ovisi o klasifikaciji bitnih elemenata ili pravnog odnosa, ti se elementi ili odnosi klasificiraju na temelju bugarskog prava.

Sud pri ocjenjivanju te klasifikacije mora uzeti u obzir međunarodni element u odnosima koji se rješavaju.

2.2 Upućivanje

U bugarskome međunarodnom privatnom pravu postoji i primjenjuje se načelo uzvrat i daljnjeg upućivanja (*renvoi*). Upućivanje natrag na bugarsko pravo i upućivanje na pravo treće zemlje nije dopušteno kad je riječ o:

1. pravnom statusu pravnih osoba i subjekata bez pravne osobnosti
2. formalnim zahtjevima za pravne poslove
3. odabiru mjerodavnog prava
4. uzdržavanju
5. ugovornim odnosima
6. izvanugovornim odnosima.

Na temelju članka 40. stavka 3. KMPC-a u slučaju prihvaćanja načela *renvoi* primjenjuje se bugarsko materijalno pravo odnosno pravo treće zemlje.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Na temelju članka 27. KMPC-a, ako je osnova za međunarodnu nadležnost postojala u trenutku pokretanja postupka, ta se nadležnost zadržava čak i ako je ta osnova prestala postojati u tijeku postupka. Ako međunarodna nadležnost nije postojala u trenutku pokretanja postupka, ta se nadležnost dodjeljuje ako osnova za to nastane u tijeku postupka.

Promjene okolnosti do kojih u međuvremenu dođe, a temelj su za utvrđivanje mjerodavnog prava, nemaju retroaktivni učinak: članak 42. KMPC-a.

Ako se lokacija imovine promijeni nakon uspostave ili prestanka stvarnog prava, mjerodavno pravo mijenja se u skladu s tim. Na temelju članka 66. KMPC-a, ako se imovina premjesti, prava stečena na temelju prava države u kojoj se ta imovina prethodno nalazila ne može se izvršavati na štetu prava države u koju je ta imovina premještena.

Na temelju članka 93. stavka 4. KMPC-a, ugovorne strane u svakom se trenutku mogu dogovoriti da je za ugovor u potpunosti ili djelomično mjerodavno pravo drukčije od prava koje je prethodno bilo mjerodavno za taj ugovor.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Odredba stranog prava ne primjenjuje se samo ako su posljedice njezine primjene očito nespojive s bugarskim javnim poretom.

Primjenom pravila o sukobu zakona u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu ne dovodi se u pitanje primjena obveznih pravila bugarskog prava koja se, s obzirom na njihov predmet i svrhu, moraju primjenjivati neovisno o upućivanju na strano pravo.

Sud može uzeti u obzir obvezna pravila druge države s kojom predmetni odnosi imaju blisku poveznicu ako se ta pravila, u skladu s pravom države koja ih je utvrdila, moraju primijeniti neovisno o tome koje je pravo utvrđeno kao mjerodavno na temelju pravila o sukobu zakona iz Zakona. Kako bi odlučio hoće li uzeti u obzir ta posebna obvezna pravila, sud mora uzeti u obzir prirodu tih pravila i njihov predmet te posljedice njihove primjene ili neprimjene.

Bugarski sudovi nadležni su za postupke pokrenute protiv više tuženika ako osnova za nadležnost postoji u odnosu na jednog od tih tuženika. Ako su bugarski sudovi nadležni za jedan od postupaka koje je pokrenuo tužitelj, nadležni su za odlučivanje i u ostalim postupcima.

2.5 Dokaz stranog prava

Sud ili drugo tijelo koje primjenjuje pravo po službenoj dužnosti utvrđuje sadržaj stranog prava. Sud može upotrijebiti metode predviđene u međunarodnim ugovorima, može zatražiti informacije od Ministarstva pravosuđa ili drugog tijela te zatražiti mišljenja vještaka i specijaliziranih ustanova.

Neovisno o prethodno navedenom, stranke imaju pravo dostaviti dokumente kojima se utvrđuje sadržaj odredaba stranog prava na kojem temelje svoje prijedloge ili prigovore, ili na drugi način pomoći sudu ili drugom tijelu koje primjenjuje pravo. Sud ili drugo tijelo koje primjenjuje pravo može strankama naložiti da mu pomognu u utvrđivanju sadržaja stranog prava.

Strano pravo tumači se i primjenjuje kako se tumači i primjenjuje u državi koja ga je stvorila.

Određivanje tereta dokazivanja utvrđuje se na temelju materijalnog prava kojim su uređene posljedice činjenice koja zahtijeva dokazivanje.

Ako se nadležnost bugarskih sudova može propisati sporazumom stranaka u sporu, ta se nadležnost može utvrditi čak i bez takvog sporazuma ako je tuženik prihvati izričito ili prešutno poduzimanjem radnji u pogledu merituma spora.

Bugarska tijela za izvršenje imaju isključivu nadležnost za prisilnu provedbu izvršenja ako obvezu koja je predmet takvog postupka mora izvršiti osoba s uobičajenim boravištem u Bugarskoj ili ako se predmet tog postupka nalazi u Bugarskoj.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

To je područje uređeno Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I), a Bugarska je isto tako stranka Rimske konvencije iz 1980., [E^A Konvencije 80/934/EEZ o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze otvorene za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980.](#)

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Bugarski sudovi nadležni su za postupke o ugovornim odnosima ako je tuženikovo uobičajeno boravište, sjedište ili glavno mjesto poslovanja u Bugarskoj, ako je tužitelj ili podnositelj zahtjeva bugarski državljanin ili pravna osoba registrirana u Bugarskoj, te ako je mjesto izvršenja obveze u Bugarskoj ili ako je tuženikovo glavno mjesto poslovanja u Bugarskoj.

Ugovori su uređeni pravom koje odaberu stranke.

Osim ako je dogovoreno drukčije, pretpostavlja se da su stranke kao mjerodavno pravo prihvatile ono pravo čija je primjena strankama poznata ili bi trebala biti poznata te koje je općepoznato u međunarodnoj trgovini i koje uobičajeno poštuju stranke ugovora iste vrste u okviru konkretne trgovine.

Stranke imaju mogućnost same odabrati mjerodavno pravo za cijeli ugovor odnosno jedan njegov dio.

Ako je predmet ugovora stvarno pravo na nekretnini, taj se ugovor smatra najbliže povezanim s državom u kojoj se ta nekretnina nalazi.

Sklapanje i materijalna valjanost ugovora ili bilo koje zasebne odredbe ugovora uređeni su pravom države koje se primjenjuje na valjanost ugovora. Ugovor je valjan ako ispunjuje formalne zahtjeve utvrđene pravom mjerodavnim za ugovor kako je predviđeno Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili pravom države u kojoj je ugovor sklopljen. Pravo kojim je ugovor uređen primjenjuje se i kad je riječ o dokazivanju postojanja ugovora, ako to pravo sadržava pravila o pravnim pretpostavkama ili druge odredbe o teretu dokazivanja.

Bugarski sudovi nadležni su za postupke koje su pokrenuli potrošači ako je tuženikovo uobičajeno boravište, registrirano sjedište ili glavno mjesto poslovanja u Bugarskoj, ako je tužitelj ili podnositelj zahtjeva bugarski državljanin ili pravna osoba registrirana u Bugarskoj, te ako mu je uobičajeno boravište u Bugarskoj.

Odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu ne primjenjuju se ni na koje obveze koje proizlaze iz mjenice, zadužnice ili čeka.

3.2 Izvanugovorne obveze

To je područje uređeno Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”).

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Za obveze koje proizlaze iz protupravnog čina mjerodavno je pravo države na čijem je državnom području izravna šteta nastala ili će vjerojatno nastati (*lex loci delicti commissi*). Ako i počinitelj protupravnog čina i osoba kojoj je šteta nanesena imaju uobičajeno boravište ili mjesto poslovanja u istoj državi u trenutku nastanka štete, primjenjuje se pravo te države.

Neovisno o prethodno navedenom, ako se na temelju svih okolnosti čini da je protupravni čin očito bliže povezan s drugom državom, mjerodavno je pravo te druge države. Očito bliža poveznica može se temeljiti na već postojećem odnosu među strankama, kao što je ugovor koji je blisko povezan s predmetnim protupravnim činom.

Bugarski sudovi nadležni su za postupke u pogledu štete pretrpljene zbog protupravnog čina ako tuženik i tužitelj imaju uobičajeno boravište ili sjedište u Bugarskoj te ako je štetna radnja počinjena u Bugarskoj ili ako je šteta nastala u Bugarskoj.

Ako su šteta ili rizik od nastanka štete prouzročeni neispravnim proizvodom, za obvezu naknade štete mjerodavno je pravo države u kojoj osoba kojoj je šteta nanesena ima uobičajeno boravište.

Za obveze koje proizlaze iz nepoštenog tržišnog natjecanja i ograničavanja tržišnog natjecanja mjerodavno je pravo države na čijem državnom području interesi konkurenata u tim odnosima ili kolektivni interesi potrošača jesu ili će vjerojatno biti izravno i znatno narušeni.

Za obveze koje proizlaze iz povrede prava osobnosti koju su počinili mediji masovne komunikacije ili iz povrede prava koja se odnose na zaštitu osobnih podataka mjerodavno je, ovisno o želji osobe kojoj je šteta nanesena, pravo države u kojoj je uobičajeno boravište te osobe, pravo države na čijem je državnom području šteta nastala ili pravo države tuženikova mjesta poslovanja.

Za obveze koje proizlaze iz štete za okoliš mjerodavno je pravo države na čijem je državnom području šteta nastala.

Za obveze koje proizlaze iz povrede autorskih i srodnih prava te prava industrijskog vlasništva mjerodavno je pravo države za koju se zaštita traži (*lex loci protectionis*).

Za obveze koje proizlaze iz neopravdanog bogaćenja mjerodavno je pravo države u kojoj se takvo bogaćenje odvija, osim ako se odvija u vezi s nekim drugim odnosom među strankama (npr. ugovor koji je blisko povezan s neopravdanim bogaćenjem).

Za obveze koje proizlaze iz zastupanja bez ovlasti mjerodavno je pravo države uobičajenog boravišta ili mjesta poslovanja dotične stranke u trenutku takvog zastupanja. Ako je obveza koja proizlazi iz zastupanja bez ovlasti povezana sa zaštitom fizičke osobe ili konkretne imovine, mjerodavno je pravo države u kojoj se osoba ili imovina nalazila u trenutku zastupanja bez ovlasti. Ako se na temelju svih okolnosti čini da je zastupanje bez ovlasti očito bliže povezano s drugom državom, mjerodavno je pravo te druge države.

Nakon nastanka obveze koja proizlazi iz izvanugovornog odnosa stranke mogu same odrediti pravo mjerodavno za tu obvezu.

Pravom mjerodavnim za obveze koje proizlaze iz izvanugovornog odnosa uređeni su uvjeti i opseg odgovornosti te osobe koje snose odgovornost, osnove za izuzeća od odgovornosti te sva ograničenja i podjele odgovornosti, mjere koje se poduzimaju za osiguranje izvršenja, vrste ozljede ili štete, osobe koje imaju pravo na naknadu zbog osobno pretrpljene ozljede ili štete, odgovornost za ozljedu koju je prouzročila druga osoba, načini na koje obveza može prestati i dokazivanje obveza.

Mjerodavnim pravom nije uređena odgovornost države i javnopravnih tijela, uključujući njihova tijela i predstavnike, za radnje koje obavljaju izvršavajući svoje ovlasti.

Bez obzira na to koje je pravo mjerodavno, pri utvrđivanju odgovornosti moraju se uzeti u obzir pravila o sigurnosti i postupanju koja su bila na snazi u vrijeme i u mjestu počinjenja štetne radnje.

Za pravo osoba koje su pretrpjele ozljedu ili štetu na izravnu tužbu protiv osiguratelja osobe za koju se tvrdi da je odgovorna mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na obvezu koja proizlazi iz predmetnog izvanugovornog odnosa.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Za pravnu i poslovnu sposobnost osobe mjerodavno je njezino nacionalno pravo (*lex patriae*) (pravo države čiji je ta osoba državljanin). Ako su pravom koje se primjenjuje na konkretan odnos utvrđeni posebni uvjeti u pogledu pravne sposobnosti, primjenjuje se to pravo. Na temelju članka 50. stavka 2. KMCP-a, ako ugovor sklapaju osobe koje se nalaze na državnom području iste države, osoba koja ima pravnu sposobnost na temelju prava te države ne može se pozvati na svoju nesposobnost na temelju prava druge države, osim ako je suprotna strana znala za tu nesposobnost ili nije znala za tu nesposobnost zbog nepažnje u trenutku sklapanja ugovora. Odredba stavka 2. ne primjenjuje se na poslove u obiteljskim i nasljednim odnosima te na poslove koji se odnose na stvarna prava na nekretninama koje se nalaze u državi koja nije država mjesta sklapanja posla.

Sposobnost osobe da obavlja djelatnosti komercijalne prirode bez osnivanja pravne osobe utvrđuje se pravom države u kojoj je ta osoba registrirana kao trgovac. Ako se ne zahtijeva registracija, primjenjuje se pravo države u kojoj se nalazi glavno mjesto poslovanja te osobe.

Na temelju članka 53. KMCP-a, za ime/naziv osobe i promjena tog imena/naziva mjerodavno je nacionalno pravo te osobe. Učinak promjene državljanstva na ime/naziv utvrđuje se pravom države čije je državljanstvo ta osoba stekla. Ako je riječ o osobi bez državljanstva, učinak promjene njezina uobičajenog boravišta na ime/naziv utvrđuje se pravom države u kojoj ta osoba uspostavi svoje novo uobičajeno boravište.

Za ime/naziv te promjenu imena/naziva može biti mjerodavno bugarsko pravo ako to zatraži osoba s uobičajenim boravištem u Bugarskoj.

Osim toga, bugarski sudovi nadležni su za stvari koje se odnose na promjenu ili zaštitu imena/naziva, ako je osoba bugarski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Bugarskoj, za stvari koje se odnose na ograničavanje ili lišavanje pravne sposobnosti bugarskih državljanina te za stvari koje se odnose na opoziv ograničavanja ili lišavanja pravne sposobnosti bugarskih državljanina, za uspostavu i prekid skrbništva ili starateljstva, za proglašenje nestanka ili smrti, ako je osoba kojoj se dodjeljuje skrbnik ili staratelj bugarski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Bugarskoj.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Bugarski sudovi i druga tijela nadležni su za postupke za utvrđivanje i osporavanje odnosa između roditelja i djeteta ako je tuženikovo uobičajeno boravište u Bugarskoj, ako je tužitelj ili podnositelj zahtjeva bugarski državljanin te ako je roditelj ili dijete, u svojstvu stranke, bugarski državljanin ili mu je uobičajeno boravište u Bugarskoj. Ta se nadležnost primjenjuje i na stvari koje se odnose na osobne i stvarne odnose između roditelja i djece te na posvojenje, poništaj ili opoziv posvojenja, ako je posvojitelj, posvojenik ili jedan od roditelja posvojenika bugarski državljanin ili mu je uobičajeno boravište u Bugarskoj.

Za uspostavu odnosa između roditelja i djeteta mjerodavno je pravo države čije je državljanstvo dijete steklo u trenutku rođenja. Isto se pravo primjenjuje na osobne odnose između roditelja u trenutku rođenja. Načelo uzvrat i daljnjeg upućivanja (*renvoi*) na pravo treće zemlje prihvaća se ako se tim pravom priznaje uspostava odnosa između djeteta i njegovih roditelja.

3.4.2 Posvojenje

Uvjeti za posvojenje uređeni su pravom države čiji su državljanin bili posvojitelj (ili posvojitelji) i posvojenik u trenutku podnošenja zahtjeva za posvojenje. Ako te osobe imaju različita državljanstva, primjenjuje se nacionalno pravo svake od tih osoba. Ako je posvojenik bugarski državljanin, mora se zatražiti suglasnost ministra pravosuđa. Rokovi i postupak za davanje suglasnosti za posvojenje osobe koja je bugarski državljanin u slučaju kad je posvojitelj strani državljanin utvrđeni su uredbom ministra pravosuđa. Ako je posvojenik bugarski državljanin, posvojitelj s uobičajenim boravištem u drugoj državi (neovisno o tome je li riječ o bugarskom ili stranom državljaninu) mora ispunjavati i uvjete za posvojenje na temelju prava te druge države. Za učinke posvojenja mjerodavno je zajedničko nacionalno pravo posvojitelja i posvojenika. Ako posvojitelj i posvojenik nemaju isto državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište.

Bugarski sudovi nadležni su za postupke o uzdržavanju ako tuženik ima uobičajeno boravište u Bugarskoj, ako je tužitelj ili podnositelj zahtjeva bugarski državljanin i ako uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište u Bugarskoj.

Za obveze uzdržavanja mjerodavno je pravo države u kojoj uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište, osim ako je nacionalno pravo te osobe za nju povoljnije. U takvim slučajevima mjerodavno je nacionalno pravo uzdržavane osobe. Ako u mjerodavnom pravu nije dopuštena dodjela naknade za uzdržavanje, primjenjuje se bugarsko pravo.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Brak se u Bugarskoj sklapa pred matičarom ako je jedan od bračnih drugova bugarski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Bugarskoj. Brak između dvoje stranih državljanina može se u Bugarskoj sklopiti pred konzularnim službenikom ili diplomatskim predstavnikom države podrijetla dotičnih stranih državljanina ako je to dopušteno na temelju prava te države. Bugarski državljanin u inozemstvu mogu sklopiti brak pred nadležnim tijelom strane države ako je to dopušteno na temelju prava te države. Brak između bugarskih državljanina u inozemstvu može se sklopiti pred bugarskim konzularnim službenikom ili diplomatskim predstavnikom ako je to dopušteno na temelju prava države primateljice. Brak između bugarskog državljanina i stranog državljanina u inozemstvu može se sklopiti pred bugarskim konzularnim službenikom ili diplomatskim predstavnikom ako je to dopušteno na temelju prava države primateljice i nacionalnog prava stranog državljanina. Bugarski sud postupa u bračnim stvarima ako je jedan od bračnih drugova bugarski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Bugarskoj. Formalni zahtjevi za brak uređeni su pravom države u kojoj je taj brak sklopljen.

Materijalni zahtjevi za sklapanje braka uređeni su za svakog od budućih bračnih drugova pravom države čiji je državljanin svaka od tih osoba u trenutku sklapanja braka.

Kad je riječ o bugarskom državljaninu koji sklapa brak u inozemstvu, odobrenje iz članka 6. stavka 2. Obiteljskog zakona (*Semeen kodeks*) može dodijeliti bugarski diplomatski predstavnik ili konzularni službenik.

Ako je jedan od budućih bračnih drugova bugarski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Bugarskoj, brak se sklapa pred bugarskim matičarom, a ako je u mjerodavnom stranom nacionalnom pravu utvrđena prepreka za sklapanje braka koja je na temelju bugarskog prava nespojiva sa slobodom sklapanja braka, ta se prepreka zanemaruje.

Osoba koja je strani državljanin ili osoba bez državljanstva mora potvrditi bugarskom matičaru da se u njezinu nacionalnom pravu priznaje valjanost braka sklopljenog pred stranim nadležnim tijelom te da ne postoje prepreke za sklapanje tog braka na temelju njezina nacionalnog prava.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Ne postoje posebna pravila o sukobu zakona.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

To je područje uređeno Uredbom Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu.

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Za razvod bračnih drugova istog stranog državljanstva mjerodavno je pravo države čiji su oni državljanin u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod.

Za razvod bračnih drugova različitog stranog državljanstva mjerodavno je pravo države u kojoj se u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod nalazilo njihovo zajedničko uobičajeno boravište. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je bugarsko pravo.

Ako u mjerodavnom stranom pravu razvod nije dopušten, a jedan je od bračnih drugova bugarski državljanin ili mu je u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod uobičajeno boravište u Bugarskoj, mjerodavno je bugarsko pravo.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

To je područje uređeno Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja.

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Za obveze uzdržavanja mjerodavno je pravo države u kojoj uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište, osim ako je nacionalno pravo te osobe za nju povoljnije. U takvim slučajevima mjerodavno je nacionalno pravo uzdržavane osobe. Ako su uzdržavana osoba i obveznik uzdržavanja državljanin iste države,

a uobičajeno boravište obveznika uzdržavanja nalazi se u toj državi, mjerodavno je zajedničko nacionalno pravo tih dviju osoba. Ako u mjerodavnom pravu u prethodno navedenim slučajevima nije dopuštena dodjela naknade za uzdržavanje, primjenjuje se bugarsko pravo.

Ako obveze uzdržavanja između bivših bračnih drugova nastanu zbog poništaja braka ili razvoda, mjerodavno je pravo koje je primijenjeno na razvod ili poništaj braka.

Pravom mjerodavnim za uzdržavanje utvrđuje se sljedeće:

1. može li se zatražiti uzdržavanje, u kojem iznosu i tko ga može zatražiti
2. tko može zatražiti uzdržavanje i u kojim rokovima
3. može li se uzdržavanje izmijeniti i pod kojim uvjetima
4. osnova za prestanak prava na uzdržavanje
5. obveza obveznika uzdržavanja da nadoknadi iznos tijelu koje je umjesto njega isplatilo naknadu za uzdržavanje.

Pri utvrđivanju iznosa naknade za uzdržavanje mora se voditi računa o financijskoj sposobnosti obveznika uzdržavanja i stvarnim potrebama uzdržavane osobe, čak i ako je mjerodavnim stranim pravom propisano drukčije.

Za poništaj braka mjerodavno je pravo koje je bilo mjerodavno za materijalne zahtjeve za sklapanje braka.

Za poništaj i razvod braka vidjeti odgovarajuću temu.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Sud koji je nadležan za stvari koje se odnose na poništaj i razvod nadležan je za stvari koje se odnose na osobne i stvarne odnose između bračnih drugova. Za osobne odnose između bračnih drugova mjerodavno je njihovo zajedničko nacionalno pravo. Za osobne odnose između bračnih drugova koji nemaju isto državljanstvo mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi njihovo zajedničko uobičajeno boravište ili, ako ga nemaju, pravo države s kojom su oba bračna druga najbliže povezana. Za stvarne odnose među bračnim drugovima mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na njihove osobne odnose.

3.7 Oporuke i nasljedstva

To je područje uređeno Uredbom (EU) br. 650/2012 od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Bugarski sudovi i druga tijela nadležni su za postupke o nasljeđivanju ako je preminula osoba u trenutku smrti imala uobičajeno boravište u Bugarskoj ili je u tom trenutku bila bugarski državljanin te ako se dio njezine ostavine nalazi u Bugarskoj.

Za nasljeđivanje pokretne imovine mjerodavno je pravo države u kojoj je preminula osoba u trenutku smrti imala uobičajeno boravište. Za nasljeđivanje nepokretne imovine mjerodavno je pravo države u kojoj se ta imovina nalazi. Ako je preminula osoba odabrala pravo države svojeg državljanstva u trenutku tog odabira, to je pravo mjerodavno za nasljeđivanje sve njezine ostavine. Odabir mjerodavnog prava ne smije utjecati na nužni dio koji pripada nasljednicima, a utvrđen je na temelju prethodno navedenog mjerodavnog prava.

Za sposobnost osobe da raspolaže svojom ostavinom na temelju oporuke (sastavljanje i opoziv) mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na nasljeđivanje. Oporuka je formalno valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj je sastavljena ili države čiji je oporučitelj bio državljanin u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti, ili države u kojoj je oporučitelj imao uobičajeno boravište ili u kojoj će se nalaziti nepokretna imovina koja je predmet oporuke.

Pravom koje se primjenjuje na nasljeđivanje uređeni su vrijeme i mjesto pokretanja postupka o nasljeđivanju, raspon i redoslijed prvenstva nasljednika, udjeli nasljednika, sposobnost za nasljeđivanje, preuzimanje obveza preminule osobe i njihova raspodjela među nasljednicima, prihvati i odricanje od nasljedstva, rokovi za prihvaćanje nasljedstva, raspoloživi dio ostavine te uvjeti za materijalnu valjanost oporuke. Ako na temelju mjerodavnog prava ne postoje nasljednici, ostavina koja se nalazi na državnom području Bugarske prelazi na bugarsku državu ili općinu.

3.8 Nekretnine

To je područje uređeno Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. srpnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze („Rim I”).

U slučaju da se prethodno navedena uredba ne primjenjuje, primjenjuju se odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Stvari koje se odnose na nepokretnu imovinu koja se nalazi u Bugarskoj, stvari koje se odnose na izvršenje ili osiguranje na takvoj imovini i stvari koje se odnose na prijenos ili uspostavu stvarnih prava na takvoj imovini rješavaju isključivo bugarski sudovi i druga tijela.

Za posjed, vlasništvo i druga stvarna prava na pokretnoj i nepokretnoj imovini mjerodavno je pravo države u kojoj se ta imovina nalazi (*lex loci rei sitae*).

Neovisno o tome je li riječ o pokretnoj ili nepokretnoj imovini, vrsta stvarnih prava utvrđuje se istim pravom.

Za stjecanje i prestanak stvarnih prava i prava posjeda mjerodavno je pravo države u kojoj se imovina nalazila u trenutku izvršenja radnje ili nastanka okolnosti kojom se opravdava stjecanje ili prestanak.

Za stjecanje, prijenos i prestanak stvarnih prava na prijevoznim sredstvima mjerodavno je pravo države zastave plovila, pravo države u kojoj je zrakoplov registriran ili pravo države u kojoj upravitelj željezničkih vozila i cestovnih motornih vozila ima mjesto poslovanja.

3.9 Nesolventnost

To je područje uređeno Uredbom Vijeća (EZ) br. 1346/2000 te, počevši od 26. lipnja 2017., Uredbom (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti.

Vidjeti „Nesolventnost”.

Korisne mogu biti sljedeće internetske stranice:

<http://www.justice.government.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/>

<http://www.vks.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

Posljednji put ažurirano: 06/04/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Češka

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Ključni je nacionalni akt u pogledu pravila o sukobu zakona Zakon br. 91/2012 o međunarodnom privatnom pravu.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

1.2.1. Pregled važnih multilateralnih međunarodnih konvencija kojima se uređuje mjerodavno pravo:

1.2.1.1. Izravno primjenjivo

Varšavska konvencija o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni zračni prijevoz, Varšava, 1929.

Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR), 1956.

Konvencija iz Guadalajare o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni zračni prijevoz koji obavlja osoba koja nije ugovorni prijevoznik, 1961.

Bečka konvencija o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu, 1963.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode, 1971.

Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu putnika i prtljage cestom (CVR), 1973.

Konvencija o zastari u međunarodnoj prodaji robe, 1974.

Konvencija Ujedinjenih naroda o prijevozu robe morem, 1978.

Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Beč, 1980.

Konvencija o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF), 1980.

Konvencija o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni zračni prijevoz, Montreal, 1999.

1.2.2.2. Sukob zakona

Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, Hag, 1996.

Haška konvencija o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba, 2000.

Haški protokol o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja, 2007. (cijeli EU kao stranka)

1.3 Glavne bilateralne konvencije

1.3.1. Pregled najvažnijih bilateralnih međunarodnih sporazuma kojima se uređuje mjerodavno pravo:

Ugovor između Čehoslovačke Republike i Narodne Republike Albanije o pravnoj pomoći u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1959.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije o uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1964. (odnosi se na sve države sljednice bivše Jugoslavije)

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Bugarske o pravnoj pomoći i uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1976.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Mongolije o pružanju pravne pomoći i o pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1976.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Republike Kube o uzajamnoj pravnoj pomoći u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1980.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1982. (odnosi se na Rusku Federaciju i brojne druge države sljednice bivšeg SSSR-a)

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Socijalističke Republike Vijetnama o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima, 1982.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Poljske o pravnoj pomoći i uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim, radnim i kaznenim stvarima, 1987.

Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Mađarske o pravnoj pomoći i uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 1989.

Ugovor između Češke Republike i Rumunjske o pravnoj pomoći u građanskim stvarima, 1994.

Ugovor između Češke Republike i Ukrajine o pravnoj pomoći u građanskim stvarima, 2001.

Ugovor između Češke Republike i Republike Uzbekistana o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim i kaznenim stvarima, 2002.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Ovo je pitanje uređeno člankom 23. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Sud primjenjuje strano pravo po službenoj dužnosti. Pravo se primjenjuje na jednak način kao u državi u kojoj je na snazi. Odredbe prava koje se primjenjuje odredbe su koje bi se primjenjivale za odlučivanje o predmetu u državi u kojoj je to pravo na snazi, bez obzira na njihov poredak u sustavu ili status javnog prava, pod uvjetom da nisu u sukobu s odredbama češkog prava koje se mora primijeniti.

Sud po službenoj dužnosti utvrđuje koji dio stranog prava treba primijeniti. Sud ili javno tijelo koje odlučuje u predmetima za koje je mjerodavno to pravo poduzima sve potrebne korake za utvrđivanje tog prava.

2.2 Upućivanje

Ovo je pitanje općenito uređeno člankom 21. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Uzvratanje i daljnje upućivanje (*renvoi*) se prihvaća, uz iznimku odnosa koji se temelje na ugovornom i radnom pravu. Ako su mjerodavno pravo odabrale stranke, odredbe o sukobu zakona mogu se uzeti u obzir samo ako to proizlazi iz sporazuma stranaka.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Općenito je slučaj da se određeni kriterij ocjenjuje samo kad se procjenjuje pravno važna činjenica. Naravno, posebna pravila o sukobu zakona ponekad mogu riješiti pitanje – na primjer, vidjeti pravila o stvarnim pravima u točki 3.8.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Ovo je pitanje općenito uređeno člankom 24. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Pravo koje bi trebalo primijeniti u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ne treba se primijeniti u iznimnim okolnostima u kojima se, nakon pravilno argumentiranog razmatranja sažetog prikaza svih okolnosti te posebice opravdanog očekivanja stranaka u pogledu primjene drugog prava, zaključiti da bi ono bilo nerazmjerno i u suprotnosti s razumnim i pravičnim rješenjem odnosa među strankama. U tim uvjetima i ako to ne utječe na prava drugih osoba, treba primijeniti pravo koje odražava takvo rješenje.

2.5 Dokaz stranog prava

Ovo je pitanje uređeno člankom 23. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Sud po službenoj dužnosti utvrđuje koji dio stranog prava treba primijeniti. Sud ili javno tijelo koje odlučuje u predmetima za koje je mjerodavno to pravo poduzima sve potrebne korake za utvrđivanje tog prava.

Ako sud ili javno tijelo koje odlučuje u predmetima za koje je mjerodavno to pravo nije upoznato sa sadržajem stranog prava, o tome može zatražiti mišljenje Ministarstva pravosuđa.

Ako se strano pravo ne može utvrditi u razumnom roku, ili ako takvo utvrđivanje nije moguće, primjenjuje se češko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Ugovorne obveze uređene su člancima 87. i 89. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. To je ograničeno na ugovorne obveze ili njihove aspekte koji nisu obuhvaćeni područjem primjene zakonodavstva EU-a ili međunarodnih ugovora, osim ako je tim zakonodavstvom ili ugovorima dopušteno da budu obuhvaćene tim zakonom. Stoga je to rezidualna odredba.

Za ugovore je mjerodavno pravo države s kojom je ugovor najuže povezan, osim ako su stranke odabrale mjerodavno pravo. Odabir prava mora biti izričito naveden ili mora nedvojbeno proizlaziti iz odredaba ugovora ili iz okolnosti predmeta.

Za ugovore o osiguranju mjerodavno je pravo države u kojoj vlasnik police ima uobičajeno boravište. Za ugovor o osiguranju stranke mogu odabrati mjerodavno pravo.

U slučaju ugovora o osiguranju koji podliježu Uredbi Rim I, u Zakonu se upotrebljava mogućnost koju države članice imaju na temelju članka 7. stavka 3. Uredbe kojim se strankama omogućuje odabir mjerodavnog prava u mjeri u kojoj je to dopušteno Uredbom.

U skladu s člankom 90. Zakona, za pravne odnose koji nastaju jednostranim pravnim ugovorima mjerodavno je pravo države u kojoj stranka koja sastavlja jednostrani pravni ugovor ima uobičajeno boravište ili sjedište u vrijeme sastavljanja pravnog ugovora, osim ako je za primjenu odabrano drugo pravo.

3.2 Izvanugovorne obveze

Člankom 101. Zakona o međunarodnom privatnom pravu predviđena je, uglavnom u pogledu područja primjene Uredbe Rim II, odredba o sukobu zakona samo za izvanugovorne obveze koje proizlaze iz povrede privatnosti i osobnih prava, uključujući klevetu. Za te je obveze mjerodavno pravo države u kojoj je došlo do povrede. Međutim, oštećena stranka može odabrati primjenu prava države u kojoj (a) oštećena stranka ima uobičajeno boravište ili sjedište, (b) počinitelj povrede ima uobičajeno boravište ili sjedište, ili (c) povreda ima određenu posljedicu, pod uvjetom da je počinitelj povrede to mogao predvidjeti. Izvanugovorna odgovornost također je pravno ujednačena u nizu prethodno navedenih međunarodnih sporazuma o prometu (vidjeti točku 1.2.1).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Ovo je pitanje uređeno člankom 29. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Osim ako je Zakonom određeno drukčije, za pravnu osobnost i pravnu sposobnost mjerodavno je pravo države u kojoj osoba ima uobičajeno boravište. Osim ako je Zakonom određeno drukčije, dovoljno je da fizička osoba koja izvršava pravnu radnju ima sposobnost za tu radnju na temelju prava koje se primjenjuje u mjestu gdje fizička osoba izvršava tu radnju.

Za pravila o imenu fizičkih osoba mjerodavno je pravo države čiji je ta osoba državljanin. Međutim, osoba može izabrati primjenu prava države u kojoj ima uobičajeno boravište. Ako osoba ima višestruko državljanstvo, primjenjuje se postupak iz članka 28. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Osobni status fizička osoba uređen je i u nizu bilateralnih sporazuma o pravnoj pomoći kojima je Češka obvezana. Pravila o sukobu zakona u tim se sporazumima u načelu temelje na kriteriju državljanstva i imaju prednost pred pravilima utvrđenima u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Postupak utvrđivanja i osporavanja odnosa roditelj-dijete uređen je člankom 54. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Mjerodavno je pravo države čije državljanstvo dijete stječe rođenjem. Ako dijete rođenjem stječe više od jednog državljanstva, primjenjuje se češko pravo. Ako je to u interesu djeteta, primjenjuje se pravo države u kojoj je majka djeteta imala uobičajeno boravište u trenutku rođenja. Ako dijete ima uobičajeno boravište u Češkoj i ako je to u interesu djeteta, postupak utvrđivanja i osporavanja odnosa roditelj-dijete podliježe češkom pravu. Odnos roditelj-dijete može se utvrditi u skladu s pravom države u kojoj se daje izjava o priznanju odnosa roditelj-dijete. Ako se odnos roditelj-dijete osporava u drugoj državi u sudskom ili izvansudskom postupku u skladu s pravom te države, u kojem se odnos roditelj-dijete utvrdi za drugu osobu, to je dovoljno za utvrđivanje odnosa roditelj-dijete za tu osobu. Mjerodavno pravo za odnose između roditelja i djece u pitanjima uzdržavanja utvrđuje se u skladu s Haškim protokolom o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (2007.). U ostalim predmetima koji uključuju roditeljska prava i obveze te mjere za zaštitu osobe ili imovine djeteta mjerodavno se pravo utvrđuje u skladu s Haškom konvencijom o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (1996.).

3.4.2 Posvojenje

Ovo je pitanje uređeno člancima 61. i 62. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Za posvojenje je potrebno ispuniti uvjete utvrđene pravom države čiji je posvojenik državljanin i države čiji je posvojitelj državljanin. Ako su posvojitelji državljani različitih država, moraju biti ispunjeni uvjeti pravnih sustava država obaju posvojitelja, kao i uvjeti države čiji je posvojenik državljanin. Ako bi prema tim pravilima trebalo primijeniti pravo druge države koja ne dopušta posvojenje ili ga dopušta samo u vrlo iznimnim okolnostima, a pritom oba ili barem jedan od posvojitelja ili posvojenik imaju uobičajeno boravište u Češkoj, primjenjuje se češko pravo.

Za učinke posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su sve stranke državljani u vrijeme posvojenja ili, ako to nije slučaj, pravo države u kojoj sve stranke imaju uobičajeno boravište u vrijeme posvojenja ili, ako to nije slučaj, pravo države čiji je posvojenik državljanin.

Za odnose između posvojitelja i posvojenika, ili posvojitelja u pogledu roditeljskih prava i obveza, odgoja i uzdržavanja djeteta primjenjuje se pravo utvrđeno na temelju međunarodnih ugovora navedenih u točki 3.4.1. za odnose roditelj-dijete.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Ovo je pitanje uređeno člancima 48. i 49. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Sposobnost osobe za sklapanje braka te uvjeti za valjanost braka podliježu pravu države čiji je ta osoba državljanin.

Oblik sklapanja braka podliježe pravu države u kojoj je brak sklopljen.

Brak sklopljen u veleposlanstvu Češke u drugoj državi podliježe češkom pravu. Češki državljanin ne može sklopiti brak u diplomatskom predstavništvu strane države u Češkoj.

Za osobne odnose između bračnih drugova mjerodavno je pravo države čiji su oba bračna druga državljani. Ako su bračni drugovi državljani različitih država, za odnos je mjerodavno pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište ili, ako to nije slučaj, češko pravo.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Mjerodavno pravo za partnerstva i slične odnose te njihove učinke, sposobnost za njihovo sklapanje, postupci za njihovo sklapanje ili za njihovo ukidanje, poništenje i ništavnost, te za osobne i imovinske odnose između partnera uređeno je člankom 67. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Sva ta pitanja podliježu pravu države u kojoj se partnerstvo ili sličan odnos sklapa ili je sklopljen.

Češko pravo ne uključuje odredbe o sukobu zakona u pogledu izvanbračne zajednice.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Mjerodavno pravo za razvod i poništenje braka ili utvrđivanje je li brak ništavan uređeno je člankom 50. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Češka ne sudjeluje u pojačanoj suradnji u području prava primjenjivog na razvod braka i zakonsku rastavu te stoga Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 za nju nije obvezujuća.

Za razvod je mjerodavno pravo države kojim je uređen osobni odnos bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka. (Za osobne odnose bračnih drugova mjerodavno je pravo države čiji su oba bračna druga državljani. Ako su bračni drugovi državljani različitih država, za te je odnose mjerodavno pravo države u

kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište ili, ako to nije slučaj, češko pravo.) Ako bi u skladu s tim pravilom o sukobu zakona trebalo primijeniti pravo druge države u kojoj razvod nije dopušten ili je on moguć samo u vrlo iznimnim okolnostima, a pritom je barem jedan bračni drug češki državljanin ili barem jedan bračni drug ima uobičajeno boravište u Češkoj, primjenjuje se češko pravo.

U postupku poništenja braka ili utvrđivanja je li brak ništavan, sposobnost za sklapanje braka i oblik njegova sklapanja procjenjuju se na temelju prava koja su se primjenjivala na njih u trenutku sklapanja braka.

Češko pravo ne uključuje odredbu o sukobu zakona u pogledu rastave.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Obveze uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova uređene su člankom 15. Uredbe o obvezama povezanim s Haškim protokolom o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (2007.).

3.6 Bračnoimovinski režimi

Od 29. siječnja 2019. pravila o sukobu zakona u vezi s bračnoimovinskim režimima iz Zakona o međunarodnom privatnom pravu zamijenjeni su Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima. Uredba se primjenjuje na sudske postupke koji su pokrenuti nakon 29. siječnja 2019. te na sporazume koji su zaključeni nakon tog datuma.

Ovo je pitanje uređeno člankom 49. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Za imovinske režime bračnih drugova mjerodavno je pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište; ako to nije slučaj, pravo države čiji su oba bračna druga državljani te, ako to nije slučaj, češko pravo.

Za ugovorno uređenje bračnoimovinskih prava mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na bračnoimovinske režime u trenutku sklapanja takvog ugovora. Ako to nije slučaj, bračni drugovi isto se tako mogu, radi ugovornog uređenja bračnoimovinskih prava, sporazumjeti da će za njihove bračnoimovinske režime biti mjerodavno pravo države čiji je državljanin jedan od bračnih drugova, ili države u kojoj jedan od bračnih drugova ima uobičajeno boravište, ili pravo države u kojoj se nalazi predmetna nekretnina, ili češko pravo. Ako se sporazum sklapa u drugoj državi, potrebno je sastaviti javnobilježnički zapisnik ili sličnu ispravu o ugovoru.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Mjerodavno pravo u pogledu nasljeđivanja osoba koje su umrle 17. kolovoza 2015. ili nakon toga uređeno je Uredbom (EU) br. 650/2012.

Ovo je pitanje uređeno člancima 76. i 77. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Te se odredbe odnose na nasljeđivanje osoba koje su umrle 16. kolovoza 2015. ili prije toga (osim ako je mjerodavno pravo uređeno drugačije bilateralnim međunarodnim ugovorom).

U skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu za pravno uređenje nasljeđivanja mjerodavno je pravo države u kojoj je oporučitelj imao uobičajeno boravište u trenutku smrti. Ako je oporučitelj bio češki državljanin i barem jedan od nasljednika ima uobičajeno boravište u Češkoj, primjenjuje se češko pravo.

Za sposobnost u pogledu sastavljanja ili poništenja oporuke te za učinke nedostataka u oporuci i njezinim manifestacijama mjerodavno je pravo države čiji je oporučitelj državljanin u trenutku sastavljanja oporuke, ili u kojoj oporučitelj ima uobičajeno boravište. Na sličan se način provodi utvrđivanje mjerodavnog prava u pogledu sposobnosti za sastavljanje ili poništenje drugih vrsta raspolaganja imovinom zbog smrti te za utvrđivanje koje su druge vrste raspolaganja imovinom zbog smrti prihvatljive.

Oporuka je valjana u pogledu oblika ako je njezin oblik u skladu s pravom države (a) čiji je oporučitelj bio državljanin u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti, (b) na čijem je državnom području oporuka sastavljena, (c) u kojoj je oporučitelj imao uobičajeno boravište u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti, (d) koje se primjenjuje na pravno uređenje nasljeđivanja ili koje je trebalo primijeniti na takvo uređenje u trenutku sastavljanja oporuke, ili (e) u kojoj se nalazi predmetna nekretnina. Ta se pravila isto tako odnose na oblik poništenja oporuke. Osim toga, ta se pravila *mutatis mutandis* primjenjuju na oblik ugovora o nasljeđivanju i drugih raspolaganja imovinom zbog smrti, pod uvjetom da je oporučitelj stranka ugovora o nasljeđivanju. To se isto tako odnosi na oblik poništenja ugovora o nasljeđivanju ili drugih raspolaganja imovinom zbog smrti.

Oporučitelj u oporuci može odrediti da je, umjesto prava koje bi bilo mjerodavno, za pravno uređenje nasljeđivanja mjerodavno pravo države u kojoj oporučitelj ima uobičajeno boravište u trenutku sastavljanja oporuke, uključujući i oporučno nasljeđivanje nekretnina, ili može odrediti da je za pravno uređenje nasljeđivanja, uključujući i oporučno nasljeđivanje nekretnina, mjerodavno pravo države čiji je državljanin u trenutku sastavljanja oporuke. Stranke ugovora o nasljeđivanju za pravno uređenje nasljeđivanja mogu odabrati jedan od tih pravnih sustava, pod uvjetom da je oporučitelj stranka ugovora o nasljeđivanju. To se *mutatis mutandis* primjenjuje i na druga raspolaganja imovinom zbog smrti.

U skladu s Uredbom o nasljeđivanju, ako po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje prema toj uredbi nema nasljednika ili legatara za bilo koju imovinu kojom se raspolaže zbog smrti i nijedna fizička osoba nije zakonski nasljednik, primjena tako utvrđenog prava ne sprečava pravo države članice ili subjekta kojeg za tu svrhu odredi ta država članica u stjecanju po vlastitom pravu imovine ostavine koja se nalazi na njezinom državnom području, pod uvjetom da vjerovnici imaju pravo tražiti ispunjenje svojih tražbina iz imovine cijele ostavine. U češkom je pravu ovo pitanje uređeno člankom 1634. Građanskog zakonika. U skladu s tim člankom, ako na temelju pravila o zakonskom nasljeđivanju nema nasljednika, ostavina prelazi na državu te se država smatra zakonskim nasljednikom. Država u odnosu na ostale stranke ima jednak položaj kao nasljednik koji ima pravo zahtijevati popis ostaviteljeve imovine. U skladu s člankom 78. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, ako nema nasljednika, predmeti i prava ostavitelja koja se nalaze u Češkoj prelaze na Češku; za odluke o tim pitanjima nadležni su češki sudovi. Država ili druga teritorijalna jedinica ili postojeća institucija u tom se smislu ne smatra nasljednikom, osim ako je navedena kao nasljednik u oporuci.

3.8 Nekretnine

Ovo je pitanje uređeno člancima 69. do 79. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Opće je pravilo da je za stvarna prava na nekretnini ili na pokretnoj materijalnoj imovini mjerodavno pravo države u kojoj se imovina nalazi. U skladu s tim pravom isto se tako utvrđuje je li imovina pokretnina ili nekretnina. Međutim, za odabranu imovinu i određene aspekte stvarnih prava Zakonom su utvrđena posebna pravila o sukobu zakona – vidjeti u nastavku:

U pogledu brodova i zrakoplova, za stjecanje i prestanak stvarnih prava upisanih u javni registar mjerodavno je pravo države u kojoj se vodi registar.

Za stjecanje i prestanak stvarnih prava na pokretnoj materijalnoj imovini mjerodavno je pravo države u kojoj se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je doveo do nastanka ili prestanka tog prava.

Mjerodavno pravo za stjecanje i prestanak prava vlasništva na pokretnoj materijalnoj imovini koje se prenosi na temelju ugovora jest pravo mjerodavno za ugovor koji čini osnovu za stjecanje ili prestanak prava vlasništva.

Ako se pravni postupak koji treba biti osnova za stjecanje i prestanak stvarnih prava na pokretnoj materijalnoj imovini provodi nakon početka i tijekom prijevoza imovine, za takvo je stjecanje i prestanak mjerodavno pravo mjesta iz kojeg je imovina otpremljena. Međutim, ako se stjecanje i prestanak stvarnih prava na predmetnoj imovini provodi s pomoću potvrde koja se mora predočiti radi primopredaje imovine, primjenjuje se pravo države u kojoj se potvrda nalazi u trenutku primopredaje imovine.

Odredbе o upisima u javne registre i slične evidencije koje su valjane u državi u kojoj se nalazi nekretnina ili pokretnina isto se tako primjenjuju u slučajevima kada se pravni razlozi za stjecanje, prestanak, ograničenje ili prijenos upisanog prava ocjenjuju na temelju prava druge države.

Za dosjelost je mjerodavno pravo države u kojoj se imovina nalazila na početku roka za stjecanje dosjelošću. Međutim, stjecatelj se može pozvati na pravo države u kojoj je došlo do dosjelosti ako su, od trenutka kada je imovina došla u tu državu, svi uvjeti za dosjelost na temelju prava te države bili ispunjeni.

3.9 Nesolventnost

Ovo je pitanje uređeno člankom 111. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Odredbe o sukobu zakona iz Uredbe o nesolventnosti primjenjuju se *mutatis mutandis*, osim u slučajevima koji podliježu toj Uredbi.

Posljednji put ažurirano: 31/03/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EUN-a. Prijevođe je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Njemačka

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

U razdoblju od 2007. do 2016. EU je kodificirao pravila o sukobu zakona u važnim područjima privatnog prava u obliku uredbi (konkretno, Uredba (EZ) br. 593/2008 („Uredba Rim I”), Uredba (EZ) br. 864/2007 („Uredba Rim II”) i Uredba (EU) br. 650/2012 („Uredba EU-a o nasljeđivanju”). Za pregled upućujemo na vodič „Pravosudna suradnja u građanskim stvarima u Europskoj uniji” (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-hr.do). Zbog toga je područje primjene njemačkih autonomnih pravila o sukobu zakona postalo još uže.

Glavni je izvor njemačkih nacionalnih pravila o sukobu zakona (ili međunarodnog privatnog prava) Uvodni zakon u Građanski zakonik (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* – EGBGB), posebno njegovi članci od 3. do 48. Na temelju članka 3. EGBGB-a, pravila o sukobu zakona utvrđena u zakonodavstvu EU-a i međunarodnim konvencijama imaju prednost pred odredbama tog zakona u njihovim područjima primjene.

Njemačko pravo sadržava pravila o sukobu zakona i u drugim propisima osim EGBGB-a, na primjer u Zakonu o nesolventnosti (*Insolvenzordnung* – InsO). U područjima koja nisu uređena zakonodavstvom, na primjer u međunarodnom pravu trgovačkih društava, mjerodavno pravo utvrđuju sudovi.

Napomene u točki 2. u osnovi su ograničene na njemačka nacionalna pravila o sukobu zakona.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Popis svih multilateralnih konvencija koje je Njemačka potpisala i ratificirala može se pronaći u registru B Saveznog službenog lista (*Bundesgesetzblatt*) (narudžbe putem interneta na <https://www.bgbl.de/>). Navedene multilateralne međunarodne konvencije uključuju konvencije koje sadržavaju objedinjena pravila o sukobu zakona.

Postupak za sklapanje takvih multilateralnih konvencija često pokreću međunarodne organizacije. U tom je pogledu potrebno istaknuti Hašku konferenciju o međunarodnom privatnom pravu (www.hchc.net <https://www.hchc.net/de/home/>), čija je Njemačka dugogodišnja članica.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Pojedinačne odredbe o sukobu zakona mogu se nalaziti i u bilateralnim konvencijama. Popis takvih konvencija između Njemačke i drugih država može se pronaći u registru B Saveznog službenog lista (vidjeti prethodnu točku 1.2.).

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Pitanja sukoba zakona ne pojavljuju se samo u sudskim sporovima. Poslovni partneri iz različitih država moraju znati koje je pravo mjerodavno za ugovor među njima, neovisno o bilo kojem budućem pravnom sporu. Na temelju tog prava utvrđuju se njihova prava i obveze. Vozači automobila koji putuju na odmor u druge države moraju znati u skladu s kojim će se pravom utvrđivati njihova odgovornost ako tamo prouzroče prometnu nezgodu. Na temelju tog prava utvrđuju se vrsta i opseg naknade štete.

Ako činjenice spora ukazuju na određenu povezanost s pravom druge države, njemački sud koji odlučuje u predmetu utvrdit će koje je pravo mjerodavno na temelju njemačkih pravila o sukobu zakona. Njemački suci moraju biti upoznati s njemačkim pravilima o sukobu zakona. Moraju ih primijeniti bez obzira na to zahtijeva li to stranka ili ne.

2.2 Upućivanje

Ako je u skladu s njemačkim pravilima o sukobu zakona mjerodavno pravo druge države, ali se u pravu te države upućuje na pravo neke druge države, u njemačkom se pravu takvo daljnje upućivanje općenito prihvaća u skladu s člankom 4. stavkom 1. prvom rečenicom EGBGB-a, ovisno o posebnim odredbama pravnih akata EU-a ili međunarodnih konvencija. Ako se u stranom pravu upućuje natrag na njemačko pravo, primjenjuju se materijalne odredbe njemačkog prava (članak 4. stavak 1. druga rečenica EGBGB-a).

Ako je njemačkim odredbama o sukobu zakona strankama omogućen odabir mjerodavnog pravnog sustava, u članku 4. stavku 2. EGBGB-a navodi se da se taj odabir odnosi samo na materijalne odredbe.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

U okviru njemačkog prava postoji mogućnost promjene mjerodavnog prava u situaciji kada se činjenice predmeta još mogu promijeniti. Na primjer, stvarna prava u načelu se ocjenjuju u skladu s pravom mjesta gdje se nalazi imovina, što znači da, ako se promijeni mjesto gdje se neki predmet nalazi, za njega može biti mjerodavan drugi pravni sustav.

Promjena povezujućeg čimbenika isto se tako prihvaća u drugim područjima prava, na primjer u slučaju promjene državljanstva.

Međutim, promjena mjerodavnog prava nije moguća ako je pravilima o sukobu zakona propisano vrijeme nastanka povezujućeg čimbenika. Na primjer, za utvrđivanje prava mjerodavnog za nasljeđivanje kad je riječ o osobama umrlima 17. kolovoza 2015. ili nakon tog datuma povezujući čimbenik bit će mjesto uobičajenog boravišta oporučitelja u trenutku smrti (vidjeti točku 3.7. u nastavku).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Člankom 6. EGBGB-a utvrđeno je njemačko ograničenje na temelju javnog poretka, u skladu s kojim se odredba stranog prava ne smije primijeniti ako bi njezina primjena bila očito nespojiva s temeljnim načelima njemačkog prava. U ovom slučaju „temeljna načela” znači osnovna načela pravde. Općenito, to se odnosi na ozbiljne povrede temeljnih prava zajamčenih njemačkim Ustavom. Za primjenu ograničenja na temelju javnog poretka isto je tako važno da činjenice predmeta ukazuju na njegovu povezanost s Njemačkom; u protivnom se njemački pravni sustav ne može uključiti. U tim slučajevima prednost isto tako imaju posebna pravila, posebno ona utvrđena u pravnim instrumentima EU-a (vidjeti, na primjer, članak 21. Uredbe Rim I, članak 26. Uredbe Rim II i članak 35. Uredbe EU-a o nasljeđivanju). Dodatna iznimka kad je riječ o primjeni pravila o sukobu zakona primjenjuje se u slučaju prevladavajućih obvezujućih odredbi. Na temelju prevladavajuće obvezujuće odredbe nacionalna pravila obvezno se primjenjuju jer država poštovanje tih odredbi smatra ključnim za zaštitu svojih javnih interesa, konkretno svojeg političkog, društvenog i gospodarskog uređenja. Primjena obvezujućih odredbi ima najveću važnost u pitanjima ugovornih i izvanugovornih obveza. Posebna pravila o tom pitanju utvrđena su u pravnim instrumentima EU-a koji imaju prednost (vidjeti posebno članak 9. Uredbe Rim I, koji sadržava pravnu definiciju, i članak 16. Uredbe Rim II) te u međunarodnim konvencijama.

2.5 Dokaz stranog prava

Ne samo da njemački sudovi moraju primijeniti pravila o sukobu zakona po službenoj dužnosti, nego u skladu s člankom 293. Zakona o parničnom postupku (*Zivilprozessordnung – ZPO*) isto tako moraju, nakon odgovarajućeg razmatranja, utvrditi sadržaj mjerodavnog stranog prava. To nije ograničeno samo na proučavanje stranog zakonodavstva: sud mora razmotriti tumačenje predmetnog zakonodavstva u znanstvenim radovima i sudskoj praksi. Sud se mora dovesti u položaj da može primijeniti strano pravo na isti način kao što bi to učinio sud u predmetnoj državi.

Za utvrđivanje sadržaja stranog prava sudovi se mogu poslužiti svim dostupnim izvorima informacija.

Jedan izvor informacija za države ugovornice predviđen je Europskom konvencijom o obavijestima o stranom pravu koja je potpisana u Londonu 7. lipnja 1968. Zahtjev se mora podnijeti nadležnom tijelu predmetne strane države preko nadležnog tijela za zaprimanje/slanje.

Umjesto zahtjeva za pravne informacije na temelju Europske konvencije iz Londona, sud može zatražiti i pravno mišljenje stručnjaka, pod uvjetom da taj stručnjak isto tako posjeduje znanje o praktičnoj primjeni stranog prava.

Kad je riječ o jednostavnim pitanjima, u određenim okolnostima informacije dobivene od kontaktne točke Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima ili informacije koje sud dobije vlastitim istraživanjem stranog prava mogu isto tako biti dostatne za utvrđivanje sadržaja stranog prava. Sudovi isto tako mogu pozvati stranke na suradnju u pogledu dokazivanja stranog prava, ali nisu obvezani njihovim podnescima. Stoga sudovi mogu po službenoj dužnosti upotrijebiti svaki izvor informacija, a da nisu obvezani dokazima koje su podnijele stranke.

U iznimnim slučajevima u kojima unatoč svim naporima nije moguće utvrditi sadržaj stranog prava, kao alternativa se primjenjuje njemačko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Ugovori o međunarodnoj prodaji prvo podliježu Konvenciji Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, koja se automatski primjenjuje među poduzećima iz velikog broja država ugovornica, osim u slučajevima u kojima su stranke dovoljno jasno isključile primjenu Konvencije, na primjer „odricanjem od Konvencije UN-a o prodaji”.

Za sve ostale obveznopravne ugovore sklopljene nakon 17. prosinca 2009. pitanje mjerodavnog prava u načelu se utvrđuje u skladu s Uredbom Rim I, osim ako je predmetni ugovor izvan područja primjene te uredbe, na primjer ako je riječ o imovinskopravnom ugovoru. Osim toga, primjenjuju se i članci od 46.b do 46.d EGBGB-a.

Do 17. prosinca 2009. primjenjivala se stara verzija članka 27. i dalje EGBGB-a. Ona se temeljila na Rimskoj konvenciji iz 1980. o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze. Stavljena je izvan snage s učinkom od 17. prosinca 2009., ali se i dalje primjenjuje na ugovore sklopljene prije tog datuma.

Kad je riječ o određenim ugovorima o osiguranju sklopljenima prije 17. prosinca 2009., člancima od 7. do 14. Uvodnog zakona u Zakon o ugovoru o osiguranju (*Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz – EGVVG*), u verziji koja je bila na snazi do 16. prosinca 2009., propisana su posebna pravila o sukobu zakona.

3.2 Izvanugovorne obveze

Od 11. siječnja 2009. odabir pravnog sustava koji se primjenjuje na izvanugovorne obveze općenito je utvrđen Uredbom Rim II, a dodatno i člankom 46.a EGBGB-a.

U slučajevima koji nisu obuhvaćeni Uredbom, kao što su, na primjer, povrede prava osobnosti (*Persönlichkeitsrecht*), za utvrđivanje prava države koje će biti mjerodavno njemačkim su pravom predviđena posebna pravila o sukobu zakona; ta su pravila utvrđena u člancima od 38. do 42. EGBGB-a.

Člankom 38. EGBGB-a utvrđena su pravila o pravu koje se primjenjuje na različite vrste zahtjeva na temelju neopravdanog bogaćenja.

Na temelju članka 39. EGBGB-a, za pravne zahtjeve koji proizlaze iz neovlaštenih radnji povezanih s poslovima druge osobe mjerodavno je pravo države u kojoj je radnja izvršena. Posebno se pravilo primjenjuje na namiru duga druge osobe.

Na temelju članka 40. EGBGB-a, za zahtjev za naknadu štete prouzročene nezakonitom radnjom u načelu je mjerodavno pravo mjesta gdje je odgovorna stranka izvršila nezakonitu radnju (*Recht des Handlungsorts*). Oštećena stranka može odlučiti da je umjesto tog prava mjerodavno pravo države u kojoj je šteta nastala (*Recht des Schadenseintritts*).

Člankom 42. EGBGB-a propisano je da stranke u svakom slučaju mogu odabrati mjerodavno pravo za izvanugovorni odnos i nakon događaja koji je doveo do njega.

Osim toga, na temelju članka 41. EGBGB-a, mjerodavni pravni sustav može se zamijeniti pravnim sustavom koji je, zbog posebnih okolnosti, znatno bliže povezan s činjenicama predmeta.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U skladu s njemačkim pravilima o sukobu zakona, za pravna pitanja u pogledu osobnog pravnog statusa fizičke osobe mjerodavan je pravni sustav države čiji je ta osoba državljanin (*Heimatrecht*). To se u načelu odnosi na imena (za pojedinci vidjeti članak 10. EGBGB-a) i na pitanje ima li fizička osoba pravnu i poslovnu sposobnost (članak 7. EGBGB-a).

Ako osoba ima više od jednog državljanstva (*Mehrstaater*), u članku 5. stavku 1. prvoj rečenici EGBGB-a propisano je da se kao povezujući čimbenik mora primijeniti „stvarno državljanstvo”, odnosno državljanstvo države s kojom je osoba s više državljanstava najbliže povezana. Međutim, ako osoba s više državljanstava ima i njemačko državljanstvo, u članku 5. stavku 1. drugoj rečenici EGBGB-a utvrđeno je da se primjenjuje samo njemačko državljanstvo.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Na temelju članka 19. EGBGB-a, roditeljstvo djeteta prvenstveno podliježe pravu države u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. U odnosu na svakog od roditelja, roditeljstvo se isto tako može utvrditi u skladu s pravom države čiji je taj roditelj državljanin. Naposljetku, ako je majka u braku, pravo kojim se uređuju opći učinci braka (*Ehewirkungsstatut*) (članak 14. EGBGB-a), a koje se primjenjuje u trenutku rođenja, isto tako može biti važno u pitanjima utvrđivanja roditeljstva. Kad je riječ o djeci rođenoj prije 1. srpnja 1998., primjenjuju se drukčija pravila.

Na temelju članka 20. EGBGB-a, za osporavanje roditeljstva općenito je mjerodavan pravni sustav kojim se utvrđuje roditeljstvo te, ako je postupak osporavanja pokrenulo dijete, pravo države u kojoj to dijete ima uobičajeno boravište.

3.4.2 Posvojenje

Od 31. ožujka 2020. posvojenje djeteta u Njemačkoj podliježe njemačkom pravu. U ostalim slučajevima za posvojenje je mjerodavno pravo države u kojoj posvojenik ima uobičajeno boravište u trenutku posvojenja (nova verzija članka 22. stavka 1. EGBGB-a). Postupci posvojenja dovršeni do 31. ožujka 2020. podliježu međunarodnom privatnom pravu koje se prethodno primjenjivalo, odnosno za posvojenje je mjerodavno pravo države čiji je posvojitelj bio državljanin u trenutku posvojenja (stara verzija članka 22. stavka 1. prve rečenice EGBGB-a). Posvojenje od strane jednog ili oba bračna druga podliježe pravu kojim se uređuju opći učinci braka (stara verzija članka 22. stavka 1. druge rečenice EGBGB-a).

Priznavanje i utvrđivanje valjanosti stranih posvojenja uređeni su Zakonom o valjanosti posvojenja djeteta na temelju stranog prava (*Gesetz über Wirkungen der Annahme als Kind nach ausländischem Recht*) (Zakon o valjanosti posvojenja (*Adoptionswirkungsgesetz – AdWirkG*)).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Sljedeće se napomene primjenjuju samo na brakove sklopljene između osoba suprotnog spola. Za istospolne brakove vidjeti točku 3.5.2.

Na temelju članka 13. EGBGB-a, uvjeti za sklapanje braka obično su uređeni pravom države čiji je zaručena osoba državljanin. Iznimno, u posebnim se okolnostima može primijeniti njemačko pravo.

U Njemačkoj se brak može sklopiti samo pred matičarom, ili iznimno pred osobom koju je za to posebno ovlastila strana država (članak 13. stavak 4. druga rečenica EGBGB-a).

Ako opći učinci braka nisu obuhvaćeni područjem primjene Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (Uredba EU-a o bračnoj imovini), oni podliježu pravu koje su odabrali bračni drugovi (članak 14. stavak 1. EGBGB-a).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Istospolni brakovi i registrirana životna partnerstva (*eingetragene Lebenspartnerschaften*) uređeni su člankom 17.b EGBGB-a. Na temelju tog članka sklapanje i razvrnuće registriranog partnerstva, te svi opći učinci koji nisu obuhvaćeni područjem primjene Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104 o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (Uredba EU-a o imovini registriranog partnerstva), uređeni su pravom zemlje u kojoj je životno partnerstvo registrirano (članak 17.b stavak 1. prva rečenica EGBGB-a). Isto se primjenjuje *mutatis mutandis* ako su bračni drugovi istog spola ili ako barem jedan bračni drug nije ni ženskog ni muškog spola (članak 17. b stavak 4. prva rečenica EGBGB-a). Od 1. listopada 2017. u Njemačkoj više nije moguće sklopiti registrirano partnerstvo (članak 3. stavak 3. Zakona o uvođenju prava na sklapanje braka za istospolne parove (*Eheöffnungsgesetz*)) i stoga je članak 17.b stavak 1. prva rečenica EGBGB-a, kad je riječ o sklapanju životnog partnerstva, iznimno rijedak slučaj njemačkog pravila o sukobu zakona kojim je obuhvaćen pravni odnos koji može nastati isključivo u inozemstvu.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Od 21. lipnja 2012. mjerodavno pravo za razvod utvrđeno je Uredbom Vijeća (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu („Uredba Rim III“). Ta se uredba primjenjuje čak i ako je mjerodavno pravo u skladu s njezinim odredbama pravo države koja ne sudjeluje u pojačanoj suradnji (članak 4. Uredbe). Razvod i zakonska rastava isto su tako uređeni Uredbom Rim III u slučaju brakova osoba suprotnog spola (članak 17.b stavak 4. prva rečenica EGBGB-a).

Osim toga, primjenjuju se članci 17. i 17.a EGBGB-a.

O razvodu braka u Njemačkoj može odlučiti samo sud (članak 17. stavak 3. EGBGB-a).

U skladu s člankom 17. stavkom 4. EGBGB-a, mjerodavno pravo za dijeljenje mirovinskih prava utvrđuje se prema pravu mjerodavnom za razvod (pravo o razvodu). U određenim okolnostima kada strano pravo ne priznaje dijeljenje mirovinskih prava, to će se provesti u skladu s njemačkim pravom, ako stranke to zatraže.

Uporaba obiteljskog doma i kućanskih predmeta koji se nalaze u Njemačkoj uređena je njemačkim materijalnim pravom (članak 17.a EGBGB-a).

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Pitanje mjerodavnog prava kad je riječ o zahtjevima za uzdržavanje između srodnika ili između bračnih drugova od 18. lipnja 2011. utvrđeno je Haškim protokolom o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja od 23. studenoga 2007. U skladu s njegovim člankom 2. Protokol ima opću primjenu, tj. primjenjuje se čak i ako je, u skladu s njegovim odredbama, mjerodavno pravo države koja nije država ugovornica. Stoga su njemačka pravila u EGBGB-u koja su se primjenjivala u tom pogledu stavljena izvan snage.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Imovinske posljedice braka uređene su Uredbom EU-a o bračnoj imovini. To se primjenjuje i u slučaju istospolnih brakova (članak 17. stavak 4. druga rečenica EGBGB-a). Uredbom EU-a o bračnoj imovini daje se prioritet autonomiji stranaka: budući bračni drugovi mogu odabrati pravo mjerodavno za svoj bračnoimovinski režim (članak 22. stavak 1. Uredbe EU-a o bračnoj imovini). U nedostatku sporazuma između stranaka povezujući je čimbenik mjesto boravišta bračnih drugova ili, alternativno, njihovo državljanstvo ili država s kojom su zajedno najbliže povezani (vidjeti članak 26. Uredbe EU-a o bračnoj imovini).

Zbog datuma početka njezine primjene (30. siječnja 2019.) Uredbom EU-a o imovini registriranog partnerstva nisu obuhvaćena životna partnerstva sklopljena u Njemačkoj jer od 1. listopada 2017. u skladu s njemačkim pravom nije moguće sklopiti životno partnerstvo (vidjeti prethodnu točku 3.5.2.). U skladu s Uredbom EU-a o imovini registriranog partnerstva odabir stranaka isto je tako glavni povezujući čimbenik (članak 22. stavak 1. Uredbe EU-a o imovini registriranog partnerstva). U nedostatku sporazuma o odabiru prava mjerodavno pravo za imovinske posljedice registriranog partnerstva pravo je države u skladu s čijim je pravom registrirano partnerstvo sklopljeno (vidjeti članak 26. stavak 1. Uredbe EU-a o imovini registriranog partnerstva).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Ako je smrt nastupila 17. kolovoza 2015. ili nakon toga, prvo će biti mjerodavna pravila utvrđena u Uredbi EU-a o nasljeđivanju. Na temelju te uredbe temeljni je povezujući čimbenik za pravo mjerodavno za nasljeđivanje posljednje uobičajeno boravište oporučitelja. Nasljeđivanja prije 17. kolovoza 2015. uređena su pravom zemlje čiji je oporučitelj bio državljanin u trenutku smrti, u skladu sa starom verzijom članka 25. EGBGB-a (novom verzijom članka 25. EGBGB-a propisano je da se Uredba EU-a o nasljeđivanju primjenjuje *mutatis mutandis*). U pogledu nekretnina koje se nalaze u Njemačkoj bilo je moguće odabrati primjenu njemačkog prava.

Kad je riječ o nasljeđivanjima nakon 17. kolovoza 2015., formalni zahtjevi za raspolaganja imovinom zbog smrti uređeni su novom verzijom članka 26. EGBGB-a u kojem se, u pogledu oporučnih raspolaganja, u načelu propisuje izravna primjena Haške konvencije od 5. listopada 1961., koja je za Njemačku, kao ugovornu stranku, obvezujuća od 1965. (stavak 1.), a u pogledu oblika drugih raspolaganja imovinom zbog smrti, upućuje na članak 27. Uredbe EU-a o nasljeđivanju (stavak 2.). Nasljeđivanja prije 17. kolovoza 2015. podliježu staroj verziji članka 26. EGBGB-a, u kojem su sadržane glavne odredbe o sukobu zakona iz Haške konvencije iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja. Raspolaganje je valjano s obzirom na oblik ako njegov oblik ispunjuje zahtjeve pravnog sustava s kojim je povezano, na primjer na temelju državljanstva, uobičajenog boravišta oporučitelja ili mjesta gdje je oporuka sastavljena.

3.8 Nekretnine

Na temelju članka 43. EGBGB-a, za stvarna prava mjerodavno je pravo države u kojoj se imovina nalazi. Lokalno pravo mjerodavno je za, na primjer, opseg prava vlasništva i način na koji se imovina može prenijeti ili opteretiti hipotekom ili založnim pravom.

Člankom 45. EGBGB-a propisan je poseban povezujući čimbenik za prijevozna sredstva.

Člankom 43. stavkom 2. EGBGB-a utvrđeno je posebno pravilo za prijenos imovine iz jedne države u drugu.

Konačno, emisije iz nepokretnih izvora posebno su uređene člankom 44. EGBGB-a.

U užem smislu ne postoji odabir prava u pogledu stvarnih prava. Međutim, na temelju članka 46. EGBGB-a, ako okolnosti pokazuju znatno bližu povezanost s pravom druge države, moguće je odstupiti od prava utvrđenog s obzirom na prethodno navedene povezujuće čimbenike.

3.9 Nesolventnost

Osim pravila o sukobu zakona iz Uredbe (EU) 2015/848 od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti, koja sadržava pravila kojima se uređuju odnosi među državama članicama, člankom 335. Zakona o nesolventnosti u pogledu trećih zemalja propisano je da, u načelu, postupak u slučaju

nesolventnosti i njegovi učinci podliježu pravu države u kojoj je postupak pokrenut. U članku 336. i dalje Zakona o nesolventnosti utvrđeni su posebni povezujući čimbenici za određene aspekte međunarodnog prava u području nesolventnosti koji mogu odstupati od tog načela (npr. radni odnosi, kompenzacija i pobožnost transakcija u postupku u slučaju nesolventnosti).

Posljednji put ažurirano: 15/04/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EUN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Estonija

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pitanja primjenjivog prava uglavnom su uređena [Zakonom o međunarodnom privatnom pravu](#) (dalje u tekstu „ZMPP“).

Pitanja primjenjivog prava bila su uređena općim dijelom Zakona o Građanskom zakoniku do 1. srpnja 2002., kada je na snagu stupio ZMPP. Sada se ZMPP primjenjuje umjesto njega u gotovo svim predmetima na temelju članka 24. Zakona o obveznim odnosima, općeg dijela Zakona o Građanskom zakoniku i Zakona o provedbi Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

Osim toga, potrebno je uzeti u obzir nadređenost pravila koja proizlaze iz primjenjivog prava EU-a nad nacionalnim pravom te načelo koje proizlazi iz članka 123. Ustava Republike Estonije u skladu s kojim se primjenjuju odredbe međunarodnog ugovora u slučaju sukoba zakona i ostalog estonskog zakonodavstva s odredbama međunarodnog ugovora koji je ratificirao estonski parlament. Estonija je potpisala i četiri sporazuma o pravnoj pomoći s Rusijom, Ukrajinom, Poljskom, Latvijom i Litvom, kojima se isto tako uređuju pitanja primjenjivog prava.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja, potpisana u Haagu 4. listopada 1961.; za više informacija vidjeti: <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>.

Konvencija o pravu primjenjivom na ugovorne obveze, potpisana u Rimu 19. lipnja 1980.; za više informacija vidjeti: <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>

Konvencija o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece, potpisana u Haagu 19. listopada 1996.; za više informacija vidjeti: <https://www.riigiteataja.ee/akt/214112011002>.

Protokol o pravu primjenjivom na obveze uzdržavanja, potpisan u Haagu 23. studenoga 2007.; za više informacija vidjeti: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22011A0722\(02\)&qid=1614758958480&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22011A0722(02)&qid=1614758958480&from=EN).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Sporazum između Republike Estonije, Republike Latvije i Republike Litve o pravnoj pomoći i pravnim odnosima, potpisan u Tallinnu 11. studenoga 1992.; dodatne informacije dostupne su u službenom listu: [Riigi Teataja](#).

Sporazum između Republike Estonije i Ruske Federacije o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, potpisan u Moskvi 26. siječnja 1993.; dodatne informacije dostupne su u službenom listu: [Riigi Teataja](#).

Sporazum između Republike Estonije i Ukrajine o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim i kaznenim stvarima, potpisan u Kijevu 15. veljače 1995.; dodatne informacije dostupne su u službenom listu: [Riigi Teataja](#).

Sporazum između Republike Estonije i Republike Poljske o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, radnim i kaznenim stvarima, potpisan u Tallinnu 27. studenoga 1998.; dodatne informacije dostupne su u službenom listu: [Riigi Teataja](#).

Uredbe Europske unije

Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II“) (SL L 199, 31.7.2007., str. 40.–49.)

Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, 4.7.2008., str. 6.–16.)

Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10.1.2009., str. 1.–79.)

Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27.7.2012., str. 107.–134.)

Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (SL L 343, 29.12.2010., str. 10.–16.)

Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća o postupku u slučaju nesolventnosti (SL L 141, 5.6.2015., str. 19.–72.)

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Ako se u skladu sa zakonom, međunarodnim sporazumom ili transakcijom zahtijeva primjena stranog prava, sudovi će ga primijeniti neovisno o tome je li takva primjena zatražena. To znači da obveza sudova da primijene strano pravo ne ovisi o tome je li to stranka zatražila (članak 2. stavak 1. ZMPP-a).

U nekim građanskim sudskim predmetima u kojima su stranke imale pravo sporazumno odabrati primjenjivo pravo estonski su sudovi primijenili estonsko pravo umjesto stranog prava s obzirom na to da su se stranke izričito odrekle svojeg prava odabira stranog prava.

2.2 Upućivanje

Ako je u skladu sa ZMPP-om potrebno primijeniti strano pravo (upućivanje na pravo treće države), primjenjuju se pravila međunarodnog privatnog prava predmetne zemlje. Ako takva pravila zahtijevaju primjenu estonskog prava (upućivanje na pravo prve države), primjenjuju se pravila estonskog materijalnog prava (članak 6. stavak 1. ZMPP-a).

Stoga, ako se u stranom pravu upućuje natrag na estonsko pravo, primjenjuju se pravila estonskog materijalnog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Stvaranje ili iscrpljenje stvarnog prava određuje se u skladu s pravom zemlje u kojoj se imovina nalazila u trenutku stvaranja ili iscrpljenja stvarnog prava (članak 18. stavak 1. ZMPP-a). Stoga, ako se lokacija imovine promijeni nakon stvaranja i iscrpljenja stvarnog prava, mijenja se i pravo primjenjivo na tu imovinu. Pravo zemlje boravišta fizičke osobe primjenjuje se na njezinu pasivnu i aktivnu pravnu sposobnost (članak 12. stavak 1. ZMPP-a). Stoga, ako se promijeni zemlja boravišta osobe, mijenja se i pravo primjenjivo na njezinu pasivnu i aktivnu pravnu sposobnost. Međutim, zakonom se propisuje i da se promjenom boravišta ne ograničuje već stečena aktivna pravna sposobnost (članak 12. stavak 3. ZMPP-a).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Strano pravo nije primjenjivo ako je u očitom sukobu s temeljnim načelima estonskog prava (javni poredak). U takvim se slučajevima primjenjuje estonsko pravo (članak 7. ZMPP-a).

U takvim predmetima nije odlučujuće predviđa li se stranim pravom zakonsko pravilo koje ne postoji u estonskom pravu. Umjesto toga, u skladu s klauzulom o javnom poretku, potrebno je primjenjivati estonsko pravo umjesto stranog prava ako bi primjena stranog prava predstavljala očiti sukob s temeljnim načelima estonskog prava.

U zakonodavstvu primjenjivom na ugovorne obveze predviđa se i to da odredbe mjerodavnog poglavlja ZMPP-a ne dovode u pitanje primjenu takvih odredbi estonskog prava koje su primjenjive, bez obzira na pravo kojim su uređeni ugovori (članak 31. ZMPP-a). U članku 32. stavku 3. ZMPP-a dodatno se ističe da činjenica da su stranke odabrale strano pravo kao pravo kojim se uređuje ugovor, neovisno o tome jesu li odabrale i stranu sudsku nadležnost i ako su svi elementi važni za ugovor u trenutku odabira povezani samo s jednom zemljom, ne dovodi u pitanje primjenu takvih pravila prava te zemlje te se od njih ne može odstupiti ugovorom (obvezujuća pravila).

2.5 Dokaz stranog prava

Iako je kao opće načelo propisano da sudovi moraju primijeniti strano pravo u slučajevima u kojima se to zahtijeva zakonom, međunarodnim sporazumom ili transakcijom, bez obzira na to je li ta primjena zatražena (članak 2. stavak 1. ZMPP-a), tijela i sudovi mogu zatražiti pomoć stranaka ili državnih tijela u određivanju primjenjivog stranog prava.

Iako stranke sudu mogu podnijeti dokumente kako bi se utvrdio sadržaj stranog prava, sudovi se ne moraju pridržavati tih dokumenata (članak 4. stavak 2. ZMPP-a). Sudovi isto tako imaju pravo zatražiti pomoć Ministarstva pravosuđa ili Ministarstva vanjskih poslova Republike Estonije te angažirati stručnjake (članak 4. stavak 3. ZMPP-a).

Stranke u parničnom postupku moraju dokazati primjenjivo pravo izvan Republike Estonije, međunarodno pravo ili običajno pravo samo ako sud nije upoznat s takvim pravom u skladu s člankom 234. Zakona o parničnom postupku (dalje u tekstu „ZPP“). Sud se može koristiti i drugim izvorima informacija i poduzeti mjere za utvrđivanje sadržaja prava, kako je opisano u prethodnom stavku upućivanjem na članak 4. ZMPP-a.

Pravo suda da zatraži informacije za utvrđivanje sadržaja prava koje će biti primjenjivo temelji se na načelu kontradiktornosti parničnog postupka. To je načelo uglavnom iskazano u članku 5. stavcima 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, kojima se određuje da se postupak u parnici provodi na temelju činjenica i prijedloga koje su podnijele stranke na temelju zahtjeva te da stranke imaju jednaka prava i mogućnosti za potkrijepljivanje svojih tvrdnji i opovrgavanje ili osporavanje podnesaka protustranke. Pritom stranka može odabrati činjenice koje podnosi kako bi potkrijepila svoje tvrdnje i iznijela dokaze za potvrđivanje tih činjenica.

Zakonom se dopuštaju i iznimke, pri čemu je estonsko pravo primjenjivo kad se sadržaj stranog prava ne može utvrditi u razumnom vremenskom razdoblju unatoč svim naporima (članak 4. stavak 4. ZMPP-a).

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Kao i druga pitanja međunarodnog privatnog prava, u Estoniji je pravo kojim se uređuju ugovori uređeno ZMPP-om, osim ako nije drukčije propisano međunarodnim zakonodavstvom. Pravo kojim se uređuju ugovori mogu sporazumno odabrati stranke ili, ako u skladu sa ZMPP-om stranke nemaju pravo odabrati primjenjivo pravo, ono se može odrediti na temelju primjenjivog prava koje je određeno u skladu s utvrđenim kriterijima. Budući da se, u skladu s člankom 3. stavkom 2. Zakona o stečajju, odredbe Zakona o parničnom postupku primjenjuju u stečajnim postupcima, osim ako nije drukčije predviđeno Zakonom o stečajju, te da se, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Zakona o parničnom postupku, sudski postupci vode na temelju estonskog parničnog prava, na stečajne postupke koji se vode u Estoniji primjenjivo je estonsko pravo ili pravo koje su sporazumno odabrale stranke ili, ako stranke to nisu učinile, pravo određeno na temelju kriterija predviđenih ZMPP-om.

ZMPP-om je utvrđeno da ugovori moraju biti uređeni pravom zemlje koju su sporazumno odabrale stranke. Stranke mogu odabrati pravo kojim se uređuje cijeli ugovor ili njegov dio ako je ugovor djeljiv na taj način (članak 32. stavci 1. i 2. ZMPP-a). Međutim, sporazumni odabir mjerodavnog prava nije apsolutan. U članku 32. stavku 3. ZMPP-a navodi se da činjenica da su stranke odabrale strano pravo kao pravo kojim se uređuje ugovor, neovisno o tome jesu li odabrale i stranu nadležnost i ako su svi elementi važni za ugovor u trenutku odabira povezani samo s jednom zemljom, ne dovodi u pitanje primjenu takvih pravila prava te zemlje te se od njih ne može odstupiti ugovorom (obvezujuća pravila).

Ako stranke nisu odabrale pravo kojim se uređuje ugovor, na njega se primjenjuje pravo zemlje s kojom ugovor ima najviše poveznica. Ako je ugovor djeljiv i jedan je njegov dio samostalno više povezan s drugom zemljom, taj dio može biti uređen pravom te druge zemlje (članak 33. stavak 1. ZMPP-a).

Smatra se da je ugovor najviše povezan s onom zemljom u kojoj stranka koja izvršava obvezu iz ugovora u trenutku potpisivanja ugovora ima boravište ili, u slučaju upravnog tijela te stranke, sjedište. Ako je ugovor potpisan u okviru obavljanja djelatnosti stranke koja izvršava obvezu iz ugovora, smatra se da je ugovor najviše povezan sa zemljom u kojoj je glavno mjesto poslovanja te stranke. Ako se ugovorom predviđa izvršenje obveze iz ugovora na mjestu poslovanja koje nije glavno mjesto poslovanja, smatra se da je ugovor najviše povezan sa zemljom u kojoj se nalazi drugo takvo mjesto poslovanja (članak 33. stavak 2. ZMPP-a).

Za nekretnine i ugovore o prijevozu predviđena su odstupanja od općeg pravila u pogledu mjesta izvršenja ugovora. Ako je predmet ugovora pravo na nekretninu ili pravo na upotrebu nekretnine, smatra se da je ugovor najviše povezan sa zemljom u kojoj se nalazi nekretnina (članak 33. stavak 4. ZMPP-a). Kad je riječ o ugovoru o prijevozu, smatra se da je ugovor najviše povezan sa zemljom u kojoj je glavno mjesto poslovanja prijevoznika u trenutku sklapanja ugovora ako se mjesto polaska ili odredišta ili, u slučaju ugovora o prijevozu robe, glavno mjesto poslovanja pošiljatelja ili mjesto utovara ili istovara nalaze u istoj zemlji (članak 33. stavak 5. ZMPP-a).

Posebna se pravila primjenjuju i na potrošačke ugovore (članak 34. ZMPP-a), ugovore o radu (članak 35. ZMPP-a) i ugovore o osiguranju (članci od 40. do 47. ZMPP-a). Svrha je tih posebnih pravila zajamčiti zaštitu potrošača, zaposlenika i ugovaratelja osiguranja kao slabije ugovorne stranke.

U slučaju potrošačkih ugovora pravo kojim se uređuje ugovor može se sporazumno odabrati, no pritom se potrošaču ne smije uskratiti zaštita koja mu je pružena na temelju obvezujućih pravila njegove zemlje boravišta u sljedećim slučajevima: 1. ako je u zemlji boravišta potrošača sklapanju ugovora prethodila posebna ponuda upućena potrošaču ili promidžba i potrošač je u toj zemlji obavio sve radnje potrebne za sklapanje ugovora, 2. ako su ugovorna stranka potrošača ili njezin predstavnik primili narudžbu potrošača u zemlji boravišta potrošača, 3. ako je predmet ugovora prodaja robe i potrošač je putovao iz svoje zemlje boravišta u drugu zemlju i ondje je podnio narudžbu, pod uvjetom da je potrošačevo putovanje organizirao prodavatelj kako bi potaknuo potrošača na sklapanje ugovora. Ako stranke nisu sporazumno odabrale mjerodavno pravo, na potrošačke ugovore primjenjuje se pravo zemlje boravišta potrošača.

U slučaju ugovora o radu odabranim pravom zaposleniku se ne smije uskratiti zaštita koja mu je pružena na temelju obvezujućih pravila prava zemlje koje bi se primjenjivalo u izostanku odabira prava. Ako pravo nije odabrano, ugovor o radu uređuje se pravom zemlje: 1. u kojoj zaposlenik uobičajeno izvršava svoj posao na temelju ugovora, čak i ako je privremeno zaposlen u drugoj zemlji, 2. u kojoj se nalazi mjesto poslovanja u kojem je zaposlenik zaposlen ako zaposlenik uobičajeno ne izvršava svoj posao u samo jednoj zemlji.

Ugovori o osiguranju podliježu konkretnijim pravilima. Člancima od 42. do 44. propisani su uvjeti na kojima se može temeljiti sporazumni odabir mjerodavnog prava. Ako stranke ugovora o osiguranju nisu sporazumno odabrale pravo kojim se uređuje taj ugovor, a boravište ili upravno tijelo ugovaratelja osiguranja te osigurani rizik nalaze se na državnom području iste zemlje, primjenjuje se pravo te zemlje (članak 45. stavak 1. ZMPP-a). Ako se ti zahtjevi ne ispune, primjenjuje se pravo zemlje s kojom je ugovor najviše povezan. Smatra se da je ugovor najviše povezan sa zemljom u kojoj se nalazi osigurani rizik (članak 45. stavak 2. ZMPP-a).

3.2 Izvanugovorne obveze

Estonskim pravom predviđeni su različiti razlozi za odabir prava ovisno o vrsti predmetne neugovorne obveze.

Za tužbe protiv neopravdanog bogaćenja koje proizlaze iz izvršenja obveze mjerodavno je pravo zemlje kojim se uređuju stvarni ili mogući pravni odnosi na temelju kojih je obveza izvršena. Za tužbe protiv neopravdanog bogaćenja koja proizlaze iz povrede prava druge osobe mjerodavno je pravo zemlje u kojoj je došlo do povrede. U ostalim slučajevima za tužbe koje proizlaze iz neopravdanog bogaćenja mjerodavno je pravo zemlje u kojoj je došlo do neopravdanog bogaćenja (članak 48. stavci od 1. do 3. ZMPP-a).

Za tužbe proizašle iz posloводства bez naloga mjerodavno je pravo zemlje u kojoj je došlo do posloводства bez naloga, a za tužbe proizašle iz izvršenja obveza druge osobe mjerodavno je pravo kojim se uređuju takve obveze (članak 49. stavci od 1. do 2. ZMPP-a).

Općenito je za tužbe proizašle iz nezakonitog prouzročenja štete mjerodavno pravo zemlje u kojoj su se predmetna radnja ili događaj zbog kojih je prouzročena šteta dogodili ili nastali. Ako posljedice ne postanu očigledne u zemlji u kojoj su se radnja ili događaj na kojima se temelji tužba dogodili ili nastali, pravo zemlje u kojoj su nastale posljedice radnje ili događaja mora se primijeniti na zahtjev oštećene stranke (članak 50. stavci od 1. do 2. ZMPP-a). Međutim, ograničenje se primjenjuje na naknadu koja se plaća za nezakonito prouzročenje štete. Ako je za tužbu koja proizlazi iz nezakonitog prouzročenja štete mjerodavno strano pravo, takva naknada koja je zatražena u Estoniji ne smije biti znatno veća od naknade propisane za sličnu vrstu štete estonskim pravom (članak 52. ZMPP-a).

Zakonom se strankama dopušta i da sporazumno odaberu primjenu estonskog prava nakon što nastupi događaj ili se izvrši radnja iz kojih proizlazi neugovorna obveza. Odabir prava ne utječe na prava trećih strana (članak 54. ZMPP-a).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U skladu s estonskim pravom na osobna se imena ne primjenjuju nikakva posebna pravila o primjenjivom pravu.

Estonsko pravo primjenjuje se pri određivanju boravišta fizičke osobe (članak 10. ZMPP-a). Državljanstvo fizičke osobe određuje se u skladu s pravom zemlje o čijem se državljanstvu odlučuje. Ako fizička osoba ima nekoliko državljanstava, primjenjuje se državljanstvo zemlje s kojom je osoba najviše povezana, a za osobu bez državljanstva, osobu čije se državljanstvo ne može utvrditi ili za izbjeglicu primjenjuje se boravište te osobe umjesto njezina državljanstva (članak 11. stavci od 1. do 3. ZMPP-a).

Pravo zemlje boravišta fizičke osobe primjenjuje se na njezinu pasivnu i aktivnu pravnu sposobnost, ali promjenom boravišta ne ograničuje se već stečena aktivna pravna sposobnost (članak 12. stavci od 1. do 2. ZMPP-a).

Posebni pravilom utvrđuje se kad se osoba može pozvati na nesposobnost, no transakcije koje proizlaze iz obiteljskog ili nasljednog prava i transakcije koje se odnose na nekretninu koja se nalazi u drugoj zemlji izuzete su iz tog pravila (članak 12. stavak 4. ZMPP-a). Međutim, opće je pravilo da ako osoba sklopi transakciju dok nema aktivnu pravnu sposobnost ili dok je njezina aktivna pravna sposobnost ograničena u skladu s pravom njezine zemlje boravišta, ta se osoba ne smije pozivati na nesposobnost ako ima aktivnu pravnu sposobnost u skladu s pravom zemlje u kojoj je sklopila transakciju. Opće se pravilo ne primjenjuje ako je druga stranka bila svjesna ili je trebala biti svjesna da ta osoba nema aktivnu pravnu sposobnost (članak 12. stavak 3. ZMPP-a).

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Za obiteljskopravne odnose između roditelja i djeteta mjerodavno je pravo zemlje boravišta djeteta (članak 65. ZMPP-a). Recipročna prava i dužnosti roditelja i djece proizlaze iz djetetova podrijetla, koje se određuje u skladu s postupkom određenim zakonom. Podrijetlo ne podliježe posebnim pravilima o primjenjivom pravu.

Podrijetlo se utvrđuje ili pobija u skladu s pravom zemlje djetetova boravišta u trenutku njegova rođenja, no u posebnim slučajevima podrijetlo se može utvrditi ili pobiti u skladu s pravom zemlje boravišta roditelja ili djeteta u trenutku pobijanja (članak 62. ZMPP-a).

3.4.2 Posvojenje

Za posvojenje je mjerodavno pravo zemlje boravišta posvojitelja. Za posvojenje koje obavljaju bračni drugovi mjerodavno je pravo kojim su uređene opće pravne posljedice braka u trenutku posvojenja (članak 63. stavak 1. ZMPP-a). To znači da je za posvojenje koje obavljaju bračni drugovi uglavnom mjerodavno pravo zemlje boravišta obaju bračnih drugova (članak 57. stavak 1. ZMPP-a), ali u zakonu se navodi i niz drugih osnova za odabir prava u predmetima u kojima bračni drugovi nemaju istu zemlju boravišta (članak 57. stavci od 2. do 4. ZMPP-a).

Ako je za posvojenje djeteta u skladu s pravom zemlje boravišta djeteta potreban pristanak pristanak djeteta ili neke druge osobe u obiteljskopravnom odnosu s djetetom, pravo te zemlje primjenjuje se na pristanak (članak 63. stavak 2. ZMPP-a).

Ako je za posvojenje mjerodavno strano pravo ili ako je dijete posvojeno na temelju presude stranog suda, zakonom se posebno utvrđuje da takvo posvojenje ima jednak učinak u Estoniji kao i u skladu s pravom na temelju kojeg je dijete posvojeno (članak 64. ZMPP-a). Potrebno je naglasiti i to da kad se posvaja dijete čija je zemlja boravišta Estonija, svi ostali uvjeti za posvojenje koji proizlaze iz estonskog prava isto se tako moraju ispuniti, kako je propisano pravom zemlje boravišta djeteta ili bračnih drugova (članak 63. stavak 3. ZMPP-a).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Opće pravne posljedice braka uglavnom se utvrđuju pravom zemlje boravišta obaju bračnih drugova (članak 57. stavak 1. ZMPP-a), ali u zakonu se navodi i niz drugih osnova za odabir primjenjivog prava u predmetima u kojima bračni drugovi nemaju istu zemlju boravišta: isto državljanstvo, posljednja zemlja boravišta obaju bračnih drugova ako jedan od bračnih drugova i dalje boravi u istoj zemlji ili, ako prethodno nije ispunjeno, primjenjuje se pravo zemlje s kojom su na drugi način bračni drugovi najviše povezani (članak 57. stavci od 2. do 4. ZMPP-a).

Estonsko pravo primjenjuje se na postupak sklapanja braka u Estoniji. Brak koji je sklopljen u stranoj zemlji smatra se valjanim u Estoniji ako je sklopljen u skladu s odgovarajućim postupkom utvrđenim pravom zemlje u kojoj je brak sklopljen te ako su ispunjeni materijalni preduvjeti za brak koji su određeni pravom zemalja boravišta obaju bračnih drugova (članak 55. stavci od 1. do 2. ZMPP-a).

Općenito je za preduvjete i zapreke za brak te posljedice koje proizlaze iz njega mjerodavno pravo zemlje boravišta budućeg bračnog druga (članak 56. stavak 1. ZMPP-a). Prethodni brak jednog od budućih bračnih drugova nije zapreka za sklapanje novog braka ako je prethodni brak okončan odlukom koja je donesena ili priznata u Estoniji, čak i ako ta odluka nije u skladu s pravom zemlje boravišta budućeg bračnog druga (članak 56. stavak 3. ZMPP-a).

Posebno se pravilo primjenjuje na državljane Estonije u pogledu prava primjenjivog na preduvjete za brak, a ono glasi da ako estonski državljanin ne ispunjava preduvjet za brak u skladu s pravom svoje zemlje boravišta, primjenjuje se estonsko pravo ako ta osoba ispunjava uvjete za brak u skladu s estonskim pravom (članak 56. stavak 2. ZMPP-a).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Estonskim pravom ne propisuju se pravila primjenjivog prava na zajednički život ili partnerstvo. Pravila utvrđena u ZMPP-u za najbližnje pravne odnose trebala bi se primjenjivati u određivanju primjenjivog prava. Ovisno o obliku zajedničkog života ili partnerstva mogu biti prikladna pravila koja se primjenjuju na ugovorne obveze ili obiteljskopravne odnose.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Razvodi braka proglašavaju se u skladu s pravom kojim se uređuju opće pravne posljedice braka i koje je primjenjivo u trenutku pokretanja postupka razvoda braka (članak 60. stavak 1. i članak 57. ZMPP-a). To znači da je za razvod braka prvenstveno mjerodavno pravo zemlje boravišta obaju bračnih drugova (članak 57. stavak 1. ZMPP-a), ali u zakonu se navodi i niz drugih osnova za odabir primjenjivog prava u predmetima u kojima bračni drugovi nemaju istu zemlju boravišta: isto državljanstvo, posljednja zemlja boravišta obaju bračnih drugova ako jedan od bračnih drugova i dalje boravi u istoj zemlji ili, ako prethodno nije ispunjeno, primjenjuje se pravo zemlje s kojom su na drugi način bračni drugovi najviše povezani (članak 57. stavci od 2. do 4. ZMPP-a). Estonsko se pravo iznimno može primijeniti umjesto stranog prava ako razvod braka nije dopustiv u skladu s pravom kojim su uređene opće pravne posljedice braka (članak 57. ZMPP-a) ili je dopustiv samo pod iznimno strogim uvjetima. Ta se iznimka primjenjuje pod uvjetom da jedan od bračnih drugova boravi u Estoniji ili ima estonsko državljanstvo ili je boravio u Estoniji ili imao estonsko državljanstvo u trenutku sklapanja braka (članak 60. stavci od 1. do 2. ZMPP-a).

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Ne postoje nacionalna pravila međunarodnog privatnog prava koja su primjenjiva na obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskih odnosa, ali navedena su upućivanja na mjerodavno međunarodno zakonodavstvo.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Bračni drugovi smiju odabrati pravo koje je primjenjivo na njihova imovinska prava u pogledu bračne imovine. Stoga, ako su bračni drugovi odabrali primjenjivo pravo, primjenjivat će se pravo njihova odabira. Međutim, bračnim drugovima nije dopušteno odabrati pravo bilo koje zemlje. Mogu birati između prava zemlje boravišta jednog od bračnih drugova i prava zemlje čiji je državljanin jedan od bračnih drugova. Ako jedan od bračnih drugova ima više državljanstava, može se odabrati pravo bilo koje od tih zemalja (članak 58. stavak 1. ZMPP-a).

U Estoniji odabir primjenjivog prava podliježe obveznim službenim zahtjevima. Odabir prava primjenjivog na imovinska prava bračnih drugova mora biti potvrđen kod javnog bilježnika. Ako primjenjivo pravo nije odabrano u Estoniji, odabir prava službeno je valjan ako je u skladu sa službenim zahtjevima ugovora o bračnoj imovini koji su propisani odabranim pravom (članak 58. stavak 2. ZMPP-a).

Ako bračni drugovi nisu odabrali primjenjivo pravo, imovinska prava bračnih drugova uređena su pravom primjenjivim na opće pravne posljedice braka u trenutku sklapanja braka (članak 58. stavak 3. i članak 57. ZMPP-a). Za opće pravne posljedice braka prvenstveno je mjerodavno pravo zemlje boravišta obaju bračnih drugova (članak 57. stavak 1. ZMPP-a), a ako to nije primjenjivo, one se utvrđuju pravom zemlje čiji su bračni drugovi državljani, pravom posljednje zemlje boravišta obaju bračnih drugova ako jedan od bračnih drugova i dalje boravi u istoj zemlji ili, ako ništa od toga nije primjenjivo, pravom zemlje s kojom su na drugi način bračni drugovi najviše povezani (članak 57. stavci od 2. do 4. ZMPP-a).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Za nasljeđivanje je mjerodavno pravo posljednje zemlje boravišta oporučitelja. Osoba može u oporuci ili u ugovoru o nasljeđivanju odrediti da se na njezinu ostavinu primjenjuje pravo zemlje čiji je ona državljanin. Taj uvjet nije valjan ako osoba u trenutku smrti više nije državljanin te zemlje.

Pravom kojim se uređuje nasljeđivanje određuje se posebno sljedeće: 1. vrste i učinci oporučnih raspolaganja, 2. sposobnost za nasljeđivanje i onemogućavanje nasljeđivanja, 3. razmjernost nasljeđivanja, 4. nasljednici i odnos među njima te 5. preuzimanje dugova oporučitelja.

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja primjenjuje se na oblik oporuka i ugovora o nasljeđivanju.

Osoba može sastaviti, izmijeniti ili opozvati svoju oporuku ako ima odgovarajuću sposobnost u skladu s pravom zemlje svojeg boravišta u trenutku sastavljanja, izmjene ili opoziva oporuke. Ako, u skladu s pravom te zemlje, osoba nema pravnu sposobnost za sastavljanje oporuke, može sastaviti, izmijeniti ili opozvati svoju oporuku ako na to ima pravo u skladu s pravom zemlje čiji je bila državljanin u trenutku sastavljanja, izmjene ili opoziva oporuke. Promjena boravišta ili državljanstva ne ograničava već stečenu pravnu sposobnost za sastavljanje oporuke. Navedeno se primjenjuje na sposobnost osobe da sklopi, izmijeni ili raskine ugovor o nasljeđivanju.

Ugovori o nasljeđivanju uređeni su pravom zemlje boravišta oporučitelja u trenutku sklapanja ugovora ili pravom zemlje državljanstva ako ta osoba to odredi. Mjerodavnim pravom određuju se dopustivost, valjanost, sadržaj i obvezujuća snaga ugovora o nasljeđivanju te posljedice ugovora u skladu s nasljednim pravom.

U trenutku sastavljanja uzajamne oporuke ona mora biti usklađena s pravom zemlje boravišta obaju oporučitelja ili pravom zemlje boravišta jednog od bračnih drugova koju zajedno odaberu oporučitelji.

3.8 Nekretnine

Stvaranje ili iscrpljenje stvarnog prava određuje se u skladu s pravom zemlje u kojoj se imovina nalazila u trenutku stvaranja ili iscrpljenja stvarnog prava.

Propisano je ograničenje – stvarno pravo ne smije se ostvarivati protivno temeljnim načelima *lex situs* imovine (članak 12. stavak 2. ZMPP-a).

3.9 Nesolventnost

Budući da se u skladu s člankom 3. stavkom 2. Zakona o stečajnom postupku primjenjuju u stečajnim postupcima, osim ako nije drukčije predviđeno Zakonom o stečaju, i da se, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Zakona o parničnom postupku, sudski postupci vode na temelju estonskog parničnog prava, na stečajne postupke koji se vode u Estoniji primjenjivo je estonsko pravo.

Posljednji put ažurirano: 26/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Irska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pravila o sukobu zakona u Irskoj uglavnom potječu iz općeg prava te kao takva podliježu promjenama i razvoju. Međutim, s obzirom na to da je sudska praksa u tom području relativno rijetka, u nizu je područja teško donijeti zaključak u pogledu države čije je pravo mjerodavno. To se posebno odnosi na obiteljsko pravo. Kao i kod zakona kojima se uređuje nadležnost, tradicionalne zakone kojima se uređuje izbor prava postupno zamjenjuju međunarodne konvencije i zakonodavstvo EU-a.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oporučnih raspolaganja

Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Ne postoje bilateralne konvencije koje sadržavaju odredbe o izboru prava i čija je Irska stranka.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Opće je stajalište da se pravila o sukobu zakona primjenjuju samo ako barem jedna od stranaka zahtijeva njihovu primjenu.

2.2 Upućivanje

Predmeti u kojima se zahtijeva razmatranje tog načela rijetko dolaze pred irske sudove.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

U pogledu te nadležnosti nije usvojen jedinstven pristup.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Iako u tom pogledu postoji nedostatak sudske prakse, nije vjerojatno da bi Irska primijenila strano pravo koje je protivno irskom javnom poretku.

2.5 Dokaz stranog prava

Irski sudovi zahtijevaju da se sadržaj stranog prava činjenično dokaže. Stranka koja se želi osloniti na strano pravo mora se na njega pozvati i dokazati sadržaj stranog prava kao činjenicu na način koji sudac smatra zadovoljavajućim. U slučaju sukoba između dokaza koje su predložile stranke sudac može ocijeniti vjerodostojnost stručnjaka i zatim razmotriti primarne dokaze (*npr.* strane zakone i predmete), posebno ako se u njima primjenjuju koncepti s kojima je irski sudac upoznat. Ako je irskim pravilima o izboru prava predviđena primjena stranog prava, ali ni jedna od stranaka ne priloži dokaze o tome koje je to pravo, sud će obično pretpostaviti da je ono jednako irskom pravu ako se ne dokaže drukčije.

Za dokazivanje sadržaja stranog prava obično se iznose dokazi vještaka te nije dovoljno da stranke sudu dostave tekst stranog zakona, predmeta ili nadležnog tijela. Svaka osoba koja je u stranom pravnom sustavu kvalificirana kao odvjetnik ili koja ima dovoljno iskustva s tim sustavom u praksi može pružiti dokaze o stranom pravu. Sud obično ne provodi vlastito istraživanje stranog prava.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Irska je potpisnica Rimske konvencije iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze. Irska je tu Konvenciju provela u svojem zakonodavstvu donošenjem Zakona o ugovornim obvezama (primjenjivom pravu) iz 1991. Pravila Konvencije primjenjuju se na ugovorne obveze u svakoj situaciji koja uključuje odabir između prava različitih država. Međutim, određene vrste ugovora, kao što su ugovorne obveze koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, ne podliježu Konvenciji.

Treba napomenuti da se u Irskoj izravno primjenjuje Uredba br. 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze („Rim I“). Međutim, Irska nije pristala na provedbu Uredbe br. 1259/2010 („Rim III“) kojom se provodi pojačana suradnja u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu u nadležnostima država članica sudionica.

3.2 Izvanugovorne obveze

U slučaju obiteljskopравnih ili brakorazvodnih zahtjeva irski sudovi kao odgovarajuće načelo primjenjuju pravo države pred čijim se sudom vodi postupak (*lex fori*) jer se njime pruža sigurnost. U Irskoj nema zakonodavstva o sukobu zakona u sporovima u kojima se traži odšteta te u tom pogledu postoji vrlo malo sudske prakse. Irski sudovi uzimaju u obzir načelo *lex fori* u skladu s kojim treba primijeniti zakon suda, kao i načelo *lex loci delicti* prema kojem treba primijeniti pravo države u kojoj je počinjena štetna radnja. Sudovi isto tako mogu uzeti u obzir odgovarajuće odštetno pravo kojim se preporučuje fleksibilan pristup koji sudu omogućuje razmatranje svih različitih povezujućih čimbenika i odlučivanje o pitanju nadležnosti u skladu s tim.

Treba napomenuti da se u Irskoj izravno primjenjuje Uredba br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II“).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Ako su roditelji djeteta bili u braku u trenutku njegova rođenja, dijete stječe prebivalište svojeg oca. Ako roditelji djeteta nisu bili u braku u trenutku njegova rođenja ili ako je u trenutku rođenja otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. Navedeno se pravilo primjenjuje dok dijete ne napuni 18 godina, kada postaje punoljetno i stječe pravnu sposobnost odlučivanja o prebivalištu na temelju izbora (*domicile of choice*).

Osoba može steći prebivalište na temelju izbora samo stvarnim boravkom u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi.

Ako bilo koji od tih elemenata prestane vrijediti, prebivalište osobe ponovno postaje njezino prebivalište na temelju rođenja. Udana žena stječe vlastito prebivalište neovisno o svojem suprugu.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Zakonom o statusu djece iz 1987. ukinut je koncept izvanbračnog djeteta. U skladu s tim Zakonom odnos između svake osobe i njezina oca i majke utvrđuje se bez obzira na to jesu li otac i majka u braku ili su bili u braku.

Unatoč tome, ako roditelji djeteta nisu u braku jedno s drugim na datum rođenja djeteta ili u vrijeme njegova začeća, dijete se ne smatra zakonitim djetetom.

Međutim, dijete može postati zakonito ako njegovi roditelji naknadno sklope brak. Nema razlike između ustavnog položaja djeteta rođenog u braku i djeteta rođenog prije braka. Isto tako nema razlike između prava djeteta da ga uzdržavaju roditelji ili da nasljeđuje od bilo kojeg roditelja, bez obzira na to jesu li roditelji ikada bili u braku.

Kada su irski sudovi nadležni za predmet na temelju Uredbe br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću („Bruxelles II.a“), općenito će primjenjivati irsko pravo.

Ako su irski sudovi nadležni za predmet posvojenja, isto će se tako primjenjivati irsko pravo.

Treba napomenuti da vrhovni sudovi imaju implicitnu nadležnost za izdavanje naloga kojima se izvršavaju ustavna prava djeteta irskog državljanina bez obzira na mjesto uobičajenog boravišta djeteta. Svaka odluka suda u pogledu njegove nadležnosti vodit će se time je li primjereno ili pravilno da sud to učini u danim okolnostima, imajući na umu pravilo međunarodnog privatnog prava o uzajamnom priznavanju sudskih odluka.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Kad je riječ o braku, u skladu s irskim pravom, 34. izmjenom Ustava donesenom 22. svibnja 2015. predviđeno je da dvije osobe mogu sklopiti brak u skladu sa zakonom bez obzira na njihov spol. U skladu s time, osobe koje imaju sposobnost za sklapanje braka i koje mogu sklopiti brak moći će to učiniti bez obzira na svoj biološki spol nakon donošenja i stupanja na snagu Zakona o braku iz 2015. Brak u kojem je jedna od stranaka transseksualna te stupi u brak u novostečenom spolu u Irskoj se smatra nevažećim. U skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava brak sklopljen u inozemstvu priznat će se samo ako je ispunjen niz uvjeta. Stranke su morale ispuniti formalnosti koje se primjenjuju u državi u kojoj je brak sklopljen (*lex loci celebrationis*). Stranke su morale imati pravnu sposobnost za sklapanje braka u skladu s pravilima države u kojoj su imale prebivalište. Brak sklopljen u inozemstvu mora biti sličan onome što se općenito smatra brakom u Irskoj. Na primjer, ako je brak potencijalno poligaman, neće biti priznat.

Nalozima izdanima u skladu s člankom 5. Zakona o registriranom partnerstvu i određenim pravima i obvezama izvanbračnih partnera iz 2010. (*Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act*) predviđeno je priznavanje određenih kategorija inozemnih registriranih odnosa koji imaju pravo na jednako postupanje u okviru irskog prava kao partnerstvo registrirano u Irskoj i s kojima se mora tako postupati ako bi dotični partneri imali pravnu sposobnost za registraciju partnerstva u Irskoj.

U pogledu nadležnosti u postupku razvoda, zakonske rastave ili poništenja braka u Irskoj se izravno primjenjuje Uredba br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću („Bruxelles II.a“). U slučajevima kad ni jedna druga država članica nema nadležnost u skladu s uredbom Bruxelles II.a, irski sudovi mogu se proglasiti nadležnima ako barem jedna od stranaka ima prebivalište u Irskoj u vrijeme pokretanja postupka.

Nakon što se irski sud proglasio nadležnim za brakorazvodni postupak sud će na obiteljskopравни postupak i na sva dodatna ili povezana pitanja primjenjivati irsko pravo.

U slučajevima kada se uredba Bruxelles II.a ne primjenjuje, razvod braka u inozemstvu priznat će se ako je odobren u državi u kojoj je bilo koji bračni drug imao prebivalište na datum pokretanja brakorazvodnog postupka.

3.5.1 Obveze uzdržavanja

Zahtjevi za uzdržavanje trenutno se rješavaju u skladu s Uredbom Vijeća br. 4/2009 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja.

Uredbom o uzdržavanju u osnovi se nastoji osigurati skup zajedničkih pravila povezanih s nadležnošću, mjerodavnim pravom, priznavanjem, izvršenjem, suradnjom i standardiziranim dokumentima radi olakšavanja učinkovite naplate uzdržavanja unutar Europske unije. S obzirom na to da je jedan od glavnih ciljeva Uredbe osigurati da uzdržavana osoba može jednostavno u jednoj državi članici dobiti odluku koja će biti automatski izvršiva u drugoj državi članici bez daljnjih formalnosti, Uredba o uzdržavanju uključuje mjere u pogledu nadležnosti, sukoba zakona, priznavanja i izvršivosti, izvršenja te pravne pomoći, a osmišljena je tako da omogući suradnju među središnjim tijelima. Obveza da se uvjeti iz izvornog sudskog naloga moraju izvršiti bez izmjene vrlo je jasno utvrđena odredbama Uredbe te odluka izdana u nekoj državi članici ni pod kojim uvjetima ne može biti predmet preispitivanja merituma u državi članici u kojoj se zahtijeva njezino priznavanje i izvršenje. Stoga je neto učinak Uredbe da sudu države članice pred kojim nije pokrenut postupak zabrani donošenje novih ili povezanih naloga.

3.6 Bračnoimovinski režimi

U izostanku izrečene namjere o suprotnom, bračna nagodba (ugovor) među strankama tumači se u skladu s pravom države u kojoj bračni drugovi imaju prebivalište (*matrimonial domicile*). Ako takva nagodba ne postoji, primjenjivo će se pravo isto tako utvrditi prema pravu države u kojoj bračni drugovi imaju prebivalište. Ako bračni drugovi imaju zajedničko prebivalište, ono se smatra prebivalištem bračnih drugova. Ako ga nemaju, prebivalište bračnih drugova vjerojatno će se utvrditi u skladu s primjenjivim pravom države s kojom su stranke u braku najbliže povezane.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kao opće načelo, pravo primjenjivo na nasljeđivanje nekretnina pravo je države u kojoj se nekretnina nalazi, dok je pravo države u kojoj je preminula osoba imala prebivalište u vrijeme svoje smrti primjenjivo na raspodjelu i nasljeđivanje njezinih pokretnina.

Sposobnost oporučitelja utvrđuje se prema pravu države njegova prebivališta, iako postoje mišljenja da bi se, u slučaju nekretnina, trebalo primjenjivati pravo države u kojoj se nekretnina nalazi (*lex situs*).

Ako se prebivalište oporučitelja između datuma sastavljanja oporuke i datuma njegove smrti promijenilo, postoje podijeljena mišljenja o tome treba li sposobnost ispitivati prema pravu države prebivališta u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti.

U skladu sa Zakonom o nasljeđivanju iz 1965. oporuka je formalno valjana ako njezin oblik ispunjava zahtjeve bilo kojeg od sljedećih prava: prava države u kojoj je oporučitelj sastavio oporuku; prava države čiji je oporučitelj državljanin, prava države u kojoj oporučitelj ima prebivalište ili uobičajeno boravište, bilo u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti, ili, ako je riječ o nekretninama, prava države u kojoj se nekretnine nalaze.

3.8 Nekretnine

Irsko pravo razlikuje pokretnine i nekretnine te se za utvrđivanje odnosi li se predmetni interes na pokretninu ili nekretninu primjenjuje pravo države u kojoj se imovina nalazi.

Općenito je pravilo da je na nekretnine primjenjivo pravo države u kojoj se nekretnina nalazi.

3.9 Nesolventnost

Uredbom br. 1346/2000 o stečajnom postupku („Uredba o stečaju“) utvrđena su pravila u pogledu nadležnosti za stečajne postupke unutar EU-a[1]. U članku 3. Uredbe o stečaju navodi se da sudovi države članice unutar čijeg državnog područja se nalazi središte dužnikova glavnog interesa imaju nadležnost pri pokretanju stečajnog postupka. Stoga će stečajne postupke pokrenute u Irskoj rješavati irski sudovi u skladu s irskim pravom kojim se uređuje podnošenje, provjera i prihvaćanje tražbina u stečajnom postupku. Glavno zakonodavstvo u tom području čine Zakon o trgovačkim društvima iz 2014., zakoni o osobnom stečaju iz 2012. – 2015. te Stečajni zakon iz 1988.

Druge poveznice

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Zamijenjena, s učinkom od 26. lipnja 2017., preinačenom Uredbom (EU) 2015/848 o postupku u slučaju nesolventnosti.

Posljednji put ažurirano: 17/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Grčka

Ako pravni odnos među pojedincima sadržava elemente kojima je povezan s dvjema državama ili više njih (međunarodni element) te nastane spor, grčki sudovi ne primjenjuju nužno grčko pravo te istražuju koje se pravo mora primijeniti (mjerodavno pravo) na temelju međunarodnog privatnog prava.

Međunarodno privatno pravo mehanizam je koji djeluje na temelju pravila o povezujućim čimbenicima kako bi se odredilo mjerodavno pravo (tj. odredbe prava jedne zemlje) koje može biti pravo predmetnog suda ili druge zemlje. Jedna poveznica ili više njih upotrebljavaju se za određivanje mjerodavnog prava na temelju pravila o povezujućim čimbenicima. Povezujući čimbenik jest čimbenik spora s međunarodnim elementom koji aktivira posebno pravilo međunarodnog privatnog prava radi određivanja mjerodavnog prava u predmetu o kojem je riječ, tj. grčkog prava ili prava strane države (sukob zakona).

1 Izvori važećih pravila

Grčki su zakoni temeljni izvor za određivanje mjerodavnog prava. Koncept prava obuhvaća i bilateralne i multilateralne međunarodne konvencije koje je Grčka ratificirala te koje se nakon ratifikacije primjenjuju jednako kao i grčko nacionalno pravo. Koncept prava obuhvaća i zakonodavstvo koje je donijela Europska unija, posebice uredbe. S obzirom na trenutno povećanje privatnih transakcija na međunarodnoj razini i u pogledu broja i u pogledu vrste, grčka sudska praksa i Sud Europske unije, iako nisu službeni izvor, imaju ključnu ulogu u popunjavanju praznina u međunarodnom privatnom pravu koje se upotrebljava u određivanju mjerodavnog prava.

1.1 Nacionalna pravila

Ključne su odredbe utvrđene u člancima 4. – 33. Građanskog zakonika, kao i u drugom zakonodavstvu, npr. u člancima 90. – 96. Zakona 5325/1932 o mjenicama i zadužnicama te u člancima 70. – 76. Zakona 5960/1933 o čekovima.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

U nastavku su navedene određene multilateralne međunarodne konvencije:

Ženevska konvencija od 19. svibnja 1956. o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom koju je Grčka ratificirala Zakonom 559/1977.

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja koju je Grčka ratificirala Zakonom 1325/1983.

Haška konvencija od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim ili trgovačkim stvarima koju je Grčka ratificirala Zakonom 1334/1983.

Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece koju je Grčka ratificirala Zakonom 4020/2011.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

U nastavku su navedene određene bilateralne međunarodne konvencije:

Konvencija od 17. svibnja 1993. o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima između Helenske Republike i Republike Albanije koju je Grčka ratificirala Zakonom 2311/1995.

Ugovor od 3. kolovoza 1951. o prijateljstvu, trgovini i plovidbi između Grčke i SAD-a koji je Grčka ratificirala Zakonom 2893/1954.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Ako je u skladu s pravilima o povezujućim čimbenicima u grčkom međunarodnom privatnom pravu pravo druge zemlje mjerodavno pravo, grčki sudac to uzima u obzir na vlastitu inicijativu, tj. bez potrebe da ga stranke navode, te mora istražiti koje se odredbe stranog prava primjenjuju (članak 337. Zakonika o parničnom postupku).

2.2 Upućivanje

Ako je odredbama grčkog međunarodnog privatnog prava propisano da se primjenjuje pravo druge zemlje, primjenjuju se odredbe njegova materijalnog prava, tj. poziva se samo na njih umjesto na odredbe međunarodnog privatnog prava te zemlje (članak 32. Građanskog zakonika), a njima se pak može propisati primjena grčkog prava ili prava neke treće države.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Povezujući čimbenik pravnog odnosa često se mijenja tijekom tog odnosa, npr. ako se sjedište društva premjesti iz jedne zemlje u drugu mijenja se i mjerodavno pravo. Postoje pravila kojima se izričito propisuje rješenje u pogledu toga koje se pravo primjenjuje u konačnici, u suprotnom sud primjenjuje mjerodavno pravo koje se primjenjivalo prije promjene povezujućeg čimbenika ili ono koje se primjenjivalo nakon nje, ili ih kombinira, ovisno o stvarnim okolnostima predmeta.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Ako je grčkim međunarodnim privatnim pravom (pravilima o povezujućim čimbenicima) određena primjena stranog prava, ali je ona u sukobu s temeljnim moralnim ili pravnim shvaćanjima koja oblikuju javni poredak u Grčkoj (članak 33. Građanskog zakonika), nakon rasprave u tom predmetu grčki sud neće primijeniti relevantne odredbe stranog prava, nego će primijeniti druge strane odredbe (negativna funkcija). Međutim, ako isključenje primjene za sobom ostavi pravni vakuum u stranom pravu, on se premošćuje primjenom grčkog prava (pozitivna funkcija).

Jedan je od načina zaštite interesa grčkog pravnog sustava donošenje pravila koja se izravno primjenjuju. Tim se pravilima uređuju posebno važna pitanja u okviru unutarnjih pravnih odnosa države te ih izravno primjenjuju i grčki sudovi u predmetima s međunarodnim elementom koji nisu riješeni primjenom grčkog međunarodnog privatnog prava.

2.5 Dokaz stranog prava

Grčki sudac može upotrijebiti bilo koje sredstvo koje smatra odgovarajućim radi utvrđivanja stranog prava koje treba primijeniti. To se može temeljiti na pravnim informacijama s kojima su suci osobno upoznati ili ih mogu potražiti u okviru (multilateralnih i bilateralnih) međunarodnih konvencija, u skladu s kojima su se države članice obvezale na pružanje informacija, ili ih zatražiti od domaćih ili stranih znanstvenih organizacija. Ako je teško ili čak nemoguće odrediti mjerodavno strano pravo, grčki sudac smije zatražiti i pomoć stranaka, pri čemu međutim nije ograničen samo na dokaze koje mu one dostave (članak 337. Zakonika o parničnom postupku).

U iznimnim situacijama grčki će sudac primijeniti grčko pravo umjesto mjerodavnog stranog prava ako se, unatoč svim uložnim naporima da se pronađu odredbe stranog prava, to pokaže nemogućim.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Grčki će sudac odrediti mjerodavno pravo u većini ugovora i pravnih akata sklopljenih 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma na temelju Uredbe (EZ) br. 593/2008 (Rim I.). Općenito je pravilo da se primjenjuje pravo koje izaberu stranke.

U pogledu ugovora i pravnih akata sklopljenih od 1. travnja 1991. do 16. prosinca 2009. mjerodavno pravo određuje se na temelju Rimske konvencije Zajednice od 19. lipnja 1980. kojom se utvrđuje općenito pravilo koje je istovjetno prethodno navedenom.

U pogledu svih kategorija ugovornih obveza i pravnih akata koji su izričito isključeni iz područja primjene navedene Uredbe i Konvencije, kao i onih koji su sklopljeni prije 1. travnja 1991., mjerodavno se pravo određuje na temelju članka 25. Građanskog zakonika kojim se utvrđuje općenito pravilo istovjetno onome iz Uredbe.

3.2 Izvanugovorne obveze

Grčki će sudac odrediti pravo koje se primjenjuje na obveze koje proizlaze iz protupravnog postupanja i na obveze koje proizlaze iz neopravdanog bogaćenja, posloводства bez naloga i predugovorne odgovornosti nastale 11. siječnja 2009. ili nakon tog datuma, na temelju Uredbe (EZ) br. 864/2007 (Rim II.). Općenito je pravilo da će se primjenjivati pravo države u kojoj je došlo do protupravnog postupanja.

U pogledu protupravnog postupanja koje ne pripada području primjene navedene Uredbe i protupravnog postupanja nastalog prije 11. siječnja 2009., mjerodavno se pravo određuje na temelju članka 26. Građanskog zakonika kojim se propisuje općenito pravilo koje je istovjetno onome iz Uredbe.

U skladu s grčkom sudskom praksom, pravo koje se primjenjuje na krivnju koja proizlazi iz neopravdanog bogaćenja nastalog prije 11. siječnja 2009. pravo je one države koja je najprikladnija s obzirom na ukupne posebne okolnosti.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

– Fizičke osobe

Ime, prebivalište

S obzirom na to da se ime i prebivalište upotrebljavaju radi pojedinačnog identificiranja fizičkih osoba, pravo koje se na njih primjenjuje određuje se svaki put u okviru posebnog pravnog odnosa koji je potrebno urediti. Stoga se imena i prebivališta bračnih drugova uređuju zakonom kojim se utvrđuju njihovi osobni odnosi u skladu s člankom 14. Građanskog zakonika, a imena i prebivališta maloljetne djece uređuju se zakonom o odnosu roditelj – dijete u skladu s člancima 18. – 21. Građanskog zakonika.

Sposobnost

U pogledu pitanja koja se odnose na sposobnost bilo koje osobe, grčke ili strane nacionalnosti, da postane predmetom prava i obveza, da izvrši pravne radnje te da bude stranka u sudskom predmetu i osobno sudjeluje na suđenju, primjenjuje se pravo države čiji je osoba državljanin (članci 5. i 7. Građanskog zakonika, članak 62. točka (a) i članak 63. stavak 1. Zakonika o parničnom postupku). Ako stranac u skladu s pravom države čiji je državljanin nema sposobnost izvršavanja pravnih radnji ili osobnog sudjelovanja na suđenju, ali je grčkim pravom propisano da ima navedene sposobnosti (osim pravnih radnji koje pripadaju području primjene obiteljskog prava, nasljednog prava i imovinskog prava za imovinu izvan Grčke), primjenjuje se grčko pravo (članak 9. Građanskog zakonika i članak 66. Zakonika o parničnom postupku).

– Pravne osobe

U pogledu pitanja koja se odnose na pravnu sposobnost pravnih osoba, primjenjivat će se pravo mjesta sjedišta pravne osobe u skladu s člankom 10. Građanskog zakonika. U skladu s grčkom sudskom praksom, pojam „sjedište” znači stvarno, a ne zakonsko sjedište.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Pitanja odnosa roditelj – dijete odnose se na obiteljske veze između roditelja i djece te na povezana prava i obveze koji iz njih proizlaze.

Za odlučivanje o tome je li dijete rođeno u braku ili izvan braka (članak 17. Građanskog zakonika), mjerodavno je pravo:

pravo države kojim su uređeni osobni odnosi između djetetove majke i njezina bračnog druga u trenutku kad je dijete rođeno, kako je određeno u članku 14. Građanskog zakonika;

ako je brak razvrgnut prije djetetova rođenja, pravo države kojim su uređeni osobni odnosi između djetetove majke i njezina bračnog druga u trenutku kad je brak razvrgnut, kako je određeno u članku 14. Građanskog zakonika.

Kad je riječ o djeci rođenoj u braku, čak i ako je brak razvrgnut, mjerodavno pravo za odnos roditelj – dijete:

odredit će grčki sudac u skladu s Haškom konvencijom od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece koju je Grčka ratificirala Zakonom 4020/2011, u pogledu roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece, u slučaju prava države koja je članica navedene konvencije.

Mjerodavno pravo države koja nije potpisnica navedene Konvencije ili u pogledu pitanja koja nisu uređena navedenom Konvencijom, u skladu s člankom 18. Građanskog zakonika:

ako su državljanin iste države – pravo te države;

ako su stekli novo zajedničko državljanstvo nakon rođenja – pravo države njihova posljednjeg zajedničkog državljanstva;

ako su državljanin različitih država prije rođenja te se njihovo državljanstvo ne mijenja nakon rođenja ili ako su državljanin iste države prije rođenja, ali se državljanstvo roditelja ili djeteta promijenilo nakon rođenja – pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište u trenutku rođenja;

ako nemaju zajedničko uobičajeno boravište – pravo države čiji je dijete državljanin.

Mjerodavno pravo za odnose između majke i oca te djeteta rođena izvan braka (članci 19. i 20. Građanskog zakonika):

ako su državljanin iste države – pravo te države;

ako su stekli novo zajedničko državljanstvo nakon rođenja – pravo države njihova posljednjeg zajedničkog državljanstva;

ako su državljanin različitih država prije rođenja te se njihovo državljanstvo ne mijenja nakon rođenja ili ako su državljanin iste države prije rođenja, ali se državljanstvo roditelja ili djeteta promijenilo nakon rođenja – pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište u vrijeme rođenja;

ako nemaju zajedničko uobičajeno boravište – pravo države čiji su majka ili otac državljanin.

Mjerodavno pravo za obveze uzdržavanja koje roditelj ima prema djetetu.

Grčki će sudac odrediti mjerodavno pravo 18. lipnja 2011. ili nakon tog datuma na temelju Uredbe (EZ) br. 4/2009, kako je propisano Haškim protokolom od 23. studenoga 2007. Općenito je pravilo da će se primjenjivati pravo države u kojoj je uobičajeno boravište stranke koja je obveznik uzdržavanja.

3.4.2 Posvojenje

Mjerodavno pravo za uvjete posvojenja i zaključivanje postupka posvojenja s međunarodnim elementom pravo je države čiji je državljanin svaka osoba uključena u postupak posvojenja (članak 23. Građanskog zakonika). Mjerodavno pravo za oblik posvojenja pravo je predviđeno člankom 11. Građanskog zakonika, tj. ili pravo kojim se uređuje njegov sadržaj, ili pravo mjesta u kojemu je sastavljen, ili pravo države čiji su sve stranke državljanin. Ako su osobe uključene u postupak posvojenja državljanin različitih država, moraju se ispuniti uvjeti u skladu sa zakonodavstvima svih odgovarajućih država te ne smiju postojati nikakve zapreke u tim zakonodavstvima kako bi posvojenje bilo valjano.

Mjerodavno pravo za odnos između roditelja koji posvajaju i djeteta koje se posvaja:

ako su državljanin iste države nakon posvojenja – pravo te države;

ako su stekli novo zajedničko državljanstvo u trenutku posvojenja – pravo države njihova posljednjeg zajedničkog državljanstva;

ako su državljanin različitih država prije posvojenja te se njihovo državljanstvo ne mijenja nakon posvojenja ili ako su državljanin iste države prije posvojenja, ali se državljanstvo jedne od osoba uključenih u postupak posvojenja promijenilo nakon zaključivanja postupka posvojenja – pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište u vrijeme posvojenja;

ako nemaju zajedničko uobičajeno boravište – pravo države čiji je roditelj koji posvaja državljanin ili, ako posvajaju bračni drugovi, pravo kojim se uređuje njihov osobni odnos.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Materijalne pretpostavke

Mjerodavno pravo za pretpostavke koje moraju ispuniti osobe koje se žele vjenčati i zapreke tome pravo je države čiji su te osobe državljanin ako su državljanin iste države ili, ako su državljanin različitih država, pravo jedne od tih država (članak 13. stavak 1. točka (a) Građanskog zakonika).

Postupovnoppravne pretpostavke

Kako bi brak bio službeno valjan, mjerodavno pravo jest pravo države čiji su državljanin osobe koje će sklopiti brak, ako su državljanin iste države ili, ako su državljanin različitih država, pravo obiju država čiji su državljanin ili pravo države u kojoj će se sklopiti brak (članak 13. stavak 1. točka (b) Građanskog zakonika). U skladu s grčkim pravnom sustavom potrebno je ispuniti određene formalnosti kako bi se sklopio brak; zajednice parova koji žive zajedno, ali nisu službeno sklopili brak smatraju se valjanima u Grčkoj ako se smatraju valjanima i u skladu sa stranim pravom te ako te osobe nisu grčki državljanin.

Osobni odnosi između bračnih drugova

Osobni odnosi između bračnih drugova odnosi su koji se temelje na braku te nemaju veze s imovinom, kao što su zajednički život te prava i obveze, uključujući uzdržavanje.

Mjerodavno pravo za osobne odnose između bračnih drugova (članak 14. Građanskog zakonika), isključujući uzdržavanje:

ako su bračni drugovi državljanin iste države nakon vjenčanja – pravo te države;

ako su bračni drugovi stekli novo zajedničko državljanstvo tijekom braka – pravo države njihova posljednjeg zajedničkog državljanstva;

ako su bračni dugovi bili državljani iste države tijekom braka, a kasnije je jedan od njih postao državljanin druge države – pravo države njihova posljednjeg zajedničkog državljanstva, pod uvjetom da je drugi bračni drug i dalje državljanin te države;

ako su bračni drugovi prije braka bili državljani različitih država te se njihovo državljanstvo ne mijenja nakon vjenčanja ili ako su bili državljani iste države prije vjenčanja, ali se državljanstvo jedne od osoba promijeni nakon sklapanja braka – pravo države u kojoj im je posljednje zajedničko uobičajeno boravište;

ako u braku nemaju zajedničko uobičajeno boravište – pravo države s kojom su bračni drugovi najviše povezani.

Obveze uzdržavanja

Mjerodavno se pravo određuje u skladu s člankom 4. Haške konvencije od 2. listopada 1973. koju je Grčka ratificirala Zakonom 3137/2003, tj. riječ je o pravu države u kojoj je korisnikovo uobičajeno boravište.

Bračnoimovinski režimi

Bračnoimovinski režim primjenjuje se na imovinska prava i pripadajuće obveze koje proizlaze iz braka.

Mjerodavno pravo jest pravo kojim se uređuje osobni odnos bračnih drugova odmah nakon sklapanja braka (članak 15. Građanskog zakonika).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Grčki pravni sustav priznaje i oblik zajedničkog života izvan braka, kako je propisano Zakonom 3719/2008. Na temelju izričite odredbe utvrđene u prethodno navedenom Zakonu, taj se Zakon primjenjuje na sva registrirana partnerstva uspostavljena u Grčkoj ili pred grčkim veleposlanstvom, neovisno o tome jesu li stranke grčki državljani ili stranci, i u pogledu oblika i sveukupnih odnosa između stranaka. Ako je registrirano partnerstvo uspostavljeno u inozemstvu, mjerodavno pravo u pogledu njegova oblika pravo je propisano u članku 11. Građanskog zakonika, tj. riječ je o pravu kojim se uređuje njegov sadržaj, ili o pravu države u kojoj je uspostavljeno, ili o pravu države čiji su stranke državljani, a mjerodavno pravo u pogledu odnosa stranaka pravo je države u kojoj je partnerstvo uspostavljeno.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Mjerodavno pravo za pitanja koja se odnose na razvod braka ili bilo koji drugi oblik zakonske rastave određuje se na temelju Uredbe (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III.). Ključno je pravilo da bračni drugovi dogovorno mogu izabrati pravo mjerodavno za razvod i zakonsku rastavu, pod uvjetom da je riječ o jednom od prava u nastavku: (a) pravo države u kojoj je uobičajeno boravište bračnih drugova u trenutku sklapanja ugovora ili (b) pravo države u kojoj je bilo posljednje uobičajeno boravište bračnih drugova ako jedan od njih još uvijek ondje boravi u trenutku sklapanja ugovora ili (c) pravo države čije državljanstvo ima bilo koji od bračnih drugova u trenutku sklapanja ugovora ili (d) pravo nadležnog suda.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U prethodno navedenoj Uredbi izričito je navedeno da se ona ne primjenjuje na obveze uzdržavanja bivših bračnih drugova, budući da je to pitanje uređeno člankom 8. Haške konvencije od 2. listopada 1973. koju je Grčka ratificirala Zakonom 3137/2003 kojim je propisano da je mjerodavno pravo pravo države u kojoj je proveden postupak razvoda ili zakonske rastave.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Vidjeti posljednji odlomak prethodnog odjeljka 3.5.1.

3.7 Oporuke i nasljedstva

U pogledu pitanja nasljeđivanja, osim oblika koji se upotrebljava za sastavljanje i poništenje oporuke, mjerodavno se pravo određuje na temelju Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

Ako postoji oporuka, smatrat će se valjanom ako je sastavljena u obliku koji je propisan bilo kojim pravom u nastavku (članak 1. Haške konvencije od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja):

pravo države u kojoj je umrli sastavio oporuku,

pravo države čiji je umrli bio državljanin u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti,

pravo države u kojoj je bilo boravište ili prebivalište umrloga u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti,

u dijelu u kojem se oporuka odnosi na imovinu: pravo države u kojoj se imovina nalazi.

3.8 Nekretnine

Mjerodavno pravo za odnose u okviru stvarnih prava koja se odnose na nekretninu utvrđeno je u članku 27. Građanskog zakonika, tj. riječ je o pravu države u kojoj se nekretnina nalazi.

Mjerodavno pravo za odnose koji su kažnjivi u skladu s obveznim pravom, a odnose se na nekretninu utvrđuje se na temelju Uredbe (EZ) br. 593/2008 (Rim I.), pri čemu je opće pravilo da se primjenjuje pravo koje izaberu stranke.

Mjerodavno pravo za oblik prethodno navedenih transakcija pravo je države u kojoj se nekretnina nalazi (članak 12. Građanskog zakonika).

3.9 Nesolventnost

Mjerodavno pravo za stečaj i njegove posljedice utvrđeno je na temelju Uredbe (EZ) br. 1346/2000 o stečajnom postupku, tj. riječ je o pravu države u kojoj je predmetni postupak pokrenut.

Posljednji put ažurirano: 07/06/2017

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutačno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Koje će se pravo primjenjivati? - Španjolska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Većina pravila o sukobima zakona sadržana je u uvodnoj glavi Građanskog zakonika (članci 9. – 12.). Primjenjive pravne odredbe nalaze se i u određenim posebnim zakonima, kao što je, na primjer, Zakon o međudržavnom posvojenju.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Kad je riječ o mjerodavnom pravu, u Španjolskoj su trenutačno na snazi sljedeće Uredbe EU-a:

– Uredba 1346/2000 o stečajnom postupku,

– Uredba 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I.),

– Uredba 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II.),

- Uredba 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III.),
 - Uredba 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.
 - Uredba (EU) 2016/1191 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjeva za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji i o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012. Primjenjuje se od 16. veljače 2019.
- Španjolska je i država ugovornica nekoliko konvencija o sukobu zakona. Glavne su multilateralne konvencije u tom kontekstu sljedeće:
- Konvencija o pravu mjerodavnom za prezimena i imena, München, 5. rujna 1980.,
 - Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, Den Haag, 19. listopada 1996.,
 - Protokol o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja, Den Haag, 23. studenoga 2007.,
 - Konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja, Den Haag, 5. listopada 1961.,
 - Konvencija o propisima koji se primjenjuju na prometne nezgode, Den Haag, 4. svibnja 1971.,
 - Protokol o pravu mjerodavnom za odgovornost za proizvode, Den Haag, 2. listopada 1973.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Kad je riječ o mjerodavnom pravu, trenutno je na snazi Konvencija između Kraljevine Španjolske i Istočne Republike Urugvaja o sukobima zakona u stvarima koje se odnose na uzdržavanje djece i priznavanje i izvršenje sudskih odluka te na nagodbe u pogledu uzdržavanja, Montevideo, 4. studenoga 1987.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Člankom 12.6. Građanskog zakonika utvrđeno je da „sudovi i tijela ex officio primjenjuju pravila o sukobu zakona u španjolskom pravu”.

2.2 Upućivanje

U članku 12.2. Građanskog zakonika navodi se da se uzvraćanje i daljnje upućivanje na strano pravo smatra upućivanjem na materijalno pravo, bez obzira na upućivanje u njegovim pravilima o sukobu zakona koje se odnosi na neko pravo koje nije španjolsko pravo. Time se podrazumijeva da se prihvaća samo uzvraćanje i daljnje upućivanje prvog stupnja.

Uzvraćanje i daljnje upućivanje drugog stupnja nije dopušteno osim u slučaju mjenica, čekova i zadužnica, uzimajući u obzir mogućnost preuzimanja takvih obveza.

Kad je mjerodavna određena uredba EU-a ili međunarodna konvencija, u pogledu uzvraćanja i daljnjeg upućivanja primjenjivat će se posebna pravila iz tih instrumenata.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

U španjolskome pravu nema općenitog pravila za slučajeve mobilnih sukoba zakona, odnosno promjene okolnosti koje se u okviru pravila o sukobu zakona upotrebljavaju kao povezujući čimbenici. U članku 9.1. Građanskog zakonika, u pogledu punoljetnosti navedeno je da promjena povezujućeg čimbenika ne utječe na već stečenu punoljetnost. Kriterij koji se primjenjuje jest da treba postupati u skladu sa zakonom koji je bio mjerodavan u trenutku u kojem je nastupila pravna situacija čak i ako se naknadno promijeni povezujući čimbenik.

Kad je mjerodavna određena uredba EU-a ili međunarodna konvencija, u pogledu mobilnih sukoba zakona primjenjivat će se posebna pravila iz tih instrumenata.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U članku 12.3. Građanskog zakonika navedeno je da se ni u kojem slučaju ne primjenjuje strano pravo ako je protivno javnom poretku. Stoga se primjena stranog prava isključuje ako dovodi do rezultata kojim se jasno krše osnovna načela španjolskog prava. Ustavno priznata načela smatraju se ključnima.

2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj i valjanost stranog prava moraju dokazati stranke, tako da sud to može provjeriti na bilo koji način koji smatra potrebnim za njegovu primjenu. Taj je sustav mješovit i povezuje načelo podnošenja podnesaka i njihova ispitivanja isključivo na zahtjev stranke uz mogućnost suradnje suda u provođenju provjera. U iznimnim slučajevima u kojima nije moguće dokazati sadržaj stranog prava primjenjivat će se španjolsko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Pitanje utvrđivanja mjerodavnog prava za ugovorne obveze općenito je uređeno Uredbom 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća (Uredba Rim I.). Slučajevi u kojima nije primjenjiva Uredba Rim I. rješavaju se u skladu s odredbama članka 10.5. Građanskog zakonika koji se temelji na priznavanju slobode izbora pod uvjetom da je mjerodavno pravo izričito odabrano i da je to pravo na neki način povezano s predmetnim pitanjem. U suprotnome se primjenjuje nacionalno pravo zajedničko strankama; ako to nije moguće, primjenjuje se pravo njihova zajedničkog uobičajenog boravišta i, kao posljednje rješenje, pravo mjesta u kojem je sklopljen ugovor.

3.2 Izvanugovorne obveze

To je pitanje uređeno Uredbom (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. (Rim II.). U pitanjima koja se odnose na prometne nezgode i odgovornost proizvođača, primjenjuju se pravila o sukobu iz haških konvencija iz 1971. odnosno 1973.

Pitanja koja nisu obuhvaćena ni jednom od prethodnih odredbi uključena su u članak 10.9. Građanskog zakonika, u skladu s kojim su izvanugovorne obveze uređene pravom mjesta na kojem je došlo do događaja koji ih je izazvao. Neovlašteno poslovodstvo bez naloga uređeno je pravom mjesta u kojem agent obavlja glavnu djelatnost, a neopravdano bogaćenje uređeno je pravom u skladu s kojim je došlo do prijenosa vrijednosti predmetnoj stranci stjecatelju.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U članku 9. Građanskog zakonika navedeno je da se mjerodavno pravo u tim pitanjima utvrđuje ovisno o državljanstvu fizičkih osoba. Postoje odredbe koje se odnose na slučajeve dvojnog državljanstva i neutvrđenog državljanstva. Dvojno državljanstvo utvrđuje se na temelju toga je li riječ o dvojnog državljanstvu u skladu sa španjolskim pravom ili dvojnog državljanstvu koje nije predviđeno španjolskim pravom. Ugovori o dvojnog državljanstvu sklopljeni su s Čileom, Peruom, Paragvajem, Nikaragvom, Gvatemalom, Bolivijom, Ekvadorom, Kostarikom, Hondurasom, Dominikanskom Republikom, Argentinom i Kolumbijom. U tim se slučajevima primjenjuju odredbe međunarodnih ugovora. Ako u njima nema odgovarajućih odredbi, prednost se daje državljanstvu koje odgovara posljednjem uobičajenom boravištu, ili, ako to nije moguće, posljednjem stečenom državljanstvu. Ako dvojno državljanstvo nije predviđeno španjolskim pravom, a jedno je od državljanstava španjolsko, ono ima prednost, iako se načelo nediskriminacije na osnovi državljanstva mora primjenjivati ako su oba državljanstva zemalja EU-a. Za osobe neutvrđenog državljanstva, pravo mjesta uobičajenog boravišta primjenjuje se kao osobni statut. U slučaju osoba bez državljanstva primjenjuje se članak 12. Njujorške konvencije od 28. rujna 1954., na temelju kojeg je mjerodavno pravo pravo zemlje prebivališta osobe bez državljanstva ili, ako to nije moguće, pravo njegove/njezine zemlje boravišta.

Pravo mjerodavno za imena fizičkih osoba uređeno je Sporazumom iz Münchena iz 1980. Imena i prezimena fizičke osobe utvrđuju se pravom države članice čiji je dotična osoba građanin.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Člankom 9.4. Građanskog zakonika propisano je da pravo mjerodavno za utvrđivanje biološkog odnosa roditelj-dijete ono je uobičajenog boravišta djeteta u trenutku utvrđivanja tog odnosa. Ako dijete nema uobičajeno boravište ili ako se tim pravom ne dopušta uspostavljanje odnosa roditelj-dijete, mjerodavno pravo bit će nacionalno pravo djeteta u tome trenutku. Ako se tim pravom ne dopušta utvrđivanje odnosa roditelj-dijete ili ako dijete nema državljanstvo, mjerodavno će biti španjolsko materijalno pravo.

Pravo mjerodavno za posvojenje uređeno je posebnim propisom, Zakonom 54/2007 o međudržavnom posvojenju. U članku 18. tog Zakona navedeno je da će zaključivanje postupka posvojenja koje provodi nadležno španjolsko tijelo biti uređeno španjolskim materijalnim pravom ako posvojenik ima stalno boravište u Španjolskoj u trenutku posvojenja ili je odveden ili će biti odveden u Španjolsku za potrebe stjecanja prebivališta u Španjolskoj. Pravo mjerodavno za sadržaj odnosa roditelj-dijete, bez obzira na to je li riječ o biološkom odnosu ili odnosu koji proizlazi iz posvojenja, kao i za ostvarivanje roditeljske odgovornosti utvrdit će se u skladu s Haškom konvencijom od 19. listopada 1996. U članku 17. Konvencije propisano je da se ostvarivanje roditeljske odgovornosti uređuje pravom države u kojoj dijete ima uobičajeno boravište.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Postoje pravila za sklapanje braka i posljedice braka. Kad je riječ o načinu sklapanja braka, u Građanskom zakoniku navedeno je da u Španjolskoj ili izvan nje brak može sklopiti: 1. sudac, gradonačelnik ili službenik naveden u Zakoniku; 2. u vjerskom obliku kako je predviđeno zakonom. Navedeno je i da Španjolci mogu sklopiti brak izvan Španjolske u obliku predviđenim pravom mjesta sklapanja braka. Ako su obje stranke stranci mogu sklopiti brak u Španjolskoj u skladu s istim odredbama koje vrijede za Španjolce ili odredbama osobnog statuta bilo koje stranke. Sposobnost za brak i suglasnost za njegovo sklapanje podložni su nacionalnom pravu bračnih drugova (članak 9.1. Građanskog zakonika).

U skladu s člankom 9.2. Građanskog zakonika, posljedice braka uređuju se u skladu sa zajedničkim nacionalnim pravom bračnih drugova u trenutku sklapanja braka. Ako zajedničko nacionalno pravo ne postoji, uređuju se u skladu s osobnim statutom ili uobičajenim boravištem jedne ili druge stranke, koje su one zajedno odabrale u vjerodostojnom aktu sklopljenom prije sklapanja braka. Ako taj odabir nije izvršen, mjerodavno je pravo zajedničkog uobičajenog boravišta neposredno nakon sklapanja braka, a ako to nije moguće, mjerodavno je pravo mjesta sklapanja braka.

Zakonska rastava i razvod uređeni su Uredbom 1259/2010 kojom se uspostavlja pojačana suradnja u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III.). U članku 107.1. Građanskog zakonika propisano je da je poništaj braka uređen pravom koje je primjenjivo na sklapanje braka. U španjolskom međunarodnom privatnom pravu ne postoji odredba koja se odnosi na nevjenčane parove (što, u načelu, znači da se primjenjuje analogija). Obveze uzdržavanja uređene su Haškim protokolom iz 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pravilo kojim su uređene posljedice braka (članak 9.2. Građanskog zakonika) uključuje i osobne posljedice i one koje se odnose na imovinu. Stoga je mjerodavan zajednički osobni statut bračnih drugova u trenutku sklapanja braka, a ako to nije moguće, osobni statut ili pravo uobičajenog boravišta jedne ili druge stranke, koje su one zajedno odabrale u vjerodostojnom aktu sklopljenom prije sklapanja braka. Ako taj odabir nije izvršen, mjerodavno je pravo zajedničkog uobičajenog boravišta neposredno nakon sklapanja braka, a ako to nije moguće, mjerodavno je pravo mjesta sklapanja braka.

Ugovori ili sporazumi kojima se propisuje, izmjenjuje ili zamjenjuje bračnoimovinski režim valjani su ako su u skladu s pravom kojim se uređuju posljedice braka ili s pravom državljanstva ili pravom uobičajenog boravišta bilo koje od stranaka u trenutku izvršavanja (članak 9.3. Građanskog zakonika).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Španjolska primjenjuje odredbe Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju. Na temelju te Uredbe, mjerodavno je pravo uobičajenog boravišta umrlog u vrijeme smrti, osim ako je umrli kao mjerodavno pravo odabrao pravo koje odgovara njegovu državljanstvu.

Oblik oporuka uređen je Haškom konvencijom iz 1961.

3.8 Nekretnine

Na temelju članka 101.1. Građanskog zakonika, vlasništvo, pravo na vlasništvo i druga prava nad nekretninama uređena su pravom mjesta gdje se nalaze, a to je primjenjivo i na pokretnu imovinu. Za potrebe utvrđivanja ili prijenosa prava nad robom u provozu, za tu se robu smatra da se nalazi u mjestu iz kojeg je otpremljena, osim ako su pošiljatelj i primatelj izričito ili prešutno dogovorili da se smatra da se roba nalazi u mjestu odredišta. Brodovi, zrakoplovi i sredstva željezničkog prijevoza te sva prava utvrđena nad njima podložni su pravu države zastave ili države registracije. Motorna vozila i druga sredstva cestovnog prijevoza podložni su pravu mjesta na kojem se nalaze. Izdavanje vrijednosnih papira uređeno je pravom mjesta na kojem se izdaju.

3.9 Nesolventnost

Slučajevi koji nisu obuhvaćeni [Uredbom Vijeća 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku](#) uređeni su [Stečajnim zakonom 22/2003 od 9. srpnja 2000.](#) U članku 200. tog Zakona navedeno je da je za stečajni postupak u Španjolskoj i njegove posljedice te postupke provedbe i zaključivanja tog postupka u načelu mjerodavno španjolsko pravo (Zakon 22/2003 od 9. srpnja 2003., izmijenjen Zakonom 9/2015 o hitnim mjerama u području stečajnog postupka (Službeno glasilo od 26. svibnja 2015.)). Stečajni zakon sadržava i odredbe međunarodnog privatnog prava kojima se uspostavlja pravo mjerodavno za različite pravne odnose uključene u taj postupak.

Posljednji put ažurirano: 08/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Francuska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Međunarodno privatno pravo nije kodificirano i nije predmet posebnog zakonodavstva. Većina načela i pravila o sukobu zakona proizlazi iz sudske prakse, osim nekoliko njih koja se mogu pronaći u različitim zakonima, uglavnom u Građanskom zakoniku (*Code civil*), ovisno o predmetu.

Sadržaj različitih zakona dostupan je na internetu:

<https://www.legifrance.gouv.fr/>

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Francusku obvezuju 24 konvencije donesene pod pokroviteljstvom Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu. Popis predmetnih konvencija nalazi se na internetskoj stranici Konferencije.

<https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Francuska je stranka i drugih multilateralnih konvencija, posebno onih koje sadržavaju materijalna pravila, kao što je Bečka konvencija iz 1980. o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe.

Sve konvencije kojih je Francuska stranka navedene su u bazi podataka o ugovorima i sporazumima Ministarstva za Europu i vanjske poslove: <http://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

<http://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Francuska je sklopila velik broj bilateralnih konvencija, od kojih neke sadržavaju pravila o sukobu zakona. Te se konvencije isto tako mogu pronaći u prethodno navedenoj bazi podataka.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Postupovni status pravila o sukobu zakona razlikuje se ovisno o tome je li predmetno pravo slobodno dostupno strankama, bez obzira na izvor predmetnog pravila o sukobu zakona (nacionalno pravo, europski propis, međunarodna konvencija).

Ako se u postupku upućuje na predmet u kojem su prava u potpunosti dostupna strankama, u načelu kad je riječ o imovinskim stvarima (ugovori, građanskopravna odgovornost, stvarna prava itd.), sudac nije obavezan primijeniti pravila o sukobu zakona po službenoj dužnosti ako se ni jedna od stranaka ne oslanja na primjenu stranog prava. On samo ima mogućnost to učiniti, osim ako se stranke dogovore da će se u postupku primjenjivati francusko pravo. Stoga je na strankama da zatraže primjenu pravila o sukobu zakona.

S druge strane, ako se u postupku ne upućuje na predmet u kojem prava nisu slobodno dostupna strankama, odnosno kad je riječ o neimovinskim predmetima (osobni status), sudac je obavezan primijeniti pravila o sukobu zakona po službenoj dužnosti.

2.2 Upućivanje

Načelo uzvraćanja i daljnjeg upućivanja (*renvoi*) već je dugo prihvaćeno u sudskoj praksi, neovisno o tome je li riječ o uzvraćanju i daljnjem upućivanju prvog stupnja (upućivanje natrag na francusko pravo koje se zatim primjenjuje) ili uzvraćanju i daljnjem upućivanju drugog stupnja (upućivanje natrag na pravo druge države koja prihvaća sudsku nadležnost).

Načelo *renvoi* stoga se, ako nije zabranjeno primjenjivim europskim propisom ili međunarodnom konvencijom, redovito provodi u sudskoj praksi u pitanjima koja se odnose na osobni status ili formalnu valjanost pravnih akata, a posebno kad je riječ o braku i oporukama. Kad je riječ o nasljeđivanju, u sudskoj praksi sada postoji tendencija ograničavanja primjene načela *renvoi* isključivo na predmete u kojima se njime osigurava jedinstvo nasljeđivanja primjenom jednog prava na pokretnu i nepokretnu imovinu.

S druge strane, u sudskoj praksi uvijek se isključivala primjena načela *renvoi* u pitanjima u kojima stranke mogu slobodno odabrati mjerodavno pravo, kao što su bračnoimovinski režimi i ugovori.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Promjena poveznice odnosi se na sukob zakona s obzirom na vrijeme zbog promjene poveznice u prostoru. Stoga je problem znati pod kojim se uvjetima novo pravo može primijeniti umjesto prava koje proizlazi iz prethodne situacije.

Moguće je da su samim pravilima o sukobu zakona utvrđeni uvjeti u pogledu vremena primjene poveznice koja je u njima predviđena. Na primjer, pravilom o sukobu zakona utvrđeno u članku 311.-14. Građanskog zakonika o uspostavi odnosa roditelja i djeteta određuju se uvjeti u pogledu vremena primjene predmetne poveznice i propisuje se da se osobno pravo majke mora ocijeniti na dan rođenja djeteta.

Osim navedenog primjera, rješenja su navedena u sudskoj praksi, koja se pretežno oslanja na načela francuskog prijelaznog prava: prvo, trenutna primjena novog prava na buduće posljedice situacija koje već postoje i, drugo, zabrana retroaktivne primjene novog prava za ocjenu nastanka ili prestanka pravnog odnosa.

Na primjer, kad je riječ o braku, novo se pravo odmah primjenjuje na posljedice braka i raskida braka. S druge strane, uvjeti sklapanja braka i dalje su uređeni pravom koje se primjenjivalo na dan sklapanja braka.

Kad je riječ o stvarnim pravima nad pokretnom imovinom, za njih je odmah mjerodavno pravo novog mjesta predmetne imovine. To se rješenje primjenjuje i na sve sporazumne instrumente osiguranja zasnovane u inozemstvu. Stoga ti instrumenti osiguranja neće proizvoditi učinke u Francuskoj nakon kasnijeg prijenosa te imovine u Francusku jer nisu u skladu s oblicima tih osiguranja u francuskom pravu. Na primjer, u Francuskoj nije moguće pozvati se na klauzulu o pridržaju prava uspostavljenu u Njemačkoj u korist njemačkog vjerovnika u pogledu imovine koja se nalazila u Njemačkoj, ali je kasnije prenesena u Francusku, jer je riječ o klauzuli *commissoria lex*, koja je u to vrijeme bila zabranjena francuskim pravom.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

– Trenutna primjena francuske ili strane prevladavajuće obvezne odredbe

Francuski sudac može odmah, bez primjene pravila o sukobu zakona, primijeniti materijalne odredbe francuskog prava ili stranog prava ako se te odredbe smatraju prevladavajućim obveznim odredbama. U francuskom pravu ne postoji definicija pojma prevladavajuće obvezne odredbe. Sudac stoga takve odredbe određuje na pojedinačnoj osnovi.

– Izuzeće međunarodnog javnog poretka

Materijalne odredbe stranog prava koje se obično primjenjuju na temelju pravila o sukobu zakona isto se tako mogu isključiti, u potpunosti ili djelomično, na temelju izuzeća međunarodnog javnog poretka u korist odredbi francuskog prava. Budući da ne postoji precizna definicija, iz sudske prakse proizlazi da izuzeće međunarodnog javnog poretka ponajprije obuhvaća bitna ili temeljna načela francuskog prava, kao što su dostojanstvo, ljudska sloboda (uključujući bračnu slobodu) te tjelesni integritet osoba. Obuhvaća i promjenjivi pojam vremena i mjesta, tj. francuske obvezne zakonodavne politike, čiji okviri ovise o konkretnoj ocjeni suca.

– Izuzeće izbjegavanja prava

Strano pravo može se isključiti i ako je njegova primjena posljedica izbjegavanja prava, tj. ako proizlazi iz namjernih radnji kojima je cilj na umjetan način mjerodavnim učiniti to pravo umjesto prava koje bi se obično primijenilo. Te radnje mogu se sastojati, na primjer, od namjerne manipulacije poveznicom kao povezujućom pravnom kategorijom.

– Nemogućnost određivanja sadržaja mjerodavnog stranog prava

Francusko pravo primjenjuje se i kao alternativa ako se ispostavi da nije moguće odrediti sadržaj stranog prava koje je inače mjerodavno.

2.5 Dokaz stranog prava

Nakon određenih promjena stavova, sudska je praksa sada ustaljena: francuski sudac koji utvrđuje da je strano pravo mjerodavno, po službenoj dužnosti ili na zahtjev jedne od stranaka koja se poziva na to pravo, proučava njegov sadržaj uz pomoć stranaka i osobno, ako je primjenjivo. To se načelo općenito primjenjuje, bez obzira na to je li pravo slobodno dostupno strankama.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Ovisno o multilateralnim ili bilateralnim konvencijama koje se primjenjuju na predmetni ugovor, pravila o sukobu zakona koja su prethodno utvrđena u sudskoj praksi provode se samo ako taj ugovor nije obuhvaćen područjem primjene Uredbe (EZ) br. 593/2008 „Rim I” ili Rimske konvencije iz 1980. o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze, koja je zamijenjena tom uredbom.

Francusko pravilo o sukobu zakona koje je već dugo utvrđeno u sudskoj praksi jest pravo autonomije. Za ugovor je stoga mjerodavno pravo koje su odabrale stranke, a ako ga nisu odabrale, pravo države s kojom je, objektivno s obzirom na okolnosti predmeta, ugovor najbliže povezan.

Za oblik pravnih akata mjerodavno je pravo zemlje u kojoj su sklopljeni, osim ako su, pod uvjetom da je to moguće, stranke izričito dogovorile da je za oblik predmetnog akta mjerodavno pravo za koje su odredile da se primjenjuje u pogledu materijalnih pitanja.

3.2 Izvanugovorne obveze

Kad je riječ o operativnom događaju koji je nastao prije stupanja na snagu Uredbe Rim II, primjenjuje se pravo mjesta nastanka štetnog događaja, odnosno mjesta događaja koji je prouzročio štetu ili mjesta gdje je šteta nastala.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U skladu s člankom 3. trećim stavkom Građanskog zakonika za status i sposobnost fizičkih osoba mjerodavno je pravo države njihova državljanstva (osobno pravo ili nacionalno pravo).

Međutim, područje primjene osobnog prava ograničeno je uglavnom na pitanja koja se odnose na sposobnost fizičkih osoba da ostvaruju svoja prava (nemogućnost sklapanja pravnih akata).

U načelu temeljne presude ili presude koje se odnose na status i sposobnost osoba proizvode učinke u Francuskoj neovisno o proglašenju egzektivature, osim u slučajevima kada su osnova za akte materijalnog izvršenja u pogledu imovine ili primjenu prisile u pogledu osoba.

Prebivalište nije obuhvaćeno područjem primjene osobnog prava ako ne pripada nekoj posebnoj kategoriji poveznice. Stoga je obuhvaćeno pravom koje se primjenjuje na svaku od institucija u kojoj se uzima u obzir.

Slično tomu, ako ime nije uređeno posebnim pravilom o sukobu zakona, roditelj (ili roditelji) koji želi prijaviti ili promijeniti prezime svojeg djeteta može se pozvati na osobno pravo koje se primjenjuje u tu svrhu.

Naposljetku, za postupke koji se primjenjuju na promjenu imena mjerodavno je osobno pravo dotične osobe, u skladu s člankom 3. trećim stavkom Građanskog zakona i njegovim tumačenjem u sudskoj praksi.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

U skladu s člankom 311.-14. Građanskog zakonika za uspostavu odnosa roditelja i djeteta mjerodavno je osobno pravo majke na dan rođenja djeteta ili, ako majka nije poznata, osobno pravo djeteta.

Međutim, člankom 311.-15. Građanskog zakona propisano je da, ako dijete i djetetovi otac i majka ili bilo tko od njih imaju uobičajeno boravište, zajedničko ili odvojeno, u Francuskoj, postojeći status ima sve posljedice koje iz njega proizlaze u skladu s francuskom zakonom, čak i ako bi ostali elementi odnosa roditelja i djeteta mogli ovisiti o stranom zakonu.

Naposljetku, na temelju članka 311.-17. Građanskog zakonika dobrovoljno priznanje očinstva ili majčinstva valjano je ako je obavljeno u skladu s osobnim pravom oca ili majke ili osobnim pravom djeteta.

U skladu s ustaljenom sudskom praksom Kasacijskog suda (*Cour de cassation*) članak 311.-17. primjenjuje se i na postupak radi proglašenja ništavosti i postupak radi osporavanja priznanja očinstva ili majčinstva, koji mora biti dopušten pravom stranke koja priznaje očinstvo ili majčinstvo i pravom djeteta.

3.4.2 Posvojenje

Na temelju članka 370.-3. Građanskog zakonika za uvjete posvojenja mjerodavno je pravo posvojitelja ili, ako su posvojitelji oba bračna druga, pravo kojim su uređeni učinci njihove bračne zajednice. Međutim, posvojenje nije moguće ako je zabranjeno nacionalnim pravima obaju bračnih drugova.

Posvojenje maloljetnika koji je strani državljanin nije moguće ako je posvojenje zabranjeno u osobnom pravu tog maloljetnika, osim ako je maloljetnik rođen u Francuskoj i ima uobičajeno boravište u Francuskoj.

Bez obzira na to koje je pravo mjerodavno, za posvojenje je potrebna suglasnost djetetova pravnog zastupnika. Suglasnost mora biti dana slobodne volje i bez ikakve naknade nakon rođenja djeteta te uz prethodnu obaviještenost o posljedicama posvojenja, posebno kad se daje u svrhu potpunog posvojenja, odnosno potpunog i neopozivog prekida postojećeg odnosa roditelja i djeteta.

Na temelju članka 370.-4. Građanskog zakonika učinci posvojenja proglašenog u stranoj zemlji u Francuskoj proizvodi učinke potpunog posvojenja ako je njime

člankom 370.-5. propisano je da posvojenje koje je zakonito proglašeno u stranoj zemlji u Francuskoj proizvodi učinke potpunog posvojenja ako je njime potpuno i neopozivo prekinut postojeći odnos roditelja i djeteta. Ako taj odnos nije prekinut, posvojenje proizvodi učinke jednostavnog posvojenja. Ono se može pretvoriti u potpuno posvojenje ako su dane potrebne izričite suglasnosti uz prethodnu obaviještenost o okolnostima predmeta.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Pravila o sukobu zakona navedena su u člancima 202.-1. i 202.-2. Građanskog zakonika (kodifikacija i prilagodba sudske prakse).

U skladu s člankom 202.-1. prvim stavkom kvalitete i uvjeti potrebni za sklapanje braka uređeni su osobnim pravom svakog bračnog druga pojedinačno.

Međutim, bez obzira na to koje je osobno pravo mjerodavno, za sklapanje braka potrebna je suglasnost obaju bračnih drugova, pod uvjetima predviđenima francuskim pravom u člancima 120. i 180. Građanskog zakonika.

Osim toga, drugim stavkom predviđeno je da dvije osobe istog spola mogu sklopiti brak kada je to, barem za jednu od njih, dopušteno njezinim osobnim pravom ili pravom države njezina prebivališta ili boravišta. Kasacijski sud imao je mogućnost potvrditi, u presudi od 28. siječnja 2015., da bi taj drugi stavak članka 202.-1. trebalo tumačiti kao pridržaj prava na primjenu, kao alternative, francuskog prava na temelju izuzeća međunarodnog javnog poretka. Stoga strano pravo koje se obično primjenjuje kao osobno pravo jednog od bračnih drugova, ako je njime zabranjen brak između osoba istog spola, mora biti djelomično isključeno u dijelu u kojem je u suprotnosti s konkretnom francuskom zakonodavnom politikom (vidjeti prethodno navedeno o izuzeću međunarodnog javnog poretka).

Međutim, pokazalo se da je primjena tih odredbi osjetljivo pitanje u slučajevima kada je Francuska sa stranom državom povezana bilateralnom konvencijom (u slučaju Alžira, Kambodže, Kosova, Laosa, Makedonije, Maroka, Crne Gore, Poljske, Srbije, Slovenije i Tunisa) u čijim se odredbama o braku upućuje samo na osobno pravo bračnih drugova kad je riječ o ocjeni materijalnih uvjeta za sklapanje braka, kojim je zabranjen brak između osoba istog spola.

Međutim, pravna situacija tih osoba razjašnjena je presudom Kasacijskog suda od 28. siječnja 2015. (žalba br. 13.-50.059) kojom je isključeno marokansko pravo određeno kao mjerodavno Konvencijom između Francuske i Maroka primjenom članka 4. te konvencije, u kojem se navodi da pravo jedne od tih dviju država određeno Konvencijom sudovi druge države mogu isključiti ako je očito u suprotnosti s javnim poretkom, što je i slučaj kada je, barem za jednog bračnog druga, u osobnom pravu ili pravu države na čijem se državnom području nalazi njegovo prebivalište ili boravište dopušten brak između osoba istog spola.

Na temelju članka 202.-1- Građanskog zakonika za oblik braka mjerodavno je pravo države u kojoj je brak sklopljen.

Naposljetku, kad je riječ o isključivo osobnim učincima braka, pravo koje je obično mjerodavno u skladu sa sudskom praksom pravo je države zajedničkog državljanstva bračnih drugova, a ako bračni drugovi nemaju zajedničko uobičajeno boravište ili zajedničko državljanstvo, pravo francuskog suda. Kad je riječ o imovinskim posljedicama mjerodavno je pravo ono koje se primjenjuje na bračnoimovinski režim ili nasljeđivanje.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Kad je riječ o izvanbračnoj zajednici ili kohabitaciji, ne postoje posebna pravila o sukobu zakona jer u skladu s francuskim pravom odnosi između parova koji žive u izvanbračnoj zajednici nisu obuhvaćeni nekom posebnom pravnom kategorijom, nego se smatraju *de facto* situacijom. Stoga je za njih mjerodavno obično obvezno pravo. Stoga će, ovisno o predmetu i pravnoj prirodi odnosa između osoba koje žive u izvanbračnoj zajednici, mjerodavno pravo biti pravo koje se primjenjuje na izvanugovornu odgovornost, imovinu ili nasljeđivanje.

S druge strane, registrirana partnerstva podliježu posebnom pravilu iz članka 515.-5.-1. Građanskog zakonika, u kojem se navodi da uvjeti za sklapanje i učinke registriranog partnerstva te uzroke i posljedice njegova raskida podliježu materijalnim odredbama države tijela koje je registriralo partnerstvo. Uredbom (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. koja se primjenjuje na imovinske posljedice registriranih partnerstava utvrđeno je pravilo o sukobu zakona u skladu s kojim je mjerodavno pravo najprije ono koje su odabrali partneri (među pravom države njihova državljanstva, pravom države njihova uobičajenog boravišta i pravom države koja je registrirala partnerstvo), a ako mjerodavno pravo nije odabrano, mjerodavno je pravo države u kojoj je registrirano partnerstvo uspostavljeno. Ta će uredba stupiti na snagu 29. siječnja 2019.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Pravila o sukobu zakona predviđena su u Uredbi (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu („Rim III”).

Kad je riječ o postupcima pokrenutima prije 21. lipnja 2012., datuma stupanja na snagu te uredbe, pravilo o sukobu zakona bilo je ono pravilo predviđeno u članku 309. Građanskog zakonika, u skladu s kojim je za razvod braka mjerodavno francusko pravo ako su oba bračna druga francuski državljani na dan pokretanja postupka ili ako bračni drugovi imaju zajedničko ili pojedinačno boravište u Francuskoj ili ako nije podnesen zahtjev za proglašenje stranog prava mjerodavnim, a francuski su sudovi nadležni za razvod braka.

Roditeljska odgovornost

Pravila o sukobu zakona utvrđena su u člancima 15. i dalje Haške konvencije od 19. listopada 1996. o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece.

Izvan postupka i bilo kakve intervencije pravosudnog ili upravnog tijela, za utvrđivanje ili prestanak roditeljske odgovornosti u skladu sa zakonom i izvršavanje roditeljske odgovornosti mjerodavno je pravo države djetetova uobičajenog boravišta.

Ako je postupak pokrenut pred francuskim tijelom, ono u načelu primjenjuje francusko pravo. Međutim, u iznimnim slučajevima može primijeniti ili uzeti u obzir pravo druge države ako postoji bitna poveznica predmetne situacije s tom državom.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Na temelju članka 15. Uredbe (EZ) br. 4/2009 o uzdržavanju pravo mjerodavno za obveze uzdržavanja utvrđuje se u skladu s Haškim protokolom od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djeteta i drugim oblicima obiteljskog uzdržavanja. U načelu se primjenjuje pravo države uobičajenog boravišta uzdržavane osobe, ali stranke mogu sporazumno odabrati, za postupak koji je već u tijeku, pravo suda ili jedno od sljedećih prava:

(a) pravo države čiji je bilo koja od stranaka državljanin u trenutku određivanja prava;

(b) pravo države uobičajenog boravišta bilo koje stranke u trenutku određivanja prava;

(c) kad je riječ o imovinskom režimu, pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno ili pravo koje se *de facto* primjenjuje;

(d) kad je riječ o razvodu ili zakonskoj rastavi, pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno ili pravo koje se *de facto* primjenjuje.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pravila o sukobu zakona iz Haške konvencije od 14. ožujka 1978. o pravu mjerodavnom na režime bračne stečevine primjenjuju se na bračne drugove koji su sklopili brak od 1. rujna 1992., zajedno s posebnim odredbama o prilagodbi iz članaka od 1397.-2. do 1397.-5. Građanskog zakonika.

Budući da Konvencija ne sadržava odredbe o tome, područje mjerodavnog prava i dalje se određuje s obzirom na načela utvrđena u francuskoj sudskoj praksi o tom pitanju. Stoga je pravo koje se primjenjuje u skladu s Konvencijom mjerodavno za sastav imovine bračnih drugova, njihova međusobna prava, obveze i ovlasti tijekom braka te raskid režima i njegovu likvidaciju nakon braka.

Francuska pravila o sukobu zakona primjenjuju se na bračne drugove koji su sklopili brak prije 1. rujna 1992. Njima se propisuje da je za bračnoimovinski režim, bez obzira na to je li sklopljen službeni ugovor ili ne, mjerodavno pravo koje su bračni drugovi, izričito ili prešutno, ali sa sigurnošću odredili u trenutku sklapanja braka.

Bračni drugovi koji sklope brak ili odrede pravo mjerodavno za njihov bračnoimovinski režim nakon 29. siječnja 2019. bit će obuhvaćeni područjem primjene [Uredbe Vijeća \(EU\) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.](#)

Ako ne postoji izričit ili prešutan odabir, potrebno je nastojati otkriti koja je bila volja stranaka, na temelju jednostavne pretpostavke kao što je, na primjer, pravo države prvog zajedničkog prebivališta bračnih drugova.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Odredbe Uredbe (EU) br. 650/2012 od 4. srpnja 2012. primjenjuju se na postupke nasljeđivanja pokrenute nakon 17. kolovoza 2015. Člankom 21. Uredbe kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti određuje se pravo države u kojoj je preminula osoba imala svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti. Za postupke nasljeđivanja pokrenute prije 17. kolovoza 2015. i dalje su mjerodavna francuska pravila o sukobu zakona. Tim je pravilima uspostavljen dvostruki sustav, pri čemu se međunarodno nasljeđivanje iste osobe dijeli između pokretne ostavine te jedne nepokretne ostavine ili, prema potrebi, više njih. Kad je riječ o nasljeđivanju pokretne imovine, koja obuhvaća materijalnu i nematerijalnu imovinu, mjerodavno je pravo zadnjeg prebivališta preminule osobe. Kad je riječ o nasljeđivanju nepokretne imovine, mjerodavno je pravo države gdje se ta imovina nalazi, iako francuski sudovi mogu primijeniti francusko pravo provedbom načela *renvoi* ako će se time osigurati jedinstvo nasljeđivanja zbog primjene jednog prava na pokretnu i nepokretnu imovinu (vidjeti prethodno navedeno).

Pravo koje se primjenjuje na zakonska nasljeđivanja, određeno u skladu s prethodno navedenim pravilima o sukobu zakona, mjerodavno je i za materijalne uvjete i učinke oporučnih ili ugovornih nasljeđivanja. Međutim, za uvjete u pogledu oblika oporuka mjerodavna je Haška konvencija od 5. listopada 1961., čije se odredbe primjenjuju od 19. studenoga 1967.

Osim toga, Francuska je stranka Vašingtonske konvencije od 26. rujna 1973. koja je na snazi od 1. prosinca 1994. i na temelju koje svaka oporuka sastavljena u skladu s obrascima predviđenima u toj konvenciji mora biti priznata kao valjana u svim državama ugovornicama.

3.8 Nekretnine

Na temelju članka 3. drugog stavka Građanskog zakonika za imovinu i sva stvarna prava povezana s tom imovinom mjerodavno je pravo države u kojoj se ona nalazi.

3.9 Nesolventnost

Izvan područja primjene uredbi (EZ) br. 1346/2000 i (EU) 2015/848 u sudskoj praksi uvijek je bila dopuštena mogućnost pokretanja kolektivnog postupka protiv dužnika u Francuskoj ako se tamo nalazi njegovo sjedište ili jedan od njegovih poslovnih nastana. Isto se primjenjuje i na francuske vjerovnike na temelju „povlastice sudske nadležnosti” iz članka 14. Građanskog zakonika.

Pravo mjerodavno za postupke pokrenute u Francuskoj mora biti francusko pravo, koje će biti mjerodavno za uvjete pokretanja postupka, odvijanje postupka i njegove učinke, posebno izvršivost instrumenta osiguranja. Svi vjerovnici, uključujući one koji nemaju boravište u Francuskoj, mogu prijaviti svoje tražbine. Francuski postupci pokrenuti na taj način u načelu su osmišljeni na način da se obuhvati sva dužnikova imovina, uključujući imovinu u inozemstvu, naravno pod uvjetom da se francuske presude priznaju u inozemstvu.

Naposlijetku, kolektivni postupci pokrenuti u inozemstvu proizvodit će učinke u Francuskoj pod uvjetom da u Francuskoj nije već pokrenut postupak i ovisno o egzekvaturi odluka donesenih u inozemstvu.

Posljednji put ažurirano: 18/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Hrvatska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

U Republici Hrvatskoj je međunarodno privatno pravo uređeno Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (ZMPP) („Narodne novine“, broj 101/17), koji je stupio na snagu 29. siječnja 2019. ZMPP-om se uređuju mjerodavno pravo za privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem, nadležnost sudova i drugih tijela Republike Hrvatske u privatnopravnim odnosima s međunarodnim obilježjem i pravila postupka, priznanje i ovrha stranih sudskih odluka. ZMPP se primjenjuje na privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem ako nisu uređeni pravno obvezujućim aktima Europske unije, međunarodnim ugovorima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i drugim zakonima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencije o građanskom postupku iz 1954.

Haška konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja iz 1961.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za odgovornost proizvođača za svoje proizvode iz 1973.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Republika Hrvatska je na temelju notifikacije o sukcesiji postala stranka više bilateralnih međunarodnih ugovora, kao npr. ugovori o pravnoj pomoći, konzularne konvencije, ugovori o trgovini i plovidbi. S određenim državama zaključeni su ugovori o pravnoj pomoći koji sadrže i norme o rješavanju sukoba zakona:

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Austrijom iz 1954. godine, Beč, 16. prosinca 1954.

Ugovor o uzajamnoj pravnoj pomoći s Bugarskom iz 1956. godine, Sofija, 23. ožujka 1956.

Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima sa Češkom, Beograd, 20. siječnja 1964.

Ugovor o uzajamnim pravnim odnosima s Grčkom iz 1959. godine, Atena, 18. lipnja 1959.

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Mađarskom iz 1968. godine.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U pravnim situacijama s međunarodnim obilježjem sudovi primjenjuju međunarodno privatno pravo s pomoću triju metoda i to: kolizijskim pravilima, pravilima neposredne primjene i posebnim materijalnim pravilima.

2.2 Upućivanje

ZMPP u čl. 9 propisuje da primjena prava neke države na koje upućuju odredbe ZMPP znači primjenu pravnih pravila koja su na snazi u toj državi, osim njezinih pravila o određivanju mjerodavnog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Pod promjenjivošću statuta podrazumijeva se pojava koja se javlja kad za vrijeme trajanja pravnog odnosa dolazi do promjene činjeničnog stanja na kojem se zasniva poveznica, to može utjecati na promjenu mjerodavnog prava. Primjenjuje se isto kolizijsko pravilo, no mijenjaju se okolnosti na kojima se zasniva poveznica. Takva se pitanja javljaju samo ako se mjerodavno pravo određuje pomoću promjenjivih, a ne stalnih poveznica.

ZMPP u članku 21. propisuje da ako je stvar na kojoj je već stečeno neko stvarno pravo prisprije u drugu državu, za stjecanje ili gubitak tog prava mjerodavno je pravo po kojemu je to stvarno pravo stečeno. Za vrstu i sadržaj prava na stvari mjerodavno je pravo države u kojoj se stvar nalazi. Ako na stvari koja prisprije iz jedne države u drugu nije već stečeno neko stvarno pravo, za stjecanje ili prestanak tog prava uvažavaju se i činjenice nastale u drugoj državi.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Pravo koje je mjerodavno prema odredbama ZMPP-a iznimno se ne primjenjuje ako je prema svim okolnostima očito da privatnopravni odnos s tim pravom ima samo neznatnu vezu, a da je s nekim drugim pravom u očito užoj vezi. (Čl. 11)

Ne primjenjuju se pravila strane države mjerodavnog prema odredbama ZMPP-a ako bi učinak njihove primjene bio očito protivan javnom poretku Republike Hrvatske. (Čl. 12.)

Neovisno o drugim odredbama ZMPP-a, sud može primijeniti odredbu hrvatskog prava koja se smatra toliko važnom za zaštitu hrvatskog javnog interesa, poput političkog, društvenog, gospodarskog ustroja, da se primjenjuje na sve situacije koje ulaze u njeno polje primjene, bez obzira na pravo koje je mjerodavno. Ako je ispunjenje određene obveze u cijelosti ili djelomično protivno odredbi prava strane države u kojoj treba ispuniti tu obvezu, sud može priznati učinak toj odredbi. Pri odlučivanju o priznanju učinaka toj odredbi u obzir uzima njena priroda, svrha te posljedice priznanja, odnosno nepriznanja njezinog učinka. (Čl. 13)

2.5 Dokaz stranog prava

Sud ili drugo tijelo u Republici Hrvatskoj utvrđuje sadržaj prava strane države po službenoj dužnosti. Pravo strane države primjenjuje se na način kako se tumači u toj državi. Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske može obavijest o sadržaju prava strane države zatražiti od ministarstva pravosuđa ili nekog drugog tijela kao i vještaka ili specijaliziranih ustanova. Stranke mogu podnositi javne ili privatne isprave o sadržaju prava strane države. Ako se sadržaj prava strane države ne može utvrditi jedan od navedenih načina, primjenjuje se hrvatsko pravo. (Čl.8)

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Pravo mjerodavno za ugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Uredba Rim I) unutar njezinog polja primjene.

Pravo mjerodavno za ugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe Rim I., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe Rim I. koje se odnose na te ugovorne obveze.

3.2 Izvanugovorne obveze

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II) unutar njezinog polja primjene.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe Rim II., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe Rim II. koje se odnose na te izvanugovorne obveze.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze zbog prometnih nesreća na cestama određuje se primjenom Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama od 4. svibnja 1971.

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod određuje se primjenom Haške konvencije o zakonu koji se primjenjuje u slučajevima odgovornosti proizvođača za svoje proizvode od 2. listopada 1973.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin. Jednom stečena poslovna sposobnost ne gubi se promjenom državljanstva.

Za osobno ime fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

Ako se brak sklapa u Republici Hrvatskoj, nevjesta i ženik mogu odrediti prezime po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

Zakonski zastupnici mogu pred matičnim uredom odrediti osobno ime djeteta po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Za odnose roditelja i djece mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (Haška konvencija iz 1996.)

Pravo mjerodavno za odnose roditelja i djece koji su isključeni iz polja primjene Haške konvencije iz 1996., a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Haške konvencije iz 1996. koje uređuju te odnose.

Za utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva mjerodavno je u trenutku pokretanja postupka:

1. pravo uobičajenog boravišta djeteta, ili
2. ako je to u najboljem interesu djeteta, pravo države čiji je dijete državljanin ili pravo države čiji su državljani osobe čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava.

Za valjanost priznanja majčinstva ili očinstva mjerodavno je:

1. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta djeteta u trenutku priznanja, ili
2. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta osobe koja priznaje majčinstvo, odnosno očinstvo, u trenutku priznanja.

3.4.1 Posvojenje

Za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik.

Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavna su kumulativno prava obju država čiji su oni državljani.

Ako posvojitelji zajednički posvajaju, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja, osim prava državljanstva posvojenika, mjerodavno je i pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavna su prava država čiji su državljani i jedan i drugi posvojitelj.

Za učinak posvojenja mjerodavno je pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja i posvojenika u vrijeme zasnivanja posvojenja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je jedan od njih državljanin Republike Hrvatske. Ako ni jedan od posvojitelja ni posvojenik nisu državljani Republike Hrvatske, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.

Iznimno, kad posvojenje u državi podrijetla djeteta nema učinak prestanka postojećeg pravog odnosa roditelj – dijete, posvojenje se može pretvoriti u posvojenje koje ima takav učinak, ako su pristanci osoba, ustanova i nadležnih tijela čiji je pristanak odnosno odobrenje potrebno za posvojenje bila dana ili se daju za potrebe tog posvojenja te ako je to posvojenje u najboljem interesu djeteta.

Ako je primjena stranog prava (na temelju gore navedenog) protivna najboljem interesu posvojenika i ako posvojenik ili posvojitelj, odnosno posvojitelji, imaju očito usku vezu s Republikom Hrvatskom, mjerodavno je hrvatsko pravo.

3.5 Brak, nevenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Za pretpostavke za sklapanje braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je, za svaku osobu, pravo države čiji je ona državljanin u vrijeme sklapanja braka. Brak se neće sklopiti ako bi to bilo očito protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

Za oblik braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je hrvatsko pravo.

Brak sklopljen u stranoj državi priznaje se ako je sklopljen u skladu s pravom te države.

Kada je brak sklopljen u stranoj državi između osoba istoga spola priznaje se kao životno partnerstvo ako je sklopljen u skladu s pravom države u kojoj je sklopljen.

Za valjanost braka mjerodavno je pravo po kojem je brak sklopljen.

Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili
4. hrvatsko pravo.

Sporazum o mjerodavnom pravu iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo (prema odredbi članka 36. ZMPP-a), za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

3.5.2 Nevenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Za pretpostavke i postupak za sklapanje i prestanak životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj, koje se zasniva upisom u registar životnog partnerstva, mjerodavno je hrvatsko pravo.

Registrirana životna zajednica osoba istog spola, sklopljena u drugoj državi, priznaje se u Republici Hrvatskoj kao životno partnerstvo, ako je sklopljeno po pravu te države.

Za zasnivanje i prestanak neformalnih životnih partnerstava, mjerodavno je pravo države s kojom ono ima ili, ako je prestalo postojati, je imalo najužu vezu.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili
4. hrvatsko pravo.

Sporazum o mjerodavnom pravu sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo (prema odredbi članka 36. ZMPP-a), za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Za obveze uzdržavanja mjerodavno pravo određuje se prema Haškom protokolu od 27. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pravo mjerodavno za imovinske odnose bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27. 7. 2012.).

Za oblik oporučnog raspolaganja mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o sukobima zakona kod oblika oporučnih raspolaganja od 5. listopada 1961.

3.8 Nekretnine

Za stvarna prava na stvarima mjerodavno je pravo mjesta gdje se stvar nalazi.

3.9 Nesolventnost

U području stečaja primjenjuje se Uredba (EU) br. 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (preinaka)

Posljednji put ažurirano: 15/09/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Italija

1 Izvori važećih pravila

Izvori međunarodnog privatnog prava u Italiji obuhvaćaju domaće pravo, propise Europske unije i međunarodne konvencije kojih je Italija potpisnica.

1.1 Nacionalna pravila

U Italiji su pitanja međunarodnog privatnog prava uređena Zakonom br. 218 od 31. svibnja 1995., koji je zamijenio članke od 16. do 31. općih pravnih odredbi koje se nalaze na početku Građanskog zakonika (*Codice Civile*).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Cjelovit popis multilateralnih konvencija koje su na snazi

Za multilateralne konvencije koje su na snazi u Italiji vidjeti [popis u prilogu\(13 Kb\)](#) (13 Kb) [it](#).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Neiscrpan popis bilateralnih konvencija koje sudovi najčešće primjenjuju

Bilateralne konvencije koje su se u prošlosti primjenjivale na pitanja međunarodnog privatnog prava između Italije i drugih pojedinačnih država članica Europske unije zamijenjene su zakonodavstvom Zajednice donesenim u istom području. Uredbe koje se najčešće primjenjuju: Uredbe koje se najčešće primjenjuju: Uredba (EZ) br. 1393/2007 o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima, Uredba Vijeća (EZ) br. 1206/2001 o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima, Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te Uredba (EU) br. 1215/2012 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

Kad je riječ o pitanjima između Italije i trećih zemalja, bilateralne konvencije koje se najčešće primjenjuju su one o pravnoj pomoći te o priznavanju i izvršenju sudskih odluka koje su na snazi s Argentinom (Rim, 9. prosinca 1987.), Brazilom (Rim, 17. listopada 1989.), Ruskom Federacijom i drugim državama bivšeg SSSR-a (Rim, 25. siječnja 1979.), republikama bivše Jugoslavije (Beograd, 7. svibnja 1962.), pojedinim bivšim dominionima Ujedinjene Kraljevine, uključujući Australiju i Kanadu (London, 17. prosinca 1930.), Švicarskom (o priznavanju i izvršenju odluka građanskih i trgovačkih sudova, Rim, 3. siječnja 1933., te o odštetama za prometne nezgode, Rim, 16. kolovoza 1978.), Bugarskom (Rim, 18. svibnja 1990.), Rumunjskom (Bukurešt, 11. studenoga 1972.) i Turskom (Rim, 10. kolovoza 1926.).

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U kojem opsegu i u kojim okolnostima?

Na temelju talijanskog prava sud mora na određeni predmet o kojem odlučuje primijeniti pravila o sukobu zakona po službenoj dužnosti: mora utvrditi mjerodavno pravo bez ograničavanja na bilo koje podneske stranaka u pogledu predmeta spora (*iura novit curia*). Za potrebe istraživanja stranog prava sudac može dobiti pomoć od Ministarstva pravosuđa i na temelju Londonske konvencije o stranom pravu iz 1968.

2.2 Upućivanje

Ako se u skladu s pravilima suda koji odlučuje o predmetu koja se odnose na sukob zakona mjerodavnim proglasi strano pravo, može se dogoditi da se pravilima o sukobu zakona u tom stranom pravu mjerodavnim proglasi neko drugo pravo (načelo „uzvratanja i daljnjeg upućivanja”, *renvoi*).

Na primjer, na temelju francuskog pravila o sukobu zakona svojstvo engleskog državljanina koji boravi u Francuskoj uređeno je engleskim pravom. Međutim, u engleskom pravilu o sukobu zakona upućuje se na pravo zemlje boravišta, tj. na francusko pravo.

Što se događa u Italiji u tom slučaju? Što se događa ako je u skladu s talijanskim pravom mjerodavno pravo druge države, u kojem se pak upućuje natrag na talijansko pravo ili na pravo treće zemlje?

Svaki put kad se na temelju talijanskog prava mjerodavnim proglašava pravo druge države, u kojem se pak upućuje na pravo neke treće države, prihvaća se načelo *renvoi* i pravo te treće države primjenjuje se samo u sljedećim slučajevima:

1. ako pravo treće države prihvaća načelo *renvoi*
2. ako načelo *renvoi* upućuje na talijansko pravo.

Renvoi ne postoji ako su stranke odabrale mjerodavno strano pravo ili ako se ono odnosi na oblik akata ili u slučaju izvanugovornih obveza.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Što se događa ako se povezujući čimbenik promijeni, npr. u slučaju prijenosa pokretnina?

Primjenjuju se prethodno navedena pravila.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Mogu li sudovi odbiti primijeniti mjerodavno strano pravo na koje se upućuje ako ono nije u skladu s međunarodnim javnim poretkom? Odnosno postoje li zakoni ili druga nacionalna pravila koja imaju prednost pred pravilima o sukobu zakona (obvezne odredbe u smislu *lois de police*)?

Na temelju talijanskog prava (članak 16. Zakona 218/1995) sud ne može primijeniti strano pravo na koje se upućuje ako su učinci tog prava „u suprotnosti s javnim poretkom” (*contrari all'ordine pubblico*). To se obično tumači u smislu „međunarodnog javnog poretka”. Sposobnost i ostali uvjeti za sklapanje građanske zajednice uređeni su domaćim pravom svake stranke koja ulazi u zajednicu u trenutku njezina ugovaranja. Međutim, ako na temelju mjerodavnog prava nije dopuštena građanska zajednica između odraslih osoba istog spola, primjenjuje se talijansko pravo (članak 32.b Zakona 218 iz 1995.).

U slučajevima sukoba zakona (članak 17. prethodno navedenog zakona) prednost ima talijansko pravo i nisu dopuštena odstupanja, neovisno o upućivanju na strano pravo, ako je tako propisano svrhom i područjem primjene odredbi talijanskog prava (to se naziva „prevladavajućim obveznim odredbama” – *norme di applicazione necessaria*).

2.5 Dokaz stranog prava

Uloge suca i stranaka

Sudac je odgovoran za utvrđivanje stranog prava. U tome mu mogu pomoći stranke, sveučilišta ili Ministarstvo pravosuđa.

Koji se oblici dokaza priznaju?

Za dokazivanje stranog prava mogu se upotrijebiti instrumenti navedeni u međunarodnim konvencijama, informacije koje su dostavila strana tijela preko Ministarstva pravosuđa i mišljenja stručnjaka ili specijaliziranih tijela.

Što se događa ako se strano pravo ne može utvrditi?

Ako je to moguće, sud će primijeniti pravo utvrđeno na temelju drugih povezujućih čimbenika koji su prisutni u predmetima određene vrste. Ako to nije slučaj, primjenjuje se talijansko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U članku 57. Zakona 218/1995 navodi se da je mjerodavno pravo za ugovorne obveze pravo navedeno u Rimskoj konvenciji od 19. lipnja 1980.

Tom se konvencijom općenito utvrđuje da je mjerodavno pravo za ugovore ono pravo koje su odabrale stranke.

Ako ni jedno pravo nije odabrano, pravo koje se primjenjuje pravo je one države s kojom je ugovor najbližije povezan, no ono podliježe primjeni svih drugih međunarodnih konvencija koje se mogu odnositi na konkretnu obvezu (npr. Haška konvencija iz 1955. o prodaji pokretne imovine ima prednost u primjeni pred Rimskom konvencijom iz 1980.).

Međutim, primjena prava utvrđenog na temelju međunarodne konvencije ili volje stranaka može biti odbijena ako nije u skladu s javnim poretkom (na primjer, ako nije u skladu s obveznim pravilima ili odredbama o sigurnosti).

Nakon provedbe Uredbe (EZ) br. 593/2008 („Uredba Rim I”) slučajevi ugovora s prekograničnim obilježjima u koje su uključene države članice EU-a više ne podliježu pravilima utvrđenima u međunarodnim konvencijama, nego su uređeni tom uredbom.

Uredbom se predviđa da je osnovni kriterij za utvrđivanje mjerodavnog prava za ugovorni odnos odabir stranaka. Međutim, na temelju prava koje su odabrale ugovorne stranke ne može se ograničiti primjena prevladavajućih obveznih odredbi u pravnom sustavu s kojim je ugovor najbližije povezan.

Ako ni jedno pravo nije odabrano, Uredbom se predviđa niz posebnih kriterija za povezivanje za pojedine vrste ugovora. Na primjer:

ugovor o prodaji robe uređen je pravom zemlje u kojoj prodavatelj ima uobičajeno boravište

ugovor o najmu imovine uređen je pravom zemlje u kojoj se nalazi imovina

ugovor o pružanju usluga uređen je pravom zemlje u kojoj pružatelj usluga ima uobičajeno boravište.

Nadležnost te priznavanje i izvršenje sudskih odluka u takvim stvarima uređeni su Uredbom (EU) br. 1215/2012 („Uredba Bruxelles I a” ili „Uredba Bruxelles I bis”).

3.2 Izvanugovorne obveze

Prethodno navedenim Zakonom 218/1995 utvrđuju se pravila koja se primjenjuju u sljedećim slučajevima izvanugovornih obveza:

jednostrano obećanje (pravo države u kojoj je dano obećanje)

kreditni instrumenti (Ženevska konvencija iz 1930. o mjenicama i zadužnicama, Ženevska konvencija iz 1931. o čekovima; dok su u slučaju drugih kreditnih instrumenata primarne obveze uređene pravom države u kojoj je izdan instrument)

zastupništvo (pravo države u kojoj zastupnik ima poslovni nastan ili u kojoj primarno izvršava svoje druge ovlasti)

obveze koje proizlaze iz prava (pravo mjesta gdje je nastupio događaj iz kojeg proizlaze obveze)

odgovornost za protupravno postupanje (pravo države u kojoj je događaj nastupio, ali, na zahtjev oštećene strane, pravo države u kojoj je nastupio događaj iz kojeg proizlazi šteta, a ako predmet obuhvaća državljanine samo jedne države, primjenjuje se pravo te države).

Nakon provedbe Uredbe (EZ) br. 864/2007 („Uredba Rim II”) slučajevi s prekograničnim obilježjima u koje su uključene države članice EU-a podliježu toj uredbi. Uredbom se predviđa da su obveze koje proizlaze iz protupravnog postupanja, iz odgovornosti koja proizlazi iz poslovanja prije sklapanja ugovora, iz odgovornosti koja nastane tijekom upravljanja poslovima drugih osoba i iz neopravdanog bogaćenja uređene pravom zemlje u kojoj nastane šteta, neovisno o zemlji u kojoj je nastupio događaj iz kojeg proizlazi šteta. Stranke mogu odabrati pravo na temelju sporazuma koji su sklopile nakon što je nastupio događaj iz kojeg proizlazi šteta.

Nadležnost te priznavanje i izvršenje sudskih odluka u takvim stvarima uređeni su Uredbom (EU) br. 1215/2012 („Uredba Bruxelles I a” ili „Uredba Bruxelles I bis”).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Osobni status i sposobnost te postojanje i sadržaj osobnih prava, uključujući pravo na ime, uređeni su domaćim pravom zainteresirane strane, osim u slučaju prava koja proizlaze iz obiteljskih odnosa, na koja se pravila za upućivanje utvrđena u Zakonu 218/1995 primjenjuju na pojedinačnoj osnovi.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Srodstvo i državljanstvo stječu se na temelju nacionalnog prava države roditelja ili jednog od roditelja u trenutku rođenja. Odnos između roditelja i djeteta te osobni i financijski odnosi između roditelja i djeteta, uključujući roditeljsku odgovornost, uređeni su nacionalnim pravom djeteta u trenutku rođenja.

Međutim, unatoč tim upućivanjima na druga prava, prednost pred stranim pravom imaće talijansko zakonodavstvo, u koje je ugrađeno načelo da postoji samo jedan status „djeteta” (stoga prema djeci rođenoj u bračnim i izvanbračnim zajednicama treba postupati jednako), kojim se roditeljska odgovornost prenosi na oba roditelja i oba roditelja moraju uzdržavati dijete te se sudovi ovlašćuju da donesu mjere kojima se ograničuje ili ukida roditeljska odgovornost u slučajevima ponašanja kojim se šteti djetetu.

Ako se podnese zahtjev talijanskom sudu za posvojenje djeteta, čime se djetetu priznaje status zakonitog djeteta, primjenjuje se talijansko pravo (Zakon 184/1983). Članci 29. i dalje Zakona 184/1983 sadržavaju, među ostalim, posebno pravilo za slučajeve kad zahtjev za posvojenje strane djece podnose osobe koje borave u Italiji kojim se provode zahtjevi iz Haške konvencije od 29. svibnja 1993. koji se odnose na međunarodno posvojenje.

Kad je riječ o ostalim pravilima o sukobu zakona, članak 38. Zakona 218/1995 sadržava detaljne odredbe o različitim scenarijima.

Nadležnost te priznavanje i izvršenje sudskih odluka koje se odnose na roditeljsku odgovornost uređeni su Uredbom (EZ) br. 2201/2003.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Kad je riječ o bračnim sporovima, osobni odnosi između bračnih drugova uređeni su pravom države čiji su bračni drugovi državljani, ako imaju isto državljanstvo, odnosno, u protivnom, pravom države u kojoj su proveli većinu svojeg bračnog života.

Mjerodavno pravo za osobne odnose u pravilu se proširuje i na režime bračne stečevine kojima se uređuje zajedničko ili zasebno vlasništvo nad imovinom, ali mogu se primijeniti iznimke ako se oba bračna druga slože s tim ili u drugim slučajevima kako je posebno predviđeno pravom.

U talijanskom pravu priznaju se i zajednice osoba istog spola (*unioni civili* „građanske zajednice”), koje podliježu gotovo istim zakonskim pravilima kao i brak, isključujući pravo na posvojenje. Građanske zajednice uređene su pravom države u kojoj je sklopljena zajednica, osim ako je jedna od strana zatražila od suda da primijeni pravo države u kojoj su proveli najveći dio zajedničkog života. Mjerodavno pravo za imovinske režime isto je tako pravo države u kojoj je sklopljena građanska zajednica, ali moguće je u registar upisati sporazum između stranaka kojim se određuje da je mjerodavno pravo pravo one države u kojoj boravi barem jedna od stranaka ili čiji je državljanin.

Brak koji je talijanski državljanin sklopio u inozemstvu s osobom istog spola ima pravne učinke građanske zajednice uređene talijanskim pravom.

Sudska rastava i razvod te prestanak građanske zajednice uređeni su Uredbom (EU) br. 1259/2010, koja ima prednost pred Zakonom 218/1995. Na temelju te uredbe bračni drugovi (ili registrirani partneri) mogu odrediti mjerodavno pravo, pod uvjetom da je ono jedno od sljedećih prava: pravo države u kojoj oboje borave, pravo posljednje države u kojoj su zajedno boravili ako jedan od njih i dalje ondje boravi u trenutku sporazuma, pravo države čiji je državljanin jedan od njih ili pravo suda koji odlučuje o predmetu. Ako stranke nisu sklopile sporazum, primjenjuju se isti povezujući čimbenici prema prioritarnom redu (prvi ima prednost pred drugim itd.).

Konačno, osobe koje nisu vjenčane ili su u građanskoj zajednici mogu sklopiti sporazume o zajedničkom životu. Ti su sporazumi uređeni pravom države čiji su partneri državljani, ako imaju isto državljanstvo, odnosno, u protivnom, pravom države u kojoj su proveli većinu svojeg zajedničkog života.

Obveze uzdržavanja obitelji uređene su u skladu s Haškom konvencijom od 2. listopada 1973.

Nadležnost te priznavanje i izvršenje sudskih odluka koje se odnose na bračne sporove uređeni su Uredbom (EZ) br. 2201/2003.

3.6 Bračnoimovinski režimi

U Italiji je na snazi opće načelo da je bračna stečevina u zajedničkom vlasništvu (*comunione dei beni*).

Bračni drugovi mogu umjesto toga odabrati alternativni sustav, kao što je onaj u kojem svaki od njih ima zasebno vlasništvo nad svojom imovinom (*separazione dei beni*), ili neko drugo rješenje na temelju međusobnog dogovora.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Potrebno je razlikovati dva razdoblja.

Ako je postupak nasljeđivanja pokrenut (*apertura della successione*) prije 17. kolovoza 2015., nasljeđivanje je uređeno nacionalnim pravom države pokojnika u trenutku smrti. Oporučitelj za svojeg života može, na temelju izjave u oporuci, mjerodavnim pravom za nasljeđivanje proglasiti pravo zemlje u kojoj boravi.

Ako je oporučitelj talijanski državljanin, taj odabir ne utječe na prava nasljednika koji borave u Italiji i koji imaju zakonsko pravo na dio imovine (*legittimari*, članak 46. Zakona 218/1995).

Za postupke nasljeđivanja pokrenute 17. kolovoza 2015. i kasnije primjenjuje se Uredba (EU) br. 650/2012 i njome se zamjenjuju rješenje opisano u prethodnom tekstu. Takva su nasljeđivanja uređena pravom države u kojoj je pokojnik imao uobičajeno boravište u trenutku smrti. Oporučitelj može odrediti da pravo kojim se uređuje njegovo nasljeđivanje bude pravo one države čiji je državljanin u trenutku odabira ili u trenutku smrti. Uredbom se ujedno uvodi Europska potvrda o nasljeđivanju, kojom se potvrđuje status njezina nositelja kao nasljednika, legatar ili izvršitelja u različitim državama članicama.

3.8 Nekretnine

Nepokretna i pokretna imovina (ne smatra se da je u ovom kontekstu korisno razlikovati detaljna pravila o nematerijalnoj imovini).

Imovinska i ostala stvarna prava uređena su pravom države u kojoj se nalazi imovina.

U slučaju nepokretne imovine koja se nalazi u državi članici EU-a primjenjuje se Uredba (EU) br. 1215/2012 („Uredba Bruxelles Ia” ili „Uredba Bruxelles I bis”): njome se određuje da su za stvarna prava na nepokretnu imovinu nadležni sudovi države članice u kojoj se imovina nalazi.

3.9 Nesolventnost

U talijanskom pravu ne postoji izravna odredba o mjerodavnom pravu u slučaju sukoba zakona koji se odnose na nesolventnost.

Jedinstvena pravila o sukobima zakona među državama članicama EU-a utvrđena su u Uredbi (EU) br. 848/2015. Njome se predviđa da se postupci u slučaju nesolventnosti pokreću u onoj državi članici u kojoj se nalazi središte dužnikovih glavnih interesa. Pravo koje se primjenjuje na postupke u slučaju nesolventnosti i na njihove učinke pravo je one države članice na čijem se državnom području pokreću takvi postupci.

Popis multilateralnih konvencija kojih je Italija potpisnica

1. BRAK, RASTAVA, RAZVOD

Haška konvencija od 1. lipnja 1970. o priznavanju razvoda braka i zakonskih rastava.

Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, otvorena za potpisivanje u Istanbulu 11. svibnja 2011. (Zakon br. 77. od 27. lipnja 2013.).

2. OČINSTVO I POSVOJENJE

Minhenska konvencija od 5. rujna 1980. o mjerodavnom pravu za imena i prezimena.

Haška konvencija od 29. svibnja 1993. o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem.

3. MALOLJETNICI

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o ovlastima tijela i primjenjivom pravu s obzirom na zaštitu maloljetnika.

Haška konvencija od 25. listopada 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece.

Europska konvencija iz Luksemburga od 20. svibnja 1980. o priznavanju i izvršenju odluka koje se odnose na skrbništvo nad djecom i ponovnu uspostavu skrbništva nad djecom.

Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (Zakon br. 101 od 18. lipnja 2015.).

4. OBVEZE UZDRŽAVANJA U OBITELJSKIM ODNOSIMA

Njujorška konvencija od 20. lipnja 1956. o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu.

Haška konvencija od 2. listopada 1973. o priznavanju i izvršavanju odluka povezanih s obvezama uzdržavanja.

Haška konvencija od 2. listopada 1973. o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze.

5. DRŽAVLJANSTVO I OSOBE BEZ DRŽAVLJANSTVA

Njujorška konvencija od 28. rujna 1954. o statusu osoba bez državljanstva.

Ženevska konvencija od 28. srpnja 1951. o statusu izbjeglica i Njujorški protokol od 31. siječnja 1967.

6. NASLJEĐIVANJE

Vašingtonska konvencija od 26. listopada 1973. kojom se utvrđuje jedinstveno pravo o obliku međunarodne oporuke.

Haška konvencija od 2. listopada 1973. o međunarodnom upravljanju ostavinom.

7. UGOVORNE OBVEZE

Rimska konvencija od 19. lipnja 1980. o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze.

Luganska konvencija od 16. rujna 1988. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

8. MEĐUNARODNA TRGOVINA

Haška konvencija od 15. lipnja 1955. o mjerodavnom pravu za međunarodnu prodaju robe.

Bečka konvencija UN-a od 11. travnja 1980. o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe.

Ženevska konvencija od 19. svibnja 1956. o ugovorima o međunarodnom prijevozu robe cestovnim putem.

9. KREDITNI INSTRUMENTI

Ženevska konvencija od 7. lipnja 1930. o utvrđivanju jedinstvenog prava za mjenice i zadužnice te o rješavanju određenih sukoba zakona.

Ženevska konvencija od 19. ožujka 1931. o utvrđivanju jedinstvenog prava za čekove te o rješavanju određenih sukoba zakona.

10. IZVANUGOVORNE OBVEZE

Pariška konvencija od 29. srpnja 1960. o odgovornosti trećih strana u području nuklearne energije (i dodatni protokoli).

Briselska konvencija od 29. studenoga 1969. o građanskopravnoj odgovornosti za štetu od onečišćenja uljem.

11. ARBITRAŽA

Njujorška konvencija od 10. lipnja 1958. o priznavanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka.

Europska konvencija od 21. travnja 1961. o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži.

12. PRAVOSUDNA POMOĆ I SURADNJA

Haška konvencija od 1. ožujka 1954. o građanskopravnom postupku.

Haška konvencija od 15. studenoga 1965. o dostavi, u inozemstvu, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima.

Haška konvencija od 18. ožujka 1970. o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim ili trgovačkim stvarima.

Luganska konvencija od 16. rujna 1988. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

13. ZAKLADE

Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za zaklade i njihovu priznavanju.

Usklađenost pravila iz međunarodnih konvencija, posebno jedinstvenih zakonskih pravila, i odgovarajućih domaćih pravila međunarodnog privatnog prava osigurana je člankom 2. Zakona 218/1995, pri čemu činjenica da neka situacija ili neki odnos ulazi u područje primjene domaćeg prava ne dovodi u pitanje primjenu međunarodnih konvencija koje su na snazi u Italiji na isti predmet.

Posljednji put ažurirano: 08/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Cipar

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Kad se na sudu pokreće postupak u pogledu prekograničnog predmeta, pravila na temelju kojih se određuje primjenjivo pravo predviđena su pravom Unije, posebno Uredba (EZ) br. 593/2008 (Rim I) o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze i Uredba (EZ) br. 864/2007 (Rim II) o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze.

U svim drugim slučajevima ciparski sudovi primjenjuju vlastitu sudsku praksu jer nema relevantnih nacionalnih propisa ili kodificiranih pravila. Ako nema relevantne ciparske sudske prakse, sudovi primjenjuju englesko običajno pravo u skladu s člankom 29. stavkom 1. točkom (c) Zakona o sudovima (Zakon 14 /60).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za zaklade i njihovu priznavanju, kako je ratificirana u Republici Cipru Zakonom o ratifikaciji 15 (III) iz 2017.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Nije primjenjivo.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Sudac nije obavezan automatski primjenjivati ta pravila. To pitanje može pokrenuti samo stranka u postupku, koja mora uspješno dokazati da pravo neke druge države ima prednost u odnosu na ciparsko pravo. Ako sud nije zadovoljan, primjenjuje se ciparsko pravo.

Budući da je u prethodno opisanoj praksi riječ o pitanju dokaza i postupka, na nju ne utječu prethodno navedene uredbe (EZ) br. 593/2008 i (EZ) br. 864 /2007.

2.2 Upućivanje

Uredbama (EZ) br. 593/2008 i (EZ) br. 864/2007 nije dopuštena primjena pravila o daljnjem upućivanju. Međutim, u predmetima koji nisu obuhvaćeni tim uredbama, pravilo o daljnjem upućivanju može se primijeniti kako slijedi:

Sud koji odlučuje o predmetu za koji je utvrđeno da je potrebno primjenjivati pravo neke druge države mora primjenjivati samo unutarnja nacionalna pravila tog prava ili to pravo u cijelosti, uključujući međunarodna pravila primjenjiva u okviru tog prava.

Poteškoće u potonjem slučaju nastaju zbog činjenice da bi pravila o pravu primjenjivom u okviru pravnog sustava predmetne druge države mogla uputiti suca na ciparsko pravo, koje mora primijeniti (daljnje upućivanje). U tom slučaju sud ima dvije mogućnosti: može prihvatiti pravilo o daljnjem upućivanju i primijeniti ciparsko pravo (teorija o djelomičnom daljnjem upućivanju) ili odbiti to pravilo i u potpunosti primijeniti pravo druge države (potpuno daljnje upućivanje).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Kako bi se spriječile poteškoće koje bi mogle proizići iz promjene poveznice (npr. prebivališta, mjesta na koje je prenesena pokretna imovina ili zaklada itd.), pravilo o primjenjivom pravu obično se primjenjuje kako bi se odredio datum na koji je utvrđena poveznica. Vidjeti, na primjer, članak 7. Haške konvencije od 1. srpnja 1985. o zakladama.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Ako primjena prava neke druge države nije u skladu s javnim poretom Republike Cipra, to se pravo ne bi trebalo primjenjivati čak i ako ga je obvezno primijeniti u skladu s pravilima o primjenjivom pravu. U skladu sa sudskom praksom „javni poredak” uključuje glavna načela pravde i javnog morala i etičnosti (*Pilavachi & Co Ltd v. International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Pravo druge države ne bi se trebalo primjenjivati kad je riječ o carinama, porezima i oporezivanju.

2.5 Dokaz stranog prava

Primjenjuje se pravilo uspostavljeno u predmetu *Royal Bank of Scotland plc protiv Geodrill Co Ltd i dr. (1993.) 1 JSC 753*, u skladu s kojim stranka koja tvrdi da je na njezin predmet primjenjivo strano pravo mora najprije podnijeti zahtjev po tom pitanju te zatim dostaviti stručne dokaze koji će sudu biti prihvatljivi. Ako sud te dokaze ne prihvati ili ni jedna od stranaka ne podnese takav zahtjev, primjenjuje se ciparsko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Uredba (EZ) br. 593/2008 (Rim I) primjenjuje se na sve ugovorne obveze i pravne akte kod kojih se postavi pitanje primjenjivog prava.

3.2 Izvanugovorne obveze

Uredba (EZ) br. 864/2007 (Rim II) primjenjuje se u većini predmeta, pri čemu je općenito pravilo da bi se primjenjivo pravo trebalo odrediti na temelju toga gdje je šteta nastala (*lex loci damni*) bez obzira na državu ili države u kojima može doći do posrednih posljedica. Uredbom se utvrđuju i konkretna pravila o načinu određivanja primjenjivog prava za određene vrste izvanugovornih obveza, kao što su nepošteno tržišno natjecanje i odgovornost za proizvode.

Kad je riječ o zakladama, primjenjuje se pravo mjerodavno za zaklade i njihovo priznanje na temelju Zakona o ratifikaciji iz 2017. (Zakon 15(III)/2017) Haške konvencije iz 1985. U skladu sa Zakonom o ratifikaciji i Konvencijom, za zaklade bi trebalo biti mjerodavno pravo koje odabere upravitelj. U suprotnome, za zakladu je mjerodavno pravo s kojim je najbliže povezana.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Prezime

Zakon o odnosu između roditelja i djece (Zakon 216/90) primjenjuje se za utvrđivanje prezimena. U skladu sa Zakonom 216/90, prezime djeteta utvrđuje se zajedničkom izjavom njegovih roditelja u roku od tri mjeseca od datuma rođenja. Ako ne podnesu takvu izjavu, djetetu se dodjeljuje očevo prezime. Majčino prezime trebalo bi se dodijeliti djetetu rođenom izvan braka osim ako otac prizna dijete ili do tog trenutka.

Prebivalište

Prebivalište osobe utvrđuje se u skladu s poglavljem 195. Zakona o oporukama i nasljeđivanju u kojem se navodi da svaka osoba u svakom trenutku ima ili prebivalište koje dobije po rođenju („prebivalište na temelju rođenja”) ili prebivalište koje stekne ili zadrži prema vlastitom odabiru („prebivalište na temelju izbora”).

Ako se zakonito dijete rodi dok mu je otac živ, prebivalište na temelju rođenja djeteta jest očevo prebivalište u trenutku rođenja djeteta.

Ako se dijete rodi izvan braka ili nakon smrti oca, prebivalište na temelju rođenja djeteta jest majčino prebivalište u trenutku rođenja djeteta.

Sposobnost

Sposobnost osobe za sklapanje braka uređena je člankom 14. Zakona o braku (Zakon 104(I)/2013) kojim je propisano da osoba nije sposobna sklopiti brak ako je mlađa od 18 godina ili u trenutku sklapanja braka ne može dati svoj pristanak zbog duševne bolesti ili poremećaja, neurološke ili druge bolesti ili zbog ovisnosti o drogama zbog koje nije sposobna razumjeti što čini i biti svjesna toga.

Međutim, čak i ako je dotični par (ili jedna od osoba u paru) mlađi od 18 godina, smatra se da su sposobni sklopiti brak ako imaju najmanje 16 godina ili ako su njihovi skrbnici dali pisanu suglasnost za to ili ako postoje opravdani razlozi za sklapanje braka. Ako se prethodno navedena suglasnost odbije ili ako nema skrbnika, o pitanju sposobnosti određene osobe da sklopi brak trebao bi odlučiti obiteljski sud okruga u kojem dotična osoba ima boravište.

Kad je riječ o pravnoj i poslovnoj sposobnosti, člankom 11. poglavlja 149. Zakona o ugovorima predviđeno je da je osoba sposobna sklapati ugovore ako je zdravog razuma i ako joj ta sposobnost nije oduzeta u skladu sa zakonom. Zakonom je predviđeno da se ne smatra da osoba koja je u braku nije sposobna sklapati ugovore samo zato što je mlađa od 18 godina.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Za pravni odnos između roditelja i djeteta, uključujući roditeljsku odgovornost, uzdržavanje i kontakt, mjerodavno je ciparsko pravo, posebno Zakon o odnosu između roditelja i djece (Zakon 216/90).

Uredba (EZ) br. 2201/2003 (Bruxelles IIa) i Uredba (EZ) br. 4/2009, kao i Haška konvencija iz 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju i izvršenju te o suradnji s obzirom na roditeljsku odgovornost i mjere dječje zaštite isto se tako primjenjuju na stvari koje su njima obuhvaćene.

3.4.2 Posvojenje

Ako se postupak posvojenja vodi na ciparskim sudovima, primjenjuje se ciparsko pravo bez obzira na to je li predmet koji se odnosi na posvajanje prekogranične prirode.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Pitanja povezana sa sklapanjem i razvrgnućem braka u Cipru uređena su Zakonom o braku iz 2003. (Zakon 104(I)/2003). Podliježu i Konvenciji UN-a o pristanku na brak, minimalnoj dobi za zaključivanje braka i registraciji brakova, kako je ratificirana u Republici Cipru Zakonom 16(III)/2003.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Za pitanja povezana s razvodom braka mjerodavan je članak 111. Ustava i Zakon o pokušaju pomirenja i vjerskom razvrgnuću braka iz 1990. (Zakon 22/1990) u pogledu vjerskog braka te Zakon o braku (Zakon 104(I)/2003).

Haška konvencija o priznanju razvoda i zakonskih rastava iz 1971., kako je ratificirana u Republici Cipru Zakonom 14(III)/1983, primjenjuje se na pitanja povezana s priznanjem razvoda i zakonskih rastava.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Obveze uzdržavanja

Na temelju Zakona o bračnoj imovini (Zakon 232/1991), kako je izmijenjen:

ako bračni drugovi prestanu živjeti zajedno, sud može na zahtjev jednog bračnog druga izdati nalog za uzdržavanje u skladu s kojim drugi bračni drug mora plaćati naknadu za uzdržavanje bračnom drugu koji je podnio zahtjev.

Obveze uzdržavanja između bivših bračnih drugova primjenjuju se ako se bilo koji od njih ne može uzdržavati vlastitim prihodima ili imovinom i:

- (a) ako nakon stupanja razvoda na snagu ili nakon razdoblja navedenih u nastavku, zbog svoje dobi ili zdravstvenog stanja ne može dobiti posao ili nastaviti raditi te si tako osigurati sredstva za samostalno uzdržavanje;
 - (b) ako skrbi o maloljetniku ili punoljetnom djetetu ili drugoj uzdržavanoj osobi koja se ne može brinuti sama o sebi zbog tjelesne ili duševne bolesti te osoba koja podnosi zahtjev zato ne može pronaći prikladno zaposlenje;
 - (c) ne može pronaći stabilno i prikladno zaposlenje ili mu je potrebno strukovno obrazovanje u trajanju o najviše tri godine od trenutka stupanja razvoda na snagu;
 - (d) u svim drugim slučajevima u kojima je uzdržavanje u trenutku u kojem razvod stupa na snagu potrebno zbog načela pravičnosti.
- Uzdržavanje se može odbiti ili ograničiti zbog opravdanih razloga, posebno ako je brak kratko trajao ili je bračni drug koji bi mogao imati pravo na uzdržavanje odgovoran za razvod ili prestanak zajedničkog života ili ako je namjerno izazvao vlastito nepovoljno ekonomsko stanje. Osim toga, pravo na uzdržavanje trebalo bi se prekinuti ili bi se nalog o uzdržavanju trebao izmijeniti na odgovarajući način ako je to potrebno u skladu s okolnostima.

Obveze uzdržavanja maloljetnog djeteta

U skladu sa Zakonom o odnosu između roditelja i djece (Zakon 216/90), za uzdržavanje maloljetnog djeteta zajedno su odgovorni roditelji u skladu s vlastitim financijskim mogućnostima. Prethodno navedena obveza roditelja može se nastaviti na temelju odluke i sudske nagodbe i nakon što dijete postane punoljetno ako je to opravdano iznimnim okolnostima (na primjer ako je riječ o djetetu s invaliditetom ili ako dijete služi u nacionalnoj gardi ili pohađa nastavu u obrazovnoj ustanovi ili strukovnoj školi).

Roditelji su obvezni uzdržavati maloljetno dijete čak i ako ono ima vlastitu imovinu.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Primjenjuje se članak 13. Zakona 232/1991 u skladu s kojim je opće pravilo da brak ne mijenja samostalnost bračnih drugova kad je riječ o imovini. Međutim, člankom 14. Zakona dopušteno je jednom bračnom drugu da zatraži imovinu drugog u slučaju rastave ili poništenja braka, pod uvjetom da je bračni drug koji podnosi zahtjev na bilo koji način pridonio povećanju imovine drugog bračnog druga. Stranka koja podnosi zahtjev može pravnim putem zatražiti da joj se isplati dio povećanja imovine kojem je pridonijela.

Smatra se da doprinos jednog od bračnih drugova povećanju imovine drugog bračnog druga iznosi trećinu povećanja, osim ako se može dokazati da je manji ili veći.

Povećanje imovine bračnog druga ne uključuje imovinu stečenu u obliku dara, nasljedstva, ostavine ili druge donacije.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Za nasljeđivanje i sva pitanja povezana s nasljedstvom, osim obrasca koji se upotrebljava za sastavljanje i povlačenje oporuke, mjerodavna je Uredba (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

U skladu s člankom 22. prethodno navedene Uredbe osoba može za pravo koje će urediti u cijelosti njezino nasljeđivanje izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Odabir prava izvršava se izričitim izjavom.

Ako postoji oporuka, primjenjuje se Haška konvencija od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja. U skladu s člankom 1. te Konvencije, oblik oporučnog raspolaganja valjan je ako je u skladu s unutarnjim pravom:

- (a) mjesta na kojem je oporučitelj sastavio oporuku ili
- (b) države koje je oporučitelj državljanin u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti ili
- (c) mjesta na kojem je oporučitelj imao prebivalište ili uobičajeno boravište u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti ili
- (d) kad je riječ o nekretninama, mjesta na kojem se nekretnine nalaze.

3.8 Nekretnine

Uredba (EZ) br. 593/2008 (Rim I), kojom je predviđeno da se na ugovor primjenjuje pravo koje su stranke odabrale, primjenjuje se na odnose iz kojih nastaju obveze povezane s nekretninama. Ako nije odabrano određeno pravo, primjenjuje se članak 4. Uredbe, u kojem je izričito određeno primjenjivo pravo u svakom slučaju.

Kad je riječ o ugovorima koji se odnose na stvarna prava, u skladu sa sudskom praksom ciparskih sudova, sud primjenjuje pravo države u kojoj se nekretnina nalazi (*lex situs*).

3.9 Nesolventnost

Primjenjivo pravo utvrđeno je Uredbom (EZ) br. 1346/2000 o stečajnom postupku, a riječ je o pravu države na čijem je području pokrenut takav postupak.

Posljednji put ažurirano: 21/09/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Litva

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Poglavlje II., dio I., Knjiga prva Građanskog zakonika Republike Litve

Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I)

Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II)

Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja.

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o ovlastima tijela i primjenjivom pravu s obzirom na zaštitu maloljetnika.

Haška konvencija od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama.

Haška konvencija od 2. listopada 1973. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

Konvencija o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze otvorena za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980.

Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece.

☞ Konvencija od 30. listopada 2007. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (nova Luganska konvencija).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Armenije o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Azerbajdžana o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Uzbekistana o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

Sporazum između Republike Litve i Republike Kazahstana o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Protokol uz Sporazum između Republike Litve i Republike Kazahstana o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Ukrajine o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Moldove o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Poljske o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim, radnim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve, Republike Estonije i Republike Latvije o pravnoj pomoći i pravnim odnosima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Bjelarusa o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Narodne Republike Kine o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Ruske Federacije o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim predmetima.

☞ Sporazum između Republike Litve i Republike Turske o pravnoj i pravosudnoj suradnji u trgovačkim i građanskim stvarima.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U skladu s člankom 33. stavkom 1. Zakona o sudovima Republike Litve, sudovi odlučuju na temelju Ustava Republike Litve, zakona, međunarodnih ugovora kojih je Republika Litva stranka, odluka Vlade i drugih zakonskih akata koji su na snazi u Republici Litvi, a nisu u suprotnosti sa zakonima. U skladu s člankom 1.10. stavkom 1. Građanskog zakonika Republike Litve, strano pravo primjenjuje se na građanske odnose ako je to predviđeno međunarodnim ugovorima kojih je Republika Litva stranka, sporazumima između stranaka ili zakonima Republike Litve.

2.2 Upućivanje

U skladu s člankom 1.14. Građanskog zakonika Republike Litve, ako mjerodavno strano pravo predviđa uzvrat i upućivanje na pravo Republike Litve, pravo Republike Litve primjenjuje se samo u slučajevima predviđenima ovim Zakonikom ili stranim pravom. Ako mjerodavno strano pravo predviđa uzvrat i upućivanje na pravo treće države, pravo treće države primjenjuje se samo u slučajevima predviđenima ovim Zakonikom ili pravom treće države. Ako se mjerodavno strano pravo pri utvrđivanju građanskog statusa osobe poziva na pravo Republike Litve, primjenjuje se pravo Republike Litve. Ta se pravila ne primjenjuju u slučajevima kad su stranke u ugovoru odabrale mjerodavno pravo, uključujući utvrđivanje prava koje se primjenjuje na oblikovanje ugovora i prava koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze. Tamo gdje se pravilima međunarodnog privatnog prava zahtijeva primjena međunarodnog ugovora ili konvencije, na pitanja uzvrata i daljnjeg upućivanja na pravo treće države primjenjuju se odredbe mjerodavnog međunarodnog ugovora ili konvencije.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Građanski zakonik Republike Litve ne propisuje opće pravilo u tom pogledu.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U skladu s člankom 1.11. Građanskog zakonika Republike Litve, pravila stranog prava ne primjenjuju se ako bi njihova primjena bila u suprotnosti s javnim poretom utvrđenim Ustavom Republike Litve i drugim zakonima. U takvim se slučajevima primjenjuje građansko pravo Republike Litve. Obvezujuća pravila prava Republike Litve ili druge države s kojom je spor najuže povezan primjenjuju se bez obzira na to što su stranke sporazumno odabrale drugačije strano pravo. Odlučujući o tim stvarima sud mora uzeti u obzir prirodu i ciljeve tih pravila i posljedice njihove primjene ili neprimjene. Na temelju Građanskog zakonika Republike Litve mjerodavno strano pravo ne može imati učinak ako, s obzirom na sve okolnosti slučaja, nema jasnu vezu sa slučajem ili njegovim dijelom, već je slučaj povezan s pravom druge države. To se pravilo ne primjenjuje ako je mjerodavno pravo odabrano sporazumom između ugovornih strana.

2.5 Dokaz stranog prava

U skladu s člankom 1.12. Građanskog zakonika Republike Litve, u predmetima na koje upućuju ☞ međunarodni ugovori ili zakoni Republike Litve sud po službenoj dužnosti (na vlastitu inicijativu) primjenjuje strano pravo i tumači njegov sadržaj. Kad je primjena stranog prava predviđena sporazumom između stranaka, stranka koja se poziva na strano pravo trebala bi dostaviti sve dokaze koji se odnose na sadržaj stranog prava koje se primjenjuje, uzimajući u obzir službeno tumačenje tog prava, praksu njegove primjene i doktrinu predmetne strane države. Na zahtjev stranke u sporu sud može pružiti pomoć u prikupljanju podataka o mjerodavnom stranom pravu. Ako sud ili stranka koja se poziva na strano pravo ne ispuní navedene obveze, primjenjuje se pravo Republike Litve. U iznimnim slučajevima, kad je potrebno poduzeti hitne privremene mjere za zaštitu prava pojedinca ili njegove imovine, dok se ne utvrdi pravo koje se primjenjuje na spor i njegov sadržaj, sud može riješiti hitna pitanja primjenom prava Republike Litve.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U skladu s člankom 1.37. Građanskog zakonika Republike Litve, na ugovorne obveze primjenjuje se pravo koje su stranke sporazumno izabrale. Takav sporazum između stranaka može biti predviđen u uvjetima ugovora sklopljenog između stranaka ili se o njegovu postojanju može zaključiti iz činjeničnih okolnosti slučaja. Stranke mogu sporazumno izabrati pravo određene države koje će se primjenjivati na cijeli ugovor ili njegov dio ili dijelove. Stranke mogu u bilo kojem trenutku sporazumno zamijeniti prethodno izabrano pravo koje se primjenjuje na ugovornu obvezu drugim pravom. Promjena mjerodavnog prava ima retroaktivan učinak, ali se stranke na nju ne mogu pozivati u odnosima s trećim osobama niti ona utječe na valjanost ugovora. Činjenica da su stranke sporazumno odabrale strano pravo koje će se primjenjivati na ugovor ne predstavlja osnovu za odbijanje primjene obvezujućih pravnih propisa Republike Litve ili druge države, koja stranke ne mogu mijenjati niti ih se odreći sporazumom.

Ako stranke nisu odabrale mjerodavno pravo, primjenjuje se pravo države s kojom je ugovorna obveza najuže povezana. U tom se slučaju pretpostavlja da je država na koju ugovorna obveza najviše utječe ona država na čijem se području nalazi:

1. Sjedište ili središnja uprava stranke koja je dužna izvršiti obvezu koja je najkarakterističnija za ugovor. Ako je obveza više povezana s pravom države u kojoj se nalazi mjesto poslovanja stranke u obvezi, primjenjuje se pravo te države.

2. Mjesto nekretnine, kad je predmet ugovora stvarno pravo na nekretnini ili pravo korištenja nekretnine.

3. Glavno mjesto poslovanja prijevoznika u vrijeme sklapanja ugovora o prijevozu, pod uvjetom da je teret ukrcaj ili da se sjedište pošiljatelja ili mjesto otpreme tereta nalazi u istoj državi u kojoj je i glavno mjesto poslovanja prijevoznika.

Potonja se odredba ne primjenjuje kad se ne može utvrditi mjesto izvršenja obveze koja je najkarakterističnija za ugovor i kad nije moguće osloniti se na pretpostavke iz ovog stavka jer je iz okolnosti slučaja vidljivo da je ugovor više povezan s drugom državom.

Na ugovore o osiguranju primjenjuje se pravo države u kojoj se nalazi sjedište osiguratelja ili, u slučaju osiguranja nekretnina, pravo države u kojoj se nekretnina nalazi.

Na sporazum o arbitraži primjenjuje se pravo koje uređuje glavni ugovor ili, ako to nije moguće, pravo mjesta gdje je sporazum o arbitraži zaključen ili, ako se mjesto zaključenja ne može odrediti, pravo države mjesta arbitraže.

Na ugovore sklopljene na burzi dionica ili dražbi primjenjuje se pravo države u kojoj se nalazi burza ili odvija dražba.

U skladu s člankom 1.39. Građanskog zakonika Republike Litve, pravo ugovornih strana da izaberu mjerodavno pravo za ugovornu obvezu, kako je predviđeno člankom 1.37. Zakonika, ne isključuje niti ograničava pravo potrošača da brani svoje interese sredstvima i pravnim lijekovima određenima pravom države njegova uobičajenog boravišta, pod uvjetom da je:

1. potrošački ugovor sklopljen u državi uobičajenog boravišta potrošača na temelju posebne ponude ili oglašavanja u toj državi
2. druga ugovorna strana navela potrošača da otputuje u stranu državu radi sklapanja ugovora
3. druga strana ili njezin zastupnik primio narudžbu od potrošača u njegovoj državi uobičajenog boravišta.

Ako stranke u potrošačkom ugovoru nisu odabrale mjerodavno pravo, primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta potrošača. Odredbe tog članka ne primjenjuju se na ugovore o prijevozu ni na ugovore o uslugama ako se usluge potrošaču pružaju samo u državi koja nije Republika Litva.

U skladu s člankom 1.38. Građanskog zakonika Republike Litve, pravo koje se primjenjuje na oblikovanje ugovora utvrđuje se u skladu s odredbama članka 1.37. stavka 1. Zakonika. Ako stranke u ugovoru nisu sporazumno odabrale mjerodavno pravo, na oblikovanje ugovora primjenjuje se pravo mjesta ugovaranja. Ugovor sklopljen između stranaka koje se nalaze u različitim državama valjan je i ako njegovo oblikovanje ispunjava zakonske zahtjeve koji se primjenjuju na oblikovanje takvog ugovora barem u jednoj od tih država. Oblikovanje ugovora u vezi s bilo kojom nekretninom ili pravima na njoj mora ispunjavati zahtjeve prava države u kojoj se nekretnina nalazi. Na oblikovanje potrošačkih ugovora primjenjuje se pravo uobičajenog boravišta potrošača.

U skladu s člankom 1.40. Građanskog zakonika Republike Litve, na oblikovanje punomoći primjenjuje se pravo države u kojoj je ona izdana. Na rok valjanosti punomoći, osim ako nije naveden u punomoći, prava i obveze zastupnika, uzajamnu odgovornost nalogodavca i zastupnika te njihovu odgovornost prema trećim osobama primjenjuje se pravo države u kojoj zastupnik djeluje.

U skladu s člankom 1.41. Građanskog zakonika Republike Litve, na ugovore o darovanju primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta ili mjesta poslovanja darovatelja, uz iznimku ugovora o darovanju nekretnina, na koje se primjenjuje pravo mjesta gdje se nekretnina nalazi. Ugovor o darovanju ne može se proglasiti ništavim ako njegov oblik ispunjava zahtjeve prava mjesta sklapanja ugovora o darovanju ili države uobičajenog boravišta ili mjesta poslovanja darovatelja.

U skladu s člankom 1.42. Građanskog zakonika Republike Litve, na odnose povezane s ustupanjem tražbine i prijenosom duga primjenjuje se pravo koje su stranke sporazumno izabrale. Kad je riječ o ustupanju tražbine, stranke se ne mogu pozivati na pravo koje su izabrale u odnosu na dužnika, osim ako je dužnik dao pristanak na izbor prava. Ako stranke nisu odabrale mjerodavno pravo, na odnos povezan s ustupanjem tražbine i prijenosom duga primjenjuje se pravo koje uređuje osnovnu obvezu u vezi s kojom je nastala tražbina (dug) ustupljena (prenesen). Na oblik ustupanja tražbine ili prijenosa duga primjenjuje se pravo mjerodavno za ustupanje tražbine ili prijenos duga.

Primjenjuju se i pravila Uredbe Rim I.

3.2 Izvanugovorne obveze

U skladu s člankom 1.43. Građanskog zakonika Republike Litve, prava i obveze stranaka na temelju obveza koje proizlaze iz prouzročene štete utvrđuju se, prema izboru oštećenika, prema pravu države u kojoj se dogodila radnja ili druge okolnosti koje su prouzročile štetu ili prema pravu države u kojoj je šteta nastala. Ako nije moguće utvrditi državu u kojoj je radnja počinjena ili gdje su se druge okolnosti dogodile ili šteta nastala, primjenjuje se pravo države s kojom je tužba za naknadu štete najuže povezana. Nakon nastanka štete stranke se mogu dogovoriti da će se na naknadu štete primijeniti pravo države u kojoj se vodi sudski postupak. Ako obje stranke imaju uobičajeno boravište u istoj državi, na pitanje naknade štete primjenjuje se pravo te države.

Na obveze nastale zbog štete uzrokovane neispravnim proizvodima primjenjuje se pravo države u kojoj je šteta nastala ako se uobičajeno boravište oštećenika ili mjesto poslovanja osobe odgovorne za štetu nalazi u toj državi ili je oštećenik kupio proizvod u toj državi. Ako se mjesto poslovanja osobe odgovorne za štetu nalazi u državi uobičajenog boravišta oštećenika ili je oštećenik kupio proizvod u državi u kojoj ima uobičajeno boravište, primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta oštećenika. Ako se mjerodavno pravo ne može utvrditi na temelju kriterija navedenih u ovome stavku, primjenjuje se pravo države mjesta poslovanja osobe odgovorne za štetu, osim ako podnositelj zahtjeva svoju tužbu ne temelji na pravu države u kojoj je šteta nastala. Pravo koje se primjenjuje na obveze nastale zbog štete utvrđuje uvjete građanske odgovornosti, njezin opseg, odgovornu osobu i uvjete za izuzeće od građanske odgovornosti.

U skladu s člankom 1.44. Građanskog zakonika Republike Litve, pravo koje se primjenjuje na zahtjeve za naknadu štete nastale u vrijeme nesreće utvrđuje se u skladu s Haškom konvencijom o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama.

U skladu s člankom 1.45. Građanskog zakonika Republike Litve, na zahtjeve za naknadu neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti od strane masovnih medija primjenjuje se, prema izboru oštećenika, pravo države u kojoj se nalazi uobičajeno boravište ili mjesto poslovanja oštećenika ili u kojoj je nastala šteta ili pravo države uobičajenog boravišta ili mjesta poslovanja osobe koja je prouzročila štetu. Pravo na odgovor (demanti) podliježe pravu države u kojoj je predmetna objava objavljena ili iz koje je emitiran predmetni radijski ili televizijski program.

U skladu s člankom 1.46. Građanskog zakonika Republike Litve, na zahtjeve za naknadu štete prouzročene nepoštenim tržišnim natjecanjem primjenjuje se pravo države na čijem su tržištu nastupili negativni učinci nepoštenog tržišnog natjecanja. Ako je nepošteno tržišno natjecanje utjecalo samo na interese pojedine osobe, mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi mjesto poslovanja oštećenika.

Primjenjuju se i pravila Uredbe Rim II.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U skladu s člankom 1.15. Građanskog zakonika Republike Litve, strani državljani u Republici Litvi imaju jednaku pravnu i poslovnu sposobnost kao i državljani Republike Litve. Iznimke od ovog pravila mogu biti utvrđene zakonima Republike Litve. Vrijeme rođenja ili smrti stranih državljana utvrđuje se prema pravu države njihova uobičajenog boravišta (članak 2.12 Zakonika) u trenutku rođenja ili smrti. Osobe bez državljanstva u Republici Litvi imaju jednaku pravnu i poslovnu sposobnost kao i državljani Republike Litve. Pojedinačne iznimke od ovog pravila mogu biti utvrđene zakonima Republike Litve. Vrijeme rođenja ili smrti osoba bez državljanstva utvrđuje se prema pravu države njihova uobičajenog boravišta u trenutku rođenja ili smrti.

Na temelju članka 1.16. Građanskog zakonika Republike Litve, pravna i poslovna sposobnost stranih državljana i osoba bez državljanstva određuje se prema pravu države njihova uobičajenog boravišta. Ako takve osobe nemaju uobičajeno boravište ili se uobičajeno boravište ne može utvrditi sa sigurnošću, njihova pravna i poslovna sposobnost utvrđuje se prema pravu države u kojoj su sklopile predmetni ugovor. Ako osoba živi u više država, primjenjuje se pravo države s kojom je osoba najuže povezana. Strani državljani i osobe bez državljanstva s prebivalištem u Republici Litvi mogu se smatrati pravno i

poslovno nesposobnima u određenim područjima ili im se može ograničiti poslovna sposobnost u određenim područjima ili im se može pomoći u donošenju odluka u skladu s postupkom utvrđenim zakonima Republike Litve. Promjena uobičajenog boravišta nema učinka na pravnu i poslovnu sposobnost ako je ona već stečena prije promjene uobičajenog boravišta.

U skladu s člankom 1.17. Građanskog zakonika Republike Litve, osoba se ne može pozvati na nedostatak pravne i poslovne sposobnosti na temelju prava države svojeg uobičajenog boravišta ako ima pravnu i poslovnu sposobnost na temelju prava države u kojoj je ugovor sklopljen, osim ako je druga ugovorna strana znala ili je trebala znati za nesposobnost te osobe na temelju prava države u kojoj ima uobičajeno boravište. Te se odredbe ne primjenjuju na obiteljsko i nasljedno pravo niti na stvarna prava.

Na temelju članka 1.18. Građanskog zakonika Republike Litve, strani državljani i osobe bez državljanstva smatraju se nestalima ili se proglašavaju mrtvima u skladu s pravom države njihova posljednjeg poznatog uobičajenog boravišta.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Podrijetlo djeteta (priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili majčinstva) utvrđuje se bilo u skladu s pravom države čije je državljanstvo dijete steklo rođenjem ili pravom države koja je priznata kao uobičajeno boravište djeteta pri njegovu rođenju ili pravom države uobičajenog boravišta jednog od djetetovih roditelja ili države očeva/majčina državljanstva u vrijeme rođenja djeteta, ovisno o tome što je za dijete povoljnije. Na posljedice utvrđivanja djetetova podrijetla primjenjuje se pravo države djetetova uobičajenog boravišta. Sposobnost djetetova oca (majke) da prizna očinstvo (majčinstvo) određena je pravom države u kojoj otac/majka ima uobičajeno boravište u trenutku priznavanja očinstva (majčinstva). Na oblik priznanja očinstva (majčinstva) primjenjuje se pravo mjesta priznavanja očinstva (majčinstva) ili pravo države djetetova uobičajenog boravišta (članak 1.31. Građanskog zakonika). Na osobne i imovinske odnose između djece i roditelja primjenjuje se pravo države djetetova uobičajenog boravišta. Ako nijedan roditelj nema uobičajeno boravište u državi uobičajenog boravišta djeteta, a dijete i oba roditelja državljani su iste države, primjenjuje se pravo države čiji su državljani (članak 1.32. Građanskog zakonika).

3.4.2 Posvojenje

Odnosi u vezi s posvojenjem utvrđuju se pravom države djetetova uobičajenog boravišta. Ako posvojenje na temelju prava države uobičajenog boravišta djeteta koje treba posvojiti očito neće rezultirati priznavanjem posvojenja u državi uobičajenog boravišta ili državljanstva posvojitelja, takvo se posvojenje može provesti na temelju prava države uobičajenog boravišta ili državljanstva posvojitelja pod uvjetom da to nije u suprotnosti s najboljim interesima djeteta. Ako nije jasno hoće li posvojenje biti priznato u drugoj državi, posvojenje je zabranjeno. Na odnose između posvojenog djeteta, posvojitelja i njihove rodbine primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta posvojitelja (članak 1.33. Građanskog zakonika).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Sposobnost za sklapanje braka i druge pretpostavke za brak utvrđeni su pravom Republike Litve. Brak bi se trebao upisati kod matičara Republike Litve ako barem jedan od bračnih drugova ima uobičajeno boravište u Litvi ili je barem jedan od njih državljanin Republike Litve u vrijeme sklapanja braka. Sposobnost za sklapanje braka i druge pretpostavke za brak stranih državljana i osoba bez državljanstva koji nemaju uobičajeno boravište u Republici Litvi mogu se utvrditi u skladu s pravom države uobičajenog boravišta obiju osoba koje žele sklopiti brak, pod uvjetom da će brak biti priznat u državi uobičajenog boravišta barem jedne od tih osoba. Brak koji je zakonito sklopljen u stranoj državi priznaje se u Republici Litvi, osim ako su oba bračna druga koja imaju uobičajeno boravište u Republici Litvi vjenčana u stranoj državi s ciljem izbjegavanja poništenja braka u skladu sa zakonima Republike Litve (članak 1.25. Građanskog zakonika). Postupak sklapanja braka utvrđen je pravom države u kojoj je brak sklopljen. Brak se isto tako priznaje valjanim ako je postupak sklapanja braka u skladu sa zahtjevima prava države uobičajenog boravišta ili državljanstva barem jednog od bračnih drugova u vrijeme sklapanja braka (članak 1.26. Građanskog zakonika). Na osobne odnose bračnih drugova primjenjuje se pravo države njihova uobičajenog boravišta. Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama, na njihove osobne odnose primjenjuje se pravo države njihova posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta. Ako bračni drugovi nisu imali zajedničko uobičajeno boravište, primjenjuje se pravo države s kojom bračni drugovi imaju najbliže osobne odnose. Ako nije moguće utvrditi s kojom državom bračni drugovi imaju najbliže osobne odnose, primjenjuje se pravo države u kojoj je sklopljen brak (članak 1.27. Građanskog zakonika).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Nije uređeno.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

U skladu s člankom 1.29. Građanskog zakonika, na zakonsku rastavu i razvod braka primjenjuje se pravo uobičajenog boravišta bračnih drugova. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko uobičajeno boravište, primjenjuje se pravo države njihova posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta ili, ako ne postoji posljednje zajedničko uobičajeno boravište, pravo države suda koji razmatra predmet. Ako pravo države čije državljanstvo imaju oba bračna druga zabranjuje razvod braka ili utvrđuje posebne uvjete za razvod braka, brak se može raskinuti u skladu sa zakonima Republike Litve ako je jedan od bračnih drugova ujedno državljanin Republike Litve ili ima uobičajeno boravište u Republici Litvi.

Primjenjuju se i pravila Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III).

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Pravo koje se primjenjuje na obiteljsko uzdržavanje (alimentaciju) utvrđuje se u skladu s Haškom konvencijom od 2. listopada 1973. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (članak 1.36. Građanskog zakonika).

Primjenjuje se i Haški protokol od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

3.6 Bračnoimovinski režimi

U skladu s člankom 1.28. Građanskog zakonika, pravni položaj bračne imovine utvrđuje se u skladu s pravom države uobičajenog boravišta bračnih drugova. Ako bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u različitim državama, primjenjuje se pravo države čije državljanstvo imaju oba bračna druga. Ako su bračni drugovi državljani različitih država i nikad nisu imali zajedničko uobičajeno boravište, primjenjuje se pravo države u kojoj je sklopljen brak. Pravni položaj bračne imovine temeljem ugovora utvrđuje se u skladu s pravom države koje su bračni drugovi izabrali sporazumom. U tom slučaju bračni drugovi mogu izabrati pravo države trenutačnog ili budućeg uobičajenog boravišta ili pravo države u kojoj je sklopljen brak ili čije državljanstvo ima jedan od bračnih drugova. Sporazum između bračnih drugova o mjerodavnom pravu smatra se valjanim ako ispunjava zahtjeve prava države koje su bračni drugovi izabrali ili države u kojoj je sporazum sklopljen. Bračni drugovi mogu se pozvati na mjerodavno pravo izabrano sporazumom u odnosu na treće osobe samo ako su treće osobe znale ili su trebale znati za tu činjenicu. Mjerodavno pravo izabrano sporazumom bračnih drugova može se koristiti za rješavanje spora u vezi sa stvarnim pravima na nekretninama samo ako su ispunjeni zahtjevi za javnu registraciju nekretnina i stvarnih prava na nekretninama u državi u kojoj se nekretnina nalazi. Na sporazum između bračnih drugova u vezi s promjenom pravnog položaja imovine primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta

bračnih drugova u vrijeme takve promjene. Ako su bračni drugovi u vrijeme promjene pravnog položaja živjeli u različitim državama, primjenjuje se pravo države njihova posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta ili, u slučaju nepostojanja takvog uobičajenog boravišta, pravo koje uređuje imovinske odnose bračnih drugova.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Sposobnost oporučitelja da sastavi, mijenja ili opoziva oporuku utvrđuje se u skladu s pravom države uobičajenog boravišta oporučitelja. Ako osoba nije imala uobičajeno boravište ili se ono ne može utvrditi, sposobnost sastavljanja oporuke utvrđuje se u skladu s pravom države u kojoj je oporuka sastavljena (članak 1.60. Građanskog zakonika). Na oblik oporuke, njezinu izmjenu ili opoziv primjenjuje se pravo države u kojoj su takvi dokumenti sastavljeni. Oporuka, njezina izmjena ili opoziv smatraju se isto tako valjanima ako oblik tih dokumenata ispunjava zahtjeve prava države uobičajenog boravišta oporučitelja ili države čije državljanstvo ima oporučitelj u vrijeme sastavljanja dokumenata ili države u kojoj boravi u vrijeme sastavljanja dokumenata ili njegove smrti. Oporuka koja se odnosi na nekretnine, kao i izmjena ili opoziv takve oporuke, smatra se valjanom ako je njezin oblik u skladu s pravom države u kojoj se nekretnina nalazi (članak 1.61. Građanskog zakonika). U skladu s člankom 1.62. Građanskog zakonika, pravo države u kojoj je umrli imao uobičajeno boravište u vrijeme smrti primjenjuje se na nasljeđivanje sve imovine osim nekretnina. Odnosi u vezi s nasljeđivanjem nekretnina podliježu pravu države u kojoj se nekretnina nalazi. Ako je do nasljeđivanja došlo nakon smrti državljanina Republike Litve, njegovi/njezini nasljednici s boravištem u Republici Litvi, koji imaju pravo na nužni dio ostavine, nasljeđuju nužni dio u skladu s pravom Republike Litve, bez obzira na mjerodavno pravo, osim kad je riječ o nekretninama. Ako se imovina, na temelju prava mjerodavnog za odnose u vezi s nasljeđivanjem, ne može prenijeti u stranu državu ako nema drugih nasljednika, a imovina se nalazi u Litvi, predmetna imovina prenosi se u vlasništvo Republike Litve. Primjenjuju se i pravila Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

3.8 Nekretnine

U skladu s člankom 1.48. Građanskog zakonika, vlasnička i druga imovinska prava na nekretninama i pokretninama utvrđuju se u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazila u vrijeme promjene njezina pravnog položaja. Imovina se priznaje kao nekretnina ili pokretnina u skladu s pravom države u kojoj se nalazi. Na službenu registraciju vlasničkih i drugih imovinskih prava primjenjuje se pravo države u kojoj se imovina nalazi u trenutku registracije. Vlasništvo na nekretninama u slučaju dosjeloosti utvrđuje se u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi.

3.9 Nesolventnost

Posljednji put ažurirano: 08/11/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Luksemburg

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

U Luksemburgu ne postoji Zakonik o međunarodnom privatnom pravu. Odredbe o sukobu zakona u domaćem pravu nalaze se u različitim zakonima i posebnim propisima. To je uglavnom uređeno multilateralnim međunarodnim konvencijama i europskim sekundarnim zakonodavstvom.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Znatan broj pravila o sukobu zakona dolazi iz multilateralnih međunarodnih konvencija kojih je Luksemburg stranka. Većina su tih konvencija konvencije Haške konferencije za međunarodno privatno pravo.

Njihov je popis dostupan na internetskim stranicama [Haške konferencije](#).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Neke bilateralne konvencije sadržavaju pravila o sukobu zakona. Za pojedinsti posjetite internetske stranice [Legilux](#).

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U pitanjima osobnog statusa sud primjenjuje pravila o sukobu zakona na vlastitu inicijativu. To nije slučaj ako stranke imaju slobodan izbor prava, primjerice u ugovornim pitanjima zbog načela kojim se strankama daje sloboda odabira mjerodavnog prava. U takvim slučajevima sud primjenjuje pravila o sukobu zakona na vlastitu inicijativu samo u slučaju jasne povrede prava.

Sud pred kojim je pokrenut postupak automatski će primijeniti svoje nacionalno pravo ako stranke nisu zatražile primjenu stranog prava.

2.2 Upućivanje

U Luksemburgu, u područjima koja nisu obuhvaćena međunarodnom konvencijom ili europskim propisom kojim se izričito isključuje uzvraćanje i daljnje upućivanje (*renvoi*), sudskom praksom dopušteno je uzvraćanje i daljnje upućivanje do određene mjere. Ako je u instrumentu uzvraćanja i daljnjeg upućivanja određeno nacionalno pravo suda pred kojim je pokrenut postupak u slučaju sukoba zakona, uzvraćanje i daljnje upućivanje dopušteno je, ali ne ide dalje od toga. Smatra se da se njime upućuje na materijalno pravo suda pred kojim je pokrenut postupak.

Uzvraćanje i daljnje upućivanje isključeno je u predmetima u kojima stranke imaju slobodu odabira mjerodavnog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

To je slučaj kada zbog promjene povezujućih čimbenika kojima se određuje mjerodavno pravo situacija podliježe dvama različitim pravnim sustavima. Definirana je kao sukob zakona kroz vrijeme zbog prostorne promjene povezujućih čimbenika.

U Luksemburgu se novi zakon može primijeniti na buduće učinke situacije koja je utvrđena u prošlosti, ali ima učinke u sadašnjosti. Međutim, novi zakon kojim se određuju pravila o sukobu zakona mora se primijeniti kada nastupe promjene u situaciji utvrđenoj starim zakonom koji se još uvijek smatra mjerodavnim.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U sljedećim slučajevima sud pred kojim je pokrenut postupak mora primijeniti svoje nacionalno pravo, čak i ako je pravilima o sukobu zakona propisana nadležnost stranog prava:

nije moguće odrediti strano pravo,

uključene su osobe bez državljanstva,

u stranom pravu ne postoji rješenje,

u slučaju hitnih privremenih mjera,

strano pravo u suprotnosti je s javnim poretom države suda pred kojim je pokrenut postupak.

Ako su odredbe odmah primjenjive, sud mora primijeniti i svoje nacionalno pravo (*lex fori*) u odnosu na sljedeće:

zakone procesnog prava i zakone kojima se uređuju sudovi,

zakonske odredbe za zaštitu radnika i zakonske odredbe kojima se uređuju ugovori o najmu, pravnu zaštitu potrošača,

ako stranke s jasno prijevnim namjerama odluče da neće primjenjivati nacionalno pravo suda pred kojim je pokrenut postupak, već strano mjerodavno pravo, sud mora odbiti primjenu tog prava i primijeniti svoje nacionalno pravo.

2.5 Dokaz stranog prava

Budući da je u Luksemburgu strano pravo činjenica koju luksemburški sud mora uzeti u obzir, teret dokazivanja u načelu je na onome tko odabire strano pravo. Stoga je teret dokazivanja na strankama, točnije na stranci čiji je zahtjev podložan stranom pravu.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U načelu, ugovorne obveze uređene su na temelju volje koju izražavaju stranke, podložno poštovanju obveznih zakonskih odredaba kojima se uređuju javni poredak i povreda zakona.

Ako stranke ne izraze preferenciju, primjenjuju se odredbe Rimske konvencije iz 1980. i Uredbe (EZ) br. 593/2008 od 17. lipnja 2008. U potonjem slučaju sud će primijeniti pravo koje je objektivno najprikladnije.

3.2 Izvanugovorne obveze

U načelu, izvanugovorne obveze uređene su pravom mjesta nastanka štete ili obveze, osim ako je drugo mjerodavno pravo uže povezano s činjenicama ili se primjenjuje međunarodna konvencija.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U načelu, osobni status podliježe nacionalnom pravu fizičke osobe, uz iznimku kriterija specifičnih za pojedinu situaciju, kao što je uobičajeno boravište predmetnih osoba, a posebno djece. Navedeno se odnosi i na tvorbu, sastav i uvjete za promjenu imena jer je to dio statusa osobe.

Opća sposobnost sklapanja pravnih poslova i sposobnost pokretanja pravnog postupka uređene su nacionalnim pravom predmetne osobe. Međutim, *locus standi* uređen je pravom mjerodavnom za to pravo, s obzirom na to da utječe na srž zakona. U ugovornim pitanjima to se pravilo ublažava ako jedna od stranaka djeluje u dobroj vjeri, no poziva se na nesposobnost na temelju koji ne postoji u državi u kojoj je radnja izvršena. Pravo mjesta gdje je radnja izvršena tada će zamijeniti nacionalno pravo.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

U Luksemburgu se u pitanjima zakonitog podrijetla u načelu primjenjuje pravo kojim je uređen brak, to jest zajedničko nacionalno pravo roditelja, pravo zajedničkog prebivališta ili *lex fori*.

Sve povezano s utvrđivanjem biološkog podrijetla u načelu je uređeno nacionalnim pravom djeteta.

U pogledu vrste dokaza koji se zahtijeva za utvrđivanje roditeljstva, materijalnih pretpostavki za priznanje, roka i uvjeta u kojima se ne može podnijeti zahtjev za osporavanje roditeljstva kao i sredstava obrane od tog zahtjeva primjenjuje se nacionalno pravo djeteta.

3.4.2 Posvojenje

– Uvjeti za posvojenje

Uvjeti za posvojenje u načelu su, u skladu s člankom 370. Građanskog zakonika (*Code civil*), uređeni nacionalnim pravom posvojitelja (posvojiteljâ). Ako oba bračna druga posvojitelja imaju različito državljanstvo, mjerodavno je pravo zajedničkog uobičajenog boravišta u trenutku podnošenja zahtjeva. Međutim, uvjeti koje treba ispuniti za posvojenje i dalje su u načelu uređeni nacionalnim pravom posvojenika. Iznimka od tog načela slučaj je kada posvojenik stekne državljanstvo posvojitelja na temelju posvojenja. U tom su slučaju uvjeti uređeni nacionalnim pravom posvojitelja.

– Učinci posvojenja

Učinci posvojenja uređeni su nacionalnim pravom posvojitelja (posvojiteljâ). U slučaju da posvajaju bračni drugovi koji imaju različito državljanstvo ili su bez državljanstva, ili ako je jedan bračni drug osoba bez državljanstva, mjerodavno je pravo njihova zajedničkog uobičajenog boravišta u trenutku posvojenja.

U slučaju posvojenja u inozemstvu može doći do sukoba između pravila nadležnosti utvrđenih nacionalnim pravom posvojitelja odnosno pravila nadležnosti utvrđenih nacionalnim pravom posvojenika. U tim slučajevima posvojenje se smatra valjanim ako su poštovana pravila utvrđena pravom zemlje u kojoj je posvojenje zasnovano i ako je posvojenje zasnovano pred nadležnim tijelima koja podliježu tom pravu.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

– Uvjeti za valjanost braka

Formalni zahtjevi u načelu su uređeni pravom mjesta sklapanja braka.

Kako bi brak bio valjan na temelju Haške konvencije od 14. ožujka 1978. o zaključivanju i priznavanju valjanosti braka, moraju biti ispunjene materijalne pretpostavke određene domaćim zakonima svakog bračnog druga. Domaći zakoni su navedeni u pravilima o sukobu zakona države sklapanja braka. Pod uvjetom da barem jedan bračni drug ima državljanstvo te države ili u njoj ima uobičajeno boravište, moraju se poštovati materijalne pretpostavke koje se zahtijevaju pravom države sklapanja braka. Zakon kojim se uređuju uvjeti za valjanost braka primjenjuje se i na materijalne pretpostavke za bilo koju tužbu za poništenje braka.

U slučaju brakova sklopljenih u inozemstvu postoji pretpostavka valjanosti ako je vjenčani list sastavljen u skladu s formalnim zahtjevima prava mjesta sklapanja braka. Priznanje se može odbiti ako je brak sklopljen u inozemstvu očito nespojiv s javnim poretom Luksemburga.

– Učinci braka

Ako ne postoji zajedničko državljanstvo, učinci u Luksemburgu u načelu su uređeni pravom zajedničkog prebivališta bračnih drugova, to jest mjesta gdje par stvarno boravi.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Na izvanbračnu zajednicu ne primjenjuju se pravila o sukobu zakona jer prema luksemburškom pravu odnosi između nevjenčanih parova smatraju se *de facto* okolnostima.

Pravo koje se primjenjuje na partnerstva sklopljena u Luksemburgu nacionalno je pravo.

Partneri koji su prvotno registrirali svoje partnerstvo u inozemstvu mogu biti upisani u građanski registar, pod uvjetom da su oba partnera ispunila zahtjeve članka 4. u trenutku kada je partnerstvo sklopljeno u inozemstvu. Nakon što je partnerstvo sklopljeno u inozemstvu priznato u Luksemburgu primjenjuju se iste pogodnosti kao i one dodijeljene luksemburškim partnerstvima.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Ako bračni drugovi imaju isto državljanstvo, razvod braka i zakonska rastava uređeni su nacionalnim pravom bračnih drugova. U suprotnom, primjenjuje se pravo njihova stvarnog zajedničkog prebivališta. Ako nije ispunjen ni jedan kriterij, primjenjuje se *lex fori*.

Ta se pravila primjenjuju i na dopuštenost razvoda braka općenito, njegove uzroke, njegove učinke i povezane mjere.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Na temelju članka 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 o obvezama uzdržavanja pravo koje se primjenjuje u tom pogledu utvrđuje se u skladu s Haškim protokolom od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja. U načelu primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta uzdržavane osobe, ali stranke mogu za postupke koji su već pokrenuti ugovoriti nacionalno pravo ili jedno od sljedećih prava:

- pravo države koje je jedna od stranaka državljanin u trenutku određivanja;
- pravo države u kojoj jedna od stranaka ima uobičajeno boravište u trenutku određivanja;
- pravo koje su stranke odredile za uređenje njihova imovinskog režima ili pravo koje se primjenjuje na taj režim
- pravo koje su stranke odredile za uređenje njihova razvoda ili zakonske rastave ili pravo koje se primjenjuje na taj razvod ili zakonsku rastavu.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Bračnoimovinski režim podliježe domaćem pravu koje su bračni drugovi odredili prije sklapanja braka.

Ako u trenutku sklapanja braka bračni drugovi nisu odredili primjenjivo pravo, ono se određuje u skladu s Haškom konvencijom od 14. ožujka 1978. o pravu mjerodavnom za režime bračne stečevine.

Na temelju Haške konvencije od 14. ožujka 1978. bračni drugovi mogu odrediti samo jedno od sljedećeg:

- pravo države koje je jedan od bračnih drugova državljanin u trenutku određivanja;
- pravo države u kojoj jedan od bračnih drugova ima uobičajeno boravište u trenutku određivanja;
- pravo prve države na čijem području jedan od bračnih drugova uspostavi novo uobičajeno boravište nakon sklapanja braka.

Pravo koje je tako određeno primjenjuje se na svu njihovu imovinu.

Međutim, bez obzira na to jesu li bračni drugovi odredili pravo kako je prethodno opisano, u pogledu sve svoje nepokretne imovine, ili njezina dijela, mogu odrediti pravo mjesta gdje se ta nepokretna imovina nalazi. Oni isto tako mogu odrediti da nepokretna imovina stečena nakon sklapanja braka podliježe pravu mjesta gdje se ona nalazi.

Ako stranke ne odaberu mjerodavno pravo, sudac će morati doznati koji je bio njihov prešutni odabir. Pretpostavlja se da se primjenjuje domaće pravo države na čijem su državnom području uspostavili svoje prvo uobičajeno boravište nakon pretpostavljenog sklapanja braka.

Međutim, u skladu s Haškom konvencijom od 14. ožujka 1978. bračnoimovinski režim podliježe domaćem pravu države zajedničkog državljanstva bračnih drugova u sljedećim slučajevima:

- ako je država dala izjavu iz članka 5. i njezini učinci nisu isključeni stavkom 2. tog članka;
- ako država nije stranka Konvencije, njezino domaće pravo primjenjuje se na temelju njezina međunarodnog privatnog prava, a bračni drugovi svoje su prvo uobičajeno boravište nakon sklapanja braka uspostavili:

(a) u državi koja je dala izjavu iz članka 5.

ili

(b) u državi koja nije stranka Konvencije i čijim je međunarodnim privatnim pravom predviđena i primjena njezina nacionalnog prava;

3. ako bračni drugovi nisu svoje prvo uobičajeno boravište nakon sklapanja braka uspostavili na državnom području iste države.

Ako bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište na državnom području iste države i nemaju zajedničko državljanstvo, njihov bračnoimovinski režim podliježe domaćem pravu države s kojom imaju najbližije veze, uzimajući u obzir sve činjenice i okolnosti.

Moguće je dobrovoljno promijeniti mjerodavno pravo ako je to dopušteno novim odabranim pravom.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Odredbе Uredbe (EU) br. 650/2012 od 4. srpnja 2012. primjenjuju se na nasljeđivanje na dan ili nakon 17. kolovoza 2015. Prema članku 21. te Uredbe pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrla osoba svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti.

Luksemburškim pravilima o sukobu zakona i dalje se uređuje nasljeđivanje do 17. kolovoza 2015.

– Zakonsko nasljeđivanje

U Luksemburgu je nasljeđivanje podijeljeno u nekoliko vrsta prema vrsti imovine: pokretna imovina te jedan ili više predmeta nepokretne imovine. Za određivanje je li imovina pokretna ili nepokretna primjenjuje se *lex fori*.

Nasljeđivanje pokretne imovine u načelu je uređeno pravom posljednjeg prebivališta umrloga na dan njegove smrti. Prebivalište se utvrđuje u skladu s pravilima Građanskog zakonika.

Nasljeđivanje nepokretne imovine podliježe pravu države u kojoj se nalazi svaki predmet imovine.

– Oporučno nasljeđivanje

U načelu, to je status osobe kojim se uređuje njezina pravna sposobnost za raspolaganje imovinom nakon smrti. Međutim, posebni slučajevi nesposobnosti uređeni su nasljednim pravom. Opća pravna sposobnost osobe da bude primatelj dara obuhvaćena je osobnim statutom.

3.8 Nekretnine

Vlasništvo nad imovinom određuje se, u skladu s člankom 3. Građanskog zakonika, na temelju prava države u kojoj se ta imovina nalazi. Navedeno se primjenjuje i na sadržaj stvarnih prava na koja bi se time moglo utjecati, njihovo zasnivanje i prijenos te dosjelost.

3.9 Nesolventnost

Izvan područja primjene Uredbe Vijeća (EZ) br. 1346/2000 i Uredbe (EU) br. 2015/848 o postupku u slučaju insolventnosti primjenjuje se pravo mjesta gdje je taj postupak pokrenut.

Navedeno se primjenjuje na učinke svih kolektivnih postupaka pokrenutih u Luksemburgu te na one pokrenute u inozemstvu. Međutim, za konkretne učinke stečaja jedne od stranaka na prava na koja se može pozvati druga ugovorna strana mjerodavno je pravo države u kojoj je stečaj proglašen.

Sudska nadležnost tog prava ograničena je na specifične učinke stečaja te se ne primjenjuje na sve aspekte poslovanja u stečaju.

Posljednji put ažurirano: 09/01/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Mađarska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Mjerodavno pravo uređeno je Zakonom XXVIII. iz 2017. o međunarodnom privatnom pravu („Zakon XXVIII. iz 2017.“). Međutim, to se primjenjuje samo ako nijedna uredba Europske unije ili međunarodni ugovor ne sadržava odredbe o mjerodavnom pravu.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Informacije o tome mogu se pronaći ponajprije na internetskim stranicama [Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu](#).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

- [Ugovor između Mađarske i Čehoslovačke o pravnoj pomoći](#)
- [Ugovor između Mađarske i Jugoslavije o pravnoj pomoći](#)
- [Ugovor između Mađarske i Rumunjske o pravnoj pomoći](#)

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Da.

2.2 Upućivanje

Ako se primjenjuje strano pravo, mjerodavno je materijalno pravo određenog stranog prava koje izravno uređuje predmetno pitanje. Ako se mjerodavno strano pravo određuje u odnosu na državljanstvo te se u tom stranom pravu upućuje na mađarsko pravo, primjenjuje se mađarsko materijalno pravo. Ako se u stranom pravu upućuje na pravo treće zemlje, primjenjuje se materijalno pravo te treće zemlje.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Sve promjene čimbenika kojima se određuje mjerodavno pravo utječu na pravne odnose koji su valjano uspostavljeni u skladu s mjerodavnim pravom prije promjene samo ako je to izričito propisano Zakonom XXVIII. iz 2017.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Primjena stranog prava koje se smatra mjerodavnim u skladu sa Zakonom XXVIII. iz 2017. u suprotnosti je s mađarskim javnim poretom te se stoga ne primjenjuje ako bi, u predmetu o kojem je riječ, dovelo do očite i ozbiljne povrede temeljnih vrijednosti i ustavnih načela mađarskoga pravnog sustava. Ako se povreda javnog poretka ne može drukčije izbjeći, odredbe mađarskog prava primjenjuju se umjesto zanemarene odredbe stranog prava.

Neovisno o pravu kojim se uređuje predmetno pitanje, moraju se primjenjivati odredbe mađarskog prava čija je prevladavajuća priroda očito uspostavljena na temelju njihova sadržaja i svrhe (obvezujuća pravila). Obvezujuća pravila u okviru zakona drugih država mogu se uzeti u obzir samo ako postoji bliska poveznica i ako su odlučujuća u svrhu ocjene činjenica.

2.5 Dokaz stranog prava

Sud utvrđuje sadržaj stranog prava na vlastitu inicijativu i s pomoću svih nužnih mjera. Stranom sudu može uputiti zahtjev na temelju međunarodnog sporazuma i razmotriti zahtjeve stranaka ili mišljenja vještaka. U tu se svrhu može se savjetovati i s ministrom pravosuđa.

Ako se sadržaj stranog prava ne može utvrditi u razumnom roku, primjenjuje se mađarsko pravo. Ako se o činjenicama predmeta ne može suditi na temelju mađarskog prava, primjenjuje se strano pravo najbližije mjerodavnom pravu.

Ministar pravosuđa izdaje potvrde o mađarskom pravu i ustaljenoj sudskoj praksi za upotrebu u inozemstvu.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Odredbe Zakona XXVIII. iz 2017. primjenjuju se na pravne odnose na koje se ne primjenjuje [Uredba \(EZ\) br. 593/2008 \(Uredba Rim I\)](#).

Na ugovor se primjenjuje pravo koje su stranke odabrale za cijeli ugovor ili samo za dio ugovora. Ako odabir prava nije izričit, ono se mora jasno utvrditi iz odredbi ugovora ili okolnosti predmeta. Mjerodavno pravo mora se odabrati prije isteka roka koji je sud odredio na prvoj raspravi.

Stranke mogu odabrati drugo pravo koje će se primjenjivati na ugovor umjesto onog koje se prethodno primjenjivalo. Ta činjenica ne utječe na valjanost ugovora u skladu s pravom kojim se uređuje formalna valjanost.

Ako je ugovor povezan s pravom samo jedne države, odabir prava ne može dovesti u pitanje primjenu odredbi prava te države od kojih ugovor ne može odstupati.

Ako pravo nije odabrano, mjerodavno je pravo države s kojim su ključni elementi navedenoga ugovornog odnosa najbliže povezani.

Postojanje i valjanost ugovora ili ugovornih uvjeta određuju se pravom kojim bi se uređivali u skladu sa Zakonom XXVIII. iz 2017. kad bi ugovor ili uvjeti bili valjani.

Ugovor čiji je predmet stvarno pravo na nekretninama ili najam nekretnina podliježe zahtjevima vrste prava one države u kojoj se imovina nalazi, ako se ti zahtjevi primjenjuju neovisno o državi u kojoj je ugovor sklopljen i neovisno o pravu kojim je ugovor uređen, i ugovor ne može odstupati od tih zahtjeva.

Pravila o ugovorima primjenjuju se *mutatis mutandis* na jednostrane izjave.

3.2 Izvanugovorne obveze

Odredbe Zakona XXVIII. iz 2017. primjenjuju se na pravne odnose na koje se ne primjenjuje [Uredba \(EZ\) br. 864/2007 \(Uredba Rim II\)](#). Osoba koja potražuje naknadu može odabrati pravo u skladu sa člankom 7. Uredbe Rim II do isteka roka koji je utvrdio sud na prvoj raspravi.

Kad je riječ o izvanugovornim pravnim obvezama, mjerodavno je pravo države na čijem se državnom području ostvaruje učinak pravne činjenice kojom se stvara obveza. Ako se uobičajeno boravište ili registrirano sjedište vjerovnika i dužnika u pravnom odnosu nalaze u istoj državi u trenutku ostvarivanja učinka pravne činjenice kojom se stvara obveza, primjenjuje se pravo te države. Ako je izvanugovorna obveza blisko povezana s drugim pravnim odnosom koji je prethodno sklopljen među strankama, pravo kojim se uređuje prethodni pravni odnos primjenjuje se i na izvanugovornu obvezu.

Nakon stvaranja izvanugovorne obveze, stranke mogu odabrati pravo kojim je ona uređena. Ako odabir prava nije izričit, mora se jasno utvrditi iz okolnosti predmeta. Mjerodavno pravo može se odabrati do isteka roka koji je sud odredio na prvoj raspravi. Ako je pravni odnos povezan s pravom samo jedne države, odabir prava ne može dovesti u pitanje primjenu odredbi prava te države od kojih ugovor ne može odstupati.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pravna sposobnost i prava osobnosti osoba moraju se odrediti na temelju osobnog prava koje se na njih primjenjuje. Osobno pravo primjenjivo na osobu je pravo države čiji je ta osoba državljanin. Ako osoba ima više državljanstava i jedno od njih je mađarsko, mjerodavno osobno pravo je mađarsko pravo, osim ako postoji bliža povezanost s drugim državljanstvom. Ako osoba ima više državljanstava i nijedno od njih nije mađarsko, mjerodavno osobno pravo je pravo države s kojom osoba ima bližu povezanost na temelju osnovnih činjenica predmeta. Ako osoba ima više državljanstava i nijedno nije mađarsko, a povezanost sa svim državama čiji je ta osoba državljanin je jednaka, ili ako se državljanstvo osobe ne može utvrditi, ili ako je osoba bez državljanstva, mjerodavno osobno pravo je pravo države u kojoj ta osoba ima uobičajeno boravište. Ako se osobno pravo osobe ne može utvrditi, primjenjuje se mađarsko pravo. Mađarsko je pravo primjenjivo na pravnu sposobnost i prava osobnosti osoba sa statusom azilanta ili osoba kojima je dopušten ulazak u Mađarsku. Na ime osobe primjenjivo je osobno pravo te osobe ili, na njezin zahtjev, mađarsko pravo. Ako osoba ima više državljanstava, može odabrati pravo koje se temelji na bilo kojem njezinu državljanstvu kako bi se primjenjivalo na njezino prezime. Kad je riječ o njezinu prezimenu koje je stečeno brakom, na zajednički zahtjev stranaka može se odabrati pravo države čiji je državljanin bilo koji bračni drug ili mađarsko pravo. Ako takav zahtjev ne postoji, pravo kojim se uređuje to pitanje pravo je koje je primjenjivo na osobni odnos bračnih drugova. Pravila o prezimenima u slučaju razvoda ili poništaja braka uređena su pravom države u kojoj je registrirano prezime stečeno brakom. Imena državljanina Mađarske stečena rođenjem i brakom, ako su valjano registrirana u skladu s pravom druge države, moraju se priznati u Mađarskoj ako je dotični državljanin Mađarske ili njegov bračni drug isto tako državljanin još jedne države ili ako je uobičajeno boravište dotičnog državljanina Mađarske u toj državi. Imena koja su u suprotnosti s mađarskim javnim poretom ne mogu se službeno priznati.

Mora se smatrati da osoba bez pravne sposobnosti ili s ograničenom pravnom sposobnošću u skladu s osobnim pravom koje se na nju primjenjuje ima pravnu sposobnost u odnosu na niz svakodnevnih ugovora manjeg značaja, koji su sklopljeni i izvršavaju se u Mađarskoj, ako bi imala pravnu sposobnost u skladu s mađarskim pravom. Mora se smatrati da osoba bez pravne sposobnosti ili s ograničenom pravnom sposobnošću u skladu s osobnim pravom koje se na nju primjenjuje, i koja bi imala pravnu sposobnost u skladu s mađarskim pravom, ima pravnu sposobnost i u odnosu na druge gospodarske transakcije, ako će pravne posljedice tih transakcija proizvesti učinak u Mađarskoj.

U pitanjima zastupanja osobe s ograničenom pravnom sposobnošću samostalnog vođenja svojih poslova ili *ad hoc* skrbništva, mjerodavno je pravo države koja dodjeljuje zastupnika ili skrbnika.

Pravo primjenjivo na proglašenje osobe mrtvom ili nestalom ili na registriranje smrti osobe osobno je pravo primjenjivo na nestalu osobu. Ako osobno pravo nestale osobe nije mađarsko pravo, mađarsko se pravo primjenjuje ako je u pitanje doveden pravni interes Mađarske.

Uobičajeno boravište osobe mjesto je koje je stvarno središte života te osobe, kao što je to utvrđeno iz svih okolnosti predmetnoga pravnog odnosa. Pri utvrđivanju stvarnog središta života osobe u obzir se uzimaju i činjenice koje ukazuju na namjere dotične osobe. Prebivalište znači mjesto na kojem osoba trajno boravi ili ima namjeru ostati na neodređeno vrijeme.

Osobno pravo primjenjivo na pravnu osobu ili subjekt bez pravne osobnosti pravo je države u kojoj je pravna osoba registrirana. Ako je pravna osoba registrirana u država ili nije obavezna registrirati se u skladu s pravom države u kojoj se nalazi registrirano sjedište navedeno u njezinu osnivačkom aktu, primjenjivo osobno pravo je pravo države u kojoj se nalazi registrirano sjedište. Ako registrirano sjedište pravne osobe nije navedeno u njezinu osnivačkom aktu ili ima nekoliko registriranih sjedišta i nije registrirana u skladu s pravom bilo koje države, primjenjivo osobno pravo je pravo države u kojoj se nalazi njezino glavno mjesto uprave. Pravni status pravne osobe ili subjekta bez pravne osobnosti mora se odrediti u skladu s osobnim pravom koje je primjenjivo na tu osobu ili subjekt.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

U pitanjima utvrđivanja očinstva ili majčinstva ili osporavanja pretpostavke očinstva mjerodavno je osobno pravo koje je primjenjivo na dijete u trenutku njegova rođenja. Priznanje očinstva djeteta mora se odrediti u skladu s osobnim pravom koje je primjenjivo na dijete u trenutku priznanja, dok se priznanje djeteta koje je začeto, ali još nije rođeno, mora odrediti u skladu s osobnim pravom primjenjivim na majku u trenutku priznanja. Priznanje se ne može smatrati formalno nevažećim ako je formalno važeće u skladu s mađarskim pravom ili pravom na snazi u trenutku i na mjestu priznanja. Ako je status oca nepopunjen u skladu s mjerodavnim pravom, mjerodavno je pravo druge države koja je blisko povezana s predmetom ako to znači da će se tako osigurati bolji tretman za dijete.

3.4.2 Posvojenje

Posvojenje je važeće samo ako su ispunjeni svi uvjeti u okviru osobnog prava koje se primjenjuje na posvojitelja i osobu koju se posvaja u trenutku posvajanja. Osobno pravo koje se primjenjuje na posvojitelja u trenutku posvojenja ili prestanka posvojenja primjenjuje se na pravne učinke posvojenja, prestanak posvojenja i pravne učinke prestanka.

Ako su posvojitelji u braku, pravo koje se primjenjuje na pravne učinke posvojenja, prestanak posvojenja i pravne učinke prestanka je:

- (a) pravo države zajedničkog državljanstva bračnih drugova u trenutku posvojenja ili prestanka posvojenja ili, ako ono ne postoji
- (b) pravo države u kojoj je bilo zajedničko boravište bračnih drugova u trenutku posvojenja ili njegova prestanka ili, ako ono ne postoji
- (c) pravo države u kojoj se nalazi sud koji odlučuje u predmetu.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Brak će biti važeći samo ako su materijalni uvjeti u trenutku sklapanja braka ispunjeni u skladu s osobnim pravom koje se primjenjuje na svakog bračnog druga. Pravo kojim se uređuju formalnosti koje se odnose na vjerodostojnost braka pravo je koje je na snazi u trenutku i na mjestu sklapanja braka. Pravila koja se primjenjuju na sklapanje braka i vjerodostojnost braka primjenjuju se *mutatis mutandis* kako bi se utvrdilo postoji li brak ili ne. Brak se ne može sklopiti u Mađarskoj ako postoji nepremostiva prepreka za sklapanje braka na temelju mađarskog prava.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Ordrebe koje se odnose na brak primjenjuju se na uspostavu i vjerodostojnost registriranog partnerstva i njegovih pravnih učinaka (isključujući prezimena), uz sljedeće iznimke.

Za uspostavu i vjerodostojnost registriranog partnerstva osobno pravo primjenjivo na budućeg partnera u registriranom partnerstvu koje ne priznaje istospolna registrirana partnerstva nije prepreka, pod uvjetom da:

- (a) budući partner u registriranom partnerstvu koji nije državljanin Mađarske potvrdi da ne bi bilo prepreka u skladu s osobnim pravom koje se na njega primjenjuje i
- (b) najmanje jedan od budućih registriranih partnera državljanin je Mađarske ili ima uobičajeno boravište u Mađarskoj. U tom je slučaju pravo primjenjivo na pravne učinke registriranog partnerstva pravo Mađarske.

Pravo primjenjivo na raskid registriranog partnerstva pravo je države:

- (a) u kojoj se nalazi uobičajeno boravište registriranih partnera u trenutku podnošenja tužbe ili zahtjeva kojim se pokreće postupak za raskid registriranog partnerstva ili, ako ono ne postoji
- (b) u kojoj se nalazi zadnje uobičajeno boravište partnera u registriranom partnerstvu, ako je uobičajeno boravište prekinuto više od jedne godine prije podnošenja tužbe ili zahtjeva, pod uvjetom da partneri u registriranom partnerstvu i dalje borave u toj državi u trenutku podnošenja žalbe ili zahtjeva ili, ako ono ne postoji
- (c) čiji su državljani bili oba partnera u registriranom partnerstvu u trenutku podnošenja tužbe ili zahtjeva.

Ako nije moguće utvrditi mjerodavno pravo na temelju prethodno navedenog, mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi sud koji odlučuje u predmetu.

Pravo države zajedničkog državljanstva partnera koji žive zajedno primjenjuje se na uspostavu, raskid i pravne učinke izvanbračne zajednice. Ako partneri koji žive zajedno imaju različito državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi uobičajeno boravište partnera koji žive zajedno ili, ako uobičajeno boravište ne postoji, zadnje zajedničko uobičajeno boravište. Ako nije moguće utvrditi zajedničko uobičajeno boravište partnera koji žive zajedno, mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi sud koji odlučuje u predmetu. Partneri koji žive zajedno mogu odabrati pravo koje će se primjenjivati na njihov imovinsko-pravni odnos.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

U tom je slučaju mjerodavno zakonodavstvo Uredba (EU) br. 1259/2010 (Rim III). Bračni drugovi mogu odabrati pravo u skladu s člancima od 5. do 7. Uredbe do isteka roka koji je utvrdio sud na prvoj raspravi.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U tom je slučaju primjenjivo zakonodavstvo Haški protokol od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Kad je riječ o bračnoimovinskim odnosima, mjerodavno je pravo države čiji su oba bračna druga državljani u trenutku donošenja presude. Ako bračni drugovi imaju različito državljanstvo u trenutku donošenja presude, primjenjuje se pravo države u kojoj se nalazi zajedničko uobičajeno boravište bračnih drugova ili, ako zajedničko uobičajeno boravište ne postoji, zadnje zajedničko uobičajeno boravište. Ako bračni drugovi nisu imali zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi sud koji odlučuje u predmetu.

Bračni drugovi mogu odabrati pravo koje će se primjenjivati na njihovu bračnu imovinu, pod uvjetom da je jedno od sljedećih:

- (a) pravo države čiji je jedan od bračnih drugova državljanin u trenutku sklapanja ugovora
- (b) pravo države u kojoj je jedan od bračnih drugova imao uobičajeno boravište u trenutku sklapanja ugovora ili
- (c) pravo države u kojoj se nalazi sud koji odlučuje u predmetu.

Pravo mogu odabrati i budući bračni drugovi. Mjerodavno pravo može se odabrati do isteka roka koji je sud odredio na prvoj raspravi. Osim ako se bračni drugovi dogovore drukčije, odabir prava koje će se primjenjivati na njihovu bračnu imovinu imat će pravni učinak samo u budućnosti.

Ugovor o bračnoj imovini formalno je važeći ako je u skladu sa pravom mjesta u kojem se ugovor sastavlja.

3.7 Oporuke i nasljedstva

 [Uredba \(EU\) br. 650/2012](#) primjenjuje se na osobe koje su umrle 17. kolovoza 2015. ili nakon tog datuma.

3.8 Nekretnine

Pravo mjesta u kojem se imovina nalazi primjenjuje se na vlasništvo i druga stvarna prava uključujući založno pravo i posjedovanje.

3.9 Nesolventnost

Mjerodavno pravo određuje se člancima od 7. do 17. [Uredbe \(EU\) 2015/848](#).

Posljednji put ažurirano: 12/05/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Malta

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Obvezna je primjena nacionalnih propisa (tj. pisanog prava). Ti su propisi besplatno dostupni na [internetskoj stranici Zakoni Malte \(Laws of Malta\)](#). Budući da je Malta pristupila Europskoj uniji 2004., njezin pravni sustav obuhvaća i zakonodavstvo EU-a, koje se izravno primjenjuje ili se prenosi u malteško zakonodavstvo i koje u pravilu ima veću pravnu snagu od domaćeg zakonodavstva.

Iako načelo presedana formalno ne postoji u malteškom pravu i njegova primjena u Malti nije obvezna, malteški sudovi obično uzimaju u obzir prethodne presude, osobito odluke Žalbenog suda i Ustavnog suda (koji su viši malteški sudovi).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Konvencija od 5. listopada 1961. o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava

Konvencija od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima

Konvencija od 18. ožujka 1970. o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim ili trgovačkim stvarima

Konvencija od 25. listopada 1980. o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece

Konvencija od 25. listopada 1980. o međunarodnom pristupu pravnoj zaštiti

Konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za zaklade i njihovom priznavanju

Konvencija od 25. siječnja 1988. o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim stvarima

Konvencija od 16. siječnja 1992. o zaštiti arheološke baštine

Konvencija od 29. svibnja 1993. o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem

Konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece

Rimska konvencija iz 1980. o pravu primjenjivom na ugovorne obveze

Konvencija od 30. lipnja 2005. o sporazumima o izboru suda

Konvencija od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugim oblicima obiteljskog uzdržavanja

Protokol od 23. studenoga 2007. o pravu primjenjivom na obveze uzdržavanja

Malta je ratificirala i brojne ugovore Ujedinjenih naroda; status ratifikacije dostupan je [ovdje](#).

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Koliko nam je poznato, Malta nije stranka ni jedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Sudac ne može primijeniti pravila o sukobu zakona *ex officio*; takva su pravila primjenjiva samo ako se barem jedna od stranaka u postupku poziva na sukob zakona. Stranka koja se poziva na sukob zakona mora dokazati sadržaj stranog prava na način koji je sudu prihvatljiv. Ako se ni jedna stranka ne pozove na sukob zakona ili ako postoji razumna sumnja u dokaz, domaći sudovi odlučuju u skladu s malteškim pravom.

2.2 Upućivanje

Stajalište Malte u pogledu primjene doktrine uzvrata i upućivanja na daljnje pravo nije jasno. Kodificirana pravila o odabiru prava ograničena su i stoga sudovi pri određivanju prava koje bi se trebalo primijeniti u određenom predmetu vrlo često moraju primjenjivati nekodificirana pravila međunarodnog privatnog prava. Malteški sudovi presudili su da se, s obzirom na to da ne postoji zakonodavstvo kojim se uređuje međunarodno privatno pravo, malteški sudovi mogu oslanjati na načela engleskog običajnog prava. S obzirom na navedeno, malteški sudovi preuzeli su englesku primjenu doktrine uzvrata i upućivanja na daljnje pravo. Iz navedenoga proizlazi da se doktrina uzvrata i upućivanja na daljnje pravo neće primjenjivati u pogledu štetne radnje, osiguranja i ugovora. Međutim, primjenjuje se na valjanost oporuka, potraživanja u vezi s nekretninama u inozemstvu i pitanja obiteljskog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

To se pitanje rješava tako da se u svakom pravilu o odabiru prava određuje rok za utvrđivanje poveznice.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Malteški sudovi mogu odbiti primjenu stranog prava ako je protivno malteškoj javnoj politici i ako se to strano pravo može smatrati stranim poreznim ili kaznenim pravom.

2.5 Dokaz stranog prava

Prigovor o stranom pravu valja dokazati kao činjenicu, a ne kao pravno pitanje. Malteški sudovi ovlašteni su za tumačenje domaćeg zakonodavstva i ne smiju sami tumačiti sadržaj stranog prava. Da bi se razumjelo strano pravo, Sud imenuje stručnjake za strano pravo. Stranke u postupku mogu u okviru svojih dokaza podnijeti i izvješća koja su sastavili različiti stručnjaci.

Teret je dokaza na stranci koja podnosi takav prigovor, odnosno na optuženiku u postupku.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U predmetima koji se odnose na ugovorne obveze u zemljama izvan EU-a primjenjuje se Rimska konvencija iz 1980., kao posljedica Zakona o potvrđivanju Rimske konvencije o ugovornim obvezama, poglavlje 482. Zakona Malte. S druge strane, ugovorne obveze unutar država članica EU-a uređuju se Uredbom (EZ) br. 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Uredba Rim I).

3.2 Izvanugovorne obveze

Pravila o sukobu zakona za izvanugovorne obveze uređena su Uredbom (EZ) br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Uredba Rim II).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Malteško državljanstvo stječe se rođenjem ako je barem jedan od djetetovih roditelja državljanin Malte.

Za razliku od državljanstva, uobičajeno boravište pojedinac može odabrati kad postane punoljetan. Uobičajeno boravište dodjeljuje se prema mjestu u kojem osoba prebiva s namjerom da ondje prebiva na neodređeno vrijeme ili trajno.

Sposobnost preuzimanja određenih obaveza, kao što je sklapanje braka, sklapanje ugovora, obavljanje poslovne djelatnosti, sastavljanje oporuke itd., utvrđuje se u skladu s pravilima kojima se uređuje određeno područje.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Odgovornosti roditelja prema djetetu utvrđene su malteškim Građanskim zakonikom; međutim, roditeljska prava prestaju *ipso jure* kad dijete navrší osamnaest godina. Malteška sudska nadležnost utvrđena je Uredbom (EZ) br. 2001/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću (Bruxelles II.a). O tome se dodatno raspravlja u [relevantnom odjeljku](#).

3.4.2 Posvojenje

Posvojenje je uređeno i malteškim Građanskim zakonikom, koji malteški sudovi primjenjuju svaki put kad je mjerodavan. Međudržavna posvojenja priznata su malteškim pravom u smislu Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Službena valjanost braka uređena je pravom mjesta u kojem je brak sklopljen. U Malti su formalnosti u pogledu braka utvrđene u poglavlju 255. Zakona Malte ([Zakon o braku](#)). Tim su zakonom među ostalim uređena i ograničenja u pogledu braka. Jedno od ograničenja navedenih u tom zakonu je i činjenica da je „brak sklopljen između osoba od kojih je jedna mlađa od šesnaest godina nevažeći”.

Kao primjenjivo pravo u Malti u obzir se uzima domicil supružnika.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Civilne zajednice uređene su poglavljem 530. Zakona Malte (Zakon o civilnim zajednicama), koje upućuje na poglavlje 255. Zbog toga u pogledu civilnih zajednica moraju biti ispunjene formalnosti i zahtjevi utvrđeni poglavljem 255.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Malteški sud bit će nadležan u postupku razvoda samo u skladu s Uredbom (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću. O tome se dodatno raspravlja u [relevantnom odjeljku](#).

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Malta je obvezana Uredbom (EZ) br. 4/2009 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja. O tome se dodatno raspravlja u [relevantnom odjeljku](#).

3.6 Bračnoimovinski režimi

Primjenjivo pravo u Malti je pravo mjesta u kojemu se nalazi zajedničko kućanstvo (*lex situs*). Člankom 1316. Građanskog zakonika predviđeno je da svaki brak sklopljen u Malti dovodi do primjene sustava bračne stečevine. Nadalje, između supružnika koji su sklopili brak izvan Malte, ali koji su se naknadno nastanili u Malti, sustav bračne stečevine stupa na snagu čim se nastane u Malti, osim ako su prethodno sklopili ugovor kojim je isključen sustav bračne stečevine.

3.7 Oporuke i nasljedstva

U predmetima koji se odnose na oporuke i nasljedstva malteški sudovi dosljedno primjenjuju običajno pravo. Prema tome, „kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (odnosno, ako ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo domicila oporučitelja u trenutku smrti; na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo koje je mjerodavno u mjestu u kojem se nalazi imovina. U predmetima u kojima postoji oporuka sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku određuje se pravom domicila oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Nasljednik će moći primati pokretnine ako za to ima sposobnost prema pravu svojeg domicila ili prema pravu domicila oporučitelja”. Nadalje, „oporuka je formalno važeća ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (to jest mjesta potpisivanja oporuke uz prisutnost svjedoka) u trenutku izvršenja; pravom domicila, uobičajenog boravišta ili zemlje nacionalnosti oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom domicila, uobičajenog boravišta ili zemlje nacionalnosti oporučitelja u trenutku smrti. Oporuka je i formalno važeća za prijenos nepokretne imovine ako je u skladu s pravom koje je mjerodavno u mjestu u kojem se imovina nalazi.”

3.8 Nekretnine

3.9 Nesolventnost

Malta je obvezana Uredbom (EZ) br. 1346/2000 o stečajnom postupku, kako je izmijenjena. Tom su Uredbom među ostalim utvrđena relevantna pravila u postupcima koji obuhvaćaju djelomično ili potpuno oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako su glavni interesi dužnika u državi članici EU-a. U predmetima koji nisu obuhvaćeni područjem primjene Uredbe (EZ) br. 1346/2000 primjenjivat će se malteško pravo ako nadležnost ima malteški sud, odnosno ako je trgovačko društvo registrirano u Malti.

Posljednji put ažurirano: 11/04/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Austrija

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Austrijsko međunarodno privatno pravo većim je dijelom kodificirano Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (*Gesetz über das internationale Privatrecht – IPR-Gesetz*) od 15. lipnja 1978., BGBl. br. 304/1978. Sljedeće odredbe o sukobu zakona, osim u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu (dalje u tekstu: IPRG), sadržane su i u drugim zakonima:

članku 13.a Saveznog zakona o donošenju odredaba o zaštiti potrošača od 8. ožujka 1979. (Zakon o zaštiti potrošača – KSchG) (*Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz - KSchG)*), BGBl. br. 140/1979

članku 11. Saveznog zakona o vremenskim okvirima za stjecanje prava korištenja nekretninama (Zakon o vremenskim okvirima – TNG) (*Bundesgesetz über den Erwerb von Teilzeitnutzungsrechten an unbeweglichen Sachen (Teilzeitnutzungsgesetz – TNG)*), BGBl. I br. 32/1997

članku 20. Saveznog zakona o provedbi Direktive 93/7/EEZ o povratu kulturnih predmeta nezakonito iznesenih iz državnog područja države članice Europske zajednice (*Bundesgesetz zur Umsetzung der Richtlinie 93/7/EWG über die Rückgabe von unrechtmäßig aus dem Hoheitsgebiet eines Mitgliedstaates der Europäischen Gemeinschaft verbrachten Kulturgütern*), BGBl. I br. 67/1998

članku 23. Saveznog zakona o građanskopravnoj odgovornosti za štetu prouzročenu radioaktivnim zračenjem (Zakon o odgovornosti zbog radioaktivnog zračenja iz 1999. – AtomHG 1999) (*Bundesgesetz über die zivilrechtliche Haftung für Schäden durch Radioaktivität (Atomhaftungsgesetz 1999 – AtomHG 1999)*), BGBl. I br. 170/1998

člancima 16. i 18. Saveznog zakona o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira (Zakon o konačnosti namire) (*Bundesgesetz über die Wirksamkeit von Abrechnungen in Zahlungs- sowie Wertpapierliefer- und -abrechnungssystemen (Finalitätsgesetz)*), BGBl. I br. 98 /2001

člancima od 221. do 235. Stečajnog zakona (*Insolvenzordnung*).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

U članku 53. IPRG-a navodi se da se njime ne utječe na međunarodne sporazume koji imaju prednost ne samo pred odredbama tog Zakona nego i pred drugim nacionalnim pravilima o sukobu zakona. Sljedeće **multilateralne međunarodne konvencije**, u kojima je Austrija stranka, sadržavaju pravila o sukobu zakona:

Haška konvencija od 24. listopada 1956. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o ovlastima tijela i primjenjivom pravu s obzirom na zaštitu maloljetnika

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja

Haška konvencija od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode

Konvencija CIEC-a od 20. rujna 1970. o priznanju djeteta naknadnim sklapanjem braka

Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece

Haška konvencija od 13. siječnja 2000. o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba

Haški protokol od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Sljedeći bilateralni ugovori sadržavaju pravila o sukobu zakona:

Ugovor o prijateljstvu i boravištu od 9. rujna 1959. između Republike Austrije i Iranskog Carstva

Ugovor od 16. prosinca 1954. između Republike Austrije i Savezne Republike Jugoslavije o uzajamnom pravnom prometu

Ugovor od 11. prosinca 1963. između Republike Austrije i Narodne Republike Poljske o uzajamnim odnosima u građanskim stvarima i dokumentaciji.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Strano pravo može se primijeniti službenim putem te kao i u svojem izvornom području primjene (članak 3. IPRG-a).

2.2 Upućivanje

U skladu s člankom 5. IPRG-a, primjenjuju se pravila o uzvraćanju i daljnjem upućivanju, osim ako se konkretno upućuje na materijalno pravo druge države. Ako se u stranom pravu ponovno upućuje na austrijsko pravo, primjenjuje se austrijsko pravo. Ako se u stranom pravu upućuje na pravo na koje već postoji upućivanje, mjerodavno je pravo iz prvog upućivanja.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Naknadnom promjenom uvjeta ključnih za povezivanje s određenim pravnim sustavom obično se ne utječe na elemente već dovršene pravne situacije (članak 7. IPRG-a), premda su iznimke predviđene posebnim pravilima o sukobu zakona. Načelno je za dovršene pravne situacije mjerodavno pravo koje je vrijedilo u trenutku njihova nastanka, a za nedovršene pravne situacije mjerodavno je pravo koje vrijedi u trenutku donošenja presude.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Pravo na koje se upućuje nije mjerodavno ako će to dovesti do rezultata koji nije u skladu s temeljnim vrijednostima austrijskog pravnog sustava (članak 6. IPRG-a).

U skladu s austrijskim pravom postoje odredbe koje su mjerodavne bez obzira na pravila međunarodnog privatnog prava (prevladavajuće obvezne odredbe). Neke od tih odredaba smatraju se prevladavajućim obveznim odredbama zbog svojega teksta, a druge samo zbog svojega cilja.

Prevladavajuće obvezne odredbe utvrđene su, na primjer, u člancima 7., 7.a i 7.b Zakona o izmjeni Zakona o ugovoru o radu (*Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG*) i u njima se navodi da, bez obzira na mjerodavno pravo, radnici u Austriji imaju pravo barem na plaće propisane kolektivnim ugovorom i minimalno trajanje godišnjeg odmora. Još jedna prevladavajuća obvezna odredba predviđena je člankom 13.a stavkom 2. KSchG-a u skladu s kojim se članak 6. KSchG-a (o nedopuštenim ugovornim uvjetima), članak 864.a Građanskog zakonika (ABGB) (o valjanosti neobičajenih odredaba u općim uvjetima poslovanja i predlošcima ugovora) i članak 879. stavak 3. ABGB-a (o ništavosti ugovornih odredaba u općim uvjetima poslovanja i predlošcima ugovora koje su izrazito nepovoljne za zaštitu potrošača) primjenjuju, bez obzira na pravo koje je mjerodavno za ugovor, ako je ugovor sklopljen u pogledu aktivnosti koju trgovac u Austriji obavlja kako bi sklopio te ugovore.

2.5 Dokaz stranog prava

Strano pravo utvrđuje se službenim putem. U tom se pogledu sud može osloniti na suradnju stranaka, podatke Saveznog ministarstva pravosuđa i stručna izvješća. Ako se, unatoč znatnim naporima, strano pravo ne može dokazati u razumnom roku, mjerodavno je austrijsko pravo (članak 4. IPRG-a).

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Ugovorne obveze koje nisu obuhvaćene Uredbom (EZ) br. 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I.), SL L 177, 4. srpnja 2008., str. 6., ocjenjuju se u skladu s odabirom prava koje su stranke izriječno ili konačno naznačile. Ako pravo nije odabrano, mjerodavno je pravo države uobičajenog boravišta (poslovnog nastana) stranke koja pruža uslugu iz ugovora (članak 35. IPRG-a).

Posebna pravila o sukobu zakona primjenjuju se na potrošačke ugovore. Pravila o sukobu zakona predviđena brojnim direktivama o zaštiti potrošača prenesena su u članak 13.a stavak 1. Zakona o zaštiti potrošača kojim se uglavnom ograničuje sloboda odabira prava kako bi se osigurala zaštita potrošača.

3.2 Izvanugovorne obveze

Izvanugovorna prava na odštetu koja nisu obuhvaćena Uredbom (EZ) br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II., SL L 199, 31.7.2007., str. 40.) ocjenjuju se u skladu s odabirom prava koje su stranke izrijekom ili konačno naznačile. Ako pravo nije odabrano, mjerodavno je pravo države u kojoj je radnja iz koje proizlazi obveza za naknadu štete izvršena. Međutim, ako su predmetne stranke u većoj mjeri povezane s pravom istovjetne druge države, tada je pravo te države mjerodavno (članak 48. IPRG-a).

Na temelju tog pravila o sukobu zakona određuju se pravo koje je mjerodavno za određivanje je li nastala obveza za naknadu štete, tko je odgovoran za štetu i koliki je plativi iznos. Njime su obuhvaćena i pitanja podijeljene krivnje i izravne tražbine oštećenika prema osiguravatelju te zastare za zahtjeve za naknadu štete.

Prava na naknadu štete nastale uslijed **prometnih nezgoda**, koja su obuhvaćena Haškom konvencijom od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode, povezuju se na temelju te Konvencije.

Na zahtjev oštećenika, izvanugovorna prava na naknadu štete koja je nastala u Austriji kao rezultat **ionizirajućeg zračenja** ocjenjuju se na temelju austrijskog prava (članak 23. stavak 1. AtomHG-a iz 1999.). Ako je šteta prouzročena ionizirajućim zračenjem nastala u inozemstvu i potrebno ju je ocijeniti na temelju austrijskog prava, naknada štete dodjeljuje se samo ako je i u mjeri u kojoj je to predviđeno osobnim statusom oštećenika (članak 23. stavak 2. AtomHG-a iz 1999.).

Pravo mjerodavno za **posloводство bez naloga** ili **tražbine koje proizlaze iz neopravdanog bogaćenja** uređeno je Uredbom Rim II.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Osobni status neke osobe uređen je pravom države čiji je ona državljanin. Ako osoba ima više državljanstava, mjerodavno je pravo države s kojom je ta osoba najbliže povezana; međutim, austrijsko državljanstvo uvijek ima prednost. Za izbjeglice i osobe bez državljanstva osobni status uređen je pravom države njihova uobičajenog boravišta (članak 9. IPRG-a).

Pravo osobe na nošenje **imena** ocjenjuje se u skladu s njezinim osobnim statusom, bez obzira na razlog na kojemu se temelji uzimanje imena (članak 13. IPRG-a).

Stoga se, na primjer, vjenčano prezime ne ocjenjuje na temelju bračnog statusa, nego na temelju statusa imena. Opće pravilo o obliku iz članka 8. IPRG-a primjenjuje se na oblik izjava o određivanju imena. (U skladu s tim, oblik pravnog akta ocjenjuje se na temelju istog prava kao i sami pravni akt; međutim, dostatna je usklađenost sa zahtjevima u pogledu oblika u državi u kojoj se pravni akt izvršava.) U skladu sa sudskom praksom, ime uzeto na temelju prethodnog osobnog statusa ne mijenja se samom promjenom osobnog statusa (državljanstva).

Pravna i poslovna sposobnost određene osobe jednako se tako ocjenjuje u skladu s osobnim statusom te osobe (članak 12. IPRG-a). To upućivanje uključuje sva ograničenja poslovne sposobnosti uslijed, na primjer, mentalne bolesti, ali ne i sposobnosti sklapanja braka. Ako je osoba postala punoljetna, ona to ostaje čak i ako to ne bi bila prema novostečenom osobnom statusu.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Uvjeti za utvrđivanje ili osporavanje **bračnog očinstva odnosno majčinstva djeteta** ocjenjuju se u skladu s osobnim statusom bračnih drugova u vrijeme rođenja djeteta ili, ako je brak prije toga prestao, u vrijeme njegova prestanka. Ako bračni drugovi imaju različite osobne statuse, mjerodavan je osobni status djeteta u vrijeme rođenja. Područje primjene tog pravila o sukobu zakona uključuje i presumpciju očinstva muža, razloge za osporavanje bračnog očinstva odnosno majčinstva, kao i pitanje koje osobe imaju pravo na osporavanje bračnog očinstva odnosno majčinstva te rokove za pokretanje tih postupaka. Uvjeti za **priznanje** izvanbračnog djeteta na temelju izjave o priznanju (tj. aktom javnog tijela, a ne naknadnim sklapanjem braka) ocjenjuju se u skladu s osobnim statusom oca (članak 23. IPRG-a).

U skladu sa sporazumom o priznanju, priznanje naknadnim sklapanjem braka roditelja ima učinak ako je to predviđeno pravom države čiji su otac ili majka državljanjani.

Uvjeti za **utvrđivanje i priznanje očinstva** u pogledu izvanbračnog djeteta procjenjuju se u skladu s osobnim statusom djeteta u vrijeme rođenja. Kasniji osobni status djeteta mjerodavan je ako je utvrđivanje ili priznanje dopušteno u skladu s tim statusom, ali nije u skladu s osobnim statusom u vrijeme rođenja. Pravo na temelju kojeg se očinstvo utvrđuje ili priznaje mjerodavno je i za njegovo osporavanje (članak 25. IPRG-a).

Odnos roditelja i djeteta: Učinci bračnog očinstva i priznanja djeteta te izvanbračnog statusa djeteta ocjenjuju se u skladu s osobnim statusom djeteta. Člancima 24. i 25. IPRG-a obuhvaćena su pitanja skrbi i odgajanja djeteta, upravljanja i korištenja djetetovom imovinom, pravno zastupanje jednog ili obaju roditelja, uključujući potrebu da službenim odobrenjem određenih aktivnosti zastupanja te za, djecu rođenu u braku, određivanja skrbništva nakon razvoda roditelja i međusobnih zahtjeva za uzdržavanje. Te se odredbe u velikoj mjeri podudaraju s Haškom konvencijom o zaštiti djece, odnosno Haškom konvencijom o zaštiti maloljetnika iz 1961. u slučajevima u kojima je ona (još uvijek) na snazi (u odnosu na Tursku i Makao). U skladu s tim, nadležna tijela moraju primijeniti svoje domaće pravo za mjere osiguranja zaštite maloljetnika; za to su obično nadležna tijela u državi boravišta.

Dok je za pitanja roditeljstva bitan osobni status u određenom trenutku, to nije slučaj za pitanja u pogledu odnosa roditelja i djeteta; u tom je slučaju važan osobni status djeteta. Ako se osobni status promijeni, odnos roditelja i djeteta procjenjuje se u skladu s novim osobnim statusom od trenutka promjene statusa (promjene relevantnih povezujućih čimbenika, državljanstva).

U sudskoj se praksi učestalo nisu primjenjivali propisi o skrbništvu u okviru stranih pravnih sustava jer su se smatrali **protivnima javnom poretku** ako se njima u obzir nisu uzimali najbolji interesi djeteta.

3.4.2 Posvojenje

U skladu s člankom 26. IPRG-a uvjeti za posvojenje djeteta i prekid posvojenja temelje se na osobnom statusu svakog posvojitelja. Uz to, mjerodavan je osobni status djeteta, iako, u slučaju kad su djeca maloljetna, samo u mjeri u kojoj je predviđen pristanak djeteta ili treće osobe koja ima obiteljskopравни odnos s djetetom. Uvjeti za posvojenje djeteta uključuju, na primjer, dob posvojitelja, razliku u dobi između posvojitelja i posvojenika te pitanje onemogućuje li se i pod kojim uvjetima posvojenje djeteta zbog postojanja vlastite djece posvojitelja, kao i sve uvjete za pristanak, uključujući mogućnost odbacivanja uskraćenog pristanka službenim putem.

Učinci posvojenja djeteta ocjenjuju se u skladu s osobnim statusom posvojitelja te, ako dijete posvajaju bračni drugovi, u skladu s mjerodavnim pravom kojim se uređuju osobni pravni učinci braka. Nakon smrti jednog od bračnih drugova, osobni status drugog bračnog druga mjerodavan je za te učinke.

Učinci posvojenja djeteta u smislu nasljednog prava ne ocjenjuju se u skladu sa statutom u pogledu posvojenja, nego u skladu sa statusom u pogledu nasljeđivanja.

Posvojenje djeteta kao takvo dovršena je činjenična okolnost, tako da se presuda ne mijenja ako se naknadno promijeni osobni status ili povezujući čimbenik. Status posvojenika sam je po sebi trajan pravni odnos. Stoga se može promijeniti status koji je mjerodavan za posvojenje djeteta: on ovisi o osobnom statusu posvojitelja.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Oblik sklapanja braka u Austriji ocjenjuje se u skladu s austrijskim pravom, a oblik sklapanja braka u inozemstvu ocjenjuje se u skladu s osobnim statusom zaručnika; međutim, dovoljno je poštovati zahtjeve u pogledu oblika u mjestu sklapanja braka (članak 16. IPRG-a). Ograničenim upućivanjem na uvjete u pogledu oblika u mjestu sklapanja braka upućuje se na materijalno-pravne odredbe predmetnog prava; stoga ni jedno uzvraćanje i daljnje upućivanje na temelju lokalnog prava nije relevantno (izuzeće od članka 5. IPRG-a).

Uvjeti za sklapanje braka i nevaljanost braka te uvjeti za **poništaj** braka (za razliku od razvoda) ocjenjuju se za zaručnike u skladu s njihovim osobnim statusom (članak 17. IPRG-a). Međutim, ako pravom primjenjivim na osobni status jednog ili oba zaručnika nije predviđena mogućnost sklapanja braka uzimajući u obzir spol jednog ili oba zaručnika, uvjeti za sklapanje braka uređeni su pravom države u kojoj je brak sklopljen.

To se pravilo o sukobu zakona odnosi na materijalne uvjete za sklapanje braka, kao što su potrebna dob, nepostojanje prepreka za sklapanje braka, uvjeti za pristanak i njihova zamjenjivost.

U skladu s člankom 18. IPRG-a **osobni pravni učinci braka** ocjenjuju se u skladu sa zajedničkim osobnim statusom bračnih drugova ili, ako ne postoji zajednički osobni status, u skladu s posljednjim zajedničkim osobnim statusom ako ga je jedan od njih zadržao. U suprotnom se ocjenjuju u skladu s pravom države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, a ako ne postoji takvo boravište, u skladu s pravom države u kojoj su oba bračna druga imala svoje zadnje uobičajeno boravište ako ga je jedan od njih zadržao.

Područjem primjene tog pravila o sukobu zakona obuhvaćeni su i obveza bračne zajednice, posljedica za boravište, obveza pružanja pomoći te pravo svakog bračnog druga na uzdržavanje, ali ne i pravo na vjenčano prezime ili režim bračne stečevine. To se upućivanje može promijeniti: drugo pravo može postati mjerodavno ako se promijene povezujući čimbenici.

3.5.2 Nevjencani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Zakonom o životnom partnerstvu (*Gesetz über die eingetragene Partnerschaft*) članci od 27.a do 27.d umetnuti su u IPRG.

Uvjeti (i oblik) životnog partnerstva, njegova **nevaljanost** te **prestanak zbog nepostojanja uvjeta** ocjenjuju se u skladu sa zakonom države u kojoj je to partnerstvo sklopljeno (članak 27.a IPRG-a).

U skladu s člankom 27.b IPRG-a **osobni učinci životnog partnerstva** ocjenjuju se u skladu s pravom države u kojoj oba životna partnera imaju zajedničko uobičajeno boravište, a ako ne postoji zajedničko uobičajeno boravište, u skladu s pravom države u kojoj su oba partnera imala svoje zadnje uobičajeno boravište ako ga je jedan od njih zadržao. Ako se, u skladu s tim, pravo države boravišta ne može primijeniti ili se tim pravom ne uređuju osobni pravni učinci, mjerodavan je zajednički osobni status životnih partnera ili, ako ne postoji zajednički osobni status, zadnji zajednički osobni status ako ga je jedan od njih zadržao. U suprotnom se primjenjuje austrijsko pravo, a to je slučaj i ako se osobnim statusom ne uređuju osobni pravni učinci životnog partnerstva.

Imovinski režim registriranog partnerstva uređen je zakonom koji se primjenjuje od 29. siječnja 2019. na temelju **Uredbe (EU) 2016/1104 o imovinskim posljedicama registriranih partnerstava**.

Prestanak životnog partnerstva do kojeg nije došlo zbog nepostojanja uvjeta uređen je pravom države u kojoj oba životna partnera imaju zajedničko uobičajeno boravište u vrijeme prestanka, a ako ne postoji zajedničko uobičajeno boravište, u skladu s pravom države u kojoj su oba partnera imala svoje zadnje zajedničko uobičajeno boravište ako ga je jedan od njih zadržao. Ako se, u skladu s tim, pravo države boravišta ne može primijeniti ili, ako u skladu s tim, životno partnerstvo ne može prestati na temelju iznesenih činjenica, mjerodavan je zajednički osobni status životnih partnera ili, ako ne postoji zajednički osobni status, zadnji zajednički osobni status ako ga je jedan od njih zadržao. U suprotnom se primjenjuje austrijsko pravo, a to je slučaj i ako se osobnim statusom ne dopušta prestanak životnog partnerstva na temelju iznesenih činjenica.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

U skladu s člankom 20. IPRG-a aspekti **razvoda** koji nisu uređeni Uredbom Rim III. (Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu, SL L 343, 29. prosinca 2010., str. 10.) (imovinske posljedice razvoda) ocjenjuju se u skladu s pravom koje je mjerodavno za osobne pravne učinke braka. U tom je pogledu važno vrijeme razvoda te se stoga upućivanje ne može promijeniti.

Bračnoimovinski režim uređen je zakonom koji se primjenjuje od 29. siječnja 2019. na temelju **Uredbe (EU) 2016/1103 o bračnoimovinskom režimu**.

Institut **rastave braka** ne postoji u austrijskom pravu. Ako nije uređen Uredbom Rim III., potrebno ga je povezati s najbližim odnosom u skladu s člankom 1. IPRG-a. Najbliži odnos mogao bi se pronaći u sudskoj praksi analogno članku 20. IPRG-a.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U Uredbi Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, SL L 7, str. 1. (Uredba EU-a o uzdržavanju) u pogledu statusa uzdržavanja upućuje se na Haški protokol od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja. U skladu s tim, u prvom je redu mjerodavno pravo države u kojoj osoba koja ima pravo na uzdržavanje ima uobičajeno boravište (s tendencijama prema *lex fori*, posebnim povezujućim čimbenicima, zaštitnoj klauzuli protiv „iznenađujućih“ tražbina te vrlo ograničenoj mogućnosti odabira mjerodavnog prava).

3.6 Bračnoimovinski režimi

Bračnoimovinski režim uređen je zakonom koji se primjenjuje od 29. siječnja 2019. na temelju **Uredbe (EU) 2016/1103 o bračnoimovinskom režimu** (vidjeti gore).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Nasljeđivanje je uređeno Uredbom EU-a o nasljeđivanju (Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL L 201, 27. srpnja 2012., str. 107.). Za stare predmete primjenjuje se članak 28. IPRG-a u skladu s kojim mjerodavno pravo ovisi o osobnom statusu preminule osobe u vrijeme smrti. Tim je pravilom o sukobu zakona načelno obuhvaćena i odgovornost za ostaviteljeve dugove i stjecanje nasljedstva. Međutim, ako je ostavinski postupak proveden u Austriji, stjecanje nasljedstva i odgovornost za dugove ocjenjuju se u skladu s austrijskim pravom (članak 28. stavak 2. IPRG-a).

3.8 Nekretnine

Stjecanje i gubitak stvarnih prava u pogledu materijalne imovine, uključujući posjedovanje, ocjenjuju se u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi po dovršetku činjeničnih okolnosti na kojima se temelji stjecanje ili gubitak. Pravna kategorija imovine i sadržaj prava ocjenjuju se u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi (članak 31. IPRG-a).

Područjem primjene pravila o sukobu zakona posebno su obuhvaćeni vlasništvo, služnost (zemljišne rente), založno pravo, pravo gradnje, vlasništvo nad nekretninama, ali i prava zadržanja stvari treće osobe i pridržaja vlasništva. Tim su pravom obuhvaćene i posljedice prijenosa vlasništva.

Naknadnom promjenom mjesta ne utječe se na mjerodavno pravo jer stjecanje prava predstavlja dovršenu činjeničnu okolnost.

Učinci stjecanja prava temelje se na pravu odnosnog mjesta; stoga se taj povezujući čimbenik može promijeniti. Pitanja koja se odnose na opseg pravne zaštite vlasnika, odnosno ima li i u kojoj mjeri osoba sa stvarnim pravom pravo raspolaganja, na primjer, može li se založno pravo nad pokretnom imovinom prodati bez sudske intervencije, jednako se tako ocjenjuju u skladu s tim pravom.

Posebno se pravilo primjenjuje na **prijevozna sredstva** (članak 33. IPRG-a). Stvarna prava u pogledu brodova i zrakoplova koji su upisani u registar ocjenjuju se u skladu s pravom države registra; za željeznička vozila mjerodavno je pravo države u kojoj željeznički prijevoznik koji se koristi tim vozilima ima svoju stvarnu središnju upravu. Za zakonska i ovršna založna prava ili zakonska prava zadržanja radi osiguranja tražbina za naknadu štete prouzročene vozilom ili povezane troškove mjerodavno je pravo države u kojoj se imovina nalazi po dovršetku činjeničnih okolnosti na kojima se one temelje.

Postoji posebno pravilo za **nepokretnu materijalnu imovinu**: ako su stvarna prava nad nepokretnom imovinom obuhvaćena i područjem primjene drugog pravila o sukobu zakona (na primjer, za bračnoimovinski režim), prednost ima upućivanje na imovinsko pravo, tj. poveznica na pravo države u kojoj se imovina nalazi.

Ne postoji pravilo o sukobu zakona za **nematerijalnu imovinu**. U skladu s člankom 1. IPRG-a, u području imovinskog prava mjerodavno je pravo s kojim postoji najbliža poveznica. Sekuritizirana prava ocjenjuju se u skladu s *lex cartae*. Sekuritizirana prava ocjenjuju se u skladu s *lex cartae*. Članak 33.a IPRG-a, kojim se članak 9. Direktive 2002/47/EZ o financijskom kolateralu prenosi sa širim područjem primjene, sadržava posebno pravilo o kolateralu u elektroničkim vrijednosnim papirima. Za vrijednosne papire u sustavima namire primjenjuju se posebna pravila iz članaka 16. i 18. Zakon o konačnosti namire (*Finalitätsgesetz*), kojima se prenosi Direktiva 98/26/EZ o konačnosti namire.

3.9 Nesolventnost

Međunarodno **stečajno pravo** uređeno je u sedmom dijelu Stečajnog zakona (IO). U skladu s člankom 217. IO-a, te se odredbe primjenjuju samo ako nije drukčije predviđeno međunarodnim pravom ili, konkretno, pravnim aktima Europskih zajednica, a posebice Uredbom (EU) br. 2015/848 o stečajnom postupku (Uredba EU-a o stečaju). U pogledu sadržaja, u odredbama se uglavnom slijede odgovarajuće odredbe Uredbe EU-a o stečaju.

Načelno su preduvjeti za pokretanje stečajnog postupka i učinci stečajnog postupka uređeni pravom države u kojoj je postupak pokrenut. Konkretno, članci od 221. do 235. IO-a sadržavaju odredbe o stvarnim pravima trećih, kompenzaciji, pridržaju prava vlasništva, ugovorima koji se odnose na nepokretnu imovinu, uređenim tržištima, ugovorima o radu, učincima na prava koja su predmet upisa te pravu mjerodavnom za štetne radnje i zaštitu trećih osoba, učincima na sudske postupke u tijeku, pravu mjesta gdje se nalazi stvar s obzirom na izvršenje prava vlasništva ili drugih prava, ugovora o kompenzaciji i obnovi, repo ugovora i plaćanja nakon pokretanja stečajnog postupka.

Ako se propisi preklapaju s propisima IPRG-a ili drugim odredbama o sukobu zakona, prednost imaju specijaliziranije odredbe Stečajnog zakona.

Posljednji put ažurirano: 04/11/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Poljska

NAPOMENA: Odgovori u nastavku NE PRIMJENJUJU SE na situacije koje su uređene pravom EU-a

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Zakon o međunarodnom privatnom pravu od 4. veljače 2011. (pročišćena verzija: Zbornik zakona 2015, stavka 1792), (ZMPP).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija od 17. srpnja 1905. u pogledu oduzimanja građanskih prava i sličnih mjera zaštite

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja

Haška konvencija od 5. listopada 1961. o ovlastima nadležnih tijela i mjerodavnom pravu za zaštitu djece

Haška konvencija od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama

Haška konvencija od 2. listopada 1973. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja

Konvencija o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze otvorena za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980.

Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Poljska je potpisnica niza bilateralnih sporazuma o pravnim poslovima, kojima se utvrđuju i pravila o sukobu zakona. Među njima su i sporazumi s državama članicama EU-a i trećim zemljama. Budući da instrumenti koji su obvezujući za države članice EU-a i uključuju pravila o sukobu zakona u različitim područjima imaju **prednost** pred bilateralnim sporazumima sklopljenima između država članica, u načelu su u praksi važni samo sporazumi sklopljeni s trećim zemljama.

Među njima su sporazumi s Bjelarusom (26. listopada 1994.), Rusijom (16. rujna 1996.), Ukrajinom (24. svibnja 1993.), Demokratskom Narodnom Republikom Korejom (28. rujna 1986.), Kubom (18. studenoga 1982.), Vijetnamom (22. ožujka 1993.) i, sukcesijom (na temelju sporazuma s Jugoslavijom od

6. veljače 1960.), s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom te Srbijom.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Da, sud pravila o sukobu zakona primjenjuje *ex officio*. Primjenjuje i strano pravo *ex officio* ako se na temelju pravila o sukobu zakona utvrdi da je to pravo mjerodavno za određeno pitanje.

2.2 Upućivanje

U skladu s člankom 5. ZMPP-a, u poljskom je pravu dopušteno samo obrnuto upućivanje.

Stavak 1. ne primjenjuje se ako je mjerodavno pravo utvrđeno:

1. *odabirom prava;*

2. *u odnosu na oblik pravnog posla;*

3. *u odnosu na ugovorne obveze, izvanugovorne obveze ili jednostrane pravne poslove za koje je mjerodavno pravo propisano ovim Zakonom.*

2.3 Promjena povezujućeg faktora

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Odstupanja od primjene prava navedenog u pravilima o sukobu zakona u pogledu pravnih odnosa utvrđena su u člancima 3. i 10. ZMPP-a.

Članak 3. stavak 1. *Ako se Zakonom zahtijeva primjena domovinskog prava, a nije moguće utvrditi državljanstvo dotične osobe, ili ona nema državljanstvo, ili nije moguće utvrditi sadržaj domovinskog prava, mjerodavno je pravo mjesta prebivališta osobe, a ako osoba nema prebivalište, mjerodavno je pravo njezina uobičajenog boravišta.*

Članak 10. stavak 1. *Ako nije moguće utvrditi okolnosti na temelju kojih se određuje mjerodavno pravo, mjerodavno je ono pravo koje je najbliže povezano s predmetnim pravnim odnosom. Nadalje, poljsko je pravo mjerodavno kad nije moguće u razumnom roku utvrditi sadržaj mjerodavnog stranog prava.*

Nadalje, člankom 67. propisano je da ako u ZMPP-u, posebnim propisima, međunarodnim sporazumima koje je Poljska ratificirala i koji su provedivi u Poljskoj, ili u pravu EU-a nije utvrđeno mjerodavno pravo, pravo koje je mjerodavno za pravni odnos **trebalo bi biti pravo zemlje s kojim je taj pravni odnos najbliže povezan.**

2.5 Dokaz stranog prava

Sud utvrđuje i primjenjuje strano pravo *ex officio* – članak 51.a stavak 1. Zakona o ustroju redovnih sudova od 27. srpnja 2001. (pročišćena verzija: Zbornik zakona 2019, stavka 52, kako je izmijenjeno).

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Relevantna pravila o sukobu zakona uključena u ZMPP:

Članak 28. stavak 1.: Pravo mjerodavno za ugovorne obveze utvrđuje se Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177 od 4. srpnja 2008., str. 6.). Odredbe te Uredbe primjenjuju se, prema potrebi, na ugovorne obveze isključene iz njezina područja primjene člankom 1. stavkom 2. točkom (j) Uredbe iz stavka 1.

U skladu s člankom 29. stavkom 1. ZMPP-a, ako je poljskim pravom predviđena obveza osiguranja, za ugovor o osiguranju mjerodavno je poljsko pravo. 2. Ako se pravom države članice Europskoga gospodarskog prostora kojim se predviđa obveza osiguranja zahtijeva primjena prava te države članice na ugovor o osiguranju, primjenjuje se to pravo.

Članak 30. stavak 1. Uz iznimku slučajeva navedenih u Uredbi iz članka 28., odabirom prava zemlje koja nije država članica Europskoga gospodarskog prostora kad je riječ o ugovoru koji je blisko povezan s državnim područjem barem jedne države članice ne smije se oduzeti potrošačima zaštita koja im se jamči u skladu s poljskim zakonodavstvom kojim se prenose sljedeće direktive:

1) Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95 od 21. travnja 1993., str. 29.); SL EU, posebno izdanje na poljskom jeziku, poglavlje 15. svezak 2., str. 288.);

2) (stavljena izvan snage);

3) Direktiva 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu (SL L 171 od 7. srpnja 1999., str. 12); SL EU, posebno izdanje na poljskom jeziku, poglavlje 15. svezak 4., str. 223.);

4) Direktiva 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o trgovanju na daljinu financijskim uslugama koje su namijenjene potrošačima i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i 98/27/EZ (SL L 271 od 9. listopada 2002., str. 16.); SL EU, posebno izdanje na poljskom jeziku, poglavlje 6. svezak 4., str. 321.);

5) Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL L 133 od 22. svibnja 2008., str. 66., kako je izmijenjena).

2. Ako je pravo koje je mjerodavno za ugovor obuhvaćen Direktivom 2008/122/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. siječnja 2009. o zaštiti potrošača u odnosu na određene aspekte ugovora o pravu na vremenski ograničenu uporabu nekretnine, o dugoročnim proizvodima za odmor, preprodaji i razmjeni (SL L 33 od 3. veljače 2009., str. 10.) pravo zemlje koja nije država članica Europskoga gospodarskog područja, potrošače se ne smije lišiti zaštite koja im je osigurana u okviru poljskog zakonodavstva kojim se prenosi ta Direktiva:

1) ako se bilo koja nekretnina nalazi u nekoj od država članica ili

2) kad je riječ o sporazumu koji nije izravno povezan s nekretninama, ako gospodarski subjekt obavlja svoje poslovanje ili poslovnu aktivnost u nekoj od država članica ili premjesti tu aktivnost u neku od država članica na bilo koji način, a ugovor je obuhvaćen tom aktivnošću.

Članak 31. Za obvezu koja proizlazi iz vrijednosnog papira osim mjenice ili čeka mjerodavno je pravo zemlje u kojoj je taj vrijednosni papir izvršen ili izdan.

Članak 32. stavak 1. Za obvezu koja proizlazi iz jednostranog pravnog posla mjerodavno je pravo koje je odabrala stranka koja izvršava posao. Kad se utvrde obje stranke takve obveze, pravo se bira, izmjenjuje ili stavlja izvan snage na temelju dogovora između stranaka.

2. Ako ne dođe do izričitog odabira prava, za obvezu koja proizlazi iz jednostranog pravnog posla mjerodavno je pravo zemlje u kojoj osoba koja izvršava posao ima svoje uobičajeno boravište ili registrirano sjedište. Ako činjenice u predmetu upućuju na to da je obveza bliže povezana s pravom neke druge zemlje, mjerodavno je pravo te zemlje.

...

U skladu s **člankom 36.**, učinci ustupa potraživanja prema trećim stranama utvrđuju se na temelju prava zemlje koja je nadležna za ustupljena potraživanja.

Članak 37. Pravo mjerodavno za preuzimanje dugovanja jest pravo zemlje koja je nadležna za preuzeto dugovanje.

Članak 38. Učinak promjene vrijednosti valute na iznos obveze procjenjuje se u skladu s pravom mjerodavnim za tu obvezu.

3.2 Izvanugovorne obveze

Relevantna pravila o sukobu zakona uključena su u ZMPP:

Članak 33. Pravo mjerodavno za obveze koje proizlaze iz događaja osim pravnih poslova utvrđuje se u skladu s Uredbom br. 864/2007/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199 od 31. srpnja 2007., str. 40.).

Članak 34. Haškom konvencijom od 4. svibnja 1971. o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama (Zbornik zakona 2003/63, točka 585.) utvrđuje se pravo mjerodavno za izvanugovornu odgovornost prema trećim osobama za štetu koja proizlazi iz prometnih nezgoda na cestama.

Članak 35. Za odgovornost za štetu nanесenu trećim osobama u pogledu radnji i propusta tijela javne vlasti u određenoj zemlji mjerodavno je pravo te zemlje.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pravila o sukobu zakona koja se primjenjuju na status fizičke osobe:

Za **pravnu sposobnost fizičkih osoba i njihovu sposobnost izvršavanja pravnih poslova** mjerodavno je njihovo domovinsko pravo (članak 11. stavak 1.).

2. Ako fizička osoba izvršava pravni posao u okviru svojeg poslovanja, dostatno je da ima sposobnost izvršavanja tog posla u skladu s pravom zemlje u kojoj se nalazi sjedište poslovanja.

3. Stavkom 1. ne isključuje se primjena prava mjerodavnog za pravni posao ako se njime utvrđuju posebni zahtjevi u pogledu sposobnosti izvršavanja tog pravnog posla.

U skladu s člankom 12., ako su sporazum sklopile stranke koje se nalaze u istoj zemlji, fizička osoba koja je ovlaštena sklopiti sporazum u skladu s pravom te zemlje može se pozvati na nesposobnost u skladu s pravom iz članka 11. stavka 1. samo ako je druga stranka bila svjesna te nesposobnosti u trenutku sklapanja sporazuma ili ako druga strana iz nemara nije bila svjesna te nesposobnosti u tome trenutku.

2. Fizička osoba koja izvršava jednostrani pravni posao i ovlaštena je to činiti u skladu s pravom zemlje u kojoj se posao izvršava može se pozvati na nesposobnost u skladu s pravom iz članka 11. stavka 1. samo ako se time neće štetno utjecati na osobe koje su se, postupajući s dužnom pažnjom, oslonile na pretpostavku da osoba koja izvršava taj pravni posao ima sposobnosti potrebne za to.

3. Ako fizička osoba djeluje putem predstavnika, primjenjivost stavaka 1. i 2. utvrđuje se na temelju relevantnih okolnosti u pogledu tog predstavnika.

4. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na pravne poslove u području obiteljskog i skrbničkog prava ili nasljednog prava, ni na propise koji se odnose na nekretnine koje se nalaze u zemlji koja nije zemlja u kojoj se izvršava pravni posao.

U skladu s člankom 13. stavkom 1., oduzimanje pravne sposobnosti uređeno je domovinskim pravom fizičke osobe kojoj je oduzeta pravna sposobnost. Ako poljski sud donosi odluku o oduzimanju pravne sposobnosti stranog državljanina, mjerodavno je poljsko pravo.

Člankom 14. stavkom 1. zahtijeva se primjena domovinskog prava na **pretpostavku ili izjavo o smrti** fizičke osobe. Ako poljski sud donosi odluku o pretpostavci ili izjavi o smrti stranog državljanina, mjerodavno je poljsko pravo.

U skladu s člankom 16. stavkom 1., za osobna prava fizičke osobe mjerodavno je njezino domovinsko pravo.

Fizička osoba čija su osobna prava ugrožena ili povrijeđena može zatražiti zaštitu u skladu s pravom zemlje na čijem je državnom području došlo do tog ugrožavanja ili povrede ili u skladu s pravom zemlje na čijem je državnom području došlo do posljedica te povrede.

Ako su osobna prava fizičke osobe povrijeđena u masovnim medijima, za pravo odgovora, ispravka ili slične mjere zaštite mjerodavno je pravo zemlje u kojoj izdavač ili televizijska kuća ima registrirano sjedište ili mjesto uobičajenog boravišta.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Pravila o sukobu zakona koja se primjenjuju na odnose između roditelja i djece (ZMPP):

Podrijetlo djeteta može se utvrditi ili osporiti u skladu s domovinskim pravom djeteta u trenutku njegova rođenja (članak 55. stavak 1. ZMPP-a). Ako domovinskim pravom djeteta u trenutku njegova rođenja nije dopušteno utvrđivanje očinstva na temelju sudske odluke, za utvrđivanje očinstva na temelju sudske odluke mjerodavno je domovinsko pravo djeteta u trenutku utvrđivanja njegova podrijetla. Za priznavanje podrijetla djeteta mjerodavno je domovinsko pravo djeteta u trenutku priznavanja. Ako se tim pravom ne predviđa priznavanje djeteta, primjenjuje se domovinsko pravo djeteta u trenutku rođenja, pod uvjetom da se njime dopušta priznavanje. Za priznavanje podrijetla začeto, ali još nerođenog djeteta mjerodavno je domovinsko pravo majke u trenutku priznavanja.

U skladu s člankom 56. stavkom 1. ZMPP-a, Haškom konvencijom od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (SL L 151 od 11. lipnja 2008., str. 39; Zbornik zakona 2010/172, stavka 1158.) **utvrđuje se pravo mjerodavno za roditeljsku odgovornost i prava skrbništva.**

Ako se djetetovo mjesto uobičajenog boravišta premjesti u zemlju koja nije potpisnica konvencije iz stavka 1., otad se u skladu s pravom te zemlje utvrđuju uvjeti primjene mjera iz zemlje djetetova bivšeg uobičajenog boravišta.

Haškom konvencijom od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece utvrđuje se pravo mjerodavno za **skrbništvo** nad djecom (članak 59. ZMPP-a).

Ako se djetetovo mjesto uobičajenog boravišta premjesti u zemlju koja nije potpisnica konvencije iz stavka 1., otad se u skladu s pravom te zemlje utvrđuju uvjeti primjene mjera iz zemlje djetetova bivšeg uobičajenog boravišta

3.4.2 Posvojenje

U skladu s člankom 57. ZMPP-a, za posvojenje je mjerodavno domovinsko pravo roditelja posvojitelja.

Za zajedničko posvojenje bračnih drugova mjerodavno je njihovo zajedničko domovinsko pravo. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko domovinsko pravo, primjenjuje se pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju prebivalište, a ako nemaju prebivalište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište. Ako bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje s kojom su oba bračna druga najbliže povezana.

Kako je navedeno u članku 58. ZMPP-a, posvojenje nije moguće bez primjene domovinskog prava mogućeg posvojitelja kad je riječ o njegovoj suglasnosti, suglasnosti njegova pravnog zastupnika i suglasnosti nadležnog tijela, kao i o ograničenjima u pogledu posvojenja nakon promjene prebivališta u drugu zemlju.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Sposobnost za sklapanje braka utvrđuje se za svaku stranku na temelju njihova domovinskog prava u trenutku sklapanja braka (članak 48. ZMPP-a.)

U skladu s odredbama članka 49. stavka 1., za oblik sklapanja braka mjerodavno je pravo zemlje u kojoj se brak sklapa. Ako se brak sklapa izvan Poljske, dostatno je da bude u skladu sa zahtjevima domovinskog prava obaju bračnih drugova ili prava prebivališta ili uobičajenog boravišta obaju bračnih drugova u trenutku sklapanja braka.

U skladu s člankom 50. ZMPP-a, pravo iz članaka 48. i 49. primjenjuje se *mutatis mutandis* na učinke nemogućnosti sklapanja braka i nepoštovanja zahtjeva u pogledu oblika u kojem se sklapa brak.

Za osobne odnose između bračnih drugova i bračnoimovinski režim mjerodavno je zajedničko domovinsko pravo bračnih drugova (članak 51. stavak 1.). Ako bračni drugovi nemaju zajedničko domovinsko pravo, primjenjuje se pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju prebivalište, a ako nemaju prebivalište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište. Ako bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje s kojom su oba bračna druga najbliže povezana.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Ne postoje.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

U skladu s člankom 54. ZMPP-a, za razvod braka mjerodavno je zajedničko domovinsko pravo bračnih drugova u trenutku pokretanja postupka za razvod braka. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko domovinsko pravo, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju prebivalište u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, a ako nemaju zajedničko prebivalište u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj su bračni drugovi imali svoje posljednje zajedničko uobičajeno boravište, pod uvjetom da je ono i dalje uobičajeno boravište jednog od bračnih drugova. Poljsko pravo mjerodavno je kad nema okolnosti kojima se omogućuje utvrđivanje mjerodavnog prava.

Prethodne se odredbe primjenjuju *mutatis mutandis* na rastavu braka.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U skladu s člankom 63., mjerodavno pravo za uzdržavanje utvrđuje se u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7 od 10. siječnja 2009., str. 1.).

3.6 Bračnoimovinski režimi

Za osobne odnose između bračnih drugova i bračnoimovinski režim mjerodavno je zajedničko domovinsko pravo bračnih drugova (članak 51. stavak 1.). Ako bračni drugovi nemaju zajedničko domovinsko pravo, primjenjuje se pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju prebivalište, a ako nemaju prebivalište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište. Ako bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište u istoj zemlji, mjerodavno je pravo zemlje s kojom su oba bračna druga najbliže povezana.

U skladu s člankom 52. stavkom 1. ZMPP-a, bračni drugovi kao pravo mjerodavno za svoj bračnoimovinski režim mogu odabrati domovinsko pravo jednog od bračnih drugova ili pravo zemlje u kojoj jedno od njih ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Odabir tog prava može se izvršiti i prije sklapanja braka.

za ugovore o bračnoj imovini mjerodavno je pravo koje odaberu strane u skladu sa stavkom 1. Ako se pravo ne odabere izričito, za ugovor o bračnoj imovini mjerodavno je pravo primjenjivo na osobne odnose bračnih drugova i bračnoimovinski režim u trenutku sklapanja tog ugovora. Kod odabira prava mjerodavnog za bračnoimovinski režim ili za bračni ugovor, dovoljno je zadržati oblik koji se zahtijeva za ugovore o bračnoj imovini u skladu s odabranim pravom ili u skladu s pravom zemlje u kojoj je pravo odabrano.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje utvrđeno je u Uredbi (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201 od 27. srpnja 2012., str. 107., kako je izmijenjena).

3.8 Nekretnine

U skladu s člankom 41. stavkom 1. ZMPP-a, pravo vlasništva i ostala imovinska prava uređena su pravom zemlje u kojoj se njihova imovina nalazi. Stjecanje i gubitak vlasništva te stjecanje, gubitak ili promjena sadržaja ili prava prvenstva na druga imovinska prava uređeni su pravom zemlje u kojoj se imovina nalazila kad je nastao događaj koji je doveo do prethodno navedenih pravnih učinaka.

3.9 Nesolventnost

Pravila o sukobu zakona kojima se utvrđuje mjerodavno pravo za stečajni postupak utvrđena su u Stečajnom zakonu od 28. veljače 2003. (pročišćena verzija: Zbornik zakona iz 2019., stavka 498):

U skladu s člankom 460. Stečajnog zakona, poljsko pravo mjerodavno je za stečajne postupke pokrenute u Poljskoj, osim ako se odredbama iz ovog poglavlja propisuje drukčije.

U skladu s člankom 461. Stečajnog zakona, rad radnika zaposlenih u drugoj državi članici EU-a ili državi članici Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru uređuje se pravom koje je mjerodavno za njihov ugovor o radu.

Pravo kojim se utvrđuje čini li određena imovina nekretninu jest mjerodavno pravo mjesta na kojem se nalazi ta imovina.

Sporazumi o upotrebi ili kupnji nekretnine koja se nalazi u drugoj državi članici EU-a ili državi članici Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru uređuju se pravom zemlje u kojoj se nalazi predmetna nekretnina.

Prava povezana s nekretninom koja se nalazi u drugoj državi članici EU-a ili državi članici Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru ili s registriranim plovilima za plovidbu morem ili zrakoplovom uređuju se pravom zemlje koja vodi relevantni registar.

Proglašenjem stečaja ne smiju se ugroziti prava vjerovnika ili bilo kojih trećih strana sa založenom imovinom ili drugom imovinom stranke u stečaju koja se nalazi u drugoj državi članici Europske unije ili države članice Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru, ne isključujući organizirane dijelove imovine te, posebno, pravo raspolaganja imovinom radi pokrivanja obveza ili pravo pokrivanja obveza iz koristi ostvarenih imovinom, založna prava i hipotekarna prava, pravo osoba odgovornih za imovinu da zatraže predaju imovine suprotno volji ovlaštene stranke ili pravo korištenja imovinom u svojstvu upravitelja (članak 462. Stečajnog zakona). To se primjenjuje na osobna prava i potraživanja upisana u zemljišne knjige i registre založnih prava te u druge javne registre čije izvršavanje ili provedba za posljedicu ima nastanak prethodno navedenih prava.

U skladu s člankom 463. stavkom 1. Stečajnog zakona, pridržaj prava vlasništva za prodavatelja u kupoprodajnom ugovoru ne istječe kao posljedice proglašenja stečaja određene domaće banke koja je kupac imovine iz ugovora ako se pri proglašenju stečaja imovina iz ugovora nalazila u drugoj državi članici Europske unije ili državi članici Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru. Proglašenje stečaja domaće banke koja raspolaže bilo kojom imovinom ne može biti osnova za povlačenje iz kupoprodajnog ugovora ako je imovina koja se prodaje bila prenesena prije proglašenja stečaja, a imovina koja se prodaje nalazila se u inozemstvu u trenutku proglašenja stečaja.

U skladu s člankom 464. za izvršavanje prava za čiju je uspostavu, postojanje ili raspolaganje potrebno upisati ih u registar, navesti ih na računu ili ih prenijeti u središnji depozitarni sustav, mjerodavno je pravo zemlje u kojoj se vode takvi registri, računi ili depozitarni sustavi.

Ne dovodeći u pitanje članak 464., pravo povratne kupnje uređuje se pravom koje se primjenjuje na ugovorne obveze kojima se uređuje sporazum iz kojeg proizlazi to pravo.

Ne dovodeći u pitanje članak 464., mjerodavno pravo za ugovorne obveze kojim se uređuju transakcije sklopljene na uređenom tržištu primjenjuje se na sporazume potpisane u okviru transakcija izvršenih na uređenom tržištu u smislu Zakona o trgovanju financijskim instrumentima od 29. srpnja 2005.

Prijeboj predviđen u članku 467. Stečajnog zakona uređuje se zakonodavstvom o ugovornim obvezama koje se primjenjuje na sporazum o prijeboju.

Nadalje, u skladu s člankom 467.1 Stečajnog zakona, proglašenjem stečaja ne ugrožava se pravo vjerovnika na prijeboj njegova dugovanja u odnosu na dugovanje stranke u stečaju ako je to dopušteno u skladu s pravom mjerodavnim za dugovanje stranke u stečaju.

Izvršivost i valjanost pravnog posla koji je izvršen nakon proglašenja stečaja i uključuje raspolaganje nekretninom, plovilom za plovidbu morem ili zrakoplovom koju je potrebno upisati u registar, ili raspolaganje pravima za čiju je uspostavu, postojanje ili raspolaganje potrebno upisati ih u registar, navesti ih na računu ili ih prenijeti u središnji depozitarni sustav, uređuju se pravom zemlje u kojoj se nalazi imovina ili u kojoj se vode takvi registri, računi ili depozitarni sustavi.

U skladu s člankom 469. Stečajnog zakona, odredbe o neizvršivosti i nevaljanosti pravnog posla koji se izvršava na štetu vjerovnika ne primjenjuju se ako zakonom mjerodavnim za taj posao nije dopušteno proglašiti pravne poslove koji se izvršavaju na štetu vjerovnika neizvršivima.

U skladu s člankom 470. Stečajnog zakona, učinci proglašenja stečaja u pogledu sudskih postupaka koji su u tijeku pred sudom određene države članice Europske unije ili države članice Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koja je potpisnica Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru ocjenjuju se u skladu s pravom zemlje u kojoj su postupci u tijeku.

Posljednji put ažurirano: 07/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Portugal

1 Izvori važećih pravila

Člancima 1., 3. i 4. portugalskog Građanskog zakonika predviđeni su sljedeći izvori domaće prava:

- zakoni
- uporabno pravo
- pravo pravičnosti.

Izvori međunarodnog prava (članak 8. portugalskog Ustava) uključuju sljedeće:

- Pravila i načela općeg ili običajnog međunarodnog prava sastavni su dio portugalskog prava.

- Pravila utvrđena pravovaljano ratificiranim ili odobrenim međunarodnim konvencijama stupaju na snagu u okviru portugalskog nacionalnog prava nakon njihove službene objave i ostaju na snazi sve dok su međunarodno obvezujuća za Portugalsku Republiku.
- Pravila koja su utvrdila nadležna tijela međunarodnih organizacija kojima pripada Portugal izravno stupaju na snagu u okviru portugalskog nacionalnog prava, pod uvjetom da je tako utvrđeno osnivačkim ugovorima tih organizacija.
- Odredbe ugovora kojima se uređuje Europska unija i pravila koja su uspostavile njezine institucije u okviru izvršavanja svojih odgovornosti primjenjuju se na portugalsko nacionalno pravo u skladu s pravom Unije i uz poštovanje temeljnih načela demokratske države koja se temelji na vladavini prava.

1.1 Nacionalna pravila

Zakoni

Zakoni su neposredan izvor domaćeg prava. U skladu s člankom 1. stavkom 2. portugalskog Građanskog zakonika to su sve odredbe koje su utvrdila nadležna državna tijela. U članku 112. stavku 1. portugalskog Ustava navedeno je da su zakoni, uredbе sa zakonskom snagom i regionalne zakonodavne uredbе zakonodavni akti.

Uporabno pravo

Uporabno pravo može kao izvor domaćeg prava pravno opstati pod uvjetom da se ispune sljedeći uvjeti:

- da nije suprotno načelima postupanja u dobroj vjeri i
- da je tako utvrđeno zakonom (članak 3. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo pravičnosti

Portugalski sudovi mogu sporove rješavati u skladu s načelima pravičnosti samo u jednoj od sljedećih okolnosti:

- kad je to omogućeno pravom (članak 4. točka (a) portugalskog Građanskog zakonika) ili
- kad se stranke usuglase, a dostupan im je pravni odnos (članak 4. točka (b) portugalskog Građanskog zakonika) ili
- kad su se stranke unaprijed usuglasele o pravičnom rješenju (članak 4. točka (c) portugalskog Građanskog zakonika).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Konvencije Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu

Portugal obvezuje 26 Haških konvencija:

1. Konvencija o građanskom postupku (Haag, 1954.)

Vidjeti: [ovdje](#)

2. Konvencija o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece (Haag, 1956.)

Vidjeti: [ovdje](#)

3. Konvencija o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u području obveza uzdržavanja djece (Haag, 1958.)

Vidjeti: [ovdje](#)

4. Konvencija o ovlastima tijela i primjenjivom pravu s obzirom na zaštitu maloljetnika (Haag, 1961.)

Vidjeti: [ovdje](#)

5. Konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja (Haag, 1961.)

Vidjeti: [ovdje](#)

6. Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava (Haag, 1961.)

Vidjeti: [ovdje](#)

7. Konvencija o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima (Haag, 1965.)

Vidjeti: [ovdje](#)

8. Konvencija o priznavanju i izvršenju stranih sudskih odluka u građanskim ili trgovačkim stvarima (Haag, 1971.)

Vidjeti: [ovdje](#)

9. Dopunski protokol uz Hašku konvenciju o priznavanju i izvršenju stranih sudskih odluka u građanskim ili trgovačkim stvarima (Haag, 1971.)

Vidjeti: [ovdje](#)

10. Konvencija o priznavanju razvoda i zakonskih rastava (Haag, 1970.)

Vidjeti: [ovdje](#)

11. Konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode (Haag, 1971.)

Vidjeti: [ovdje](#)

12. Konvencija o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim ili trgovačkim stvarima (Haag, 1970.)

Vidjeti: [ovdje](#)

13. Konvencija o međunarodnom upravljanju imovinom umrlih osoba (Haag, 1973.)

Vidjeti: [ovdje](#)

14. Konvencija o mjerodavnom pravu za odgovornost proizvođača za svoje proizvode (Haag, 1973.)

Vidjeti: [ovdje](#)

15. Konvencija o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u području obveza uzdržavanja (Haag, 1973.)

Vidjeti: [ovdje](#)

16. Konvencija o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (Haag, 1973.)

Vidjeti: [ovdje](#)

17. Konvencija o pravu mjerodavnom za bračnoimovinske režime (Haag, 1978.)

Vidjeti: [ovdje](#)

18. Konvencija o slavljenju i priznanju valjanosti brakova (Haag, 1978.)

Vidjeti: [ovdje](#)

19. Konvencija o pravu mjerodavnom za zastupanje (Haag, 1978.)

Vidjeti: [ovdje](#)

20. Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (Haag, 1980.)

Vidjeti: [ovdje](#)

21. Konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (Haag, 1993.)

Vidjeti: [ovdje](#)

22. Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (Haag, 1996.)

Vidjeti: [ovdje](#)

23. Konvencija o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba (Haag, 2000.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

24. Konvencija o sporazumima o izboru suda (Haag, 2005.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

25. Konvencija o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugim oblicima obiteljskog uzdržavanja (Haag, 2007.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

26. Protokol o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (Haag, 2007.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencije Međunarodne komisije za građanska stanja (CIEC)

Portugal obvezuje 10 konvencija CIEC-a

Te su konvencije dostupne [📄 ovdje](#)

1. Konvencija o izdavanju određenih izvadaka iz evidencija o građanskom stanju za upotrebu u inozemstvu (Pariz, 27. rujna 1956.). Odobreno: Zakon br. 33/81, objavljen u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 196 od 27. 8. 1981.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

2. Konvencija o izdavanju bez naknade i izuzeću od legalizacije preslika isprava iz evidencija o građanskom stanju (Luksemburg, 26. rujna 1957.).

Odobreno: Zakon br. 22/81, objavljen u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 189 od 19. 8. 1981.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

3. Konvencija o međunarodnoj razmjeni informacija povezanih s građanskim stanjem (Istanbul, 4. rujna 1958.). Odobreno: [📄 Uredba sa zakonskom snagom br. 39/80](#), objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 145 od 26. 6. 1980.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

4. Konvencija o promjenama prezimena i imena (Istanbul, 4. rujna 1958.). Odobreno: Rezolucija portugalske Skupštine br. 5/84, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 40 od 16. 2. 1984.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

5. Konvencija o proširenju nadležnosti tijela ovlaštenih za primanje izvjava kojima se priznaju izvanbračna djeca (Rim, 14. rujna 1961.). Odobreno: Rezolucija portugalske Skupštine br. 6/84, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 50 od 28. 2. 1984.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

6. Međunarodna konvencija o izdavanju višejezičnih izvadaka iz evidencija o građanskom stanju (Beč, 8. rujna 1976.). Odobreno: Uredba Vlade br. 34/83, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 109 od 12. 5. 1983.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

7. Međunarodna konvencija o izdavanju višejezičnih izvadaka iz evidencija o građanskom stanju (Beč, 8. rujna 1976.). Odobreno: Uredba Vlade br. 34/83, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 109 od 12. 5. 1983.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

8. Konvencija o izuzeću određenih isprava i dokumenata od legalizacije (Pariz, 15. rujna 1977.). Odobreno:

Uredba sa zakonskom snagom br. 135/82, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 292 od 20. 12. 1982.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

9. Konvencija o pravu mjerodavnom za prezimena i imena (München, 5. rujna 1980.). Odobreno: Rezolucija portugalske Skupštine br. 8/84, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 54 od 3. 3. 1984.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

10. Konvencija o izdavanju potvrde o pravnoj sposobnosti stupanja u brak (München, 5. listopada 1980.). Odobreno: Uredba Vlade br. 40/84, objavljena u portugalskom Službenom listu, serija I, br. 170 od 24. 7. 1984.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Druge relevantne multilateralne konvencije koje obvezuju Portugal:

Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva (Stockholm, 1967.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#) i [📄 ovdje](#)

Konvencija UN-a iz 1951. o statusu izbjeglica i njezin Protokol iz 1967.

Vidjeti: [📄 ovdje](#) i [📄 ovdje](#)

Protokol: [📄 ovdje](#)

Konvencija o jedinstvenom zakonu o trasiranim i vlastitim mjenicama te Konvencija o rješavanju određenih sukoba zakona povezanih s trasiranim i vlastitim mjenicama (Ženeva, 1930.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencija o jedinstvenom pravu za čekove i Konvencija za rješavanje određenih sukoba zakona povezanih s čekovima (Ženeva, 1931.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Washingtonska konvencija iz 1973. o jedinstvenom zakonu o obliku međunarodne oporuke, u kojoj je Portugal stranka, pristupanje odobreno u okviru Uredbe sa zakonskom snagom br. 252/75

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencija o priznanju i izvršenju inozemnih arbitražnih odluka (New York, 1958.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencija iz Lugana II o nadležnosti te priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (Odluka Vijeća 2009/430/EZ od 27. studenoga 2008.)

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Odluka: [📄 ovdje](#)

Konvencija o međunarodnom željezničkom prijevozu iz 1980., kako je izmijenjena Protokolom iz Vilnusa iz 1999.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Europska konvencija o obavijestima o stranom pravu, potpisana 1970. u Londonu

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji – Istanbulska konvencija iz 2011.

Vidjeti: [📄 ovdje](#)

Konvencija Ujedinjenih naroda o naplati tražbina za uzdržavanje u inozemstvu – Njujorška konvencija iz 1956.

Vidjeti: [📄 ovdje](#) i [📄 ovdje](#)

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Sporazum o pravnoj i pravosudnoj suradnji između Portugalske Republike i Republike Angole potpisan u Luandi (1995.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum o pravnoj suradnji između Portugalske Republike i Republike Gvineje Bisau, potpisan u Bissauu (1988.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum o pravnoj i pravosudnoj suradnji između Portugalske Republike i Narodne Republike Mozambika, potpisan u Lisabonu (1990.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum o pravnoj i pravosudnoj suradnji između Portugalske Republike i Demokratske Republike Sveti Toma i Prinsipe (1976.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum o naplati tražbina za uzdržavanje između Portugala i Republike Cabo Verde (1982.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum o pravnoj i pravosudnoj suradnji između Portugalske Republike i Republike Cabo Verde (2003.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Sporazum između Vlade Portugalske Republike i Vlade Sjedinjenih Američkih Država o naplati tražbina za uzdržavanje (2000.)

Vidjeti: [ovdje](#)

Konvencija između Portugalske Republike i Velikog Vojvodstva Luksemburga o pravnoj pomoći u pitanjima povezanim sa skrbništvom i pravom na kontakt (1992.)

Vidjeti: [ovdje](#)

2 Provedba pravila o sukobu prava

Kad se u pravilu o sukobu zakona upućuje na strano pravo, ono obuhvaća samo primjenu domaćeg prava u toj državi; to ne znači da su nadležni sudovi te države. Od toga se odstupa samo ako je to protivno određenom propisu (članak 16. portugalskog Građanskog zakonika).

Primjena stranog prava ograničena je na ona pravila stranog pravnog sustava koja su dio režima kojim se uređuje područje obuhvaćeno pravilom o sukobu zakona (npr. nasljeđivanje, obitelj, obveze, stvarna prava) (članak 15. portugalskog Građanskog zakonika).

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U Portugalu sudovi nisu obvezni postupati prema žalbama stranaka koje se odnose na istragu, tumačenje i primjenu pravnih propisa (članak 5. stavak 3. portugalskog Zakonika o građanskom postupku). Iz tog općeg načela slijedi da nacionalni sud na vlastitu inicijativu primjenjuje pravila o sukobu zakona.

2.2 Upućivanje

U Portugalu postoje tri ključna pravila u pogledu uzvraćanja i daljnjeg upućivanja:

pravilo kojim se predviđa uzvraćanje i daljnje upućivanje na pravo druge države (članak 17. portugalskog Građanskog zakonika)

pravilo kojim se predviđa uzvraćanje i daljnje upućivanje na portugalsko pravo (članak 18. portugalskog Građanskog zakonika)

pravilo kojim se predviđaju slučajevi u kojima nije dozvoljeno uzvraćanje i daljnje upućivanje (članak 19. portugalskog Građanskog zakonika).

Uzvraćanje i daljnje upućivanje na pravo druge države

U Portugalu sud može primijeniti pravo druge države.

Uzvraćanje i daljnje upućivanje na pravo druge države moguće je kad se u portugalskom pravilu o sukobu zakona upućuje na pravo druge države i ta se država smatra nadležnom za rješavanje predmeta (članak 17. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Uzvraćanje i daljnje upućivanje završava ako:

je strano pravo na koje upućuje portugalsko pravilo o sukobu zakona osobni statut osobe (*lex personalis*) i

ako se uobičajeno boravište zainteresirane strane nalazi u Portugalu ili

ako ona boravi u zemlji prema čijim se pravilima o sukobu zakona mjerodavnima smatraju zakoni države čiji su oni državljani (članak 17. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Međutim, uvijek se uzvraća i daljnje upućuje ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

predmeti se odnose na skrbništvo, odgovajateljstvo, imovinske odnose među braćnim drugovima, očinsku odgovornost, odnose između posvojitelja i posvojenika ili nasljeđivanje nakon smrti i

strano pravo koje se navodi u portugalskom pravilu o sukobu zakona upućuje na pravo mjesta na kojem se nalazi nepokretna imovina te se ono smatra nadležnim (članak 17. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika).

Uzvraćanje i daljnje upućivanje na portugalsko pravo

Uzvraćanje i daljnje upućivanje na portugalsko pravo moguće je kad se u portugalskom pravilu o sukobu zakona upućuje na pravo druge države u kojem postoji pravilo o sukobu zakona kojim se ponovno upućuje na portugalsko pravo. U tom će se slučaju primijeniti portugalsko pravo (članak 18. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Međutim, u stvarima koje se odnose na **osobni status** uzvraćanje i daljnje upućivanje na portugalsko pravo dozvoljeno je samo ako je ispunjen sljedeći dodatni zahtjev:

uobičajeno boravište zainteresirane strane nalazi se na državnom području Portugala ili

u pravu zemlje u kojoj se nalazi boravište zainteresirane strane portugalsko pravo smatra se nadležnim (članak 18. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Slučajevi u kojima uzvraćanje i daljnje upućivanje nije dozvoljeno

Nijedna od prethodno navedenih vrsta uzvraćanja i daljnjeg upućivanja nije dozvoljena u sljedećim slučajevima:

ako je pravna transakcija koja bi bila valjana da je jednostavno primijenjeno portugalsko pravilo o sukobu zakona (bez upućivanja) zbog uzvraćanja i daljnjeg upućivanja postala nevažeća ili neizvršiva (članak 19. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

ako primjena uzvraćanja i daljnjeg upućivanja za posljedicu ima zakonsku neprihvatljivost države koja bi u protivnom bila prihvatljiva (članak 19. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

ako su zainteresirane strane navele mjerodavno strano pravo, u slučajevima kad je to dozvoljeno (članak 19. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Povezujući je čimbenik činjenična ili pravna okolnost odabrana u skladu s pravilom o sukobu zakona koja služi kao temelj za određivanje mjerodavnog prava. To, ovisno o slučaju, može primjerice biti državljanstvo ili mjesto gdje je obavljena pravna transakcija, gdje je izvršen intelektualni rad, gdje je pravo registrirano, gdje se nalazi imovina ili gdje boravi zainteresirana strana.

U portugalskom pravosudnom sustavu predviđena su barem dva ograničenja u pogledu mijenjanja povezujućeg čimbenika:

prijevarno izbjegavanje prava – promjena povezujućeg čimbenika koja proizlazi iz činjenične ili pravne situacije koju su stvorile zainteresirane strane kako bi izbjegle primjenu prava koje bi u protivnom bilo mjerodavno smatra se nevažećom (članak 21. portugalskog Građanskog zakonika)

punoljetnost – izmjena osobnog statuta ne utječe na činjenicu da je punoljetnost dosegnuta u skladu s prethodnim osobnim statutom osobe (članak 29. portugalskog Građanskog zakonika).

Ako nije moguće odrediti povezujući čimbenik o kojemu ovisi utvrđivanje mjerodavnog prava, primjenjuje se pravo koje bi u protivnom bilo mjerodavno (članak 23. portugalskog Građanskog zakonika).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Povreda javnog poretka

Odredbе stranog prava navedene u pravilu o sukobu zakona ne primjenjuju se ako se njima povređuju temeljna načela međunarodnog javnog poretka Portugalske Republike (članak 22. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika). U tom se slučaju primjenjuju druge odredbe stranog prava koje se smatraju primjerenijima ili, umjesto njih, pravila portugalskog domaćeg prava (članak 22. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Međunarodne konvencije i zakonodavstvo EU-a

Ako su međunarodnim konvencijama koje su obvezujuće za Portugalsku Republiku ili zakonodavstvom EU-a predviđena pravila o mjerodavnom pravu koja su različita od pravila predviđenih nacionalnim pravilima o sukobu zakona, ta se nacionalna pravila ne primjenjuju.

2.5 Dokaz stranog prava

Svatko tko se pozove na strano pravo snosi teret dokazivanja njegova postojanja i sadržaja. Međutim, sud mora na vlastitu inicijativu nastojati doći do saznanja o stranom pravu. Strano se pravo tumači unutar sustava kojemu pripada i u skladu s pravilima o tumačenju koja su njime utvrđena (članak 23. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Kako bi se pribavili podaci o stranom pravu u pogledu građanskih i trgovačkih stvari, moguće je upućivanje na dvije konvencije koje je potpisao Portugal: Europsku konvenciju o obavijestima o stranom pravu (London, 1968.)

Konvenciju o obavijestima o pravnim stvarima s obzirom na pravo na snazi i njegovu primjenu (Brasilia, 1972.).

Ako sadržaj stranog prava nije moguće provjeriti, primjenjuje se pravo koje bi u protivnom bilo mjerodavno (članak 23. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Režim predviđen zakonodavstvom EU-a

U državama članicama Europske unije (osim Danske) pravo mjerodavno za ugovorne obveze utvrđeno je u skladu s Uredbom (EZ) br. 593/2008 od 17. lipnja 2008. (Rim I.) koja nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku ako je njima predviđeno drukčije.

Danska je jedina država članica EU-a na koju se ne primjenjuje Uredba (EZ) br. 593/2008 od 17. lipnja 2008. Ona je i dalje obuhvaćena Rimskom konvencijom o ugovornim obvezama iz 1980. Pravo mjerodavno za ugovorne obveze u Danskoj utvrđuje se u skladu s Rimskom konvencijom iz 1980. koja nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku, ako je njima predviđeno drukčije.

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

Pitanja koja se odnose na potvrdu, tumačenje i ispunjavanje izjave o namjeri te na nepostojanje volje ili manjak volje uređuju se:

pravom mjerodavnim za sadržaj pravne transakcije (članak 35. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Vrijednost određene radnje kao izjave o namjeri utvrđuje se:

pravom zajedničkog uobičajenog boravišta davatelja i primatelja izjave ili, u protivnom,

pravom mjesta gdje je izvršena ta radnja.

Vrijednost šutnje kao sredstva za izjavljivanje utvrđuje se:

pravom zajedničkog uobičajenog boravišta davatelja i primatelja izjave ili, u protivnom,

pravom mjesta gdje je zaprimljen prijedlog (članak 35. stavci 2. i 3. portugalskog Građanskog zakonika).

Oblik izjave o namjeri uređuje se:

pravom mjerodavnim za sadržaj pravne transakcije ili

pravom koje je na snazi u mjestu gdje je izjava dana ili

pravom države na koju se upućuje pravilom o sukobu zakona na snazi u mjestu gdje je izjava dana (članak 36. stavci 1. i 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Napomena:

Mogućnosti navedene u točkama 2. i 3. prihvatljive su samo ako pravom kojim se uređuje sadržaj pravne transakcije nije predviđeno da je izjava ništava ili neizvršiva u slučaju neusklađenosti s određenim oblikom, čak i ako je pravna transakcija sklopljena u inozemstvu.

Pravo mjerodavno za pravno zastupanje jest:

pravo kojim se uređuje pravni odnos iz kojeg proizlazi ovlast za zastupanje (članak 37. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo mjerodavno za zastupanje pravnih osoba koje obavljaju njihova statutorna tijela jest:

odgovarajući osobni statut.

Dobrovoljno zastupanje uređuje se kako slijedi:

pravom države u kojoj se izvršavaju ovlasti za zastupanje uređuju se postojanje, proširenje, izmjena, učinci i prestanak ovlasti za zastupanje (članak 39. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

pravo države u kojoj zastupana osoba ima uobičajeno boravište primjenjuje se ako zastupnik svoje ovlasti izvršava u zemlji koju zastupana osoba nije navela i ako je s tim upoznata treća strana s kojom sklapa ugovor (članak 39. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika)

mjerodavno je pravo mjesta u kojem zastupnik ima registriran ured ako navedeni zastupnik zastupanje obavlja profesionalno i s time je upoznata treća strana ugovaratelj (članak 39. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika)

mjerodavno je pravo mjesta gdje se nalazi nepokretna imovina ako se zastupanje odnosi na raspolaganje ili upravljanje tom imovinom (članak 39. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika).

Rokovi zastare i gubitak prava uređuju se:

pravom mjerodavnim za pravo na koje se odnosi jedno ili drugo (članak 40. portugalskog Građanskog zakonika).

Obveze proizašle iz pravnih transakcija i njihov sadržaja uređuju se:

I. Pravom koje su ugovorne strane odabrale ili koje su imale na umu (članak 41. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika), pod uvjetom da je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

njegova mjerodavnost odgovara ozbiljnom interesu deklarantata ili

povezano je s jednim od vidova pravne transakcije iz područja primjene međunarodnog privatnog prava (članak 41. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

II. Ako stranke ne odrede pravo, mjerodavno je pravo sljedeće:

pravo uobičajenog boravišta deklaranta u slučaju jednostrane pravne transakcije

pravo zajedničkog uobičajenog boravišta stranaka u slučaju ugovora (članak 42. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

III. U slučaju ugovora u kojemu stranke nisu odredile pravo, a nemaju zajedničko uobičajeno boravište, potrebno je razlikovati dvije situacije:

besplatni ugovori za koje je mjerodavno pravo uobičajenog boravišta ugovorne strane koja je odobrila pogodnost

štetni ugovori za koje je mjerodavno pravo mjesta gdje su sklopljeni (članak 42. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo mjerodavno za upravljanje poslovanjem jest:

pravo mjesta u kojem se odvijaju glavne aktivnosti upravitelja (članak 43. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo mjerodavno za neopravdano bogaćenje jest:

pravo na kojem se temeljio prijenos imovine u korist stranke koja se obogatila.

3.2 Izvanugovorne obveze

Režim predviđen zakonodavstvom EU-a

U državama članicama Europske unije (osim Danske) pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze utvrđeno je u skladu s Uredbom (EZ) br. 864/2007 od 11. srpnja 2007. (Rim II.) koja nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku ako je njima predviđeno drukčije.

Međutim, u odnosima Portugala i država koje su stranke Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971. mjerodavno se pravo u takvim slučajevima utvrđuje u skladu s tom konvencijom, koja nadilazi pravila o sukobu zakona iz Uredbe Rim II. (članak 28. Uredbe Rim II.).

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

I. Pravo mjerodavno za izvanugovornu odgovornost koja se temelji na štetnom djelovanju ili riziku jest sljedeće:

a) pravo države u kojoj je došlo do štetne radnje ili

b) u slučaju propusta, pravo mjesta gdje je odgovorna osoba trebala djelovati (članak 45. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

II. Ako se počinitelj ne smatra odgovornim na temelju prava gdje se štetna radnja dogodila ili, u slučaju propusta, prava gdje je osoba trebala djelovati, mjerodavno je pravo države gdje se štetna radnja dogodila, pod uvjetom da su kumulativno ispunjena dva zahtjeva:

a) počinitelj se smatra odgovornim u skladu s pravom države gdje je zbog štetne radnje proizveden učinak i

b) počinitelj je trebao predvidjeti štetu koja je u toj državi prouzročena kao posljedica njegova postupanja ili propusta (članak 45. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

III. Pravila navedena u prethodnim točkama I. i II. ne primjenjuju se u sljedećim okolnostima:

a) ako počinitelj i oštećenik imaju državljanstvo iste države ili isto uobičajeno boravište i povremeno se nalaze u inozemstvu, mjerodavno je pravo države njihova državljanstva ili njihova zajedničkog uobičajenog boravišta, prema potrebi

b) ako se radi o slučaju kojim se ne dovode u pitanje odredbe lokalne države koje se na sve osobe moraju primijeniti jednako (članak 45. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika).

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pojam osobnog statuta

Pojedinci:

Osobni statut je pravo države državljanstva fizičke osobe (članak 31. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

U slučaju osoba bez državljanstva osobni je statut pravo mjesta gdje je njihovo boravište (članak 32. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Međutim, ako je osoba bez državljanstva maloljetnik ili ugrožena osoba, osobni je statut pravo pravne pripadnosti te osobe (članak 32. stavak 2.

portugalskog Građanskog zakonika).

Pravne osobe:

Osobni statut pravne osobe pravo je države gdje se nalazi njezino registrirano sjedište i stvarno sjedište glavne uprave (članak 33. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Osobnim statutom fizičke osobe uređuju se:

bračni status (članak 25. portugalskog Građanskog zakonika)

pravna sposobnost (članak 25. portugalskog Građanskog zakonika)

početak i prestanak pravne osobnosti (članak 26. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

prava povezana s pravnom osobnosti: postojanje, zaštita i ograničenja (uz uvjet da stranci ili osobe bez državljanstva ne uživaju nikakvu pravnu zaštitu koja nije priznata portugalskim pravom) (članak 27. portugalskog Građanskog zakonika)

dob za stjecanje punoljetnosti (uz uvjet da izmjena osobnog statuta ne utječe na punoljetnost stečenu prema prethodnom osobnom statutu osobe) (članak 29. portugalskog Građanskog zakonika)

skrbništvo i slični instituti čija je svrha zaštita nemoćnih osoba (članak 29. portugalskog Građanskog zakonika).

Osobnim statutom pravne osobe uređuju se:

pravna i poslovna sposobnost pravne osobe

osnivanje, funkcioniranje i prestanak njezinih tijela

načini stjecanja i gubitka članstva te pripadajuća prava i obveze

odgovornost pravne osobe, njezinih tijela i članova prema trećim stranama

preustroj i prestanak pravnih osoba (članak 33. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Prijenos i spajanje pravnih osoba:

Prijenosom registriranog sjedišta pravne osobe iz jedne države u drugu ne gasi se njezina pravna osobnost, ako je to u skladu s pravom obaju registriranih sjedišta.

Spajanje pravnih osoba obuhvaćenih različitim osobnim statutima procjenjuje se na temelju obaju prava (članak 33. stavci 3. i 4. portugalskog Građanskog zakonika).

Međunarodne pravne osobe:

Osobni statut utvrđuje se konvencijom o njihovu osnivanju ili društvenim ugovorom.

U protivnom mjerodavno je pravo zemlje gdje se nalazi registrirano sjedište (članak 34. portugalskog Građanskog zakonika).

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Mjerodavno je pravo za uspostavu odnosa roditelj-dijete kako slijedi:

osobni statut roditelja u trenutku uspostave odnosa (članak 56. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

običajno nacionalno pravo oba roditelja. U protivnom, pravo zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova odnosno, u protivnom, osobni statut djeteta, ako se radi o djetetu udane žene i utvrđivanje odnosa roditelj-dijete odnosi se na oca (članak 56. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Odnosi između roditelja i djece uređuju se: običajnim nacionalnim pravom roditelja ili, u protivnom, pravom zajedničkog uobičajenog boravišta roditelja ili ako roditelji borave u različitim državama, osobnim statutom djeteta (članak 57. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

3.4.2 Posvojenje

Pravo mjerodavno za posvajanje, odnose između posvojitelja i posvojenika te odnose posvojenika i njihove biološke obitelji jest sljedeće:

osobni statut posvojitelja (članak 60. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika) ili ako su posvojitelji u braku ili ako je posvojenik dijete jednog od njih, običajno nacionalno pravo posvojitelja ili, u protivnom, pravo zajedničkog uobičajenog boravišta posvojitelja ili, u protivnom, pravo zemlje s kojom je najbliže povezan obiteljski život posvojitelja (članak 60. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Situacije u kojima posvajanje nije dozvoljeno:

posvajanje nije dozvoljeno ako se nadležnim pravom kojim su uređeni odnosi posvojenika i njihovih bioloških roditelja ne priznaje ili ne omogućuje posvajanje u tim okolnostima (članak 60. stavak 4. portugalskog Građanskog zakonika).

Situacije u kojima se zahtijeva suglasnost za posvojenje ili za uspostavljanje odnosa roditelj-dijete:

kad se u skladu s osobnim statutom posvojenika zahtijeva njihova suglasnost (članak 61. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

kad se u skladu s pravom kojim se uređuje odnos između zainteresirane strane i treće strane s kojom imaju pravni obiteljski ili starateljski odnos zahtijeva suglasnost treće strane (članak 62. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Osobni statut svakog od zaručnika primjenjuje se na:

njihovu pravnu sposobnost za brak

njihovu pravnu sposobnost za potpisivanje predbračnog ugovora

pravila o nepostojanju suglasnosti ili o nevaljanoj suglasnosti ugovornih stranaka (članak 49. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo mjerodavno za oblike braka jest kako slijedi:

pravo države u kojoj se brak sklapa

nacionalno pravo jednog ili drugog bračnog druga ako su oboje stranci koji stupaju u brak u Portugalu pred pripadajućim konzularnim ili diplomatskim službenicima i ako se tim pravom pruža jednaka nadležnost portugalskim konzularnim i diplomatskim službenicima (članak 51. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

diplomatski i konzularni službenici Portugalske Republike ili katolički svećenici mogu obaviti obred sklapanja braka dvoje portugalskih državljana ili jednog portugalskog državljanina i stranca u inozemstvu (članak 51. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika)

u objema situacijama navedenima u prethodnoj alineji, prije stupanja u brak potrebno je u organizaciji nadležnog tijela objaviti obavijest, osim u slučaju izuzeća (članak 51. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika)

kanonski brak sklopljen u inozemstvu između dvaju portugalskih državljana ili jednog portugalskog državljanina i stranca smatra se katoličkim brakom i u Portugalu se unosi u župne evidencije bez obzira na pravni oblik braka (članak 51. stavak 4. portugalskog Građanskog zakonika).

Za odnose između bračnih drugova i izmjene bračnoimovinskog režima mjerodavno je:

običajno nacionalno pravo (članak 52. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika) ili, u protivnom,

pravo zajedničkog uobičajenog boravišta ili, u protivnom,

pravo zemlje s kojom je najbliže povezan život obitelji (članak 51. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Ne postoje nacionalna pravila o sukobu zakona kojima su izričito predviđeni nevjenčani parovi / parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva.

U skladu s domaćim pravom, život u izvanbračnoj zajednici uređen je Zakonom br. 7/2001 od 11. svibnja 2001. (Zaštita obiteljskih partnerstava), posljednji put izmijenjen Zakonom br. 71/2018 od 31. prosinca 2018.

Život u izvanbračnoj zajednici u portugalskom je pravu definiran kao pravna situacija dviju osoba koje, bez obzira na rod, žive zajedno kao da su u braku dulje od dvije godine (članak 1. stavak 2. Zakona o zaštiti obiteljskih partnerstava).

Zbog nepostojanja pravila o sukobu zakona kojima se izričito predviđa život u izvanbračnoj zajednici mogu se, po analogiji, primijeniti pravila o sukobu zakona u pogledu odnosa između bračnih drugova i izmjenama bračnoimovinskog režima. Međutim, to tumačenje ovisi o kretanjima u nacionalnoj sudskoj praksi.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Režim predviđen zakonodavstvom EU-a

U državama članicama Europske unije koje sudjeluju u mehanizmu uže suradnje pravo mjerodavno za razvod i sudsku rastavu utvrđeno je u skladu s Uredbom Vijeća (EU) br. 1259/2010, koja nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku ako je njima predviđeno drukčije.

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

Za razvod i sudsku rastavu osoba i podjelu imovine mjerodavno je pravo sljedeće:

običajno nacionalno pravo ili, u protivnom,

pravo zajedničkog uobičajenog boravišta ili, u protivnom,

pravo zemlje s kojom je najbliže povezan život obitelji (članak 52. portugalskog Građanskog zakonika, primjenjiv na sudsku rastavu osoba i podjelu imovine u skladu s člankom 55. stavkom 1. tog zakonika).

Izmjena prava mjerodavnog za stabilnost braka:

u tom se slučaju kao osnova za razvod ili rastavu može upotrijebiti samo činjenica koja je bila relevantna za vrijeme trajanja braka (članak 55. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Režim predviđen Haškim protokolom iz 2007.

U državama članicama Europske unije (osim Danske) pravo mjerodavno za obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskih odnosa, odnosa roditelj-dijete, braka ili tazbinskog srodstva, uključujući obveze uzdržavanja prema djeci čiji roditelji nisu u braku utvrđuje se u skladu s Haškim protokolom o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja od 23. studenoga 2007. koji nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku, ako je njima predviđeno drukčije.

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

Mjerodavno pravo, prema potrebi, prethodno je navedeno pravo:

pod naslovom „Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvojenje” ako se odnosi na *odnose roditelja i djece*, i *odnose između posvojitelja i posvojenika* pod naslovom „Brak, nevjenčani parovi / parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod i obveze uzdržavanja” ako se odnosi na *odnose između bračnih drugova*.

U slučajevima kad obveza uzdržavanja postoji na temelju drugih obiteljskih odnosa:

mjerodavno je pravo osobni statut svake stranke.

U slučajevima kad obveza uzdržavanja postoji na temelju pravnih transakcija:

mjerodavno je pravo prethodno navedeno pod naslovom „Ugovorne obveze i pravni akti”, a posebice upućivanje na *obveze proizašle iz pravnih transakcija i njihova sadržaja*.

U slučajevima kad obveza uzdržavanja postoji na temelju nasljeđivanja i oporučnog raspolaganja:

mjerodavno pravo navedeno je u nastavku pod naslovom „Oporuke i nasljedstva”.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Režim predviđen zakonodavstvom EU-a

U državama članicama Europske unije koje sudjeluju u mehanizmu uže suradnje, među kojima je i Portugal, pravo mjerodavno za bračnoimovinske režime i imovinske posljedice registriranih partnerstava utvrđeno je u skladu s Uredbom Vijeća (EU) br. 2016/1103 i Uredbom Vijeća (EU) br. 2016/1104, koje nadilaze nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku, ako je njima predviđeno drukčije.

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

Za predbračne ugovore (sadržaj i učinci) i za bračnoimovinski režim (zakonski ili utvrđen sporazumno) mjerodavni su:

nacionalno pravo para u trenutku sklapanja braka (članak 53. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika) ili, ako nemaju državljanstvo iste države,

pravo zajedničkog uobičajenog boravišta para u trenutku sklapanja braka ili, u protivnom,

pravo mjesta prvog boravišta bračnog para (članak 53. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika) ili

bilo koji od prethodnih režima, ako je mjerodavno strano pravo i jedan od zaručnika ima uobičajeno boravište u Portugalu te je navedeno dogovoreno ne

dovodeći u pitanje prava trećih strana prije sklapanja ugovora (članak 53. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika).

Kad je riječ o izmjenama bračnoimovinskog režima, vidjeti upućivanje na *odnos između bračnih drugova i izmjene bračnoimovinskog režima* u prethodnoj točki 3.5.1. – „Brak” (članak 54. portugalskog Građanskog zakonika).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Režim predviđen zakonodavstvom EU-a

U državama članicama Europske unije (osim Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine) pravo mjerodavno za nasljeđivanje utvrđeno je u skladu s Uredbom (EU) br. 650/2012, koja nadilazi nacionalna pravila o sukobu zakona navedena u nastavku, ako je njima predviđeno drukčije.

Ta uredba ne dovodi u pitanje primjenu međunarodnih konvencija u kojima je Portugal bio stranka u vrijeme njezina donošenja (članak 75. stavak 1. Uredbe (EU) br. 650/2012).

Iako je Portugal potpisnik Haške konvencije iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja, Portugal do danas (travanj 2021.) nije ratificirao konvenciju i stoga nije njome obvezan.

Stoga su međunarodne oporuke uređene Washingtonskom konvencijom iz 1973. o jedinstvenom zakonu o obliku međunarodne oporuke, u kojoj je Portugal stranka (pristupanje odobreno u okviru Uredbe sa zakonskom snagom br. 252/75 od 23. svibnja 1975., i pravilima utvrđenima u portugalskom Zakoniku o javnom bilježništvu).

Režim predviđen nacionalnim pravilima o sukobu zakona

Osobni statut oporučitelja u trenutku smrti primjenjuje se na:

nasljeđivanje nakon smrti

ovlasti upravitelja nasljedstva i izvršitelja oporuke (članak 61. portugalskog Građanskog zakonika).

Osobni statut oporučitelja u trenutku davanja izjave primjenjuje se na:

pravnu sposobnost za obavljanje, izmjenu ili opoziv raspolaganja nakon smrti (članak 63. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

poseban oblik koji se zahtijeva zbog dobi osobe koja vrši raspolaganje (članak 63. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

tumačenje klauzula i odredaba nakon smrti, osim ako postoji upućivanje na drugo pravo (članak 64. točka (a) portugalskog Građanskog zakonika)

nepostojanje suglasnosti i nevaljanu suglasnost (članak 64. točka (b) portugalskog Građanskog zakonika)

prihvatljivost zajedničkih oporuka (članak 64. točka (c) portugalskog Građanskog zakonika)

prihvatljivost ugovora o nasljeđivanju, ne dovodeći u pitanje režim naveden prethodno pod naslovom „Bračnoimovinski režimi” (članak 64. točka (c) portugalskog Građanskog zakonika).

portugalskog Građanskog zakonika).

Napomena:

U slučaju izmjene osobnog statuta nakon što je obavljeno raspolaganje imovinom nakon smrti, osoba koja obavlja raspolaganje još uvijek može opozvati navedeno raspolaganje u skladu s prethodnim osobnim statutom (članak 65. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

U pogledu oblika raspolaganja imovinom nakon smrti i opoziva ili izmjene raspolaganja, umjesto toga se može primijeniti sljedeće:

pravo mjesta na kojem je čin obavljen ili

osobni statut preminuloga u trenutku davanja izjave ili

osobni statut preminuloga u trenutku smrti ili

pravo na koje upućuje lokalno pravilo o sukobu zakona (članak 64. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Ograničenja predmetnog režima:

potrebno je poštovati usklađenost s oblikom koji se zahtijeva u skladu s osobnim statutom preminuloga u trenutku davanja izjave ako neusklađenost za posljedicu ima nevaljanost ili neizvršivost izjave, čak i ako je izjava dana u inozemstvu.

3.8 Nekretnine

Za posjed, vlasništvo i druga stvarna prava mjerodavno je:

pravo države na čijem se državnom području imovina nalazi (članak 46. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika).

Za uspostavu i prijenos stvarnih prava na imovinu u prijenosu mjerodavno je:

pravo zemlje odredišta (članak 46. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

Za uspostavu i prijenos stvarnih prava na prijevozna sredstva koja podliježu registraciji mjerodavno je:

pravo zemlje gdje je obavljena registracija (članak 46. stavak 3. portugalskog Građanskog zakonika).

Za sposobnost utvrđivanja stvarnih prava na nepokretnu imovinu ili raspolaganje istom mjerodavno je pravo:

pravo mjesta gdje se imovina nalazi, pod uvjetom da je tako utvrđeno i navedenim pravom ili, ako nije,

odnosni osobni statut (članak 47. portugalskog Građanskog zakonika).

Pravo mjerodavno za autorska prava jest:

pravo mjesta gdje je djelo prvi put objavljeno ili, ako nije objavljeno,

osobni statut autora, ne dovodeći u pitanje odredbe posebnog zakonodavstva. (članak 48. stavak 1. portugalskog Građanskog zakonika)

Pravo mjerodavno za industrijsko vlasništvo jest:

pravo zemlje u kojoj je nastalo (članak 48. stavak 2. portugalskog Građanskog zakonika).

3.9 Nesolventnost

U pravilu je mjerodavno pravo države u kojoj je pokrenut postupak (članak 276. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća).

Postoje iznimke od tog pravila za određene učinke proglašenja nesolventnosti:

- ugovori o radu i radni odnosi uređeni su pravom mjerodavnim za ugovore o radu (članak 277. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- u slučaju prava dužnika u odnosu na nepokretnu imovinu, plovilo ili zrakoplov koji se moraju upisati u javni registar, mjerodavno je pravo države u čijoj se nadležnosti vodi registar (članak 278. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- ugovori kojima se dodjeljuje pravo na stjecanje stvarnog prava na nepokretnoj imovini ili pravo na upotrebu te imovine uređeni su isključivo pravom države na čijem se državnom području imovina nalazi (članak 279. stavak 1. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- prava prodavatelja u odnosu na imovinu prodanu nesolventnom dužniku uz pridržaj vlasništva i stvarna prava vjerovnika ili trećih osoba na imovini koja pripada dužniku i koja se u trenutku pokretanja postupka nalazila na području druge države uređena su isključivo pravom te države (članak 280. stavak 1. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- prava u odnosu na upisane ili deponirane vrijednosne papire uređena su pravom mjerodavnim za njihov prijenos na temelju članka 41. portugalskog Zakona o vrijednosnim papirima (članak 282. stavak 1. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- prava i obveze sudionika na financijskom tržištu ili u sustavu plaćanja kako je definirano u članku 2. točki (a) Direktive 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998., ili ekvivalentnom sustavu, uređeni su pravom mjerodavnim za taj sustav (članak 285. portugalskog Zakona o vrijednosnim papirima i članak 282. stavak 2. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- transakcije prodaje i povratne kupnje u smislu članka 12. Direktive Vijeća 86/635/EEZ od 8. prosinca 1986. uređene su pravom mjerodavnim za takve ugovore (članak 283. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća)
- tekući postupci u odnosu na imovinu ili pravo koji čine sastavni dio stečajne mase uređeni su isključivo pravom države u kojoj se vodi postupak (članak 285. portugalskog Zakonika o nesolventnosti i oporavku poduzeća).

Poveznice na relevantno nacionalno zakonodavstvo:

[Portugalski Ustav](#)

[Portugalski Građanski zakonik](#)

[Portugalski Zakonik o javnom bilježništvu](#)

[Portugalski Zakonik o nesolventnosti i oporavku poduzeća](#)

Završna napomena

Informacije sadržane u ovom informativnom članku opće su prirode i nisu iscrpne. One nisu obvezujuće za kontaktnu točku, Europsku pravosudnu mrežu u građanskim i trgovačkim stvarima, sudove ili bilo koju drugu osobu. One ne isključuju potrebu za provjerom mjerodavnog zakonodavstva.

Posljednji put ažurirano: 09/11/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Rumunjska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

(izborno)

Nacionalni izvori međunarodnog privatnog prava u Rumunjskoj uključuju: Ustav; glavu VII. Građanskog zakonika i Zakonik o parničnom postupku; razne posebne akte koji se odnose na međunarodno privatno pravo o stranim državljanima; trgovačka društva; registar trgovačkih društava i državljanstvo.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

(izborno)

Konvencije Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu o građanskom postupku; o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava; o dostavi dokumenata; o izvođenju dokaza; o unapređenju pristupa pravosuđu; o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece; o zaštiti djece; o posvojenju; o izboru suda; o obvezama uzdržavanja i o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

Konvencije Vijeća Europe o trgovačkoj arbitraži; o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u pitanjima skrbništva nad djecom; o obavijestima o stranom pravu; o posvojenju; o pravnom statusu djece rođene izvan braka i o državljanstvu.

Konvencije Ujedinjenih naroda o pitanjima prava žena i prava djece; o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu; o arbitraži; o imunitetu; o prijevozu; o intelektualnom vlasništvu; o izvanugovornoj odgovornosti; o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja; o ukrcavanju; o rokovima zastare i o ugovorima o prodaji.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Rumunjska je sklopila ugovore o pravnoj pomoći u građanskim stvarima s Albanijom, Alžirom, Austrijom, Belgijom, Bugarskom, Kinom, Češkom, Kubom, Egiptom, Francuskom, Grčkom, Mađarskom, Italijom, Makedonijom, Marokom, Moldovom, Mongolijom, Poljskom, Rusijom, Srbijom, Slovačkom, Slovenijom, Južnom Korejom, Španjolskom, Sirijom, Tunisom, Turskom, Ukrajinom i Ujedinjenom Kraljevnom.

2 Provedba pravila o sukobu prava

Na primjenu stranog prava na pravni odnos s međunarodnim elementom može se pozvati sud na vlastitu inicijativu ili predmetna stranka.

U okviru svoje aktivne uloge, sud može na vlastitu inicijativu postaviti pitanje primjene stranog prava te strankama naložiti da ga rasprave u slučaju kada na to upućuju rumunjska pravila o sukobu zakona. Nadalje, svaka zainteresirana strana može se pozvati na strano pravo pred sudom u skladu s načelom dostupnosti.

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Stranim su pravom obuhvaćene odredbe materijalnog prava (uključujući pravila o sukobu zakona), osim ako su stranke izabrale primjenu stranog prava; slučajevi stranog prava primjenjivi na oblik pravnih akata i izvanugovornih obveza te drugi posebni slučajevi predviđeni međunarodnim konvencijama kojih je Rumunjska stranka u skladu s pravom Europske unije ili nacionalnim pravom.

Ako strano pravo upućuje na rumunjsko pravo ili pravo druge države, primjenjuje se rumunjsko pravo, osim ako je izričito drukčije predviđeno.

Vidjeti članke 2559. i 2560. Građanskog zakonika.

2.2 Upućivanje

Stranim su pravom obuhvaćene odredbe materijalnog prava (uključujući pravila o sukobu zakona), osim ako su stranke izabrale primjenu stranog prava; slučajevi stranog prava primjenjivi na oblik pravnih akata i neugovornih obveza te drugi posebni slučajevi predviđeni međunarodnim konvencijama kojih je Rumunjska stranka u skladu s pravom Europske unije ili nacionalnim pravom.

Ako strano pravo upućuje na rumunjsko pravo ili pravo druge države, primjenjuje se rumunjsko pravo, osim ako je izričito drukčije predviđeno.

Vidjeti članke 2559. i 2560. Građanskog zakonika.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Slučajevi u kojima se uvijek primjenjuje staro pravo iako se povezujući čimbenik promijenio uključuju: pravo posljednjeg državljanstva (proglašenje nestalih osoba umrlima); pravo kojim se, na dan rođenja djeteta, uređuju učinci braka djetetovih roditelja (očinstvo djeteta rođenog u braku); nacionalno pravo djeteta od dana njegova rođenja (očinstvo djeteta rođenog izvan braka).

Slučajevi u kojima staro pravo ima prednost nad novim pravom, čak i ako se povezujući čimbenik promijenio, uključuju: pravo države u koju je imovina otpremljena (imovina koja se otprema); pravo uobičajenog boravišta/sjedišta obveznika ispunjenja obveze nakon sklapanja ugovora (utvrđivanje najbliže veze koju bi ugovor predstavljao).

Slučajevi u kojima se može primijeniti novo pravo ili staro pravo ako se povezujući čimbenik promijenio uključuju: pravo mjesta u kojem se pokretnina nalazi u trenutku nastanka pravne činjenice kojom je određeno pravo uspostavljeno ili ukinuto (ustav, prijenos ili ukidanje stvarnih prava); mjerodavno pravo u vrijeme i na mjestu gdje se provode oblici oglašavanja (pokretnina je ili će biti premještena u drugu državu); pravo države u kojoj se pokretnina nalazi u vrijeme stupanja u posjed ili u koju je premještena (dosjelost).

Slučajevi u kojima se primjenjuje povoljnije pravo ako se povezujući čimbenik promijenio uključuju: u slučaju promjene državljanstva u vezi s punoljetnošću; u slučaju utvrđivanja očinstva djeteta rođenog izvan braka (koje po rođenju ima dva državljanstva).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Strano se pravo ne primjenjuje ako je u suprotnosti s javnim poretkom na temelju rumunjskog međunarodnog privatnog prava (na primjer, ako dovodi do posljedice koja je nespojiva s temeljnim načelima rumunjskog prava ili prava Europske unije i s temeljnim ljudskim pravima) ili ako je primjena tog stranog prava ostvarena prijevaram u okviru rumunjskog prava. Ako se ne primjenjuje strano pravo, primjenjuje se rumunjsko pravo.

Iznimno, pravo određeno u skladu s nacionalnim pravilima o međunarodnom privatnom pravu može se ne primijeniti ako je pravni odnos vrlo slabo povezan s tim pravom. U tom se slučaju primjenjuje pravo koje je u najbližoj vezi s pravnim odnosom.

Prednost imaju obvezujuće odredbe na temelju rumunjskog prava kojima se uređuju pravni odnosi s međunarodnim elementom. Obvezujuće odredbe na temelju prava druge države isto se tako mogu neposredno primijeniti na uređenje pravnog odnosa s međunarodnim elementom kad je taj pravni odnos blisko povezan s pravom te države i kad tako zahtijevaju legitimni interesi stranaka.

Vidjeti članke 2564. i 2566. Građanskog zakonika.

2.5 Dokaz stranog prava

Sud utvrđuje sadržaj stranog prava s pomoću potvrda koje dostavljaju nadležna državna tijela, stručnih mišljenja ili na drugi odgovarajući način. Od stranke koja se poziva na strano pravo može se zahtijevati dokazivanje njegova sadržaja.

Vidjeti članak 2562. Građanskog zakonika, članak 29. Zakona br. 189/2003 o međunarodnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima, Europsku konvenciju o obavijestima o stranom pravu, London, 1968. i bilateralne ugovore sklopljene s državama iz točke 1.3.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Sadržaj pravnog akta utvrđuje se u skladu s pravom koje su odabrale stranke ili njegov autor. Stranke mogu odabrati mjerodavno pravo za cijeli pravni akt ili samo njegov dio.

Ako pravo nije odabrano, primjenjuje se pravo države s kojom je pravni dokument u najbližoj vezi (država u kojoj obveznik ispunjenja akta ili autor akta na dan zaključenja tog akta ima uobičajeno boravište ili sjedište) te, ako se to pravo ne može utvrditi, pravo mjesta u kojem je pravni akt sklopljen.

Formalni zahtjevi pravnog akta utvrđuju se u skladu s pravom kojim se uređuje njegov sadržaj. Akt se smatra valjanim ako ispunjuje uvjete utvrđene jednim od sljedećih prava: pravom mjesta gdje je sastavljen; pravom državljanstva ili pravom uobičajenog boravišta osobe koja je na njega pristala; ili mjerodavnim pravom u skladu s međunarodnim privatnim pravom nadležnog tijela koje ispituje valjanost pravnog akta.

Pravo koje se primjenjuje na ugovorne obveze utvrđuje se u skladu s propisima prava Europske unije te, u pitanjima izvan njihova područja primjene, u skladu s odredbama nacionalnog prava koje se primjenjuje na predmetni pravni akt, osim ako je drukčije predviđeno međunarodnim konvencijama ili posebnim odredbama.

Vidjeti članke od 2640. do 2646. Građanskog zakonika.

3.2 Izvanugovorne obveze

Pravo koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze utvrđuje se u skladu s propisima prava Europske unije te, u pitanjima izvan njihova područja primjene, primjenjuje se pravo kojim se regulira sadržaj prethodnog pravnog odnosa između stranaka, osim ako je drukčije predviđeno međunarodnim konvencijama ili posebnim odredbama.

Zahtjevi za naknadu štete zbog povrede privatnosti i prava osobnosti podliježu, prema izboru oštećenika, pravu države: uobičajenog boravišta oštećene osobe; u kojoj je nastala štetna posljedica, ili u kojoj počinitelj povrede ima uobičajeno boravište ili sjedište.

Pravo na odgovor u slučaju povrede osobnosti podliježe pravu države u kojoj je objavljen tekst ili emitiran program.

Vidjeti članke 2641. i 2642. Građanskog zakonika.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Ime i prezime osobe uređeno je njezinim nacionalnim pravom. Određivanje imena i prezimena djeteta nakon rođenja podliježe, po izboru, pravu države čije državljanstvo dijele oba roditelja i dijete ili pravu države u kojoj je dijete rođeno i živi od rođenja.

Mjesto boravišta osobe podliježe nacionalnom pravu.

Bračno stanje i poslovna sposobnost osoba uređeni su njihovim nacionalnim pravom. Posebne nesposobnosti u vezi s određenim pravnim odnosom podliježu pravu koje se primjenjuje na taj pravni odnos. Početak i prestanak prava osobnosti utvrđuje se u skladu s nacionalnim pravom svake osobe.

Skrbnička zaštita osobe s punom pravnom sposobnošću podliježe pravu države u kojoj ona ima uobičajeno boravište na dan uspostave skrbništva ili na dan poduzimanja druge zaštitne mjere.

Vidjeti članke 2570., od 2572. do 2576. te 2578. do 2579. Građanskog zakonika.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Očinstvo djeteta rođenog u braku utvrđuje se u skladu s pravom kojim se, na dan rođenja djeteta, uređuju opći učinci braka njegovih roditelja. U slučaju razvoda ili poništenja braka roditelja prije rođenja djeteta, primjenjuje se pravo kojim su na dan razvoda ili poništenja braka regulirani njegovi učinci. To se primjenjuje i na osporavanje očinstva djeteta rođenog u braku, kao i na određivanje imena djeteta.

Očinstvo djeteta rođenog izvan braka utvrđuje se u skladu s nacionalnim pravom djeteta od dana rođenja koje se primjenjuje na priznavanje očinstva i njegove učinke te na osporavanje priznavanja očinstva. Ako dijete koje je rumunjski državljanin ima i državljanstvo neke druge države, primjenjuje se pravo državljanstva koje je najpovoljnije za njega.

Vidjeti članke od 2603. do 2606. Građanskog zakonika.

3.4.2 Posvojenje

Materijalni uvjeti potrebni za posvojenje utvrđuju se u skladu s nacionalnim pravom posvojitelja i djeteta koje se posvaja. Isto se tako moraju ispuniti uvjeti koji su obvezni u oba pravna režima, kako je utvrđeno u oba nacionalna prava. Materijalni uvjeti koje moraju ispuniti bračni drugovi koji zajednički posvajaju ili ako jedan bračni drug posvaja dijete drugoga utvrđeni su pravom kojim se uređuju opći učinci braka.

Učinci posvajanja, odnosi između posvojitelja i posvojenika te prestanak posvojenja uređeni su nacionalnim pravom posvojitelja i, ako su oba bračna druga posvojitelji, primjenjuje se pravo kojim se uređuju opći učinci braka.

Oblik posvojenja podliježe pravu države na čijem je području posvojenje izvršeno.

Vidjeti članke od 2607. do 2610. Građanskog zakonika.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Materijalni zahtjevi potrebni za sklapanje braka utvrđuju se prema nacionalnom pravu jednog i drugog budućeg bračnog druga u vrijeme sklapanja braka.

Oblik sklapanja braka podliježe pravu države u kojoj se brak sklapa.

Pravo kojim se uređuju pravni zahtjevi za sklapanje braka primjenjuje se i na nevažnost braka i učinke takve nevažnosti.

Opći učinci braka podliježu pravu države zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova te, u protivnom, pravu države zajedničkog državljanstva bračnih drugova. Ako nema zajedničkog državljanstva, primjenjuje se pravo države u kojoj je brak sklopljen.

Vidjeti članke od 2585. do 2589. Građanskog zakonika.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Rumunjska primjenjuje Uredbu Rim III.

U skladu s nacionalnim pravom, bračni drugovi mogu zajedničkim dogovorom odabrati jedno od sljedećih prava mjerodavnih za razvod: pravo države u kojoj bračni drugovi imaju zajedničko uobičajeno boravište na dan sporazuma o odabiru mjerodavnog prava; pravo države u kojoj su bračni drugovi imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište ako barem jedan od njih još uvijek živi ondje na dan sporazuma o odabiru mjerodavnog prava; pravo države čiji je jedan bračni drug državljanin; pravo države u kojoj su bračni drugovi živjeli najmanje tri godine ili rumunjsko pravo.

Sporazum o odabiru mjerodavnog prava za razvod može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do dana njegova upućivanja tijelu nadležnom za odlučivanje o razvodu. Međutim, sud može sporazum bračnih drugova primiti na znanje najkasnije na prvoj sudskoj raspravi na koje su stranke uredno pozvane.

Ako bračni drugovi nisu odabrali pravo, mjerodavno je pravo za razvod: pravo države u kojoj bračni drugovi imaju zajedničko uobičajeno boravište na dan podnošenja zahtjeva za razvod; ako nemaju zajedničko uobičajeno boravište, pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište ako barem jedan bračni drug ima svoje uobičajeno boravište na državnom području te države na dan podnošenja zahtjeva za razvod; u protivnom, pravo države zajedničkog državljanstva bračnih drugova u vrijeme podnošenja zahtjeva za razvod; ako bračni drugovi nemaju zajedničko državljanstvo, pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko državljanstvo ako barem jedan od njih još uvijek ima državljanstvo te države na dan podnošenja zahtjeva za razvod te, u svim drugim slučajevima, rumunjsko pravo.

Pravo kojim se uređuje razvod primjenjuje se i na zakonsku rastavu.

Vidjeti članke od 2597. do 2602. Građanskog zakonika.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Mjerodavno pravo za obveze uzdržavanja utvrđuje se u skladu s propisima prava Europske unije (članak 2612. Građanskog zakonika).

3.6 Bračnoimovinski režimi

Za bračnoimovinske režime mjerodavno je pravo koje odaberu bračni drugovi (uobičajeno boravište jednog bračnog druga na dan odabira; pravo državljanstva jednog ili drugog bračnog druga na dan odabira ili pravo prvog zajedničkog uobičajenog boravišta nakon sklapanja braka). Tim su pravom uređene mjere upisa i izvršivosti bračnog ugovora prema trećim osobama te, alternativno pravu mjesta njegova sklapanja, formalnosti potrebne za sklapanje bračnog ugovora.

Sporazum o izboru mjerodavnog prava za bračnoimovinski režim može se sklopiti prije stupanja u brak, u vrijeme stupanja u brak ili tijekom braka.

Formalni su uvjeti oni predviđeni pravom koje je odabrano kao mjerodavno za bračnoimovinski režim ili pravom mjesta gdje je sporazum sklopljen. Ako bračni drugovi nisu odabrali mjerodavno pravo za svoj bračnoimovinski režim, na njega se primjenjuje pravo kojim se uređuju opći učinci braka.

Vidjeti članke od 2590. do 2596. Građanskog zakonika.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Rumunjska primjenjuje Uredbu (EU) br. 650/2012.

U skladu s nacionalnim pravom nasljeđivanje podliježe pravu države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u vrijeme smrti.

Osoba kao mjerodavno pravo za nasljeđivanje može odabrati pravo države čiji je državljanin. Ako je mjerodavno pravo odabrano, njime se uređuje postojanje i valjanost pristanaka izraženog u izjavi o odabiru mjerodavnog prava.

Sastavljanje, izmjena ili opoziv oporuke smatra se valjanim ako akt ispunjuje primjenjive formalne zahtjeve na dan kad je sastavljena, izmijenjena ili opozvana, ili u vrijeme smrti oporučitelja, u skladu s: nacionalnim pravom oporučitelja; pravom uobičajenog boravišta; pravom mjesta gdje je isprava sastavljena, izmijenjena ili opozvana; pravom mjesta gdje se nalazi nekretnina ili pravom suda ili tijela koje provodi postupak prijenosa naslijeđene imovine.

Ako u skladu s mjerodavnim pravom za nasljeđivanje nema nasljednika, imovinu koja se nalazi na području Rumunjske preuzima rumunjska država u skladu s rumunjskim pravom o dodjeli imovine bez nasljednika.

Vidjeti članke od 2633. do 2636. Građanskog zakonika.

3.8 Nekretnine

Pravom mjesta gdje se nekretnina nalazi (*lex rei sitae*) uređuju se pitanja kao što su: posjed, vlasništvo i druga stvarna prava na nekretninama, uključujući jamstvo; (nakon preuzimanja vlasništva) dosjelost; (nakon nastupanja pravne činjenice kojom je to pravo uspostavljeno, izmijenjeno ili ukinuto) osnivanje, prijenos ili prestanak stvarnih prava na imovini koja je premještena; (nakon zaključenja ugovora o hipoteci na pokretnoj imovini) uvjeti valjanosti, oglašavanja i učinaka hipoteke na pokretnoj imovini; oblici oglašavanja i osnivanja prava povezanih s nekretninama i (u vrijeme krađe/izvoza ili u vrijeme podnošenja zahtjeva) zahtjevi zbog krađe ili nezakonitog izvoza imovine.

Dobra u provozu podliježu pravu države iz koje su otpremljene.

Uspostava, prijenos ili prestanak stvarnih prava na prijevoznom sredstvu podliježe: pravu države zastave broda ili pravu države registracije zrakoplova; pravu koje se primjenjuje na organizacijski status prijevoznika za željeznička i cestovna vozila čiji je pravni slijednik.

Izdavanje dionica ili obveznica na ime ili na donositelja podliježe pravu koje se primjenjuje na organizacijski status pravne osobe izdatelja.

Uspostava, sadržaj i istek autorskih prava za intelektualno djelo podliježu pravu države u kojoj je djelo prvi put objavljeno.

Uspostava, sadržaj i istek prava industrijskog vlasništva podliježu pravu države u kojoj je obavljeno deponiranje ili registracija ili u kojoj je podnesen zahtjev za deponiranje ili registraciju.

Vidjeti članke od 2613. do 2632. Građanskog zakonika.

3.9 Nesolventnost

Odredbе o mjerodavnom pravu navedene su u Zakonu br. 85/2014 o stečaju i predstečajnom postupku, čime se olakšava primjena Uredbe (EU) 2015/848 o postupku u slučaju nesolventnosti.

Posljednji put ažurirano: 13/04/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJM-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Slovenija

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Temeljni zakon kojim se utvrđuju opća pravila međunarodnog privatnog prava jest Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku (*Zakon o međunarodnom zasebnem pravu in postopku*; ZMZPP, Službeni list Republike Slovenije (*Uradni list RS*) br. 56/99). Specifični sukobi zakona uređeni su zakonima o različitim temama (na primjer, Zakon o financijskom poslovanju, stečajnom postupku i prisilnom prestanku (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; ZFPPIPP).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Konvencije koje su ratificirane i objavljene u Republici Sloveniji izravno su primjenjive i imaju prednost pred nacionalnim zakonima. Pravila o sukobu zakona uređena su Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I.), kojom su obuhvaćene države članice koje su obvezne postupati u skladu s Rimskom konvencijom od 19. lipnja 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze i Uredbom br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II.). Pravila o sukobu zakona uključena su i u multilateralne konvencije donesene [Haškom konvencijom](#) o međunarodnom privatnom pravu čija je potpisnica i Republika Slovenija.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Pravila o sukobu zakona uključena su i u bilateralne konvencije o pravnoj pomoći sklopljene s Austrijom, Bugarskom, Češkom, Francuskom, Mađarskom, Mongolijom, Poljskom, Rumunjskom, Ruskom Federacijom i Slovačkom. Popis konvencija dostupan je na [web-mjestu Ministarstva](#).

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Sudac je obvezan pravom kojim je uređen sukob zakona, ali stranke se mogu usuglasiti o pravu u skladu s kojim žele da bude uređen njihov pravni odnos. U tom je slučaju mjerodavno pravo koje odaberu stranke. Nadalje, pravo koje bi inače bilo mjerodavno u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu i postupku ne bi bilo mjerodavno kad je, na temelju svih okolnosti, jasno da nema važne poveznice s pravom koje je mjerodavno za predmetni pravni odnos, ali da postoji znatno bliža povezanost s nekim drugim pravom.

2.2 Upućivanje

Pojam uzvraćanja i daljnjeg upućivanja utvrđen je člankom 6. Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku u kojem se navodi da, ako pri donošenju odluke o mjerodavnom pravu pravila strane države upućuju na slovensko pravo, mjerodavno je slovensko pravo bez uzimanja u obzir slovenskih uputa u pogledu mjerodavnog prava. Ta se odredba ne primjenjuje ako stranke biraju mjerodavno pravo.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Specifičnim pravilima o sukobu zakona kojima se utvrđuju promjenjivi povezujući čimbenici uobičajeno se utvrđuje i razdoblje u kojem se to pravilo primjenjuje. Određeni povezujući čimbenici imaju trajanje koje je odlučujuće u odabiru mjerodavnog prava, a utvrđeno je u samom pravilu o sukobu zakona (na primjer, državljanstvo oporučitelja pri sastavljanju oporuke), a kod drugih promjena povezujućeg čimbenika može značiti da je mjerodavno pravo nekog drugog pravnog sustava. U slučaju trajnih odnosa važno je primjenjivati načelo poštovanja već stečenih prava.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Pravo utvrđeno u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu i postupku nije mjerodavno kad bi njegova primjena bila protivna pravnom poretku Slovenije. Javni poredak pravni je standard koji se odražava u sudskoj praksi. U većini slučajeva temelji se na ustavnim načelima države, temeljnim načelima iz nacionalnog zakonodavstva i moralnim načelima.

2.5 Dokaz stranog prava

Sud ili neko drugo nadležno tijelo po službenoj dužnosti utvrđuje sadržaj stranoga prava koje je potrebno primijeniti, pri čemu može zahtijevati obavijest o stranom pravu od ministarstva nadležnog za pravosuđe ili njegov sadržaj ispitati na neki drugi prikladan način. Stranke mogu podnijeti javnu ili neku drugu ispravu nadležnog stranog tijela ili ustanove o sadržaju stranog prava. Ako u određenom slučaju ne može biti utvrđen sadržaj stranog prava, mjerodavno je slovensko pravo.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U pogledu država članica, Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze mjerodavna je u Republici Sloveniji i ima prednost nad nacionalnim zakonima kojima se uređuje materijalno pravo. Za pitanja koja nisu uređena Uredbom, prema potrebi mjerodavne su bilateralne konvencije. Ako ne postoje bilateralne konvencije, mjerodavno je nacionalno pravo kojim je uređen sukob zakona u pogledu ugovornih obveza (Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku).

Opće pravilo o sukobu zakona:

Zakonom o međunarodnom privatnom pravu i postupku propisuje se da je mjerodavno ono pravo koje odaberu ugovorne strane, osim ako je zakonom ili međunarodnom konvencijom propisano drukčije. Volja stranki u pogledu odabira prava može se izriječom izraziti ili se ugovornim odredbama ili drugim

okolnostima može jasno upućivati na odabrano pravo. Valjanost ugovora o odabiru prava ocjenjuje se u skladu s odabranim pravom. Ako stranke nisu odabrale pravo koje će biti mjerodavno, primijenit će se ono pravo koje je najbliže povezano. Ako okolnosti ne upućuju na drugo pravo, mjerodavno je pravo države u kojoj stranka koja je obvezna ispunjavati ključne elemente ugovora ima stalno boravište odnosno sjedište.

Za ugovore o radu mjerodavno je pravo države u kojoj radnik izvršava svoje dužnosti u okviru ugovora. Dogovorom o primjeni različitog prava za ugovor o radu, stranke ne mogu isključiti obvezne odredbe o zaštiti prava radnika sadržane u pravu države koje bi se primjenjivalo da stranke nisu odabrale drugo pravo.

Potrošački ugovor jest ugovor o prijenosu robe, prava i/ili usluga potrošaču. Potrošač je osoba koja stječe robu, prava ili usluge, uglavnom za osobnu upotrebu ili upotrebu u kućanstvu. Potrošački ugovori ne uključuju ugovore o prijevozu ili ugovore o pružanju usluga potrošaču ako se taj ugovor u potpunosti izvršava izvan države u kojoj potrošač ima stalno boravište. Bez obzira na odredbe Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku, potrošački ugovori uređeni su pravom države u kojoj potrošač ima stalno boravište, ako je ugovor sklopljen na temelju ponude ili oglasa u toj državi, ako je potrošač poduzeo korake potrebne za sklapanje ugovora u toj državi, ili ako je druga ugovorna stranka ili predstavnik potrošača dobio narudžbu potrošača u toj državi, ili ako je kupoprodajni ugovor sklopljen u nekoj drugoj državi, ili je potrošač dao narudžbu u nekoj drugoj državi, ili ako je prodavatelj organizirao putovanje s namjerom promicanja sklapanja takvih ugovora.

U prethodnim primjerima ugovorne strane ne mogu se dogovoriti o primjeni prava kojim su isključene obvezne odredbe u pogledu pravila o zaštiti potrošača primjenjivih u državi u kojoj potrošač ima stalno boravište.

Za ugovore povezane s nekretninama uvijek je mjerodavno pravo države u kojoj se nalazi predmetna nekretnina.

Ako se stranke nisu usuglasile drukčije, opće pravilo u pogledu sukoba zakona primjenjuje se na odnos između ugovornih strana i na utvrđivanje trenutka od kojeg stjecatelj pokretne ima pravo na njezine proizvode i plodove te na utvrđivanje trenutka od kojeg stjecatelj preuzima rizike vezane uz tu pokretninu.

Nadalje, ako se ugovorne strane nisu usuglasile drukčije, način isporuke pokretne i mjere koje je potrebno poduzeti kad je isporuka odbijena uređeni su pravom države u koju je potrebno isporučiti pokretninu.

U pogledu učinka ustupa potraživanja ili preuzimanja duga: pravni status dužnika ili vjerovnika koji nisu izravno uključeni u ustup ili preuzimanje uređen je istim pravom kojim je uređen sam ustup ili preuzimanje.

Za pomoćne transakcije mjerodavno je pravo koje je mjerodavno i za glavnu transakciju, osim ako se odluči drukčije.

Za jednostrane pravne transakcije mjerodavno je pravo države u kojoj dužnik ima stalno boravište.

3.2 Izvanugovorne obveze

Za izvanugovorne obveze koje nisu uređene međunarodnom konvencijom ili Uredbom br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II.), pravilima o sukobu zakona propisano je da je mjerodavno nacionalno pravo.

Zakonom o međunarodnom privatnom pravu i postupku propisano je da je pravo države u kojoj je radnja izvršena mjerodavno za izvanugovorne obveze. Ako je to pogodnije za oštećenika, mjerodavno je pravo države u kojoj je nastupila posljedica, pod uvjetom da je oštećenik trebao ili mogao predvidjeti mjesto nastupanja posljedice. Ako to pravo nije blisko povezano s predmetnim odnosom, ali je odnos povezan s nekim drugim pravom, mjerodavno je to drugo pravo.

Ako je događaj iz kojeg proizlazi obveza naknade štete nastupio na plovilu koje se nalazi na otvorenom moru ili u zrakoplovu, mjerodavnim pravom smatra se pravo države u kojoj je plovilo ili zrakoplov registriran.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Ako državljanin Republike Slovenije ima i državljanstvo neke druge države, tu se osobu za potrebe Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku smatra samo državljaninom Slovenije. Ako osoba koja nije državljanin Republike Slovenije, ali je državljanin jedne države ili više njih, za potrebe Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku mjerodavno je pravo države u kojoj ta osoba ima stalno boravište. Ako osoba nema stalno boravište ni u jednoj državi čiji je državljanin, za potrebe Zakona o međunarodnom privatnom pravu i postupku mjerodavno je pravo države s kojom je najbliže povezan.

Ako osoba nema državljanstvo ili njezino državljanstvo nije moguće utvrditi, mjerodavno je pravo države u kojoj ima stalno boravište. Ako osoba nema stalno boravište ili ga nije moguće utvrditi, mjerodavno je pravo države njezina privremenog boravišta. Ako nije moguće utvrditi ni privremeno boravište, mjerodavno je slovensko pravo.

Za promjenu osobnog imena mjerodavno je pravo države čiji je ta osoba državljanin.

Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ta osoba državljanin. Fizička osoba koja u skladu s pravom države čiji je državljanin nije poslovno sposobna, smatra se poslovno sposobnom ako je sposobna u skladu s pravom mjesta gdje je nastala obveza. Gubitak ili ograničenje poslovne sposobnosti fizičke osobe uređeni su pravom države čiji je ta osoba državljanin.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Dodjela i prestanak skrbništva te odnosi između skrbnika i osobe pod skrbništvom (štićenika) uređeni su pravom države čiji je šticećenik državljanin. Za privremene mjere zdravstvene zaštite za stranog državljanina ili osobu bez državljanstva u Republici Sloveniji mjerodavno je slovensko pravo i one ostaju na snazi sve dok nadležna država ne donese odluku o mjeri ili dok je ne poništi, prema potrebi. To se pravilo primjenjuje i na zaštitu imovine stranog državljanina ili osobe bez državljanstva koja se nalazi u Republici Sloveniji.

Odnosi između roditelja i djece uređeni su pravom države čiji su državljanin. Ako su roditelji i djeca državljanin različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj svi imaju stalno boravište. Ako su roditelji i djeca državljanin različitih država i nemaju stalno boravište u istoj državi, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin dijete.

Postupak priznavanja, utvrđivanja i osporavanja očinstva ili majčinstva uređen je pravom države čiji je dijete državljanin.

Obveza uzdržavanja krvnih srodnika, isključujući roditelje i djecu, kao i obveza uzdržavanja šire rodbine (tj. srodnika koji nisu krvni srodnici) uređeno je pravom države čiji je državljanin osoba od koje se traži uzdržavanje.

Postupak pozakonjenja djeteta uređen je pravom države čiji su državljanin roditelji ili, ako roditelji nisu državljanin iste države, pravom države roditelja u skladu s kojim je posvojenje valjano. Suglasnost djeteta, druge osobe ili državnog tijela na pozakonjenje uređena je pravom države čiji je državljanin dijete.

3.4.2 Posvojenje

O uvjetima za posvojenje i prestanak posvojenja odlučuje se u skladu s pravom države čiji su državljanin posvojitelj i posvojenik. Ako su posvojitelj i posvojenik državljanin različitih država, za uvjete posvojenja i prestanka posvojenja mjerodavna su prava država čiji su oni državljanin. Ako bračni drugovi posvajaju zajedno, za uvjete posvojenja i prestanka posvojenja mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik i država čiji su državljanin bračni drugovi. Oblik posvojenja uređen je pravom države u kojoj je zasnovano posvojenje. Učinak posvojenja uređen je pravom države čiji su državljanin bili posvojitelj i posvojenik u trenutku zasnivanja posvojenja. Ako su posvojitelj i posvojenik državljanin različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju stalno boravište. Ako su posvojitelj i posvojenik državljanin različitih država i nemaju stalno boravište u istoj državi, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Uvjeti za sklapanje braka uređeni su pravom države čiji je državljanin svaka od osoba pri sklapanju braka. Oblik braka uređen je pravom države u kojoj je sklopljen brak. Ništavnost braka uređena je pravom u skladu s kojim je sklopljen prema prethodno navedenim pravilima o sukobu zakona.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku ne sadržava posebne odredbe o izvanbračnim zajednicama. Međutim, uzimajući u obzir da su posljedice izvanbračnih zajednica jednake kao i posljedice braka, odredbe mjerodavne za brak mogle bi se primijeniti i na izvanbračne zajednice. Imovinski odnosi dviju osoba koje žive u izvanbračnoj zajednici uređeni su pravom države čiji su oni državljani. Ako te osobe nemaju isto državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko boravište. Za ugovorne imovinske odnose između osoba koje žive u izvanbračnoj zajednici mjerodavno je pravo pravo primjenjivo na njihov imovinski odnos u trenutku sklapanja ugovora.

Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku ne sadržava posebne odredbe o registriranim istospolnim zajednicama i uvjetima za njihovo sklapanje. Međutim, uzimajući u obzir to da su posljedice registriranih istospolnih zajednica jednake posljedicama braka, odredbe mjerodavne za brak mogle bi se primijeniti i na registrirane istospolne zajednice.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Razvod je uređen pravom države čiji su državljani oba bračna druga u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod braka. Ako su bračni drugovi državljani različitih država u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod braka, za razvod je mjerodavno pravo država čiji su državljani. Ako razvod braka nije moguće provesti na temelju prethodnih pravila, za razvod je mjerodavno slovensko pravo ako je jedan od bračnih drugova imao stalno boravište u Republici Sloveniji u trenutku podnošenja zahtjeva za razvod braka. Ako je jedan od bračnih drugova slovenski državljanin, ali nema stalno boravište u Sloveniji i razvod nije moguće provesti na temelju prethodnih pravila, za razvod je mjerodavno slovensko pravo.

Zakon o međunarodnom privatnom pravu i postupku ne sadržava posebne odredbe o prestanku istospolnih zajednica. Međutim, uzimajući u obzir to da posljedice istospolnih zajednica jednake posljedicama braka, odredbe mjerodavne za razvod mogle bi se primijeniti i na istospolne zajednice.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Odnosi između roditelja i djece uređeni su pravom države čiji su državljani. Ako su roditelji i djeca državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj svi imaju stalno boravište. Ako su roditelji i djeca državljani različitih država i nemaju stalno boravište u istoj državi, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin dijete.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Osobni i imovinski odnosi između bračnih drugova uređeni su pravom države čiji su državljani. Ako su bračni drugovi državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju stalno boravište. Ako bračni drugovi nemaju isto državljanstvo ni stalno boravište u istoj državi, mjerodavno je pravo države u kojoj su imali zadnje zajedničko boravište. Ako nije moguće utvrditi mjerodavno pravo u okviru ovih pravila, mjerodavno je pravo s kojim su najbliže povezani. Ugovorni imovinski odnosi između bračnih drugova uređeni su pravom države kojim su bili uređeni njihovi osobni i imovinski odnosi u trenutku sklapanja ugovora. Ako u skladu s tim pravom bračni drugovi mogu odabrati pravo koje će biti mjerodavno za njihove imovinske odnose, mjerodavno je pravo koje oni odaberu.

Ako je brak proglašen ništavnim ili je poništen, na osobne i imovinske odnose između bračnih drugova primjenjuju se ista pravila o sukobu zakona koja se primjenjuju na osobne i imovinske odnose.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Nasljedivanje je uređeno pravom države čiji je državljanin bio umrli u trenutku smrti. Utvrđivanje sposobnosti sastavljanja oporuke uređeno je pravom države čiji je državljanin oporučitelj bio pri sastavljanju oporuke.

Oblik oporuke valjan je ako je valjan u skladu s jednim od sljedećih pravnih sustava: pravom države u kojoj je oporuka sastavljena; pravom države čiji je državljanin oporučitelj bio u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti; pravom države u kojoj je oporučitelj imao stalno boravište u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti; slovenskim pravom; ili, u pogledu nekretnina, pravom države u kojoj se nalazi nekretnina.

Oblik opoziva oporuke valjan je ako je takav oblik valjan u skladu s bilo kojim pravom prema kojim bi oporuka bila valjana sastavljena, kako je prethodno pojašnjeno.

3.8 Nekretnine

Za imovinske odnose i druga stvarna prava mjerodavno je pravo države u kojoj se predmetna stvar nalazi. Za imovinske odnose u pogledu stvari u prijevozu mjerodavno je pravo države odredišta. Za imovinske odnose u pogledu prijevoznih sredstava mjerodavno je pravo države u kojoj se nalaze ta prijevozna sredstva, osim ako je slovenskim pravom propisano drukčije.

3.9 Nesolventnost

Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku izravno se primjenjuje u Sloveniji za pitanja obuhvaćena područjem njezine primjene i u pogledu država članica EU-a. Ako se Uredba ne primjenjuje, mjerodavno je pravo slovensko nacionalno pravo, točnije Zakon o financijskom poslovanju, stečajnom postupku i prisilnom prestanku (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; ZFPPIPP, Službeni list Republike Slovenije, ZFPPIPP-UPB7, br. 63/2013).

Poglavlje „Stečajni postupci s međunarodnim elementom” tog Zakona sadržava opća pravila u pogledu stečajnog postupka s međunarodnim elementom, a njime su uređeni pristup stranih vjerovnika i upravitelja nacionalnom sudu te suradnja sa stranim sudovima i stranim stečajnim upraviteljima. Njime su uređeni i priznavanje stranog stečajnog postupka te privremene mjere, usporedne mjere u slučaju stečaja i pravo koje se primjenjuje na posljedice stečajnog postupka.

Nacionalni sud koji je nadležan za nacionalne stečajne postupke može donositi odluke o priznavanju stranog postupka i suradnji sa stranim sudovima.

Lokalni nacionalni sudovi nadležni za vođenje nacionalnih stečajnih postupaka: 1. ako dužnik koji je nacionalni pravni subjekt ili poduzetnik ima poslovni nastan u Republici Sloveniji – sud na području na kojem dužnik ima poslovni nastan; 2. ako dužnik koji je strana osoba ima podružnicu u Republici Sloveniji – sud na području na kojem podružnica dužnika ima glavno mjesto poslovanja; 3. u ostalim slučajevima – Okružni sud u Ljubljani (*Okrožno sodišče v Ljubljani*).

U pogledu prava kojim su uređene pravne posljedice stečajnog postupka opće je pravilo da se primjenjuje pravo države u kojoj se provodi postupak, osim ako je tim pravom za određeni slučaj propisano drukčije. U Zakonu o financijskom poslovanju, stečajnom postupku i prisilnom prestanku postoje pravila o mjerodavnom pravu u pogledu ugovora koji se odnose na upotrebu stečene nekretnine prema kojima je mjerodavno pravo države u kojoj se nalazi nekretnina. Postoje posebna pravila u pogledu prava primjenjivog na prava koja se upisuju u registar (pravo države nadležne za upravljanje registrom), u pogledu prava primjenjivog na platne sustave i financijska tržišta (pravo države koje se primjenjuje na taj platni sustav / financijsko tržište), u pogledu prava primjenjivog na ugovore o kompenzaciji i ugovore o ponovnom otkupu te u pogledu prava primjenjivog na ugovore o radu.

Posljednji put ažurirano: 17/04/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska

komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Slovačka

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Osnovni je nacionalni izvor slovačkog međunarodnog privatnog prava Zakon br. 97/1963 o međunarodnom privatnom i postupovnom pravu („Zakon o međunarodnom privatnom pravu“), koji u člancima 3. – 31. sadržava pravila o sukobu zakona kojima se utvrđuje mjerodavno pravo u posebnim pravnim područjima (sposobnost u pogledu prava i pravnih radnji, valjanost pravnih radnji, materijalno pravo, ugovorno pravo, radno pravo, pravo nasljeđivanja, obiteljsko pravo). Zakon o međunarodnom privatnom pravu primjenjuje se samo ako nije drukčije predviđeno izravno primjenjivim zakonodavstvom Europske unije ili međunarodnim ugovorom obvezujućim za Slovačku Republiku, odnosno zakonskim aktom kojim se provodi takav ugovor. To znači da je u slučaju upućivanja na Zakon o međunarodnom privatnom pravu u nastavku teksta potrebno imati na umu da se taj Zakon primjenjuje samo u nedostatku međunarodnog zakonodavstva ili zakonodavstva Unije.

Osim Zakona o međunarodnom privatnom pravu, slovačko pravo sadržava i neovisna pravila o sukobu zakona u drugom zakonodavstvu, na primjer:

- Zakon br. 513/1991 („Trgovački zakonik“). Osim pravila o sukobu zakona u članku 22. tog Zakona, glavi III., navode se posebne odredbe o obvezama u međunarodnoj trgovini koje se primjenjuju uz ostale odredbe o ugovornim sporovima s međunarodnim elementom,
- Zakon br. 311/2001 („Zakon o radu“), članak 241.a stavak 7. (mjerodavno pravo za utvrđivanje je li poslodavac poslodavac s vladajućim utjecajem ako podliježe pravu države koja nije država članica),
- Zakon br. 8/2008 o osiguranju, članak 89. (mjerodavno pravo za ugovore o osiguranju),
- Zakon br. 191/1950 o mjenicama i čekovima („Zakon o mjenicama i čekovima“), posebne odredbe o međunarodnom pravu o mjenicama (članak 91. i dalje) i čekovima (članak 69. i dalje).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

(a) konvencije UN-a: Konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu, 20.6.1956.; Bečka konvencija o diplomatskim odnosima., 24.4.1963.

(b) konvencije Vijeća Europe: Europska konvencija o obavijestima o stranom pravu, 7.6.1968.; Dodatni protokol uz Europsku konvenciju o obavijestima o stranom pravu, 15.3.1978.; Europska konvencija o priznavanju i izvršenju odluka koje se odnose na skrb nad djecom i ponovnoj uspostavi skrbništva nad djecom, 20.5.1980.

(c) konvencije Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu: Konvencija o građanskom postupku, 1.3.1954.; Konvencija o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim ili trgovačkim stvarima, 18.3.1970.; Konvencija o priznavanju razvoda i zakonskim rastavama, 1.6.1970.; Konvencija o priznavanju i izvršavanju odluka u vezi s obvezama uzdržavanja, 2.10.1973.; Konvencija o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim ili trgovačkim stvarima, 15.11.1965.; Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, 25.10.1980.; Konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, 29.5.1993.; Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava, 5.10.1961.; Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, 19.10.1996.; Konvencija o međunarodnom pristupu sudovima, 25.10.1980.

(d) ugovori kojima se objedinjavaju pravila o sukobu zakona: Konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode, 4.5.1971.; Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece, 19.10.1996.

(e) Ugovori kojima se objedinjavaju izravna pravila materijalnog prava: Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, 11.4.1980.; Konvencija o zastari u međunarodnoj prodaji robe, New York, 14. lipnja 1974., izmijenjena Protokolom od 11. travnja 1980.

(f) ugovori o arbitraži: Konvencija o priznanju i izvršenju inozemnih arbitražnih odluka, 10.6.1958.; Europska konvencija o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži, 21.4.1961.

(g) ugovori o međunarodnom prijevozu: Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom, 19.5.1965.; Konvencija o međunarodnom željezničkom prijevozu, 9.5.1980., kako je izmijenjena Protokolom od 20.12.1990.

(h) druge konvencije o međunarodnom privatnom pravu koje su od pravne važnosti: Izmjene i dopune Statuta Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu od 15. srpnja 1955., 30.6.2005.; Konvencija UNIDROIT-a o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, 24.6.1995.; Građanskopravna konvencija o korupciji, 4.11.1999.; Ugovor o prijevozu posmrtnih ostataka, 26.10.1973.

(i) konvencije obvezujuće za Slovačku Republiku o suradnji u pravnim stvarima: Konvencija o rješavanju ulagačkih sporova između država i državljana drugih država, 18.2.1965.; Statut Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu (vrijedi od 15. srpnja 1955., izmijenjen 1. siječnja 2007.), 31.10.1951.; Konvencija o izvršenju inozemnih arbitražnih odluka, 26.9.1927.; Protokol o arbitražnim klauzulama, 24.9.1923.; Konvencija o arbitražnom rješavanju građanskopravnih sporova koji proizlaze iz gospodarske, znanstvene i tehničke suradnje, 26.5.1972.; Konvencija o priznavanju i izvršavanju odluka u vezi s obvezama uzdržavanja, 15.4.1958.; Konvencija o pravnom statusu, povlasticama i imunitetu međudržavnih gospodarskih organizacija koje djeluju u određenim područjima suradnje, 5.12.1980.

(j) ugovori o zaštiti autorskih prava i prava industrijskog vlasništva (na primjer): Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva, 20.3.1883.; Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, 9.9.1886.

Ostale konvencije obvezujuće za Slovačku Republiku dostupne su na *web*-mjestu slovačkog Ministarstva vanjskih i europskih poslova, www.mzv.sk.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

1. Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Mađarske o pravnoj pomoći i uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 28.3.1989.
2. Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Narodne Republike Poljske o pravnoj pomoći i uređivanju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim, radnim i kaznenim stvarima, 21.12.1987.
3. Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika o pravnoj pomoći i pravnim odnosima u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 12.8.1982.
4. Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Republike Austrije o međusobnim pravnim odnosima u građanskim pitanjima, o dokumentima i o pravnim informacijama uz Konačni protokol, 10.11.1961.
5. Ugovor između Slovačke Republike i Češke Republike o pravnoj pomoći pravosudnih tijela te o uređivanju određenih pravnih odnosa u građanskim i kaznenim stvarima, 29.10.1992.
6. Ugovor između Čehoslovačke Socijalističke Republike i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije o uređenju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima, 20.1.1964.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Utvrđivanje odgovarajućeg pravnog pravila i njegove primjene na određeni pravni odnos pitanje je o kojem odlučuje sudsko tijelo, koje to čini na vlastitu inicijativu na temelju načela da se stranke u pravnom sporu ne trebaju pozvati na pravo koje se primjenjuje na njihov predmet ili ga dokazati. U smislu primjenjivosti, prema slovačkom pravu razlikuju se obvezna i standardna pravila o sukobu zakona. Obvezna pravila o sukobu zakona ona su pravila koja sudac mora primijeniti bez obzira na volju stranaka ili na to jesu li se stranke pozvale na to pravo. Standardna pravila, koja su uobičajena za ugovorne sporove u slovačkom pravu, pravna su pravila koja dotične stranke mogu derogirati ili izmijeniti sporazumno.

2.2 Upućivanje

U slovačkom međunarodnom privatnom pravu upućivanje na temelju njegovih pravila o sukobu zakona smatra se upućivanjem na sustav prava te države u cjelini, uključujući njegova pravila o sukobu zakona. Opće pravilo u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu (članak 35.) jest da se uzvraćanje i daljnje upućivanje može prihvatiti ako se time pogoduje razumno i pravednom rješenju predmeta. Pri odlučivanju hoće li prihvatiti ili odbaciti uzvraćanje i daljnje upućivanje, sud može u obzir uzeti samo činjenične i pravne čimbenike koji mogu utjecati na izbor mjerodavnog prava, ali ne i čimbenike koji mogu utjecati na stvarno rješavanje merituma predmeta. U slovačkom se pravu uzvraćanje i daljnje upućivanje treba prihvatiti u predmetima koji uključuju osobno pravo, obiteljsko pravo i pravo nasljeđivanja. U ugovornim se sporovima uzvraćanje i daljnje upućivanje primjenjuje samo u vrlo iznimnim slučajevima, dok je u slučajevima izbora mjerodavnog prava izravno isključeno (članak 9. stavak 2. Zakona o međunarodnom privatnom pravu). U Zakonu o mjenicama i čekovima navodi se posebna odredba u skladu s kojom se uzvraćanje i daljnje upućivanje mora prihvatiti bez potrebe da sud ispituje zahtjev u pogledu razumnog i pravednog rješenja (članci 69. i 91. Zakona o mjenicama i čekovima).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Slovačko pravo ne sadržava opće pravilo o učinku promjene povezujućeg čimbenika. Ako slovačkim pravilima o sukobu zakona nije utvrđen mjerodavni trenutak u kojem je potrebno ocijeniti povezujući čimbenik, slovački sudovi ga određuju iz drugog povezujućeg čimbenika ili na temelju sudske prakse. Međutim, mjerodavno je vrijeme općenito vrijeme nastanka pravne situacije, odnosno datum pokretanja postupka ovisno o posebnim okolnostima predmeta. Promjena statusa tipična je za pokretnu imovinu. Izmjena kriterija mjerodavnog prava na temelju lokacije obuhvaćena je člankom 6. Zakona o međunarodnom privatnom pravu kojim se razlikuje pokretna imovina kao takva (općenito) i pokretna imovina koja se prevozi na temelju ugovora (roba u provozu). U slučaju pokretne imovine kao takve, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme nastanka činjenice koja je dovela do osnivanja ili prestanka prava. Međutim, sudskom je praksom utvrđeno da se sadržaj i učinci nekog materijalnog prava koje je stečeno u okviru nekog drugog prava (tj. prenošenje prava stečenih u jednoj državi u istovrijednu kategoriju u drugoj državi) trebaju ocijeniti na temelju prava nove (trenutačne) lokacije imovine.

Povezujući čimbenik u slučajevima prijevoza imovine (pri čemu je prijevoz imovine još uvijek u tijeku) pravo je mjesta iz kojeg je imovina otpremljena. Pitanje promjene povezujućih čimbenika za pokretnu imovinu može se isto tako pojaviti u vezi sa zastarom. Posebno u tu svrhu, u članku 8. Zakona o međunarodnom privatnom pravu navodi se da je zastara uređena pravom mjesta u kojem je imovina bila na početku roka za zastaru. Međutim, to ne sprečava stjecatelja prava vlasništva na temelju zastare da se pozove na pravo države u kojoj je došlo do zastare ako su od trenutka kada se imovina nalazila u toj državi ispunjeni svi uvjeti za zastaru na temelju prava te države. Ako je imovina premješšana na područja više od jedne države, uvjeti se ocjenjuju u skladu s pravom mjesta u kojem se imovina nalazila na početku roka za zastaru ili pravom mjesta u kojem se imovina kontinuirano nalazila tijekom cijelog razdoblja koje se odnosi na zastaru.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Obvezna pravna pravila i ograničenje na temelju javnog poretka

Osnovna razlika između obveznih pravila i ograničenja na temelju javnog poretka njihov je učinak: djelovanje obveznih pravila ofenzivno je (bez obzira na sadržaj stranog prava), dok je djelovanje ograničenja na temelju javnog poretka defanzivno (samo ako bi se primjenom stranog zakonodavstva ugrozili prijavljeni interesi). Ograničenjem na temelju javnog poretka ne štite se sve obvezne odredbe slovačkog prava, već samo one koje se smatraju temeljnim pitanjima načela (kao što je načelo monogamnog braka).

Obvezna su pravila pravila nacionalnog prava od kojih nije moguće odstupiti; ona se moraju primijeniti u svakoj situaciji bez obzira na pravo u skladu s kojim bi se određeni pravni odnos trebao rješavati na temelju pravila o sukobu zakona. Ona su općenito javnopravne prirode, ali mogu biti i privatnopravne prirode, ako je njihov cilj zaštita određenog važnog interesa. Sud prema vlastitom nahođenju ocjenjuje je li određeno pravno pravilo obvezno. Ona nisu jasno utvrđena pravom; tipična su za potrošačko pravo i neka područja radnog prava (npr. pravila o zdravlju i sigurnosti, radnom vremenu itd.). Na primjer, u obiteljskom su pravu pravila Kaznenog zakonika kojima su uređena kaznena djela protiv obitelji i mladeži obvezna pravila.

Ograničenje na temelju javnog poretka utvrđeno je u članku 36. Zakona o međunarodnom privatnom pravu prema kojem se neka zakonska odredba strane države ne smije primijeniti ako bi učinak njezine primjene bio protivan temeljnim načelima društvenog i državnog sustava Slovačke Republike i njezinih propisa koji se moraju bezuvjetno poštovati bez obzira na volju stranaka. To se posebno odnosi na ustavna pravila o pravu na pravično suđenje i osnovna načela jednakosti pred zakonom i zabranu diskriminacije na temelju spola, rase, boje kože, vjere, nacionalnosti itd. U skladu sa svrhom Zakona, ograničenje na temelju javnog poretka treba se primjenjivati rijetko te pri tome sud ne smije proučavati ili ocjenjivati zakonsku odredbu strane države, već samo učinke koje bi njezina primjena imala na javni poredak Slovačke Republike.

2.5 Dokaz stranog prava

Slovačka Republika jedna je od država u kojima se zakonska odredba smatra zakonom, a ne činjenicom koju treba dokazati. Stoga sudska tijela na vlastitu inicijativu poduzimaju mjere utvrđivanja sadržaja zakonskih odredbi. U skladu s člankom 53. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, u svrhu utvrđivanja stranog prava sudsko tijelo poduzima sve potrebne mjere, uključujući pribavljanje sadržaja stranog prava vlastitim resursima, pregledavanjem opće dostupnih izvora, obvezivanjem stranaka u postupku da dostave informacije ili traženjem informacija od Ministarstva pravosuđa (koje mora postupiti prema takvim zahtjevima). To znači da suci isto tako mogu iskoristiti vlastito znanje o sadržaju stranog prava ili ga utvrditi uz pomoć stručnjaka u području međunarodnog privatnog prava ili stranaka u postupku ili čak pregledavanjem interneta. Ako se sadržaj stranog prava ne može utvrditi u razumnoj roku ili je utvrđivanje sadržaja stranog prava povezano s ozbiljnim preprekama ili nije moguće, primjenjuje se slovačko pravo. U slučaju dvojbe pri utvrđivanju sadržaja stranog prava, sudovi imaju pravo zatražiti suradnju Ministarstva pravosuđa.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Ugovorne obveze

Područjem primjene Zakona o međunarodnom privatnom pravu obuhvaćeni su samo ugovori privatnog prava, to jest građanskog, trgovačkog, obiteljskog i radnog prava te slični ugovori s međunarodnom komponentom. U skladu s načelom autonomije volje ugovornih stranaka, u slučaju imovinskih odnosa člankom 9. Zakona o međunarodnom privatnom pravu jasno se daje prednost tome da ugovorne stranke same izaberu mjerodavno pravo (osim toga, time se omogućuje i izbor prava u području radnih odnosa). Izbor prava ograničen je samo u slučaju potrošačkih ugovora koji su, ako izabranim pravom nije osigurana dostatna razina zaštite potrošača, obuhvaćeni pravnim sustavom koji je povoljniji za potrošača (članak 9. stavak 3. i članak 10. stavak 4. Zakona o međunarodnom privatnom pravu). Ako pravo nije izabrano, zakonodavstvo koje se primjenjuje jest zakonodavstvo države kojim se osigurava razumno rješenje za ugovore te vrste. U skladu s načelom razumnog rješenja, u članku 10. stavcima 2. i 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu navode se

primjeri za to koje se pravo općenito primjenjuje na posebne vrste ugovora: na primjer, za kupoprodajne ugovore mjerodavno je pravo mjesta u kojem prodavatelj ima sjedište. Kad je riječ o ugovornim obvezama, Zakonom o međunarodnom privatnom pravu isto su tako uređeni materijalnopравни učinci ugovornih odnosa (članak 12.), zastara i prijeboj (članak 13.) te rješenja za jednostrane pravne radnje (članak 14.) bez obzira na to jesu li upućena imenovanom subjektu (u takvim je slučajevima povezujući čimbenik prebivalište dužnika).

Ugovorne obveze u međunarodnom pravu o mjenicama i čekovima posebno su uređene Zakonom o mjenicama i čekovima (članak 69. i dalje te članak 91. i dalje).

Pravne radnje

Pitanja sukoba zakona u pogledu valjanosti pravnih radnji, posljedica ništavnosti i oblika pravne radnje obuhvaćena su člankom 4. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Mjerodavno pravo za učinke pravne radnje isto je tako mjerodavno za pitanja njegove valjanosti i ništavnosti. Mjerodavno pravo utvrđuje se prema pravilima o sukobu zakona navedenima za određenu pravnu radnju. Postoje dvije iznimke kada valjanost pravne radnje i posljedice njezine ništavnosti ne podliježu istom pravu kao učinci: ako je pravom drukčije propisano ili ako je to neophodno za razumno rješenje. U pogledu oblika pravne radnje, dovoljno je da je pravna radnja izvršena u skladu s pravom mjesta u kojem je radnja izvršena ili se izvršava. Stoga nije nužno zadržati oblik akta propisan pravom koje je odabrao nadležni sud, kao u slučaju njegove valjanosti. Međutim, to se supsidijarno pravilo o sukobu zakona ne može upotrijebiti ako je pravom koje je nadležni sud odabrao kao mjerodavno za ugovor propisan pisani oblik ugovora kao uvjet njegove valjanosti.

3.2 Izvanugovorne obveze

Temeljno nacionalno pravilo o sukobu zakona za izvanugovorne obveze navodi se u članku 15. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, prema kojem zahtjevi za naknadu štete uslijed povrede dužnosti koja proizlazi iz opće primjenjivog zakonodavstva (štetna radnja) ili u slučajevima kada se pravom zahtijeva naknada bez obzira na nezakonitost radnje (odgovornost za ishod) podliježu pravu mjesta nastanka štete ili mjesta nastanka prava na naknadu štete. Povezujući čimbenici koji se primjenjuju na poslovodstvo bez naloga, neopravdano bogaćenje itd. na odgovarajući način proizlaze iz članka 15. i drugih odredbi Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Opća pravila o sukobu zakona, odnosno utvrđivanju mjerodavnog prava kojim se uređuje pravna osobnost fizičke osobe, propisana su u članku 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu u kojem se navodi da sposobnost osobe u pogledu prava i pravnih radnji podliježe pravu države čiji je ta osoba državljanin. Ako je pravnu radnju u Slovačkoj Republici izvršio strani državljanin koji prema pravu države čiji je on državljanin nema pravnu sposobnost, dovoljno je da ima sposobnost s obzirom na tu radnju na temelju slovačkog prava. Međutim, takva se pravna radnja ne mora nužno smatrati valjanom na temelju prava drugih država, uključujući matičnu državu stranog državljanina.

Prema slovačkom nacionalnom pravu, sposobnost fizičke osobe u pogledu prava i obveza nastaje rođenjem (svako začeto dijete, ako je rođeno živo, ima takvu sposobnost) i završava smrću (kada sud proglašuje osobu umrlom). Potpuna pravna sposobnost stječe se u dobi od 18 godina ili sklapanjem braka (što je moguće od dobi od 16 godina). Potpuna pravna sposobnost preduvjet je za procesnu sposobnost, iako sud može dodijeliti procesnu sposobnost stranci koja je inače ne bi imala, kao što je maloljetni roditelj u postupku posvojenja kada napuni 16 godina. Maloljetne osobe imaju pravnu sposobnost samo za radnje koje su po svojoj naravi primjerene njihovoj intelektualnoj i psihičkoj zrelosti koja odgovara njihovoj dobi. Osim dobne granice, za potpunu pravnu sposobnost osoba mora biti i psihički zdrava. Samo sud može oduzeti ili ograničiti pravnu sposobnost osobe.

Posebna nacionalna pravila o sukobu zakona primjenjuju se na sposobnost za sklapanje braka (članak 19. Zakona o međunarodnom privatnom pravu – vidi točku 3.5.), sastavljanje ili opoziv oporuke (članak 18. Zakona o međunarodnom privatnom pravu – vidi točku 3.7.) i procesnu sposobnost stranih državljana (članak 49. Zakona o međunarodnom privatnom pravu). Pravila o sukobu zakona kojima se uređuje sposobnost pravnih osoba u skladu sa slovačkim pravom navode se u članku 22. Trgovačkog zakonika, prema kojem je osobni status pravnih osoba uređen načelom osnivanja, pri čemu im se opseg sposobnosti dodijeljen na temelju mjerodavnog prava isto tako dodjeljuje u skladu sa slovačkim pravom. Ocjenjivanje sposobnosti osobe da preuzme obveze u pogledu mjenica ili čekova utvrđeno je Zakonom o mjenicama i čekovima, u kojem se navodi da osoba podliježe pravu države čiji je ona državljanin. Što se tiče građanskog statusa, u slovačkom se pravu pojam „prebivalište” ne upotrebljava i nije jednak slovačkom izrazu „stalno boravište” (koje se upisuje u Registar stanovnika Slovačke Republike). Pravo osobe na ime analogno je obuhvaćeno osobnim statusom, pri čemu je mjerodavno pravo ono koje se primjenjuje na pravnu sposobnost i procesnu sposobnost dotične osobe.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

U skladu s nacionalnom pravom, majka je žena koja je rodila dijete. U slučaju dvojbe u pogledu majčinstva, sud odlučuje na temelju činjenica utvrđenih u vezi s rođenjem. Očinstvo se utvrđuje na temelju triju osporivih presumpcija očinstva koje su navedene u Zakonu br. 36/2005 o obitelji (Obiteljski zakon), a to su: (i) trajanje braka; (ii) izjava roditelja o priznanju djeteta pred matičarom i (iii) vrijeme spolnog odnosa između pretpostavljenog oca i majke djeteta. Zakon o međunarodnom privatnom pravu sadržava pravila o sukobu zakona u pogledu utvrđivanja (priznavanja ili osporavanja) roditeljstva koja su povezana s vremenom rođenja djeteta. U skladu s člankom 23. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, mjerodavno je pravo države čije je državljanstvo dijete steklo rođenjem. Taj se zakon posebno primjenjuje kako bi se utvrdilo tko podliježe davanju izjave o priznanju roditeljstva, u kojem se obliku takva izjava sastavlja te je li moguće priznati očinstvo začeto djeteta. Ako je dijete rođenjem steklo više od jednog državljanstva ili nije steklo ni jedno državljanstvo, primjenjuje se članak 33. Zakona o međunarodnom privatnom pravu. Ako je dijete na taj način steklo slovačko državljanstvo, ali je rođeno i živi u inozemstvu, mjerodavno je pravo države u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Na temelju članka 23. stavka 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, ako dijete (bez obzira na državljanstvo) živi (tj. ima stalno boravište) u Slovačkoj Republici u vrijeme utvrđivanja, roditeljstvo se može utvrditi u skladu sa slovačkim pravom ako je to u interesu djeteta. Tom se odredbom dopušta razmatranje valjanosti priznanja u skladu s pravom države u kojoj je roditeljstvo priznato umjesto prava državljanstva djeteta u trenutku rođenja. Međutim, za valjanost priznanja roditeljstva dovoljno je da je priznanje u skladu s pravom države u kojoj je provedeno.

3.4.2 Posvojenje

Na temelju slovačkog Obiteljskog zakona, posvojenjem se stvara odnos između posvojenog djeteta i posvojitelja (i njegovih srodnika) koji je zakonski jednak biološkoj obitelji. O posvojenju može odlučiti samo sud na prijedlog posvojitelja koji ne mora biti slovački državljanin, ali se to mora upisati u potvrdu o posvojenju u skladu sa Zakonom br. 305/2005 o socijalnoj i pravnoj zaštiti djece te skrbništvu. Moguće je posvojiti samo djecu mlađu od 18 godina. Postojećim zakonodavstvom predviđeno je da dijete mogu zajednički posvojiti samo vjenčani partneri (ili bračni drug koji živi u braku s jednim od djetetovih roditelja ili udovac/udovica roditelja ili posvojitelja). U iznimnim okolnostima dijete isto tako može posvojiti jedna osoba. Za posvojenje maloljetne osobe u inozemstvu potrebna je suglasnost slovačkog Ministarstva rada, socijalnih pitanja i obitelji ili tijela državne uprave koje odredi to ministarstvo. Posvojenje se može poništiti na temelju sudske odluke u roku od šest mjeseci od pravomoćnosti rješenja o posvojenju.

U skladu s člankom 26. Zakona o međunarodnom privatnom pravu, za posvojenje je mjerodavno pravo države čiji je posvojitelj državljanin. Ako su posvojitelji državljani različitih država, mjerodavno je pravo države zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova. Ako takvo boravište ne postoji, za posvojenje je mjerodavno pravo s kojim su bračni drugovi u najbližoj vezi. Ako stranim pravom nije dopušteno posvojenje ili je ono moguće samo u iznimno teškim uvjetima, ali su oba ili barem jedan od posvojitelja dulje razdoblje živjeli u Slovačkoj Republici (što u sudskoj praksi znači najmanje godinu dana),

može se primijeniti slovačko pravo. U skladu s člankom 26.a Zakona o međunarodnom privatnom pravu, za smještanje djeteta u skrb budućih posvojitelja prije posvojenja (koje prema slovačkom pravu prethodi posvojenju) mjerodavno je pravo države u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Pri ocjenjivanju potrebe za pristankom djeteta na posvojenje ili odobrenjem drugih osoba ili ustanova (članak 27. Zakona o međunarodnom privatnom pravu) primjenjuje se pravo države čiji je državljanin dijete koje se posvaja. Ta se odredba primjenjuje i u slučajevima koji su slični posvojenju, kao što je priznavanje djeteta rođenog izvan braka kao zakonitog (što se ne priznaje u okviru slovačkog prava).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Slovačkim pravom propisano je da brak mogu sklopiti samo muškarac i žena koji su psihički zdravi i koji u vrijeme sklapanja braka nisu u drugom braku. Zakonom je zabranjeno sklapanje braka između krvnih srodnika u uzlaznoj liniji, silaznoj liniji i pobočnoj liniji te maloljetnih osoba (iznimno, sud može dopustiti stupanje u brak maloljetne osobe koja je navršila 16 godina). Navedena dobná granica može se klasificirati kao obvezujuće pravilo u slovačkom pravu. U skladu sa slovačkim zakonodavstvom, brak se sklapa suglasnom izjavom pred matičarom ili službenikom vjerske zajednice. U skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (članci 19. i 20.), sposobnost osobe za sklapanje braka i uvjeti za valjanost braka uređeni su pravom države čiji je osoba državljanin. Što se tiče oblika sklapanja braka, mjerodavno je pravo države u kojoj je brak sklopljen. Za razliku od općih pravila o sukobu zakona (članci 3. i 4. Zakona o međunarodnom privatnom pravu), supsidijarna je primjena slovačkog prava isključena. Kad je u pitanju ocjenjivanje oblika sklapanja braka, uzimajući u obzir da je mjerodavno pravo države u kojoj je brak sklopljen, to se pravo primjenjuje u razmatranju pitanja kao što su, na primjer, način na koji osoba daje pristanak za sklapanje braka, broj svjedoka, tijelo nadležno za sklapanje braka, mogućnost sklapanja braka putem punomoćnika itd. Taj se kriterij ne primjenjuje na sklapanje braka u konzularnom uredu. Sklapanje braka između slovačkih državljana u inozemstvu pred tijelom koje nije slovačko tijelo ovlašteno u tu svrhu posebno je obuhvaćeno člankom 20.a Zakona o međunarodnom privatnom pravu, u kojem se navodi da je takav brak valjan u Slovačkoj Republici ako je valjan u državi pred čijim je tijelom brak sklopljen te ako prema slovačkom materijalnom pravu nema zapreka za sklapanje braka.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Slovačko pravo ne sadržava odredbe o partnerstvima koja nisu brak. Pravna teorija prepoznaje postojanje izvanbračnih drugova, odnosno muškarca i žene koji nisu u braku, ali čine životno partnerstvo. Međutim, to je *de facto* zajednica, bez pravnog značenja. Jednako tako, slovačko pravo ne priznaje (registrirana) partnerstva osoba istog spola ili sudsku (zakonsku) rastavu.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Prema nacionalnom materijalnom pravu, razvod znači prestanak braka između živih bračnih drugova odlukom suda. U slučaju razvoda roditelja maloljetne osobe, sud mora odlučiti i o ostvarivanju njihovih roditeljskih prava i obveza. Osim toga, slovačkim je zakonodavstvom dopušteno zajedničko skrbništvo. U članku 22. Zakona o međunarodnom privatnom pravu navode se pravila o sukobu zakona u pogledu prestanka bračne zajednice razvodom, proglašenjem braka ništavim ili utvrđivanjem nepostojanja braka. Stoga se to uglavnom odnosi na pravila o sukobu zakona u pogledu prestanka braka između živih bračnih drugova. Za prestanak braka razvodom mjerodavno je pravo države čiji su bračni drugovi državljanin u vrijeme pokretanja postupka. Kao i u slučaju osobnih i imovinskih odnosa bračnih drugova, mjerodavni je kriterij državljanstvo koje su imali u određenom trenutku, odnosno u vrijeme pokretanja postupka razvoda (stoga njihovo izvorno državljanstvo ili promjena državljanstva nisu relevantni). Ako u vrijeme pokretanja postupka razvoda bračni drugovi nisu bili državljanin iste države, kriterij države državljanstva ne može se primijeniti te se stoga primjenjuje slovačko pravo. Ako mjerodavnim (stranim) pravom prestanak braka razvodom nije dopušten ili je on moguć samo u iznimno teškim uvjetima, ali su bračni drugovi (ili barem jedan od njih) dulje razdoblje živjeli u Slovačkoj Republici, može se primijeniti slovačko pravo. Budući da tu mogućnost imaju samo osobe s odgovarajućom vezom sa Slovačkom Republikom, sudskom je praksom utvrđeno da su takve osobe morale imati boravište u Slovačkoj Republici najmanje godinu dana. S obzirom na pravo države čiji su bračni drugovi državljanin, povezujući čimbenici navedeni u članku 22. stavku 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu za ocjenjivanje valjanosti braka te postojanja ili nepostojanja braka u sukobu su s člancima 19. i 20. Zakona o međunarodnom privatnom pravu kojima se uređuje sposobnost za sklapanje braka, valjanost braka i oblik sklapanja braka. Sudskom je praksom utvrđeno da se članci 19. i 20. Zakona o međunarodnom privatnom pravu primjenjuju ako se mogućnost sklapanja braka (u smislu sposobnosti i oblika) ocjenjuje prije njegova sklapanja, dok se članak 22. stavak 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu primjenjuje ako se valjanost braka ocjenjuje retroaktivno ili ako se ocjenjivanje odnosi na pitanje postojanja braka. Slično tome, sudskom je praksom utvrđeno da je za članak 22. stavak 3. Zakona o međunarodnom privatnom pravu mjerodavno pravo države čiji su bračni drugovi bili državljanin u vrijeme kada je brak trebao biti sklopljen.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U slovačkom se pravu priznaje šest osnovnih vrsta obveze uzdržavanja: obveza roditelja na uzdržavanje djece (koja se smatra najvažnijom), obveza djece na uzdržavanje roditelja, obveza uzdržavanja između ostalih srodnika, obveza uzdržavanja između bračnih drugova, doprinos za uzdržavanje razvedenog bračnog druga te doprinos za uzdržavanje i nadoknadu određenih troškova za nevjenčanu majku. Pravila o sukobu zakona navedena u članku 24.a Zakona o međunarodnom privatnom pravu odnose se isključivo na obveze roditelja na uzdržavanje djece te su njima obuhvaćene sve vrste te obveze uzdržavanja osim tužbe majke djeteta protiv njegova oca (pravo državljanstva majke, članak 25. Zakona o međunarodnom privatnom pravu) bez obzira na to je li korisnik uzdržavanja punoljetna ili maloljetna osoba. U slučaju maloljetnog djeteta, ti su odnosi obuhvaćeni pravom države u kojoj korisnik ima prebivalište ili uobičajeno boravište. U većini predmeta slovački sudovi odlučuju u skladu s pravom države u kojoj je tužba podnesena. Za druge obveze uzdržavanja (npr. obveze uzdržavanja između bračnih drugova) mjerodavno je pravo države u kojoj korisnik uzdržavanja ima prebivalište. Povezujući čimbenik uobičajenog boravišta djeteta glavni je povezujući čimbenik koji se primjenjuje na odnose između roditelja i djece. Sud samo u iznimnim slučajevima uzima u obzir i pravo bilo koje druge države koja je usko povezana s predmetom.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pravilima o sukobu zakona iz članka 21. Zakona o međunarodnom privatnom pravu u pogledu imovinskih odnosa među bračnim drugovima kao povezujući čimbenik utvrđeno je državljanstvo bračnih drugova. Međutim, to se može dosljedno primijeniti samo ako su bračni drugovi državljanin iste države. U drugim je slučajevima mjerodavno slovačko pravo. Zakonom o međunarodnom privatnom pravu nisu predviđene situacije u kojima je došlo do promjene povezujućeg čimbenika (promjena u zajedničkom državljanstvu bračnih drugova). Međutim, sudskom je praksom utvrđeno da se mjerodavno pravo određuje prema trenutku u kojem je nastao događaj od pravne važnosti. Mogući sukobi zakona isključeni su člankom 21. stavkom 2. Zakona o međunarodnom privatnom pravu u kojem se navodi da se svaki dogovor u pogledu bračnoimovinskog prava (npr. sporazumi o smanjenju opsega bračne stečevine, bračni ugovori itd.) ocjenjuje u skladu s pravom mjerodavnim za imovinski režim bračnih drugova u trenutku sklapanja takvog dogovora. To se pravo o sukobu zakona može primijeniti samo u vezi s drugim pravilom o sukobu zakona, ali ne može se primijeniti samostalno.

Slovačkim materijalnim pravom propisana je posebna vrsta bračnoimovinskog režima: bračna stečevina bračnih drugova koja se počinje stjecati sklapanjem braka te završava prestankom braka. Opseg bračne stečevine može se naknadno smanjiti ili povećati na temelju sporazuma između bračnih drugova ili izmijeniti na neki drugi način (uključujući prekid ili ponovnu uspostavu) sudskom odlukom. U slovačkom pravu ne postoje predbračni ugovori.

3.7 Oporuke i nasljedstva

U skladu s pravilom o sukobu zakona, nasljeđivanje se temelji na jednom povezujućem čimbeniku: na temelju pravila o sukobu zakona iz Zakona o međunarodnom privatnom pravu, za nasljednopravne odnose mjerodavno je pravo države čiji je oporučitelj bio državljanin u trenutku njegove ili njezine smrti (članak 17.). To je jedini povezujući čimbenik za cjelokupno nasljeđivanje, bez obzira na to radi li se o materijalnoj ili nematerijalnoj imovini. Ako je u vrijeme smrti oporučitelj bio državljanin dviju ili više država ili je bio bez državljanstva, mjerodavno državljanstvo utvrđuje se u skladu s člankom 33. Zakona o međunarodnom privatnom pravu.

U pogledu sposobnosti za sastavljanje ili opoziv oporuke te nedostataka u volji oporučitelja i nedostataka u obliku oporuke, mjerodavno je državljanstvo državljanstvo oporučitelja u vrijeme izražavanja njegovih namjera. To znači da, ako je nakon izražavanja tih namjera došlo do promjene državljanstva, ta promjena ne utječe na valjanost oporuke ili valjanost njezina opoziva. Stoga članak 18. Zakona o međunarodnom privatnom pravu predstavlja posebno pravilo u odnosu na članak 3. stavak 2. Zakona o međunarodnom privatnom pravu u kojem se navodi da, ako strani državljanin izvrši pravnu radnju u Slovačkoj Republici, dovoljno je da ima sposobnost za tu radnju prema slovačkom pravu. Pravo utvrđeno u skladu s državom državljanstva u vrijeme izražavanja volje oporučitelja isto je tako mjerodavno za utvrđivanje načina na koji se imovina može oporučno ostaviti nakon smrti. Za oblik oporuke i opoziv oporuke mjerodavno je pravo države čiji je oporučitelj bio državljanin u vrijeme sastavljanja oporuke. Međutim, dovoljno je da je oporuka u skladu s pravom države u kojoj je sastavljena (članak 18.). To se dodatno pravilo o sukobu zakona primjenjuje ako oporučitelj nije zadovoljio oblik oporuke koji zahtijeva država čiji je on bio državljanin u vrijeme sastavljanja oporuke. To znači da se oporuka smatra valjanom ako oporučitelj nije ispunio zahtjeve u pogledu oblika oporuke utvrđene pravom države čiji je on bio državljanin u vrijeme sastavljanja oporuke, ali je ispunio zahtjeve utvrđene pravom države u kojoj je oporuka sastavljena.

U skladu sa slovačkim materijalnim pravom, imovina se može naslijediti na temelju zakona i/ili na temelju oporuke. Zakonom su propisane četiri razine nasljednika po redu nasljeđivanja, pri čemu oni na prethodnoj razini isključuju one na sljedećim razinama. Prva skupina uključuje djecu i bračnog druga oporučitelja; daljnje skupine uključuju druge srodnike i svaku osobu koja je živjela u zajedničkom kućanstvu s umrlom osobom najmanje godinu dana prije njegove smrti i koja je vodila zajedničko kućanstvo ili koju je umrla osoba uzdržavala. U slučaju nasljeđivanja na temelju oporuke, zakonom je predviđeno da oporuka ispunjava zakonski propisane uvjete ako ju je oporučitelj sastavio vlastoručno ili u obliku javnobilježničke isprave. Najniža je dob za sastavljanje oporuke 15 godina. Ograničenja u pogledu slobode oporučnog raspolaganja imovinom uključuju odredbu da maloljetni potomci moraju dobiti najmanje onaj dio ostavine koji im pripada po zakonu, a punoljetni potomci najmanje polovinu onog dijela koji im pripada u skladu sa zakonom. Slovačkim je pravom dopušteno odricanje od nasljedstva (samo u cijelosti, za imovinu i obveze), nedostojnost za nasljeđivanje (kako je utvrđena zakonom), isključenje potomaka iz nasljedstva (na temelju isprave o isključenju iz nasljedstva koju je sastavila umrla osoba) i prelazak ostavine na državu (pri čemu ostavina prelazi na državu ako nema nasljednika), ali se njime ne priznaju zajedničke oporuke, ugovori o nasljeđivanju ili darovi na samrtnoj postelji.

3.8 Nekretnine

U slovačkom su pravu nekretnine definirane kao zemljišta ili građevine povezane s tлом čvrstim temeljima (članak 119. Građanskog zakonika).

U skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu, opći je povezujući čimbenik za stvarna prava na nekretnini pravo mjesta u kojem se ona nalazi (članak 5. Zakona o međunarodnom privatnom pravu koji se isto tako primjenjuje na pokretnu imovinu ako ona nije obuhvaćena člancima 6. i 8.; vidi točku 2.3.). Međutim, prednost nad tim pravilom ima članak 7. Zakona o međunarodnom privatnom pravu u kojem se navodi da se u obzir uzimaju i upisi u javne registre koji se odnose na osnivanje, izmjenu ili prestanak stvarnih prava na nekretnini koja se nalazi u državi koja nije država čijim su pravom uređene pravne osnove za osnivanje, izmjenu ili prestanak stvarnih prava na toj nekretnini. U takvim je slučajevima mjerodavno zakonodavstvo o upisima u javne registre koje je važeće u mjestu gdje se nekretnina nalazi.

U skladu sa slovačkim pravom koje je trenutno na snazi, pojam „javni registar” povezan je s registrom (katastrom) zemljišta i građevina (Zakon br. 162 /1995 o registru zemljišta i građevina), ali povijest imovinskih evidencija uključuje zemljišne knjige te registre željezničke infrastrukture, rudarstva i plovnih putova.

3.9 Nesolventnost

Stečajni postupci s međunarodnim elementom koji uključuju države članice Europske unije ili Europskog gospodarskog prostora uređeni su Zakonom br. 7 /2005 o stečaju i restrukturiranju („Stečajni zakon”), osim ako je drukčije propisano Uredbom Vijeća (EZ) br. 1346/2000. Na temelju Stečajnog zakona, ako Slovačka Republika nije obvezana međunarodnim ugovorom kojim se uređuje namirivanje vjerovnika stečajnog dužnika, za priznavanje stranih presuda u postupcima prema Stečajnom zakonu primjenjuje se načelo uzajamnosti. Stečaj koji je proglasio slovački sud isto se tako odnosi na imovinu koja se nalazi na području strane države ako je to dopušteno propisima te strane države.

Zakon o međunarodnom privatnom pravu sadržava pravila o sukobu zakona koja se *mutatis mutandis* primjenjuju na stečaj, i to članak 5. (povezujući je čimbenik mjesto u kojem se pokretna ili nepokretna imovina nalazi), članak 7. (povezujući je čimbenik za upis u javne registre mjesto u kojem se imovina nalazi) i odredbe kojima se uređuju obveze (članak 9. i dalje).

Posljednji put ažurirano: 12/11/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Švedska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Međunarodno privatno pravo danas je uglavnom uređeno zakonodavstvom EU-a. Švedska nacionalna pravila koja se odnose na to područje utvrđena su u zakonodavstvu i sudskoj praksi. Zakonodavstvo je uglavnom namijenjeno provedbi međunarodnih konvencija kojih je Švedska ugovorna strana. Glavno je zakonodavstvo u tom području sljedeće:

Brak i djeca

- poglavlje 3. članci 4. i 6. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva (*lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*) (dalje u tekstu „IÄL”)
- članci 9., 12. i 13. Pravilnika (1931:429) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka, posvojenja i skrbništva (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*) (dalje u tekstu „NÄF”)
- članak 3. Zakona (2018:1289) o posvojenju u međunarodnim okolnostima (*lagen om adoption i internationella situationer*)
- članci 2., 3., 3.a, 5., 5.a. 6. i 6.a Zakona (1985:367) o međunarodnim pitanjima očinstva (*lagen om internationella faderskapsfrågor*) (dalje u tekstu „IFL”)
- Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima
- Uredba Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava

• Zakon (2019:234) o imovinskim odnosima između bračnih ili izvanbračnih drugova u međunarodnim okolnostima (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*)

• članak 1. Zakona (2012:318) o Haškoj konvenciji iz 1996. (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) i članci od 15. do 22. Konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece sklopljene u Haagu 19. listopada 1996. (dalje u tekstu „Haška konvencija iz 1996.”)

• članak 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (dalje u tekstu „Uredba o uzdržavanju”) i Haški protokol iz 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja

Nasljedstvo

• članci od 20. do 38. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvatanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju

Ugovori i kupoprodaja

• Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (dalje u tekstu „Uredba Rim I”)

• članci od 79. do 87. Zakona o mjenicama (*växellagen*) (1932:130)

• članci od 58. do 65. Zakona o čekovima (*checklagen*) (1932:131)

• Zakon (1964:528) o pravu mjerodavnom za prodaju robe (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*) (dalje u tekstu „IKL”)

• članci 25.a, 31.a i 42.a Zakona (1976:580) o sudjelovanju radnika u odlučivanju (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*) (dalje u tekstu „MBL”)

• Zakon (1993:645) o pravu mjerodavnom za određene ugovore o osiguranju (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*)

• poglavlje 13. članak 4. i poglavlje 14. članak 2. Pomorskog zakonika (*sjölagen*) (1994:1009)

• članak 14. Zakona o potrošačkim ugovorima (1994:1512) (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*)

• poglavlje 1. članak 4. Zakona (2011:914) o zaštiti potrošača u pogledu ugovora o vremenski ograničenoj uporabi nekretnine ili dugoročnom programu za odmor (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*)

• poglavlje 3. članak 14. Zakona (2005:59) o ugovorima i prodaji na daljinu (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*)

• članak 48. Zakona o prodaji robe široke potrošnje (*konsumentköplagen*) (1990:932)

Naknada štete

• Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (dalje u tekstu „Uredba Rim II”)

• članci 8., 14. i 38. Zakona o štetama u cestovnom prometu (*trafikskadelagen*) (1975:1410)

• članak 1. Zakona (1972:114) o Konvenciji od 9. veljače 1972. između Švedske i Norveške o ispaši sjevernih sobova (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*)

• članak 1. Zakona (1974:268) o Konvenciji o zaštiti okoliša od 19. veljače 1974. između Danske, Finske, Norveške i Švedske (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*)

Pravo u području nesolventnosti

• Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (dalje u tekstu „Uredba o nesolventnosti iz 2015.”)

• članci 1. i 3. i članci od 5. do 8. Zakona (1934:67) o utvrđivanju pravila kojima se uređuju slučajevi nesolventnosti koji uključuju imovinu u Danskoj, Finskoj, Islandu ili Norveškoj (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*)

• članak 1., članci od 4. do 9. i članak 13. Zakona (1934:68) o učincima nesolventnosti u Danskoj, Finskoj, Islandu ili Norveškoj (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*)

• članak 1., članci od 3. do 8. i članak 12. Zakona (1981:6) o slučajevima nesolventnosti koji uključuju imovinu u drugoj nordijskoj zemlji (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*)

• članak 1., članci od 4. do 9. i članci 13. i 14. Zakona (1981:7) o učincima nesolventnosti do koje je došlo u drugoj nordijskoj zemlji (*lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*)

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Švedska je strana sljedećih multilateralnih međunarodnih konvencija kojima se propisuju pravila o utvrđivanju mjerodavnog prava. Budući da Švedska primjenjuje dualistički pristup međunarodnim ugovorima, takve multilateralne konvencije isto se tako moraju prenijeti u švedsko nacionalno zakonodavstvo. Vidjeti prethodno pitanje.

Liga naroda

• Konvencija iz 1930. o rješavanju određenih sukoba zakona u pogledu mjenica i zadužnica

• Konvencija iz 1931. o rješavanju određenih sukoba zakona u pogledu čekova

Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu

• Konvencija iz 1955. o pravu mjerodavnom za međunarodnu prodaju robe

• Konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja

• Konvencija iz 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece

• Haški protokol iz 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja

Europska unija

• Konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (kad je riječ o ugovorima sklopljenima 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma, Konvencija se zamjenjuje Uredbom Rim I)

Nordijske konvencije

• Konvencija iz 1931. između Danske, Finske, Islanda, Norveške i Švedske o pravilima međunarodnog privatnog prava o braku, posvojenju i skrbništvu (zadnje izmijenjena konvencijom o izmjeni iz 2006.)

• Konvencija iz 1933. između Švedske, Danske, Finske, Islanda i Norveške o nesolventnosti (dalje u tekstu „Nordijska konvencija o nesolventnosti”)

• Konvencija iz 1934. između Danske, Finske, Islanda, Norveške i Švedske o nasljeđivanju, oporukama i upravljanju ostavinom (zadnje izmijenjena konvencijom o izmjeni iz 2012.)

• Konvencija iz 1974. između Danske, Finske, Norveške i Švedske o zaštiti okoliša

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Konvencija iz 1972. između Švedske i Norveške o ispaši sjevernih sobova (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*)

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Općenito govoreći, kad spor ima međunarodnu dimenziju, sud bi na vlastitu inicijativu trebao utvrditi koje je pravo mjerodavno. U skladu s više pravila u okviru švedskog međunarodnog privatnog prava, mora se poštovati pravo koje su strane određenog sporazuma odabrale kao mjerodavno pravo za područje obuhvaćeno tim sporazumom. Ako se određeni spor može riješiti izvansudskom nagodbom, stranke se o mjerodavnom pravu mogu dogovoriti i pri razmatranju spora na sudu. Kad je u predmetu riječ o pravnom odnosu na koji se u skladu sa švedskim nacionalnim pravom može primijeniti postupak mirenja, sud mora odobriti jednoglasnu izjavu o tome da predmet podliježe švedskom pravu, pod uvjetom da postoji poveznica sa Švedskom (vidjeti list „Novi pravni spisi” (NJA), 2017., str. 168.).

2.2 Upućivanje

Kao opće pravilo, u švedskom se međunarodnom privatnom pravu ne prihvaća načelo uzvraćanja i daljnjeg upućivanja (*renvoi*). Međutim, iznimke od tog pravila propisane su u članku 79. stavku 2. Zakona o mjenicama i članku 58. stavku 2. Zakona o čekovima u pogledu sposobnosti stranih državljana da sklapaju poslove koji uključuju mjenice ili čekove. To je zato što se te odredbe temelje na međunarodnim konvencijama. Osim toga, iznimka se navodi i u članku 9. stavku 2. Zakona (1981:7) o učincima nesolventnosti koja je nastupila u drugoj nordijskoj zemlji. Konačno, u skladu s poglavljem 1. člankom 1. stavkom 7. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva priznaje se uzvraćanje i daljnje upućivanje (*renvoi*) u pogledu formalne valjanosti braka.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Ne postoje opća pravila o promjeni povezujućeg čimbenika. Na primjer, uredbe Europske unije o imovinskim režimima bračnih drugova i registriranih partnera temelje se na načelima nepromjenjivosti. To znači da će se mjerodavno pravo utvrđeno za povezujući čimbenik koji je postojao u trenutku sklapanja braka ili registriranja partnerstva mijenjati samo iznimno i na zahtjev, pod određenim uvjetima utvrđenima u relevantnoj uredbi Europske unije.

S druge strane, načelo promjenjivosti primjenjuje se na režime bračne stečevine u kontekstu nordijskih zemalja. To znači da se, ako su se u jednom trenutku oba bračna druga nastanila u drugoj nordijskoj zemlji u kojoj borave najmanje dvije godine, primjenjuje pravo te zemlje, pod uvjetom da bračni drugovi nisu prethodno sklopili sporazum o odabiru mjerodavnog prava. Međutim, ako su oba bračna druga za vrijeme trajanja braka prethodno imala prebivalište u toj zemlji, ili ako su bračni drugovi državljanima te zemlje, pravo te zemlje primjenjuje se od trenutka od kojeg imaju prebivalište u toj zemlji. Slično se načelo primjenjuje na izvanbračne zajednice. (Vidjeti poglavlje 3. članak 9. i poglavlje 5. članak 6. Zakona (2019:234) o imovinskim odnosima između bračnih ili izvanbračnih drugova u međunarodnim okolnostima.)

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U švedskom međunarodnom privatnom pravu vrijedi opće načelo da se odredba stranog prava ne smije primijeniti ako bi njezina primjena bila očito nespojiva s temeljnim načelima pravnog sustava Švedske. Odredbe o tome mogu se pronaći i u brojnim propisima o međunarodnom privatnom pravu, ali to ne znači da ograničenje na temelju javnog poretka zahtijeva zakonodavnu osnovu. U samo je nekoliko sudskih odluka utvrđeno da se strano pravo ne može primijeniti na temelju javnog poretka.

O tome koja su pravila švedskog prava međunarodno obvezujuća obično odlučuje sud.

2.5 Dokaz stranog prava

Ako sud zaključi da je mjerodavno strano pravo, ali nije upoznat s materijalnim odredbama tog prava, na raspolaganju su mu dvije mogućnosti. Može sam istražiti to pitanje ili od stranke zatražiti da dostavi potrebne informacije. Obično se odabire svrsishodnija mogućnost. Ako sud odluči sam istražiti to pitanje, može zatražiti pomoć Ministarstva pravosuđa. Sud bi općenito trebao imati aktivniju ulogu u sporovima koji se ne mogu riješiti izvansudskom nagodbom. Kad je riječ o sporovima koji se mogu riješiti izvansudskom nagodbom, sud može istraživanje u velikoj mjeri prepustiti strankama.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Švedska je strana Rimske konvencije iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze. U nekim se područjima primjenjuju drugi pravni propisi povezani s odabirom mjerodavnog prava. Kad je riječ o ugovorima sklopljenima 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma, Konvencija se zamjenjuje Uredbom Rim I.

Ugovori o **prodaji robe** uređeni su Zakonom (1964:528) o pravu mjerodavnom za prodaju robe, kojim se u švedsko pravo prenosi Haška konvencija iz 1955. o mjerodavnom pravu za međunarodnu prodaju robe. Taj zakon ima prednost nad pravilima iz Uredbe Rim I. Međutim, njime nisu obuhvaćeni potrošački ugovori. Člankom 3. Zakona kupcu i prodavatelju omogućuje se da utvrde mjerodavno pravo sporazumom. U članku 4. navodi se da se, ako stranke nisu odabrale mjerodavno pravo, primjenjuje pravo države u kojoj prodavatelj ima prebivalište. Iznimke od tog pravila primjenjuju se ako je prodavatelj prihvatio narudžbu u državi u kojoj kupac ima prebivalište te u slučaju kupnji na burzi ili putem dražbe.

Druga se iznimka od pravila iz Uredbe Rim I odnosi na neke **potrošačke ugovore**. U članku 48. Zakona (1990:932) o prodaji robe široke potrošnje, članku 14. Zakona (1994:1512) o potrošačkim ugovorima, poglavljju 1. članku 4. Zakona (2011:914) o zaštiti potrošača u pogledu ugovora o vremenski ograničenoj uporabi nekretnine ili dugoročnom programu za odmor i poglavljju 3. članku 14. Zakona (2005:59) o ugovorima i prodaji na daljinu navode se posebna pravila namijenjena zaštiti potrošača od klauzula o odabiru mjerodavnog prava. Njima je predviđeno da se u određenim okolnostima mora primjenjivati pravo države članice EGP-a ako se njime potrošaču pruža bolja zaštita.

U člancima od 79. do 87. Zakona o mjenicama (1932:130) i člancima od 58. do 65. Zakona o čekovima (1932:131) navode se posebna pravila za **mjenice i čekove**. Ona se temelje na Ženevskoj konvenciji iz 1930. o rješavanju određenih sukoba zakona u pogledu mjenica i zadužnica te Ženevskoj konvenciji iz 1931. o rješavanju određenih sukoba zakona u pogledu čekova.

Neki su ugovori o **osiguranju od odgovornosti za štetu** uređeni Zakonom (1993:645) o pravu mjerodavnom za određene ugovore o osiguranju.

3.2 Izvanugovorne obveze

Pitanje mjerodavnog prava za izvanugovorne obveze uređeno je Uredbom Rim II.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

U švedskom je privatnom pravu tradicionalno odlučujući povezujući čimbenik za utvrđivanje osobnog statusa državljanstvo. Međutim, danas postoji toliki broj predmeta u kojima je državljanstvo moralo ustupiti mjesto prebivalištu kao glavnom povezujućem čimbeniku da je upitno može li se i dalje govoriti o samo jednom glavnom povezujućem čimbeniku za osobni status. U švedskom se međunarodnom privatnom pravu za „osobni status” smatra da u osnovi obuhvaća pitanja poslovne sposobnosti i osobnog imena.

Na temelju poglavlja 1. članka 1. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva **sposobnost za sklapanje braka** pred švedskim tijelom u načelu se mora utvrditi u skladu sa švedskim pravom ako je jedna od stranaka švedski državljanin ili ima prebivalište u Švedskoj. Slična se pravila primjenjuju u nordijskom okviru na temelju članka 1. Pravilnika (1931:429) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka, posvojenja i skrbništva.

U poglavljima 4. i 5. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva te u člancima od 14. do 21.a Pravilnika (1931:429) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka, posvojenja i skrbništva navode se posebna pravila o **skrbništvu i starateljstvu**.

Pitanje mjerodavnog prava za **spособnost za sklapanje ugovora** djelomično je uređeno člankom 13. Uredbe Rim I. Spособnost za sklapanje poslova koji uključuju mjenice ili čekove uređena je posebnim pravilima utvrđenima u članku 79. Zakona o mjenicama i članku 58. Zakona o čekovima.

U poglavlju 11. članku 3. Zakonika o sudskom postupku (*rättegångsbalken*) navodi se posebno pravilo u pogledu **procesne spособnosti** u kojem se navodi da strani državljanin koji u svojoj državi ne može poduzimati procesne radnje u pravnim postupcima to može učiniti u Švedskoj ako ima spособnost u skladu sa švedskim pravom.

U švedskom se međunarodnom pravu za **pitanja osobnog imena** smatra da pripadaju pravu osobnog statusa. Na primjer, to znači da se, ako jedan bračni drug uzme ime drugoga, to ne uvrštava među pravne učinke braka u osobnoj sferi. U skladu s člankom 31. Zakona (2016:1013) o osobnom imenu (*lagen om personnamn*), Zakon se ne primjenjuje na švedske državljanice s prebivalištem u Danskoj, Norveškoj ili Finskoj; *a contrario* može se zaključiti da se primjenjuje na švedske državljanice u drugim državama. U skladu s člankom 32. Zakon se može primjenjivati i na strane državljanice s prebivalištem u Švedskoj.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

U švedskom materijalnom pravu ne razlikuju se **zakonita i nezakonita djeca** te u švedskom međunarodnom privatnom pravu nema posebnih pravila o odabiru mjerodavnog prava u svrhu utvrđivanja treba li se dijete smatrati rođenim u braku ili izvan njega te može li dijete koje nije rođeno u braku kasnije biti zakonski priznato.

U pogledu prava mjerodavnog za utvrđivanje **očinstva** postoje razna pravila o pretpostavci očinstva i utvrđivanju očinstva sudskom odlukom. Pretpostavka očinstva uređena je člankom 2. Zakona (1985:367) o međunarodnim pitanjima očinstva. Tom je odredbom propisano da se muškarca koji jest ili je bio u braku s majkom djeteta smatra ocem djeteta ako je to posljedica prava države u kojoj je dijete po rođenju steklo prebivalište ili, kad se u skladu s tim pravom nitko ne smatra ocem, ako je to posljedica prava države čije je državljanstvo dijete steklo rođenjem. Međutim, ako je prebivalište djeteta po rođenju bilo u Švedskoj, o tom će se pitanju uvijek odlučivati u skladu sa švedskim pravom. Ako je očinstvo potrebno utvrditi na sudu, sud će u pravilu primijeniti pravo države u kojoj je dijete imalo prebivalište u trenutku donošenja prvostupanjske presude.

U skladu s člankom 3. Zakona (2018:1289) o **posvojenju** u međunarodnim okolnostima, švedski sud koji razmatra zahtjev za posvojenje mora primjenjivati švedsko pravo.

Strana odluka o posvojenju koja je valjana u Švedskoj proizvodi iste pravne učinke kao švedska odluka o posvojenju.

Pitanje mjerodavnog prava za **uzdržavanje djeteta** uređeno je Haškim protokolom iz 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja. Opće je pravilo da su obveze uzdržavanja uređene pravom države u kojoj dijete ima prebivalište. Ako dijete ne može ostvariti uzdržavanje od stranke koja je obveznik uzdržavanja na temelju tog prava, pravo koje se mora primjenjivati jest pravo države u kojoj se sud nalazi. Ako dijete ne može ostvariti uzdržavanje od stranke koja je obveznik uzdržavanja na temelju jednog od tih prava, a obje su stranke državljanice iste države, pravo koje se mora primjenjivati jest pravo te države.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

U pogledu **spособnosti za sklapanje braka** vidjeti prethodnu točku 3.3. Opće je pravilo da se **oblik** sklapanja braka **smatra valjanim** ako je valjan u državi u kojoj je sklopljen; vidjeti poglavlje 1. članak 7. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva.

Pravni učinci braka mogu se podijeliti u dvije glavne kategorije, odnosno na učinke u osobnoj sferi i učinke povezane s imovinom bračnih drugova (vidjeti točku 3.6. u nastavku). Glavni pravni učinak braka u osobnom smislu jest da su bračni drugovi obvezni uzdržavati jedan drugoga. U švedskom se međunarodnom privatnom pravu pitanja u pogledu prava bračnih drugova na nasljeđivanje, uzimanja prezimena drugog bračnog druga ili njihovih obveza uzdržavanja djeteta drugog bračnog druga ne smatraju pravnim učincima braka te se mjerodavno pravo utvrđuje na temelju pravila o odabiru prava kojima se uređuju nasljeđivanje, osobna imena itd.

Pitanje mjerodavnog prava za **uzdržavanje bračnog druga** uređeno je Haškim protokolom iz 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja. Opće je pravilo da su obveze uzdržavanja uređene pravom države u kojoj stranka koja je obvezna osigurati uzdržavanje ima prebivalište. Ako se jedan od bračnih drugova usprotivi primjeni tog prava, a pravo druge države bliže je povezano s brakom (posebno pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko prebivalište), mora se primjenjivati pravo te druge države.

Kad je riječ o pitanjima **razvoda**, u poglavlju 3. članku 4. stavku 1. Zakona (1904:26, str. 1.) o određenim međunarodnim pravnim odnosima u pogledu braka i skrbništva propisano je da švedski sudovi moraju primjenjivati švedsko pravo. U skladu s člankom 4. stavkom 2. iznimka je od toga slučaj u kojem su oba bračna druga strani državljanice te nijedan od njih nema prebivalište u Švedskoj najmanje godinu dana.

Švedskim materijalnim pravom nisu predviđeni pravni instituti **zakonske rastave** ili **ponišťaja braka**. Pravila kojima se uređuje podjela imovine uslijed zakonske rastave utvrđena su u poglavlju 2. članku 6. i poglavlju 3. članku 13. Zakona (2019:234) o imovinskim odnosima između bračnih ili izvanbračnih drugova u međunarodnim okolnostima.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Pitanja koja se odnose na pravo mjerodavno za režime bračne stečevine uređena su Uredbom Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima. Slična se pravila primjenjuju na registrirana partnerstva i utvrđena su u Uredbi Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava. Poglavlje 2. Zakona (2019:234) o imovinskim odnosima između bračnih ili izvanbračnih drugova u međunarodnim okolnostima sadržava odredbe kojima se dopunjuju uredbe Europske unije (vidjeti, među ostalim, poglavlje 2. članke 4. i 5.).

Poglavlje 3. Zakona (2019:234) o imovinskim odnosima između bračnih ili izvanbračnih drugova u međunarodnim okolnostima sadržava posebne odredbe o pravu mjerodavnom za režime bračne stečevine u kontekstu nordijskih zemalja (vidjeti, među ostalim, poglavlje 3. članke od 8. do 11.).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Pitanje odabira mjerodavnog prava u pogledu oporuka i nasljeđivanja uređeno je Uredbom (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju. Pravila o odabiru mjerodavnog prava iz te uredbe primjenjuju se bez obzira na to odnosi li se međunarodna povezanost na državu članicu ili neku drugu državu.

Međutim, posebne odredbe o valjanosti oblika oporuke navedene su u poglavlju 2. članku 3. Zakona (2015: 417) o nasljeđivanju u međunarodnim okolnostima (*lagen om arv i internationella situationer*), kojim se u švedsko pravo prenosi Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja. Oblik oporuke mora se smatrati valjanim ako ispunjava zahtjeve utvrđene u pravu države u kojoj je oporučitelj sastavio oporuku ili države u kojoj je oporučitelj imao prebivalište ili čiji je državljanin bio u trenutku sastavljanja oporuke ili u trenutku smrti. Oblik raspolaganja koje se odnosi na nepokretnu imovinu isto se tako mora smatrati valjanim ako ispunjava zahtjeve utvrđene u pravu države u kojoj se imovina nalazi. Ista se pravila primjenjuju na opoziv oporuke. Isto tako, oblik opoziva mora se smatrati valjanim ako ispunjava zahtjeve utvrđene u bilo kojem pravu u skladu s kojim je oblik oporuke bio valjan.

3.8 Nekretnine

U imovinskom pravu postoje pisana pravila o odabiru mjerodavnog prava samo za određene slučajeve koji se odnose na brodove i zrakoplove, financijske instrumente i nezakonito iznesene kulturne predmete te za određene slučajeve koji su uređeni Nordijskom konvencijom o nesolventnosti i Uredbom o nesolventnosti.

Na primjer, učinci kupnje pokretne ili nepokretne imovine ili upisa hipoteke na njoj u imovinskom se pravu moraju utvrditi u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi u trenutku kupnje ili upisa hipoteke. U skladu s tim pravom utvrđuju se priroda svih prava vlasništva, način na koji neko pravo vlasništva nastaje i prestaje važiti, mogući formalni zahtjevi koji se primjenjuju i prava koja se dodjeljuju trećim osobama na temelju prava vlasništva.

Kad je riječ o stranim pravima osiguranja, u sudskoj je praksi utvrđeno da ako je u vrijeme nastanka prava osiguranja prodavatelj znao da će imovina biti premještena u Švedsku i da pravo osiguranja nije valjano u Švedskoj, prodavatelj je umjesto toga trebao ishoditi instrument osiguranja koji bi ispunio zahtjeve utvrđene u švedskom pravu. Osim toga, ako je od trenutka premještanja imovine u Švedsku prošlo određeno vrijeme, strano pravo osiguranja ne bi smjelo imati pravni učinak. U takvim se slučajevima smatra da je strani vjerovnik imao dovoljno vremena da ishodi novi instrument osiguranja ili osigura povrat duga.

3.9 Nesolventnost

U Uredbi o nesolventnosti iz 2015. utvrđena su pravila kojima se uređuje mjerodavno pravo u odnosu na druge države članice Europske unije (osim Danske). Kad je riječ o nordijskim zemljama koje ne podliježu Uredbi o nesolventnosti iz 2015., postoje zasebne odredbe o mjerodavnom pravu koje se temelje na Nordijskoj konvenciji o nesolventnosti iz 1933. i koje su prenesene u švedsko pravo zakonodavstvom donesenim 1981. (međutim, u odnosu na Island primjenjuju se odredbe ranijeg zakonodavstva iz 1934.). Opće je pravilo u skladu s Nordijskom konvencijom o nesolventnosti da postupkom u slučaju nesolventnosti u državi ugovornici (odnosno državi u kojoj se odvija postupak u slučaju nesolventnosti) mora biti obuhvaćena i imovina koja pripada dužniku koja se nalazi u drugoj državi ugovornici. Opće je pravilo da se pravo države u kojoj se odvija postupak u slučaju nesolventnosti mora primjenjivati na pitanja koja se odnose na uključenu imovinu, kao što su pravo dužnika da raspolaže svojom imovinom i imovina koja treba biti obuhvaćena nesolventnijskom masom. Uz iznimku prethodno navedenih pravila, većina švedskog međunarodnog prava o nesolventnosti nije utvrđena u zakonodavstvu. Temeljna je pretpostavka da se primjenjuje pravo države u kojoj se odvija postupak u slučaju nesolventnosti (*lex fori concursus*). To među ostalim znači da će se u švedskim postupcima u slučaju nesolventnosti švedsko pravo primjenjivati i na sam postupak i na bilo koja druga pitanja koja se odnose na pravo o nesolventnosti. Posljednji put ažurirano: 29/03/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Engleska i Wales

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pravila o sukobu prava u Engleskoj i Walesu koja se odnose na mjerodavno pravo danas uglavnom proizlaze iz izravno primjenjivih uredbi EU-a. Kad je riječ o građanskim i trgovačkim stvarima, to su: Uredba br. 593/2008 (Rim I) o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze i Uredba br. 864/2007 (Rim II) o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze. Zakon o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. (kojim se provodi Rimska konvencija iz 1980.) i dalje se primjenjuje na ugovore sklopljene prije 17. prosinca 2009. (Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene na taj datum ili nakon tog datuma). Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjuje se samo na situacije koje nisu obuhvaćene Uredbom Rim II (ta se uredba primjenjuje na predmete u kojima je šteta nastala nakon 11. siječnja 2009.). Tradicionalna pravila običajnog prava i dalje se primjenjuju na protupravno postupanje u pogledu klevete te na nasljedno i imovinsko pravo.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u pravilu običajno pravo služi kao izvor pravila o mjerodavnom pravu, uz određene iznimke. Englesko pravo u pravilu se primjenjuje u obiteljskopравnim stvarima, uz ograničene iznimke u običajnom pravu (npr. u pogledu poništaja braka) ili zakonodavstvu (npr. u pogledu uzdržavanja na temelju Zakona o nalogima za uzdržavanje (mjere izvršenja) iz 1920. i Zakona o nalogima za uzdržavanje (uzajamno izvršenje) iz 1972.). Kad je riječ o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i zaštitom djece obuhvaćenima Uredbom EU-a br. 2201/2003 i Haškom konvencijom od 19. listopada 1996., Pravilnik o roditeljskoj odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (međunarodne obveze (Engleska i Wales te Sjeverna Irska)) iz 2012. i članak 15. Haške konvencije iz 1996. sadržavaju pravila o mjerodavnom pravu, tj. da se englesko pravo primjenjuje uz ograničene iznimke.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja.

Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (zamijenjena Uredbom Rim I koja se odnosi na ugovore sklopljene 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma).

Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o pravu mjerodavnom za trustove i njihovu priznavanju.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Koliko nam je poznato, Ujedinjena Kraljevina nije stranka nijedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

Međutim, treba napomenuti da, iako se Rimskom konvencijom iz 1980. i Haškim konvencijama državi dopušta primjena nekog drugog režima odabira prava na „unutarnje” sukobe kao što su sukobi između prava Engleske i Walesa te prava Škotske, Ujedinjena Kraljevina odlučila je ne iskoristiti tu mogućnost.

Stoga se pravila Rimske konvencije (u pogledu ugovora sklopljenih prije 17. prosinca 2009.) i Haških konvencija primjenjuju na sukobe između različitih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine te na međunarodne sukobe.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Opće je stajalište da se pravila o sukobu prava primjenjuju samo ako se barem jedna od stranaka zalaže za njihovu primjenu. Ako se nijedna od stranaka ne zalaže za to ili ako ne postoje zadovoljavajući dokazi o sadržaju stranog prava, sudac će u pogledu tog pitanja u pravilu primijeniti englesko pravo. To se pravilo odnosi na dokaze i postupak te stoga na njega ne utječu uredbe EU-a.

2.2 Upućivanje

Uredbama EU-a isključuje se primjena načela upućivanja na daljnje pravo (*renvoi*) u predmetima uređenima pravilima EU-a o odabiru prava, a to je bilo i prevladavajuće stajalište u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. i Zakonom o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. Stoga, ako se u engleskom pravilu o odabiru prava u pogledu protupravnog postupanja povezanog s nemarom upućuje na francusko pravo, primjenjivat će se francusko domaće pravo, čak i ako bi francuski sud primijenio pravo neke druge države. Jedno od obrazloženja za odbijanje primjene upućivanja u tim predmetima jest to što bi se upućivanjem narušila složena pravila utvrđena u zakonodavstvu.

Uloga upućivanja u ostalim područjima prava sada je donekle ograničena, a u nekim slučajevima nije potpuno jasna. Može se reći da će se upućivanje primjenjivati u predmetima koji se odnose na zemljišta u inozemstvu, na koje se u okviru engleskog prava primjenjuje *lex situs*. U takvim predmetima nastoji se djelovati pragmatično i primjenjivati isto pravo koje primjenjuje sud u čijoj se nadležnosti imovina nalazi kako bi se povećala vjerojatnost da će se svaka

odluka koju engleski sud donese o toj imovini moći provesti. Ravnoteža odluka prvostupanjskih sudova donesenih o materijalnoj pokretnoj imovini koja se nalazi u inozemstvu uspostavlja se time što primjena načela *lex situs* neće uključivati upućivanje.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u ograničenim slučajevima u okviru sudske prakse načelo upućivanja može se primijeniti u određenim okolnostima, ali do tih slučajeva vrlo rijetko dolazi jer se u obiteljskopравnim stvarima u pravilu primjenjuje englesko pravo.

Međutim, treba napomenuti da je u mnogim slučajevima dokazivanje sadržaja stranih pravila o odabiru prava skupo i da stranke često odluče da neće zagovarati njihovu primjenu (vidjeti prethodno navedenu točku 2.1.).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Predmetno se pitanje rješava tako da se u okviru svakog pravila o odabiru prava određuje trenutak u kojem se utvrđuje povezujući faktor. Na primjer, kad je riječ o prijenosu pokretne imovine mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na mjestu na kojem se predmetna pokretna imovina nalazi u trenutku prijenosa.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U skladu s tradicionalnim pravilima engleski sudovi mogu odbiti primjenu stranog prava koje je u suprotnosti s engleskim javnim poretkom. Međutim, uvjeti koji se za to moraju ispuniti vrlo su strogi: na primjer, ako bi to dovelo do ishoda koji je „potpuno udaljen od temeljnih zahtjeva pravosuđa kako ga primjenjuju engleski sudovi”. Na sadržaj engleskog javnog poretka utječu međunarodne obveze Ujedinjene Kraljevine, posebno Europska konvencija o ljudskim pravima; kršenje ljudskih prava jedan je od dobro poznatih primjera iznimke na temelju javnog poretka; drugi je primjer kad se pravom uzrokuje „očito kršenje pravila međunarodnog prava od temeljne važnosti” (npr. iračka invazija na Kuvajt 1990.).

Osim toga, uredbama Rim I i Rim II sada se predviđa primjena pravila neposredne primjene države pred čijim se sudom vodi postupak, neovisno o pravu koje se inače primjenjuje na ugovor. Ta se pravila općenito nalaze u okviru prava o zaštiti potrošača i radnog prava ili u zakonodavstvu kojime se dopunjuje međunarodna konvencija.

2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj stranog prava dokazuje se kao da je riječ o činjenici. Kao takav, na strankama je da dokažu sadržaj stranog prava; suci ne smiju sami proučavati sadržaj stranog prava. U slučaju da stranke podnesu oprečne dokaze sudac može ocijeniti vjerodostojnost vještaka te mu je dopušteno razmotriti primarne dokaze (npr. strane zakone i predmete), posebno ako su napisani na engleskom jeziku i ako se u okviru tih dokaza primjenjuju pojmovi koji su poznati engleskim sucima.

Sadržaj stranog prava obično se dokazuje vještačenjem. Nije dovoljno sudu podnijeti tekst stranog zakona, predmeta ili mjerodavni tekst. Vještačenje u pogledu stranog prava može provesti svaka osoba koja je za to „odgovarajuće kvalificirana na temelju svojeg znanja ili iskustva”, neovisno o tome je li ovlaštena djelovati kao pravni stručnjak u predmetnoj državi. Ipak, uobičajeno je da vještaci budu pripadnici akademske zajednice ili stručnjaci u predmetnoj državi. Ako je sadržaj stranog prava već utvrđen u nekom prijašnjem predmetu o kojem je odlučio engleski sud, taj se predmet može navesti kao dokaz sadržaja stranog prava, a sadržaj stranog prava smatrat će se jednakim onome koji je utvrđen u tom predmetu, osim ako se dokaže drukčije.

Teret dokazivanja je na stranci koja se poziva na strano pravo. Ako sadržaj stranog prava nije dokazan na zadovoljavajući način, opće je pravilo da će se primjenjivati englesko pravo. Međutim, ako nema razloga vjerovati da je strano pravo na bilo koji način slično engleskom pravu (npr. porezni zakon druge europske države), tužba se može odbaciti.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U svim predmetima koji se odnose na ugovorne obveze i koji uključuju odabir prava izravno se primjenjuje Uredba Rim I. Pravila o odabiru prava iz te uredbe mogu se primjenjivati i na predmete koji se na temelju engleskog domaćeg prava ne bi smatrali predmetima koji se odnose na ugovorne obveze (npr. ako sporazum nije uvjetovan protučinidbom, npr. ugovori o darovanju).

Postupovna pitanja određuju se u skladu s načelom *lex fori*. Stoga su procjena razine štete (ali ne i vrste štete) i način dokazivanja uređeni pravom države pred čijim se sudom vodi postupak. Na rokove zastare primjenjuje se materijalno pravo te su stoga u slučaju ugovornih obveza utvrđeni pravom koje se primjenjuje na temelju predmetne uredbe. Primarna materijalna pravila navedena su u nastavku.

U predmetima u kojima su stranke napravile izričit odabir prava ili je odabir prava moguće dokazati s razumnom sigurnošću, primjenjivat će se navedeno pravo. Vjerojatno je da će se odabir moći dokazati s razumnom sigurnošću ako je ugovor u standardnom obliku za koji je poznato da je uređen određenim pravom (npr. policna pomorskog osiguranja Lloyd's) ili ako se uzimaju u obzir prethodni sporazumi između stranaka. Ako postoji sporazum o odabiru suda, to je često dovoljno da se zaključi da je namjera bila odabrati pravo tog suda, ali to ne mora uvijek biti tako. Kad je riječ o arbitražnom sporazumu, ako su navedeni kriteriji za odabir arbitara lakše će se moći izvesti zaključak o odabiru prava, ali ako se arbitri utvrđuju upućivanjem na neko međunarodno tijelo, mnogo je manja vjerojatnost da je odabir dokazan s razumnom sigurnošću.

Sloboda odabira ograničena je u više pogleda. Prvo, kad je riječ o potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, odabirom prava ne može se potrošaču ili zaposleniku uskratiti zaštita koja se pruža obveznim pravilima koja su propisana u skladu s pravom koje bi se primjenjivalo na predmet da ne postoji izričit odabir prava. Drugo, ako su svi elementi situacije povezani s jednom državom, odabirom drugog prava ne može se zaustaviti primjena obveznih pravila te države. Primjenjuju se i pravila o zaštiti potrošača povezana s ugovorima o osiguranju. Moglo bi se napomenuti i da se, u slučaju neslaganja u pogledu valjanosti odabira, na primjer u slučaju navoda o prisili, o pitanju je li takav odabir bio valjan odlučuje na temelju pretpostavljenog mjerodavnog prava (tj. prava kojim bi ugovor bio uređen da je odabir valjan), osim ako bi to bilo „nerazumno” (pri čemu se može primijeniti pravo uobičajenog boravišta stranke koja tvrdi da nije pristala na taj odabir).

U slučajevima kada nema izričitog odabira prava ili odabira koji se može dokazati s razumnom sigurnošću, Uredbom Rim I predviđena su posebna pravila ovisno o vrsti ugovora, ali u slučaju da su ta pravila neuvjerljiva, pravo koje će se općenito primjenjivati bit će pravo uobičajenog boravišta stranke koja ispunjava ugovor na karakterističan način. Stranku koja ispunjava ugovor na karakterističan način nije uvijek lako utvrditi, ali je to obično stranka koja ne plaća robu ili uslugu (npr. takva stranka može biti prodavatelj proizvoda, zajmopisnik u bankovnoj transakciji, jamac u ugovoru o jamstvu). Ta se pretpostavka može oboriti u korist države s kojom je ugovor bliže povezan.

3.2 Izvanugovorne obveze

Kad je riječ o izvanugovornim obvezama u većini će se slučajeva primjenjivati Uredba Rim II. Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjivat će se samo na pitanja koja se odnose na protupravno postupanje koja nisu obuhvaćena tom uredbom, a kleveta je i dalje uređena običajnim pravom (vidjeti u nastavku). Rokovi zastare isto se tako utvrđuju mjerodavnim pravom.

U skladu s Uredbom Rim II, opće je pravilo da se primjenjuje pravo mjesta u kojem je nastala šteta. Posebnim se pravilima utvrđuje pravo koje se primjenjuje na određene vrste izvanugovornih obveza, uključujući odgovornost za proizvode, neloyalnu konkurenciju, protupravno postupanje povezano sa zaštitom okoliša i protupravno postupanje povezano s pravima intelektualnog vlasništva. Tom se uredbom u određenim okolnostima strankama omogućuje i odabir mjerodavnog prava, ali ta se mogućnost ne može primijeniti u svrhu izbjegavanja obveznih pravila prava EU-a ili domaćeg prava. Treba napomenuti da je procjena štete predmet mjerodavnog prava.

Kako je prethodno navedeno, kleveta (koja uključuje klevetu o vlasničkim pravima, klevetu o robi, zlonamjerno iznošenje neistina i bilo koju tražbinu na temelju stranog prava „koja odgovara [takvoj] tražbini ili joj na neki drugi način nalikuje”) je i dalje uređena običajnim pravom. U takvim se slučajevima

primjenjuje „pravilo dvostruke utuživosti“: protupravno postupanje u Engleskoj i Walesu utuživo je samo ako se protiv njega može pokrenuti građanski postupak na temelju stranog prava države u kojoj se djelo dogodilo (obično objavljivanje) i, da je djelo počinjeno u Engleskoj i Walesu, protiv njega bi se mogao pokrenuti građanski postupak na temelju engleskog prava. To je pravilo zadržano zbog pritiska medijskih organizacija koje su strahovale od primjene ugnjetavajućih stranih zakona. Međutim, na to se pravilo primjenjuje jedna iznimka: ako druga država ima izraženiji odnos s tim događajem i strankama primjenjivat će se pravo te države. Treba napomenuti da je to područje primjene vrlo neodređeno.

Kad je riječ o upravljanju trustovima, mjerodavno pravo uređeno je Zakonom o priznavanju trustova iz 1987. kojim se provodi Haška konvencija o pravu mjerodavnom za trustove. Time se predviđa da je mjerodavno pravo ono koje je odabrao osnivač trusta ili, ako nije izvršen takav odabir, pravo s kojim je trust najuže povezan. Tim se pravom utvrđuje valjanost trusta, njegovo osnivanje, učinci i upravljanje trustom.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pri rođenju, prebivalište osobe (prebivalište na temelju rođenja) jednako je prebivalištu djetetova oca u trenutku rođenja djeteta, ako je dijete zakonito. Ako je dijete rođeno izvan braka ili ako je u trenutku rođenja djeteta otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. To se pravilo primjenjuje sve dok dijete ne navrši 16 godina (tj. prebivalište djeteta mijenja se u prebivalište oca odnosno majke).

Za osobe starije od 16 godina i dalje se primjenjuje prebivalište na temelju rođenja, osim ako steknu prebivalište na temelju izbora. Kako bi stekla prebivalište na temelju izbora osoba mora imati stvarno boravište u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi. Ako bilo koji od tih elemenata prestane postojati, više se ne primjenjuje prebivalište na temelju izbora već prebivalište na temelju rođenja.

Prebivalište supruge više se ne određuje prema prebivalištu njezina supruga, već se procjenjuje neovisno.

Sposobnost preuzimanja određenih obveza (npr. sklapanja ugovora, sastavljanja oporuke, sklapanja braka) utvrđuje se pravilima specifičnima za to područje te se o njima raspravlja u odgovarajućim odjeljcima.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Pitanja roditeljske odgovornosti i zaštite djece općenito su utvrđena engleskim pravom, uz ograničene iznimke kao što su one (prethodno navedene) primjenjive na pitanja iz Haške konvencije iz 1996. i pitanja obuhvaćena Uredbom Bruxelles II.a. Pitanja zakonitosti i posvojenja isto su tako općenito utvrđena engleskim pravom, uz određene iznimke.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Formalna valjanost braka općenito je uređena pravom mjesta sklapanja braka, uz određene iznimke.

Sposobnost osobe da sklopi brak općenito se određuje prema prebivalištu relevantne osobe u trenutku neposredno prije sklapanja braka. Tim se pravom uređuju pitanja kao što su suglasnost stranaka, zahtjevi u pogledu dobi i s kojim članovima svoje šire obitelji osoba ne može sklopiti brak. Kad je riječ o posebnim zahtjevima u pogledu dobi, brak neće biti valjan ako je bilo koja od stranaka u to vrijeme bila mlađa od 16 godina, u slučaju da stranke imaju prebivalište u Engleskoj i Walesu.

U pitanjima razvoda ili rastave općenito će se primjenjivati englesko pravo, uz ograničene iznimke.

Kad je riječ o obvezama uzdržavanja, općenito se primjenjuje englesko pravo, uz određene iznimke.

3.6 Bračnoimovinski režimi

„Bračnoimovinski režim“ nije pojam koji je općenito poznat u običajnom pravu. U pitanjima novčane isplate u okviru razvoda, rastave ili poništaja braka ili pitanjima uzdržavanja engleski sudovi općenito će primjenjivati englesko pravo, uz ograničene iznimke.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (tj. nasljeđivanju kada ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo prebivališta intestata u trenutku smrti; na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo koje je mjerodavno u državi u kojoj se imovina nalazi (*lex situs*).

U predmetima u kojima postoji oporuka (oporučno nasljeđivanje) sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku kojom se ostavlja pokretna imovina utvrđena je pravom prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Legatar će moći primati pokretnu imovinu ako za to ima sposobnost na temelju prava svojeg prebivališta ili na temelju prava prebivališta oporučitelja. Ne postoje posebna mjerodavna pravila u pogledu mjesta gdje se nalazi nepokretna imovina, ali bi se najvjerojatnije primjenjivao *lex situs*, a njime bi se vjerojatno utvrdila i sposobnost legatara da preuzme legat koji se sastoji od nepokretne imovine.

U skladu sa Zakonom o oporukama iz 1963. i ako je oporučitelj umro 1. siječnja 1964. ili nakon tog datuma, oporuka je formalno valjana (npr. odgovarajući broj svjedoka) ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (tj. u pravilu mjesta potpisivanja oporuke pred svjedocima) u trenutku kad je izvršena; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka će biti formalno valjana i u pogledu prijenosa nepokretne imovine ako je u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj se imovina nalazi (čime se isključuje primjena upućivanja unatoč tomu što je riječ o nepokretnoj imovini).

Oporuka kojom se ostavlja pokretna imovina materijalno je valjana (npr. ograničenja iznosa koji se može ostaviti na temelju oporuke) ako je u skladu s pravom prebivališta oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka kojom se ostavlja nepokretna imovina materijalno je valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi, tj. bilo kojim sustavom domaćeg prava koji bi se primjenjivao na temelju *lex situs*.

Oporuka se tumači na temelju prava koje je namjeravao odabrati oporučitelj, za koje se pretpostavlja da je pravo prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Ta je pretpostavka pravilo *prima facie* i može se oboriti dokazivanjem da je oporučitelj očigledno predviđao i namjeravao da se njegova oporuka tumači u okviru drugog pravnog sustava. Kad je riječ o nepokretnoj imovini, može postojati dodatno ograničenje kojim se određuje da ako se primjenom prava *lex situs* ne dopušta ili ne priznaje interes koji proizlazi iz takvog tumačenja, prednost ima *lex situs*.

Valjanost navodnog opoziva oporuke određena je pravom prebivališta oporučitelja u trenutku navodnog opoziva (treba napomenuti da se prema engleskom domaćem pravu, ako se ono primjenjuje, brakom opoziva oporuka, osim ako se dokaže da je oporuka izričito sastavljena uzimajući u obzir sklapanje braka). Međutim, ako se tvrdi da je opoziv postignut sastavljanjem kasnije oporuke (a ne, na primjer, trganjem oporuke), odgovor na pitanje je li ranija oporuka opozvana tom drugom oporukom utvrdit će se na temelju prava koje se primjenjuje na formalnu valjanost te druge oporuke. Ako nije jasno hoće li se drugom oporukom opozvati ranija oporuka, tumačenje će se utvrditi pravom koje je namjeravao odabrati oporučitelj, a za koje se pretpostavlja da je pravo njegova prebivališta na datum sastavljanja druge oporuke.

3.8 Nekretnine

Imovinsko-pravni predmeti dijele se na one koji se odnose na pokretnu ili nepokretnu imovinu; je li imovina pokretna ili nepokretna utvrđuje se prema pravu mjesta u kojem se imovina nalazi.

Kad je riječ o nepokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazi te se primjenjuje upućivanje. To se odnosi na sva pitanja povezana s transakcijom, uključujući sposobnost, formalnosti i materijalnu valjanost. Treba napomenuti da svakako postoji razlika između prijenosa zemljišta ili druge nepokretne imovine i ugovora kojim se uređuju prava i obveze stranaka u okviru tog prijenosa – potonji je uređen posebnim pravilima o mjerodavnom pravu (konkretno u skladu s Uredbom Rim I).

Kad je riječ o vlasničkim (a ne ugovornim) pitanjima koja se odnose na prijenos materijalne pokretne imovine, mjerodavno je pravo u načelu pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je navodno utjecao na pravo vlasništva nad imovinom. Nije jasno primjenjuje li se u toj situaciji upućivanje,

ali odluke engleskih prvostupajskih sudova općenito upućuju na to da se ne primjenjuje. Pravo vlasništva nad materijalnom imovinom stečeno u skladu s tim općim pravilom smatrat će se valjanim u Engleskoj ako se pokretna imovina potom premjesti iz države u kojoj se nalazila u trenutku stjecanja prava vlasništva, osim ako se to pravo ne zamijeni novim pravom vlasništva stečenim u skladu s pravom države u koju je imovina prenesena, odnosno sve dok se takva zamjena ne dogodi. Posebna iznimka od općeg pravila o materijalnoj pokretnoj imovini odnosi se na slučajeve u kojima je materijalna imovina u provozu, a mjesto gdje se ona nalazi strankama nije poznato, ili je ono privremeno, u Engleskoj će se priznati prijenos koji je valjan na temelju mjerodavnog prava o prijenosu.

U slučaju ustupa nematerijalne pokretne imovine, ako je riječ o ugovornom odnosu između ustupitelja i primatelja (kao u većini slučajeva s dugovima), a pitanje se odnosi samo na valjanost i učinak samog ustupa, primjenjuje se Uredba Rim I.

Treba napomenuti da je teško sažeti pravila o odabiru prava u vezi s ustupom i prijenosom nematerijalne imovine i da ne postoji jedno pravilo o odabiru prava kojim je sve obuhvaćeno, uglavnom zbog toga što kategorija nematerijalne imovine obuhvaća vrlo širok raspon prava, od kojih nisu sva ugovorna. Predlaže se traženje stručnog savjeta kad je riječ o nematerijalnoj pokretnoj imovini.

3.9 Nesolventnost

Ujedinjena Kraljevina stranka je Uredbe Vijeća br. 1346/2000 o stečajnom postupku, kojom se utvrđuju relevantna pravila u postupcima koji uključuju potpuno ili djelomično oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako se glavni interesi dužnika nalaze u državi članici EU-a (uz iznimku Danske). Ako su nadležni engleski sudovi (a oni će biti nadležni ako se središte glavnih interesa dužnika nalazi u Engleskoj i Walesu, za koje se pretpostavlja da je mjesto sjedišta), primjenjivat će se englesko pravo.

U predmetima koji nisu obuhvaćeni Uredbom br. 1346/2000, englesko pravo primjenjivat će se ako su nadležni engleski sudovi (a oni će biti nadležni ako je trgovačko društvo upisano u registar u Engleskoj i Walesu ili ako postoje osobe u Engleskoj i Walesu koje bi imale koristi od likvidacije i ne postoje dobri razlozi za proglašenje nenadležnosti). Razrješenje dugova koje provodi engleski sud valjano je bez obzira na pravo kojim je uređen dug.

Posljednji put ažurirano: 04/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Sjeverna Irska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pravila o sukobu prava u Sjevernoj Irskoj koja se odnose na mjerodavno pravo uglavnom proizlaze iz izravno primjenjivih uredbi EU-a. Kad je riječ o građanskim i trgovačkim stvarima, to su:

- Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) i
- Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II).

Zakon o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. (kojim se provodi Rimski konvencija iz 1980.) i dalje se primjenjuje na ugovore sklopljene prije 17. prosinca 2009. (Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene na taj datum ili nakon tog datuma).

Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjuje se samo na situacije koje nisu obuhvaćene Uredbom Rim II (ta se uredba primjenjuje na predmete u kojima je šteta nastala nakon 11. siječnja 2009.).

Tradicionalna pravila običajnog prava i dalje se primjenjuju na protupravno postupanje u pogledu klevete te na nasljedno i imovinsko pravo.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u pravilu običajno pravo služi kao izvor pravila o mjerodavnom pravu, uz određene iznimke. Pravo Sjeverne Irske u pravilu se primjenjuje u obiteljskopравnim stvarima, uz ograničene iznimke u običajnom pravu (npr. u pogledu poništaja braka) ili zakonodavstvu (npr. u pogledu uzdržavanja na temelju Zakona o nalogima za uzdržavanje (mjere izvršenja) iz 1920. i Zakona o nalogima za uzdržavanje (uzajamno izvršenje) iz 1972.). Kad je riječ o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i zaštitom djece obuhvaćenima Uredbom EU-a br. 2201/2003 i Haškom konvencijom od 19. listopada 1996., Pravilnik o roditeljskoj odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (međunarodne obveze (Engleska i Wales te Sjeverna Irska)) iz 2010. i članak 15. Haške konvencije iz 1996. sadržavaju pravila o mjerodavnom pravu, tj. da se pravo Sjeverne Irske primjenjuje uz ograničene iznimke.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

- Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja
- Rimski konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (kako je prethodno navedeno, Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma)
- Haška konvencija iz 1985. o pravu mjerodavnom za trustove i njihovu priznavanju.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Koliko nam je poznato, Ujedinjena Kraljevina nije stranka nijedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

Treba napomenuti da, iako se konvencijama navedenima u prethodnoj točki 1.2. državi dopušta primjena nekog drugog režima odabira prava na vlastite „teritorijalne jedinice“, Ujedinjena Kraljevina odlučila je da to ne primijeni. U skladu s time, konvencije iz točke 1.2 primjenjuju se na sukobe između sastavnih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine te na međunarodne sukobe, pri čemu se Sjeverna Irska smatra nadležnosti zasebno od Engleske, Walesa i Škotske.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Pravila o sukobu prava u pravilu će se primjenjivati samo ako se barem jedna od stranaka zalaže za njihovu primjenu. Ako se nijedna od stranaka ne zalaže za to ili ako ne postoje zadovoljavajući dokazi o sadržaju stranog prava, sudac će u pogledu tog pitanja u pravilu primijeniti pravo Sjeverne Irske. To se pravilo odnosi na dokaze i postupak te stoga na njega ne utječu uredbi EU-a.

2.2 Upućivanje

Uredbama EU-a isključuje se primjena načela upućivanja na daljnje pravo (*renvoi*) u predmetima uređenima pravilima EU-a o odabiru prava, a to je bilo i prevladavajuće stajalište u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. i Zakonom o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. Stoga, ako se u pravilu Sjeverne Irske o odabiru prava upućuje, na primjer, na francusko pravo, primjenjivat će se francusko domaće pravo, čak i ako bi francuski sud primijenio pravo neke druge države. Jedno od obrazloženja za odbijanje primjene upućivanja u tim predmetima jest to što bi se upućivanjem narušila složena pravila utvrđena u zakonodavstvu.

Uloga upućivanja u ostalim područjima prava sada je donekle ograničena, a u nekim slučajevima nije potpuno jasna. Može se reći da će se upućivanje primjenjivati u predmetima koji se odnose na zemljišta u inozemstvu, na koje se u okviru prava Sjeverne Irske primjenjuje *lex situs*. U takvim predmetima nastoji se djelovati pragmatično i primjenjivati isto pravo koje primjenjuje sud u čijoj se nadležnosti imovina nalazi kako bi se povećala vjerojatnost da će se svaka odluka o toj imovini moći provesti. Ravnoteža odluka prvostupajskih sudova donesenih o materijalnoj pokretnoj imovini koja se nalazi u inozemstvu

uspostavlja se time što primjena načela *lex situs* neće uključivati upućivanje. Međutim, treba napomenuti da je u mnogim slučajevima dokazivanje sadržaja stranih pravila o odabiru prava skupo i da stranke često odluče da neće zagovarati njihovu primjenu (vidjeti prethodno navedenu točku 2.1.).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Predmetno se pitanje rješava tako da se u okviru svakog pravila o odabiru prava određuje trenutak u kojem se utvrđuje povezujući faktor. Na primjer, kad je riječ o prijenosu pokretne imovine mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na mjestu na kojem se predmetna pokretna imovina nalazi u trenutku prijenosa.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U skladu s tradicionalnim pravilima sudovi Sjeverne Irske mogu odbiti primjenu prava bilo koje države ili državnog područja koje je u suprotnosti s javnim poretom. Na javni poredak utječu međunarodne obveze Ujedinjene Kraljevine, posebno Europska konvencija o ljudskim pravima.

Osim toga, uredbama Rim I i Rim II sada se predviđa primjena pravila neposredne primjene države pred čijim se sudom vodi postupak, *neovisno o pravu koje se inače primjenjuje na ugovor*. Ta se pravila općenito nalaze u okviru prava o zaštiti potrošača i radnog prava ili u zakonodavstvu kojim se dopunjuje međunarodna konvencija.

2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj prava bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske stranke dokazuju kao da je riječ o činjenici. Međutim, na sudu je da utvrdi učinak dokaza pruženih o tom pravu.

U postupcima pred sudom u Sjevernoj Irskoj osoba koja je za to odgovarajuće kvalificirana na temelju svojeg znanja ili iskustva nadležna je za provođenje vještačenja o pravu bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske, neovisno o tome je li u toj državi ili državnim području djelovala ili je ovlaštena djelovati kao pravni stručnjak.

U određenim okolnostima sud u Sjevernoj Irskoj može uzeti u obzir raniju odluku ili nalaz engleskog suda u pogledu prava bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske. Pisana obavijest o tome da se stranka namjerava pozvati na raniju odluku mora se dostaviti svakoj od ostalih stranaka ili njihovim odvjetnicima.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U svim predmetima koji se odnose na ugovorne obveze i koji uključuju odabir prava izravno se primjenjuje Uredba Rim I. Pravila o odabiru prava iz te uredbe mogu se primjenjivati i na predmete koji se na temelju prava Sjeverne Irske ne bi smatrali predmetima koji se odnose na ugovorne obveze (npr. ako sporazum nije uvjetovan protučinidbom, npr. ugovori o darovanju).

Postupovna pitanja određuju se u skladu s načelom *lex fori*. Stoga su procjena razine štete (ali ne i vrste štete) i način dokazivanja uređeni pravom države pred čijim se sudom vodi postupak. Na rokove zastare primjenjuje se materijalno pravo te su stoga u slučaju ugovornih obveza utvrđeni pravom koje se primjenjuje na temelju predmetne uredbe.

U predmetima u kojima su stranke napravile izričit odabir prava ili je odabir prava moguće dokazati s razumnom sigurnošću, primjenjivat će se navedeno pravo. Vjerojatno je da će se odabir moći dokazati s razumnom sigurnošću ako je ugovor u standardnom obliku za koji je poznato da je uređen određenim pravom ili ako se uzimaju u obzir prethodni sporazumi između stranaka. Ako postoji sporazum o odabiru suda, to je često dovoljno da se zaključi da je namjera bila odabrati pravo tog suda, ali to ne mora uvijek biti tako. Kad je riječ o arbitražnom sporazumu, ako su navedeni kriteriji za odabir arbitara lakše će se moći izvesti zaključak o odabiru prava, ali ako se arbitri utvrđuju upućivanjem na neko međunarodno tijelo, mnogo je manja vjerojatnost da će se odabir smatrati dokazanim s razumnom sigurnošću.

Sloboda odabira ograničena je u više pogleda. Prvo, kad je riječ o potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, odabirom prava ne može se potrošaču ili zaposleniku uskratiti zaštita koja se pruža obveznim pravilima koja su propisana u skladu s pravom koje bi se primjenjivalo na predmet da ne postoji izričit odabir prava. Drugo, ako su svi elementi situacije povezani s jednom državom, odabirom drugog prava ne može se zaustaviti primjena obveznih pravila te države. Primjenjuju se i pravila o zaštiti potrošača povezana s ugovorima o osiguranju. Moglo bi se napomenuti i da se, u slučaju neslaganja u pogledu valjanosti odabira, na primjer u slučaju navoda o prisili, o pitanju je li takav odabir bio valjan odlučuje na temelju pretpostavljenog mjerodavnog prava (tj. prava kojim bi ugovor bio uređen da je odabir valjan), osim ako bi to bilo „nerazumno” (pri čemu se može primijeniti pravo uobičajenog boravišta stranke koja tvrdi da nije pristala na taj odabir).

U slučajevima kada nema izričitog odabira prava ili odabira koji se može dokazati s razumnom sigurnošću, Uredbom Rim I predviđena su posebna pravila ovisno o vrsti ugovora. Međutim, u slučaju da su ta pravila neuvjerljiva, pravo koje će se općenito primjenjivati bit će pravo uobičajenog boravišta stranke koja ispunjava ugovor na karakterističan način. Stranku koja ispunjava ugovor na karakterističan način nije uvijek lako utvrditi, ali je to obično stranka koja ne plaća robu ili uslugu (npr. takva stranka može biti prodavatelj proizvoda, zajmodavac u bankovnoj transakciji, jamac u ugovoru o jamstvu). Ta se pretpostavka može oboriti u korist države s kojom je ugovor bliže povezan.

3.2 Izvanugovorne obveze

Kad je riječ o izvanugovornim obvezama u većini će se slučajeva primjenjivati Uredba Rim II. Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjivat će se samo na pitanja koja se odnose na protupravno postupanje koja nisu obuhvaćena tom uredbom, a kleveta je i dalje uređena običajnim pravom (vidjeti u nastavku).

Rokovi zastare isto se tako utvrđuju mjerodavnim pravom.

U skladu s Uredbom Rim II, opće je pravilo da se primjenjuje pravo mjesta u kojem je nastala šteta. Posebnim se pravilima utvrđuje pravo koje se primjenjuje na određene vrste izvanugovornih obveza, uključujući odgovornost za proizvode, neloyalnu konkurenciju, protupravno postupanje povezano sa zaštitom okoliša i protupravno postupanje povezano s pravima intelektualnog vlasništva. Tom se uredbom u određenim okolnostima strankama omogućuje i odabir mjerodavnog prava, ali ta se mogućnost ne može primijeniti u svrhu izbjegavanja obveznih pravila prava EU-a ili domaćeg prava. Treba napomenuti da je procjena štete predmet mjerodavnog prava.

Kako je prethodno navedeno, kleveta (koja uključuje klevetu o vlasničkim pravima, klevetu o robi, zlonamjerno iznošenje neistina i bilo koju tražbinu na temelju stranog prava „koja odgovara [takvoj] tražbini ili joj na neki drugi način nalikuje”) je i dalje uređena običajnim pravom. U takvim se slučajevima primjenjuje „pravilo dvostruke utuživosti”: protupravno postupanje u Sjevernoj Irskoj utuživo je samo ako se protiv njega može pokrenuti građanski postupak na temelju stranog prava države u kojoj se djelo dogodilo (obično objavljivanje) i, da je djelo počinjeno u Sjevernoj Irskoj, protiv njega bi se mogao pokrenuti građanski postupak na temelju prava Sjeverne Irske. Međutim, na to se pravilo primjenjuje jedna iznimka: ako druga država ima izraženiji odnos s tim događajem i strankama primjenjivat će se pravo te države. Treba napomenuti da je to područje primjene vrlo neodređeno.

Kad je riječ o upravljanju trustovima, mjerodavno pravo uređeno je Zakonom o priznavanju trustova iz 1987. kojim se provodi Haška konvencija o pravu mjerodavnom za trustove. Time se predviđa da je mjerodavno pravo ono koje je odabrao osnivač trusta ili, ako nije izvršen takav odabir, pravo s kojim je trust najuže povezan. Tim se pravom utvrđuje valjanost trusta, njegovo osnivanje, učinci i upravljanje trustom.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pri rođenju, prebivalište osobe (prebivalište na temelju rođenja) jednako je prebivalištu njezina oca u trenutku njezina rođenja, ako je dijete zakonito. Ako je dijete rođeno izvan braka ili ako je u trenutku rođenja djeteta otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. To se pravilo primjenjuje sve dok dijete ne navrší 16 godina (tj. prebivalište djeteta mijenja se u prebivalište oca odnosno majke).

Za osobe starije od 16 godina i dalje se primjenjuje prebivalište na temelju rođenja, osim ako steknu prebivalište na temelju izbora. Kako bi stekla prebivalište na temelju izbora osoba mora imati stvarno boravište u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi. Ako bilo koji od tih elemenata prestane postojati, više se ne primjenjuje prebivalište na temelju izbora već prebivalište na temelju rođenja.

Prebivalište supruge više se ne određuje prema prebivalištu njezina supruga, već se procjenjuje neovisno.

Sposobnost preuzimanja određenih obveza (npr. sklapanja ugovora, sastavljanja oporuke, sklapanja braka) utvrđuje se pravilima specifičnima za to područje te se o njima raspravlja u odgovarajućim odjeljcima.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

U predmetima za koje su nadležni sudovi u Sjevernoj Irskoj odgovornosti roditelja prema maloljetniku (mlađem od 18 godina) utvrđuju se pravom Sjeverne Irske, čak i ako dijete ima boravište u inozemstvu i strani je državljanin. Međutim, sud u Sjevernoj Irskoj, u skladu s Uredbom EU-a br. 2201/2003, bit će nadležan samo ako dijete ima boravište u Sjevernoj Irskoj ili ako se dijete nalazi u drugoj državi članici, a barem jedan bračni drug ima roditeljsku odgovornost i pristaje na nadležnost.

Dijete će se smatrati zakonitim ako je rođeno u zakonitom braku bez obzira na to gdje je rođeno ili ako je bilo zakonito na temelju prava prebivališta obaju roditelja u trenutku svojeg rođenja.

Sud u Sjevernoj Irskoj, ako je nadležan, primjenjivat će pravo Sjeverne Irske kako bi pojedinca imenovao skrbnikom djeteta (a bit će nadležan ako je podnositelj zahtjeva državljanin Ujedinjene Kraljevine ili ima redovno boravište ili se nalazi u Sjevernoj Irskoj).

Sud u Sjevernoj Irskoj primjenjivat će pravo Sjeverne Irske u predmetima posvojenja kad god ima nadležnost (a imat će nadležnost ako podnositelj zahtjeva ima prebivalište u Sjevernoj Irskoj u vrijeme podnošenja zahtjeva, ali će sud razmotriti i vjerojatnost priznavanja naloga u inozemstvu ako je to relevantno za izvršavanje njegove nadležnosti). Učinak takvog naloga prijenos je svih odgovornosti s postojećih roditelja na posvojitelja.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Formalna valjanost braka uređena je pravom mjesta sklapanja braka. Tim se pravom uređuje valjanost čina sklapanja braka i njegovih sastavnih dijelova, npr. moraju li se izgovoriti određene riječi, mora li se koristiti određenom zgradom, je li potreban pristanak roditelja i može li se brak sklopiti preko punomoćnika. Postoje ograničene iznimke od tog pravila, posebno ako nije moguće sklopiti lokalni oblik braka. Osim toga, posebna pravila primjenjuju se na pripadnike oružanih snaga koji služe u stranoj zemlji koja nije članica Commonwealtha.

Sposobnost osobe da sklopi brak određuje se prema prebivalištu relevantne osobe u trenutku neposredno prije sklapanja braka. Tim se pravom uređuju pitanja kao što su suglasnost stranaka, zahtjevi u pogledu dobi i s kojim članovima svoje šire obitelji osoba ne može sklopiti brak. Kad je riječ o posebnim zahtjevima u pogledu dobi, brak neće biti valjan ako je bilo koja od stranaka u to vrijeme bila mlađa od 16 godina, u slučaju da stranke imaju prebivalište u Sjevernoj Irskoj.

Pravom Sjeverne Irske nisu predviđeni istospolni brakovi. Međutim, istospolne zajednice zasnovane u drugim zemljama u određenim se okolnostima mogu smatrati životnim partnerstvima na temelju prava Sjeverne Irske.

Kad je riječ o razvodu braka, sud u Sjevernoj Irskoj bit će nadležan samo za postupke razvoda u skladu s Uredbom Vijeća br. 2201/2003. Ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta: bračni drugovi imaju uobičajeno boravište ili prebivalište u Sjevernoj Irskoj, bračni drugovi imali su uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj, a jedan od njih ondje i dalje ima boravište, protustranka ima uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj, a podnositelj zahtjeva imao je boravište u Sjevernoj Irskoj najmanje jednu godinu prije datuma podnošenja zahtjeva (ili šest mjeseci ako je podnositelj zahtjeva državljanin države članice). Ako nijedan od tih uvjeta nije ispunjen i nijedna druga država članica nije nadležna, domaćim pravom nadležnost se dodjeljuje sudovima Sjeverne Irske ako je barem jedna od stranaka imala prebivalište u Sjevernoj Irskoj u trenutku pokretanja postupka razvoda. Ako je nadležan sud u Sjevernoj Irskoj, na postupak razvoda primijenit će pravo Sjeverne Irske. U postupku za donošenje odluke o poništaju, prethodno navedena prava (pravo mjesta čina sklapanja braka ili pravo prebivališta stranke) primjenjivat će se ovisno o razlogu poništaja. Strano rješenje o razvodu priznat će se ako je jedna od stranaka imala uobičajeno boravište ili prebivalište u toj zemlji ili je bila njezin državljanin za vrijeme trajanja postupka razvoda.

Kad je riječ o obvezama uzdržavanja, Ujedinjena Kraljevina obvezana je Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja. Sud u Sjevernoj Irskoj bit će nadležan ako je nadležan za postupak razvoda braka ili ako je rješenje o razvodu doneseno u postupku koji je pokrenut u drugoj zemlji, pri čemu jedna od stranaka ima prebivalište u Sjevernoj Irskoj za vrijeme trajanja postupka razvoda u drugoj zemlji ili je imala uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj jednu godinu do tog datuma, ili ako jedna stranka ima materijalni interes u bivšoj zajedničkoj kući koja se nalazi u Sjevernoj Irskoj. U takvim slučajevima primjenjivat će se pravo Sjeverne Irske.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Ako ne postoji bračni ugovor ili nagodba, prava supruga i supruge na pokretnoj imovini drugog bračnog druga (neovisno o tome je li stečena prije sklapanja braka ili za vrijeme njegova trajanja) utvrđena su pravom prebivališta bračnih drugova u vrijeme sklapanja braka. Ako je prebivalište supruga i supruge jednako, to će se prebivalište smatrati prebivalištem bračnih drugova. Ako prebivalište supruga i supruge nije jednako, primjenjivat će se pravo s kojim su stranke i njihov brak najbliže povezani. Namjere stranaka u trenutku sklapanja braka relevantne su samo ako upućuju na implicitni odabir prava. Isto pravilo vjerojatno će se primjenjivati i na nepokretnu imovinu.

Ako postoji bračni ugovor ili nagodba, primjenjivat će se pravo ugovora, odnosno pravo prebivališta bračnih drugova ako ne postoje druge naznake o primjenjivom pravu.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (tj. nasljeđivanju kada ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo prebivališta intestata u trenutku smrti; na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo koje je mjerodavno u državi u kojoj se imovina nalazi (*lex situs*).

U predmetima u kojima postoji oporuka (oporučno nasljeđivanje) sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku kojom se ostavlja pokretna imovina utvrđena je pravom prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Legatar će moći primati pokretnu imovinu ako za to ima sposobnost na temelju prava svojeg prebivališta ili na temelju prava prebivališta oporučitelja. Ne postoje posebna mjerodavna pravila u pogledu mjesta gdje se nalazi nepokretna imovina, ali bi se najvjerojatnije primjenjivao *lex situs*, a njime bi se vjerojatno utvrdila i sposobnost legataru da preuzme legat koji se sastoji od nepokretne imovine.

U skladu sa Zakonom o oporukama iz 1963. i ako je oporučitelj umro 1. siječnja 1964. ili nakon tog datuma, oporuka je formalno valjana (npr. odgovarajući broj svjedoka) ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (tj. u pravilu mjesta potpisivanja oporuke pred svjedocima) u trenutku kad je izvršena; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka će biti formalno valjana i u pogledu prijenosa nepokretne imovine ako je u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj se imovina nalazi (čime se isključuje primjena upućivanja unatoč tomu što je riječ o nepokretnoj imovini).

Oporuka kojom se ostavlja pokretna imovina materijalno je valjana (npr. ograničenja iznosa koji se može ostaviti na temelju oporuke) ako je u skladu s pravom prebivališta oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka kojom se ostavlja nepokretna imovina materijalno je valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi, tj. bilo kojim sustavom domaćeg prava koji bi se primjenjivao na temelju *lex situs*. Oporuka se tumači na temelju prava koje je namjeravao odabrati oporučitelj, za koje se pretpostavlja da je pravo prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Ta je pretpostavka pravilo *prima facie* i može se oboriti dokazivanjem da je oporučitelj očigledno predviđao i namjeravao da se njegova oporuka tumači u okviru drugog pravnog sustava. Kad je riječ o nepokretnoj imovini, može postojati dodatno ograničenje kojim se određuje da ako se primjenom prava *lex situs* ne dopušta ili ne priznaje interes koji proizlazi iz takvog tumačenja, prednost ima *lex situs*. Valjanost navodnog opoziva oporuke određena je pravom prebivališta oporučitelja u trenutku navodnog opoziva (treba napomenuti da se prema engleskom domaćem pravu, ako se ono primjenjuje, brakom opoziva oporuka, osim ako se dokaže da je oporuka izričito sastavljena uzimajući u obzir sklapanje braka). Međutim, ako se tvrdi da je opoziv postignut sastavljanjem kasnije oporuke (a ne, na primjer, trganjem oporuke), odgovor na pitanje je li ranija oporuka opozvana tom drugom oporukom utvrdit će se na temelju prava koje se primjenjuje na formalnu valjanost te druge oporuke. Ako nije jasno hoće li se drugom oporukom opozvati ranija oporuka, tumačenje će se utvrditi pravom koje je namjeravao odabrati oporučitelj, a za koje se pretpostavlja da je pravo njegova prebivališta na datum sastavljanja druge oporuke.

3.8 Nekretnine

Imovinskopравни predmeti dijele se na one koji se odnose na pokretnu ili nepokretnu imovinu; je li imovina pokretna ili nepokretna utvrđuje se prema pravu mjesta u kojem se imovina nalazi.

Kad je riječ o nepokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazi te se primjenjuje upućivanje. To se odnosi na sva pitanja povezana s transakcijom, uključujući sposobnost, formalnosti i materijalnu valjanost. Treba napomenuti da svakako postoji razlika između prijenosa zemljišta ili druge nepokretne imovine i ugovora kojim se uređuju prava i obveze stranaka u okviru tog prijenosa – potonji je uređen posebnim pravilima o mjerodavnom pravu (konkretno u skladu s Uredbom Rim I).

Kad je riječ o vlasničkim (a ne ugovornim) pitanjima koja se odnose na prijenos materijalne pokretne imovine, mjerodavno je pravo u načelu pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je navodno utjecao na pravo vlasništva nad imovinom. Nije jasno primjenjuje li se u toj situaciji upućivanje, ali odluke engleskih prvostupanijskih sudova općenito upućuju na to da se ne primjenjuje. Pravo vlasništva nad materijalnom imovinom stečeno u skladu s tim općim pravilom smatrat će se valjanim u Engleskoj ako se pokretna imovina potom premjesti iz države u kojoj se nalazila u trenutku stjecanja prava vlasništva, osim ako se to pravo ne zamijeni novim pravom vlasništva stečenim u skladu s pravom države u koju je imovina prenesena, odnosno sve dok se takva zamjena ne dogodi. Posebna iznimka od općeg pravila o materijalnoj pokretnoj imovini odnosi se na slučajeve u kojima je materijalna imovina u provozu, a mjesto gdje se ona nalazi strankama nije poznato, ili je ono privremeno, u Engleskoj će se priznati prijenos koji je valjan na temelju mjerodavnog prava o prijenosu.

U slučaju ustupa nematerijalne pokretne imovine, ako je riječ o ugovornom odnosu između ustupitelja i primatelja (kao u većini slučajeva s dugovima), a pitanje se odnosi samo na valjanost i učinak samog ustupa, primjenjuje se Uredba Rim I.

Treba napomenuti da je teško sažeti pravila o odabiru prava u vezi s ustupom i prijenosom nematerijalne imovine i da ne postoji jedno pravilo o odabiru prava kojim je sve obuhvaćeno, uglavnom zbog toga što kategorija nematerijalne imovine obuhvaća vrlo širok raspon prava, od kojih nisu sva ugovorna. Predlaže se traženje stručnog savjeta kad je riječ o nematerijalnoj pokretnoj imovini.

3.9 Nesolventnost

Ujedinjena Kraljevina stranka je Uredbe Vijeća br. 1346/2000 o stečajnom postupku, kojom se utvrđuju relevantna pravila u postupcima koji uključuju potpuno ili djelomično oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako se glavni interesi dužnika nalaze u državi članici EU-a (uz iznimku Danske). Ako je nadležan Visoki sud Sjeverne Irske (a on će biti nadležan ako se središte glavnih interesa dužnika nalazi u Sjevernoj Irskoj, za koje se pretpostavlja da je mjesto sjedišta), primjenjivat će se pravo Sjeverne Irske.

U predmetima koji nisu obuhvaćeni Uredbom br. 1346/2000 pravo Sjeverne Irske primjenjivat će se ako su nadležni sudovi Sjeverne Irske (a oni će biti nadležni ako je trgovačko društvo upisano u registar u Sjevernoj Irskoj ili ako postoje osobe u Sjevernoj Irskoj koje bi imale koristi od likvidacije i ne postoje dobri razlozi za proglašenje nenadležnosti).

Posljednji put ažurirano: 08/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Škotska

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Škotska ima zaseban i poseban „mješoviti” pravni sustav. Na to područje „mjerodavnog prava” posebno su utjecali kontinentalni pravni sustavi i običajno pravo. Škotska čini zasebnu nadležnost unutar Ujedinjene Kraljevine i potrebna je primjena pravila o sukobu prava kako bi se donijela odluka o predmetima unutar Ujedinjene Kraljevine i istinski međunarodnim predmetima. Općenito, kad Ujedinjena Kraljevina postaje stranka određenog međunarodnog instrumenta koji sadržava pravila o mjerodavnom pravu, donosi se odluka o primjeni tih istih pravila na sukobe unutar Ujedinjene Kraljevine, iako u pravilu ne postoji obveza da se to učini. U okviru škotskog prava to je područje poznato kao međunarodno privatno pravo ili sukob prava.

Kao i u Engleskoj i Walesu, brojna pravila danas proizlaze iz izravno primjenjivih uredbi EU-a. Kad je riječ o građanskim i trgovačkim stvarima, to su: Uredba br. 593/2008 (Rim I) o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze i Uredba br. 864/2007 (Rim II) o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze.

Zakon o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. (kojim se provodi Rimski konvencija iz 1980.) i dalje se primjenjuje na ugovore sklopljene prije 17. prosinca 2009. (Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene na taj datum ili nakon tog datuma). Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjuje se samo na situacije koje nisu obuhvaćene Uredbom Rim II (Uredba se primjenjuje na predmete u kojima je šteta nastala nakon 11. siječnja 2009.).

U drugim područjima općenito se primjenjuje običajno pravo. Izvori su obiteljskog prava u Škotskoj običajno pravo, zakoni (često na temelju preporuka Škotske komisije za pravo) te obveze prema EU-u i međunarodne obveze.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja.

Rimski konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (zamijenjena Uredbom Rim I koja se odnosi na ugovore sklopljene 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma).

Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o pravu mjerodavnom za trustove i njihovu priznavanju.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Koliko nam je poznato, Ujedinjena Kraljevina nije stranka nijedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

Međutim, treba napomenuti da, iako se Rimskom konvencijom iz 1980. i Haškim konvencijama državi dopušta primjena nekog drugog režima odabira prava na „unutarnje“ sukobe kao što su sukobi između prava Engleske i Walesa te prava Škotske, Ujedinjena Kraljevina odlučila je ne iskoristiti tu mogućnost. Stoga se pravila Rimske konvencije (u pogledu ugovora sklopljenih prije 17. prosinca 2009.) i Haških konvencija primjenjuju na sukobe između različitih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine te na međunarodne sukobe.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Strano pravo (tj. ono koje nije škotsko) primjenjivat će se na škotskim sudovima samo ako je primjenjivo u skladu s nacionalnim pravilima o sukobu prava i samo ako se stranka koja želi njegovu primjenu na njega poziva i dokaže njegov sadržaj. To se pravilo odnosi na dokaze i postupak te na njega ne utječe instrumenti EU-a.

2.2 Upućivanje

Upućivanje na daljnje pravo (*renvoi*) mjera je kojom sud pred kojim se vodi postupak primjenjuje strano pravo u slučaju sukoba prava. To može biti relevantno u različitim područjima prava, kao što su nasljedno i obiteljsko pravo, iako u škotskoj sudskoj praksi ne postoji mnogo primjera upućivanja na daljnje pravo. Relevantnim uredbama EU-a (kao što su Rim I i Rim II) isključuje se primjena upućivanja, a isti je pristup primijenjen u Zakonu o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. u pogledu protupravnog postupanja.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Predmetno se pitanje obično rješava određivanjem trenutka u kojem se primjenjuje povezujući faktor. U slučaju prijenosa prava vlasništva na pokretnu imovinu, pravo koje bi se primjenjivalo bilo bi pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja kojim se navodno prenijelo pravo vlasništva.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Škotski sudovi mogu odbiti primjenu stranog prava koje se inače primjenjuje na temelju toga da je u suprotnosti sa škotskim javnim poretom. Iako se pojam „međunarodni javni poredak“ ne bi upotrebljavao u tom pogledu, izraz „u suprotnosti sa škotskim javnim poretom“ znači da se predmetno pravo smatra neprihvatljivim čak i ako se uzme u obzir činjenica da je riječ o međunarodnom predmetu na koji se ne može očekivati da će se primjenjivati škotsko pravo. Škotski javni poredak u određenim će slučajevima proizlaziti iz međunarodnih instrumenata ili normi, kao što je Europska konvencija o ljudskim pravima. Osim toga, uredbama Rim I i Rim II sada se predviđa primjena pravila neposredne primjene države pred čijim se sudom vodi postupak, neovisno o pravu koje se inače primjenjuje na ugovor. U škotskom pravu nema mnogo takvih pravila, a ona koja se primjenjuju uglavnom se nalaze u zakonima na razini Ujedinjene Kraljevine. Primjeri uključuju nemogućnost izvršenja sporazuma o ulaganju koje su sklopile neovlaštene osobe ili su sklopljeni preko neovlaštenih osoba ili nezakonitim obavještanjem klijenta, u skladu s člancima 26. i 30. Zakona o financijskim uslugama i tržištima iz 2000.

2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj stranog prava činjenično je pitanje, što znači da stranke moraju izvoditi dokaze, a sudac mora doći do zaključaka analiziranjem tih dokaza. Sudac ne smije samostalno proučavati i primjenjivati sadržaj stranog prava. Ako su dokazi proturječni, sudac mora odlučiti čiji se argumenti čine uvjerljivijima te u tu svrhu može ispitati strane zakone i predmete na koje se dokazi odnose.

Jedina iznimka od pravila da je strano pravo činjenično pitanje jest da, kad Vrhovni sud Ujedinjene Kraljevine odlučuje o žalbi iz određenog dijela Ujedinjene Kraljevine, može primijeniti pravo bilo koje druge nadležnosti Ujedinjene Kraljevine iako sadržaj tog prava nije potkrijepljen dokazima. To je zato što Vrhovni sud uključuje suce iz svih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine i smatra se kvalificiranim za primjenu prava bilo koje od tih nadležnosti.

Ako je potrebno dokazati sadržaj stranog prava, to se obično čini vještačenjem. Nije dovoljno samo podnijeti sudu tekst, kao što je strani zakon, jer se sud neće smatrati kvalificiranim za tumačenje ili primjenu stranih pravnih elemenata bez smjernica koje pruža osoba koja je dobro upoznata s tim sustavom. Vještačenje može provesti svaka osoba koja posjeduje odgovarajuće znanje ili iskustvo, čak i ako ne obavlja odvjetničku djelatnost u toj drugoj zemlji. Na primjer, vještačenje su obavljali pripadnici akademske zajednice.

Općenito, ako se stranke ne slažu oko sadržaja stranog prava, sadržaj će se morati dokazati usmenim vještačenjem tijekom kojeg vještaci mogu uputiti na dokazni materijal koji se može podnijeti sudu. Ako ne postoje razlike u mišljenju, stranke se mogu jednostavno složiti ili podnijeti pisane izjave pod prisegom. Primjenjuje se pretpostavka da je strano pravo jednako škotskom pravu. Ona se naravno može oboriti podnošenjem dokaza kojima se na zadovoljavajući način dokazuje (različit) sadržaj stranog prava.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U građanskim i trgovačkim stvarima koje se odnose na ugovorne obveze, u slučaju sukoba prava izravno se primjenjuje Uredba Rim I (Uredba (EZ) br. 593/2008 o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze). Načelom univerzalnosti podrazumijeva se da se svako pravo utvrđeno Uredbom Rim I primjenjuje neovisno o tome je li riječ o pravu države članice EU-a.

Uredba Rim I ne primjenjuje se na pitanja dokaza ili postupka koja su i dalje uređena pravom države pred čijim se sudom vodi postupak. Iznimku čine pravila kojima se utvrđuje teret dokaza, za koja se u Uredbi Rim I navodi da se uređuju pravom kojem podliježu ugovorne obveze na temelju predmetne uredbe. Preskripcijski ili zastarni rokovi, tumačenje, izvršenje i posljedice povrede obveza, među ostalim, uređeni su mjerodavnim pravom na temelju predmetne uredbe.

Primarna pravila Uredbe Rim I navedena su u nastavku. Ako su stranke napravile izričit odabir prava ili je odabir prava moguće jasno dokazati na temelju odredbi ugovora ili okolnosti predmeta, primjenjivat će se navedeno pravo.

Primjenjuju se ograničenja u pogledu slobode odabira. Člankom 3. Uredbe Rim I predviđeno je da se u slučaju odabira prava, ali pri čemu se svi ostali „elementi relevantni za situaciju“ nalaze u drugoj državi, tim odabirom prava neće oduzeti učinak odredbi prava predmetne države od kojih se ne može odstupiti sporazumom. Člankom 9. predviđeno je da bi se trebala primjenjivati pravila neposredne primjene određene države, čak i ako stranke nisu iskoristile slobodu odabira prava. Osim toga, kad je riječ o potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, odabirom prava ne može se potrošaču ili zaposleniku općenito uskratiti zaštita koja se pruža obveznim pravilima sustava koji bi se primjenjivao da nije odabrano pravo.

U slučajevima kada ne postoji izričit odabir prava ili se odabir ne može jasno dokazati, u članku 4. Uredbe Rim I utvrđuju se dodatna pravila za utvrđivanje mjerodavnog prava, koje je često povezano s uobičajenim boravištem stranke koja ne plaća proizvod ili uslugu, npr. prodavatelj u ugovoru o prodaji robe, zajmodavac u bankovnom zajmu ili jamac u ugovoru o jamstvu. Ta se pretpostavka može oboriti u korist države s kojom je ugovor očigledno uže povezan. Sudskom praksom koja se odnosi na Rimsku konvenciju, koja može i dalje biti relevantna u pogledu tumačenja Uredbe Rim I, potvrđuje se da, kako bi se oborila pretpostavka, mora barem postojati jasna prednost čimbenika u korist te druge države. Većina sudaca u važnom škotskom predmetu Caledonia Subsea protiv Microperi SA otišla je korak dalje i izjavila da bi pretpostavku trebalo oboriti samo ako u iznimnim okolnostima predmeta uobičajeno boravište stranke koja ispunjava ugovor na karakterističan način nije bilo od konkretne važnosti.

3.2 Izvanugovorne obveze

Uredba Rim II (Uredba (EZ) br. 864/2007 o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze) primjenjuje se na izvanugovorne obveze u građanskim i trgovačkim stvarima u slučajevima sukoba prava. Da bi se primjenjivala pravila navedena u toj uredbi, morala je nastati šteta ili je moralo biti vjerojatno da će

nastati. Za štetu se navodi da obuhvaća svaku „posljedicu” koja proizlazi iz protupravnog postupanja, neopravdanog bogaćenja, posloводства bez naloga (izvanugovorne obveze nastale zbog postupanja osobe koja nema ovlaštenje za obavljanje poslova druge osobe) ili predugovorne odgovornosti (izvanugovorne obveze nastale zbog radnji koje su prethodile sklapanju ugovora). Uredba Rim II ne primjenjuje se, među ostalim, na predmete koji se odnose na klevetu ili jednakovrijedni zahtjev podnesen na temelju stranog prava.

U skladu s Uredbom Rim II, opće pravilo koje se primjenjuje na protupravno postupanje jest da će se primjenjivati pravo države u kojoj nastane šteta. Posebnim se pravilima utvrđuje pravo koje se primjenjuje na određene vrste izvanugovornih obveza, uključujući odgovornost za proizvode, nelojalnu konkurenciju, štetu za okoliš i povredu prava intelektualnog vlasništva. Uredbom se utvrđuju i pravila o neopravdanom bogaćenju, poslovodu bez naloga i predugovornoj odgovornosti. Uredbom se strankama omogućuje da u određenim okolnostima odaberu mjerodavno pravo. Međutim, Uredbom se, primjenom u njoj navedenih pravila, uvode ograničenja u pogledu izbjegavanja pravila domaćeg prava države pred čijim se sudom vodi postupak i izbjegavanja pravila države čije pravo nije odabrano ako se u toj državi nalaze svi elementi relevantni za stanje u trenutku događaja koji je prouzročio nastanak štete. U Škotskoj se na neke predmete ne primjenjuje Uredba Rim II već se primjenjuje Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. ili običajno pravo.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Prebivalište

U Škotskoj je status nezakonitosti ukinut člankom 21. Obiteljskog zakona (Škotska) iz 2006. Zbog toga je člankom 22. stavkom 2. Zakona iz 2006. predviđeno da ako (a) roditelji djeteta mlađeg od 16 godina imaju prebivalište u istoj zemlji; i (b) dijete ima dom s roditeljem ili dom (ili domove) s oba roditelja, dijete ima prebivalište u istoj zemlji u kojoj prebivalište imaju njegovi roditelji. U drugim slučajevima, člankom 22. stavkom 3. predviđeno je da dijete ima prebivalište u zemlji s kojom je ono trenutačno najbliže povezano.

Za osobe starije od 16 godina i dalje se primjenjuje njihovo prethodno prebivalište, osim ako steknu prebivalište na temelju izbora. Kako bi stekao prebivalište na temelju izbora pojedinac se morao preseliti u novu zemlju u kojoj želi boraviti te mora pokazati namjeru da se odrekne svojeg prethodnog prebivališta i da trajno živi u toj novoj zemlji. Ako se odustane od stjecanja prebivališta na temelju izbora, ponovno će se primjenjivati prebivalište na temelju rođenja sve dok se ne uspije steći novo prebivalište na temelju izbora.

Prebivalište jednog bračnog druga sada se procjenjuje neovisno o prebivalištu drugog bračnog druga.

Člankom 1. Zakona o prebivalištu i bračnim sporovima iz 1973. predviđeno je da žene u braku imaju ista prava u pogledu prebivališta kao i bilo koja druga osoba. Međutim, ako je žena sklopila brak prije stupanja na snagu Zakona iz 1973. (i time stekla prebivalište svojeg supruga u skladu sa starim zakonom), ona će zadržati predmetno prebivalište, osim ako od njega odustane ili stekne novo prebivalište na temelju izbora.

Određivanje imena

Pravo na određivanje imena djeteta dio je roditeljskih odgovornosti i prava. Člankom 11. Zakona o djeci (Škotska) iz 1995. od suda se zahtijeva da dobrobit djeteta smatra primarnim ciljem u svakom sporu povezanom s roditeljskim odgovornostima i pravima.

Odrasle osobe u Škotskoj općenito imaju pravo odrediti si bilo koje ime koje žele, pod uvjetom da ne postoji namjera prijevare. Svaka osoba starija od 16 godina, čije je rođenje registrirano u Škotskoj ili je zakonito posvojena u Škotskoj, može podnijeti zahtjev za bilježenje promjene imena Matičnom registru Škotske. Međutim, ne postoji obveza korištenja tom uslugom. Dodatne informacije o promjeni imena dostupne su na internetskim stranicama [Matičnog registra Škotske](#).

Sposobnost sklapanja ugovora

Sposobnost sklapanja ugovora, sastavljanja oporuka itd. uređena je različitim zakonima ovisno o predmetu u pogledu kojeg se postavlja pitanje sposobnosti. Zakon o dobi pravne sposobnosti (Škotska) iz 1991. primjenjuje se u određenim okolnostima. Na temelju Zakona o dobi pravne sposobnosti (Škotska) iz 1991., osoba u dobi od 16 godina ili više ima pravnu sposobnost za sklapanje bilo koje transakcije. Osobe mlađe od toga imat će pravnu sposobnost u određenim okolnostima koje su propisane predmetnim zakonom.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Škotskim se pravom roditeljima (i određenim drugim osobama koje imaju pravnu sposobnost za skrb o djetetu) daju roditeljska prava i odgovornosti. Zakonom o djeci (Škotska) iz 1995. predviđaju se roditeljska prava i odgovornosti. Škotsko pravo primjenjivat će se u slučajevima kada škotski sudovi imaju nadležnost u skladu s odredbama Haške konvencije iz 1996. i Uredbe Bruxelles II.a. Pitanja posvojenja u škotskom pravu utvrđena su Zakonom o posvojenju i djeci (Škotska) iz 2007.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Brak će biti valjan u Škotskoj samo ako su ispunjeni određeni uvjeti. Obje stranke moraju moći sklopiti brak, imati punu pravnu sposobnost za sklapanje braka te u potpunosti pristati na sklapanje braka.

Člankom 38. stavkom 1. Obiteljskog zakona (Škotska) iz 2006. propisano je i da brak mora biti u skladu s formalnostima koje se zahtijevaju na temelju prava mjesta u kojem je brak sklopljen. Tim se obuhvaća valjanost čina sklapanja braka i njegovih sastavnih dijelova, npr. mora li se izgovoriti određena formulacija, mora li se brak sklopiti na određenoj lokaciji, može li se brak sklopiti putem punomoćnika.

Odgovor na pitanje je li osoba koja je sklopila brak imala sposobnost za to i je li u potpunosti pristala na brak utvrđuje se na temelju prava mjesta u kojem je ta osoba neposredno prije sklapanja braka imala prebivalište (članak 38. stavak 2. Zakona iz 2006.). U Škotskoj dob pravne sposobnosti za sklapanje braka iznosi 16 godina. Kad je riječ o pristanku, obje stranke moraju dati istinski i ozbiljan međusobni pristanak na brak.

U Škotskoj je sada priznat i istospolni brak stupanjem na snagu Zakona o braku i životnom partnerstvu (Škotska) iz 2014. To uključuje istospolne brakove sklopljene u Škotskoj i u inozemstvu.

Pod uvjetom da ne postoji pravna prepreka za sklapanje braka, svaka osoba može sklopiti brak u Škotskoj. U Škotskoj nije propisan uvjet u pogledu boravišta za parove koji u toj zemlji žele sklopiti brak, iako će osobama koje dolaze izvan EU-a možda trebati dozvola ulaska.

Životno partnerstvo i istospolni brak

U skladu sa Zakonom o životnom partnerstvu iz 2004. škotskim pravom priznaju se i životna partnerstva. Člankom 85. Zakona iz 2004. predviđeno je da se životno partnerstvo sklapa kad dvije osobe istog spola potpišu ispunjeni obrazac o životnom partnerstvu pred dvama svjedocima u dobi od najmanje 16 godina i pred ovlaštenim matičarom (svi moraju biti prisutni).

Zakon iz 2004. sadržava i posebne odredbe za životna partnerstva sklopljena izvan Ujedinjene Kraljevine. Istospolno životno partnerstvo koje je zakonito sklopljeno izvan Ujedinjene Kraljevine priznat će se kao životno partnerstvo u Škotskoj pod uvjetom da se ispune određeni kriteriji utvrđeni u Zakonu iz 2004.

Izvanbračna zajednica

Opće je pravilo u Škotskoj da ako par živi zajedno kao da je u braku, njihovim zajedničkim životom nastat će određena prava i obveze. Obiteljskim zakonom (Škotska) iz 2006. predviđena su prava parova koji žive u izvanbračnoj zajednici (koja se jednako primjenjuje na istospolne parove i parove različitog spola). Na primjer, člankom 26. predviđena su prava u pogledu određenih proizvoda za održavanje kućanstva; u članku 27. navode se prava na određene novčane iznose i imovinu; člankom 28. predviđene su novčane isplate u okviru rastave; člankom 29. predviđena je novčana isplata ako jedan izvanbračni partner umre bez oporuke; a člankom 30. predviđena je primjena naloga za građanskopravnu zaštitu od nasilja.

Razvod i rastava

Kad je riječ o razvodu i rastavi, zakonodavstvom Ujedinjene Kraljevine (odnosno Zakonom o prebivalištu i bračnim sporovima iz 1973. i Zakonom o životnom partnerstvu iz 2004.) predviđeni su slučajevi u kojima su u predmetima razvoda braka i prestanka životnog partnerstva nadležni škotski sudovi. Više informacija dostupno je na internetskim stranicama [Škotske sudske službe](#).

Uzdržavanje

Kad je riječ o uzdržavanju, Ministarstvo rada i mirovina uspostavilo je državnu [službu za uzdržavanje djece](#) na području Velike Britanije.

U Škotskoj su na temelju Obiteljskog zakona (Škotska) iz 1985. predviđene i obveze uzdržavanja članova obitelji, kao što su bračni drugovi i djeca. Obveza uzdržavanja obveza je pružanja novčane potpore koja je razumna u danim okolnostima.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Škotska ima uspostavljen zakonski sustav primjene novčanih isplata u okviru razvoda braka ili prestanka životnog partnerstva. Škotskim pravom utvrđena su određena načela koja se moraju uzeti u obzir pri odlučivanju o novčanim isplatama i podjeli bračne stečevine, a ta su načela sadržana u Obiteljskom zakonu (Škotska) iz 1985.

Opće je pravilo škotskog prava da bi se neto vrijednost bračne stečevine trebala pravedno podijeliti među strankama, osim ako postoje razlozi protiv pravedne i jednake podjele. Bračna stečevina definirana je kao sva imovina koja pripada strankama u braku ili životnom partnerstvu koja je stečena prije sklapanja braka ili životnog partnerstva ili za vrijeme njihova trajanja. Člankom 9. Zakona iz 1985. utvrđena su načela koja bi trebala uzeti u obzir pri izdavanju bilo kakvog naloga o novčanim isplatama u okviru razvoda braka ili prestanka životnog partnerstva, a koja bi trebala poslužiti kao pomoć pri odlučivanju o tome treba li bračnu stečevinu podijeliti jednako među strankama ili bi jedan bračni drug ili životni partner trebao dobiti veći udio od drugog.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (tj. nasljeđivanju kada ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo prebivališta intestata u trenutku smrti, a na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo države u kojoj se imovina nalazi u trenutku smrti. Ista se pravila primjenjuju u pogledu „zakonskih prava“ (tj. prava određenih članova obitelji na udio u ostavini koja se ne mogu poništiti oporukom). Zakonska prava moraju se uzeti u obzir u zakonskom i oporučnom nasljeđivanju. Treba napomenuti da su u skladu sa škotskim pravom zakonska prava trenutno dostupna samo u pogledu pokretne ostavine te su stoga dostupna samo ako je ostavitelj u trenutku smrti imao prebivalište u Škotskoj. U predmetima u kojima postoji oporuka, sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku uređena je pravom njegova prebivališta na datum sastavljanja oporuke kojom se ostavlja pokretna imovina te pravom države u kojoj se imovina nalazi kad je riječ o nepokretnoj imovini.

U skladu sa Zakonom o oporukama iz 1963. oporuka se smatra valjano izvršenom („formalno valjanom“) (npr. u ispravnom obliku, s odgovarajućim brojem svjedoka) ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih unutarnjih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (potpisana pred svjedocima); pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka će se smatrati formalno valjanom i u pogledu nepokretne imovine ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi.

Odredbes oporuke koje se odnose na pokretnu imovinu valjane su i izvršive („osnovna valjanost“) (npr. ograničenja u pogledu udjela u ostavini koji se može valjano ostaviti oporukom) ako su u skladu s pravom prebivališta oporučitelja na datum njegove smrti. Oporuka kojom se ostavlja nepokretna imovina materijalno je valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi na datum smrti oporučitelja.

Oporuka se tumači na temelju prava koje je namjeravao odabrati oporučitelj, a takva namjera može biti izričita ili se može izvesti iz teksta oporuke. U protivnom se pretpostavlja da se primjenjuje pravo prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke kojom se ostavlja pokretna imovina. To se pravilo vjerojatno primjenjuje i na nepokretnu imovinu. U iznimnim slučajevima, ako se u oporuci jasno ne navodi pravo, primjenjuje se pravo prebivališta oporučitelja na datum njegove smrti.

Treba napomenuti da je u članku 4. Zakona iz 1963. navedeno sljedeće:

„Tumačenje oporuke ne mijenja se ni zbog kakve promjene prebivališta oporučitelja nakon izvršenja oporuke.“

Osnovna valjanost navodnog opoziva oporuke određena je pravom prebivališta oporučitelja u trenutku navodnog opoziva u pogledu pokretne imovine i pravom mjesta u kojem se nepokretna imovina nalazi kada bi opoziv utjecao na tu imovinu. Oporuka kojom se želi opozvati ranija valjana oporuka ili odredba ranije valjane oporuke smatra se formalno valjanom ako je oporuka kojom se opoziva ranija oporuka u skladu s pravom bilo koje države na temelju kojeg bi se opozvana oporuka ili odredba smatrala pravilno izvršenom.

3.8 Nekretnine

Je li imovina pokretna ili nepokretna utvrđuje se prema pravu mjesta u kojem se imovina nalazi.

Kad je riječ o nepokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazi. To se odnosi na sva pitanja povezana s transakcijom, uključujući sposobnost, formalnosti i materijalnu valjanost. Postoji razlika između prijenosa zemljišta ili druge nepokretne imovine i ugovora kojim se uređuju prava i obveze stranaka u okviru tog prijenosa – potonji je uređen posebnim pravilima o mjerodavnom pravu (konkretno u skladu s Uredbom Rim I).

Kad je riječ o materijalnoj pokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je navodno utjecao na pravo vlasništva nad imovinom. Pravo vlasništva nad materijalnom pokretnom imovinom stečeno u skladu s tim općim pravilom u pravilu će se smatrati valjanom u Škotskoj. Ugovorna pitanja su naravno uređena Uredbom Rim I.

3.9 Nesolventnost

Ujedinjena Kraljevina stranka je Uredbe Vijeća br. 1346/2000 o stečajnom postupku, kojom se utvrđuju relevantna pravila u postupcima koji uključuju potpuno ili djelomično oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako se glavni interesi dužnika nalaze u državi članici EU-a (uz iznimku Danske). Ako su nadležni škotski sudovi (a oni će biti nadležni ako se središte glavnih interesa dužnika nalazi u Škotskoj, za koje se pretpostavlja da je mjesto sjedišta), primjenjivat će se škotsko pravo.

U predmetima koji nisu obuhvaćeni Uredbom br. 1346/2000 škotsko pravo primjenjivat će se ako škotski sudovi imaju i izvršavaju nadležnost.

Posljednji put ažurirano: 07/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Koje će se pravo primjenjivati? - Gibraltar

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Pravila o sukobu prava u Gibraltaru koja se odnose na mjerodavno pravo danas uglavnom proizlaze iz izravno primjenjivih uredbi EU-a. Kad je riječ o građanskim i trgovačkim stvarima, to su: Uredba br. 593/2008 (Rim I) o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze i Uredba br. 864/2007 (Rim II) o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze. Zakon o ugovorima (mjerodavno pravo) (kojim se provodi Rimska konvencija iz 1980.) i dalje se primjenjuje na

ugovore sklopljene prije 17. prosinca 2009. (Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene na taj datum ili nakon tog datuma). Uredba se primjenjuje na predmete u kojima je šteta nastala nakon 11. siječnja 2009. Tradicionalna pravila običajnog prava i dalje se primjenjuju na protupravno postupanje u pogledu klevete te na nasljedno i imovinsko pravo. Na primjer, Zakonom o ugovorima (mjerodavno pravo) provodi se Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u pravilu običajno pravo služi kao izvor pravila o mjerodavnom pravu, uz određene iznimke. Gibraltarsko pravo u pravilu se primjenjuje u obiteljskopравnim stvarima, uz ograničene iznimke u običajnom pravu (npr. u pogledu poništenja braka) ili zakonodavstvu (npr. u pogledu uzdržavanja na temelju Zakona o uzdržavanju i Zakona o nalozima za uzdržavanje (uzajamno izvršenje). Kad je riječ o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i zaštitom djece obuhvaćenima Uredbom EU-a br. 2201/2003 i Haškom konvencijom od 19. listopada 1996., Pravilnik o obiteljskopравnim postupcima (djeca) (Haška konvencija iz 1996.) iz 2011. i članak 15. Haške konvencije iz 1996. sadržavaju pravila o mjerodavnom pravu, tj. da se gibraltarsko pravo primjenjuje uz ograničene iznimke.

Pravila o sukobu prava u Gibraltaru proizlaze iz pravnih akata i običajnog prava (sudska praksa), a njihov se omjer razlikuje ovisno o području prava. Na primjer, na odabir prava u ugovorima sada se najviše primjenjuje Pravilnik o ugovorima (mjerodavno pravo). S druge strane, može se primijetiti da se nekim od tih pravnih akata provode međunarodni sporazumi (takvim sporazumima, osim zakonodavstva EU-a s izravnim učinkom, zahtijeva se da u Ujedinjenoj Kraljevini, a time i Gibraltaru, na snagu stupi pravni akt). Na primjer, Pravilnikom o ugovorima (mjerodavno pravo) provodi se Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja, proširena na Gibraltar 1964.

Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, proširena na Gibraltar 1994. (zamijenjena Uredbom Rim I koja se odnosi na ugovore sklopljene 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma).

Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o pravu mjerodavnom za trustove i njihovu priznavanju, proširena na Gibraltar 1989.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Koliko nam je poznato, Ujedinjena Kraljevina nije stranka nijedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

Međutim, treba napomenuti da, iako se Rimskom konvencijom iz 1980. i Haškim konvencijama državi dopušta primjena nekog drugog režima odabira prava na „unutarnje” sukobe kao što su sukobi između prava Engleske i Walesa te prava Škotske, Ujedinjena Kraljevina odlučila je ne iskoristiti tu mogućnost.

Stoga se pravila Rimske konvencije (u pogledu ugovora sklopljenih prije 17. prosinca 2009.) i Haških konvencija primjenjuju na sukobe između različitih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine te na međunarodne sukobe.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Opće je stajalište da se pravila o sukobu prava primjenjuju samo ako se barem jedna od stranaka zalaže za njihovu primjenu. Ako se nijedna od stranaka ne zalaže za to ili ako ne postoje zadovoljavajući dokazi o sadržaju stranog prava, sudac će u pogledu tog pitanja u pravilu primijeniti gibraltarsko pravo. To se pravilo odnosi na dokaze i postupak te stoga na njega ne utječu uredbe EU-a, Rimska konvencija iz 1980. itd.

2.2 Upućivanje

Uredbama EU-a isključuje se primjena načela upućivanja na daljnje pravo (*renvoi*) u predmetima uređenima pravilima EU-a o odabiru prava, a to je bilo i prevladavajuće stajalište u skladu sa Zakonom o ugovorima (mjerodavno pravo). Stoga, ako se u gibraltarskom pravilu o odabiru prava u pogledu protupravnog postupanja povezanog s nemarom upućuje na francusko pravo, primjenjivat će se francusko domaće pravo, čak i ako bi francuski sud primijenio pravo neke druge države. Jedno od obrazloženja za odbijanje primjene upućivanja u tim predmetima jest to što bi se upućivanjem narušila složena pravila utvrđena u zakonodavstvu.

Uloga upućivanja u ostalim područjima prava sada je donekle ograničena, a u nekim slučajevima nije potpuno jasna. Može se reći da će se upućivanje primjenjivati u predmetima koji se odnose na zemljišta u inozemstvu, na koje se u okviru gibraltarskog prava primjenjuje *lex situs*. U takvim predmetima nastoji se djelovati pragmatično i primjenjivati isto pravo koje primjenjuje sud u čijoj se nadležnosti imovina nalazi kako bi se povećala vjerojatnost da će se svaka odluka koju gibraltarski sud donese o toj imovini moći provesti. Ravnoteža odluka prvostupajnskih sudova donesenih o materijalnoj pokretnoj imovini koja se nalazi u inozemstvu uspostavlja se time što primjena načela *lex situs* neće uključivati upućivanje.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u ograničenim slučajevima u okviru sudske prakse načelo upućivanja može se primijeniti u određenim okolnostima. Međutim, treba napomenuti da je u mnogim slučajevima dokazivanje sadržaja stranih pravila o odabiru prava skupo i da stranke često odluče da neće zagovarati njihovu primjenu (vidjeti prethodno navedenu točku 2.1.). Primjena upućivanja predmet je intenzivne rasprave u akademskoj zajednici. Stajalište koje prevladava u zakonima kad je riječ o sukobu prava jest odbijanje primjene upućivanja. Stoga, ako se u gibraltarskom pravilu o odabiru prava u pogledu protupravnog postupanja povezanog s nemarom upućuje na francusko pravo, primjenjivat će se francusko domaće pravo, čak i ako bi francuski sud primijenio pravo neke druge države. Jedno od obrazloženja za odbijanje primjene upućivanja u tim predmetima jest to što bi se upućivanjem narušila složena pravila utvrđena u zakonodavstvu.

Međutim, čini se da se upućivanje primjenjuje na pokretnu i nepokretnu imovinu kad je riječ o nasljeđivanju te općenito na moguće prijenose takve imovine, pri čemu se u gibraltarskim pravilima o odabiru prava upućuje na pravo prebivališta ili pravo mjesta u kojem se nepokretna imovina nalazila, te na obiteljskopравne predmete (u kojima se upućuje na pravo prebivališta). U takvim predmetima nastoji se djelovati pragmatično i primjenjivati isto pravo koje primjenjuje sud u čijoj se nadležnosti imovina nalazi kako bi se povećala vjerojatnost da će se svaka odluka koju gibraltarski sud donese o toj imovini moći provesti. Međutim, treba napomenuti da je u mnogim slučajevima dokazivanje sadržaja stranih pravila o odabiru prava skupo i da stranke često odluče da neće zagovarati njihovu primjenu (vidjeti prethodno navedenu točku 2.1.).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Predmetno se pitanje rješava tako da se u okviru svakog pravila o odabiru prava određuje trenutak u kojem se utvrđuje povezujući faktor. Na primjer, kad je riječ o prijenosu pokretne imovine mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na mjestu na kojem se predmetna pokretna imovina nalazi u trenutku prijenosa kad je relevantni događaj navodno utjecao na pravo vlasništva nad tom imovinom.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

U skladu s tradicionalnim pravilima gibraltarski sudovi mogu odbiti primjenu stranog prava koje je u suprotnosti s gibraltarskim javnim poretom. Međutim, uvjeti koji se za to moraju ispuniti vrlo su strogi: na primjer, ako bi to dovelo do ishoda koji je „potpuno udaljen od temeljnih zahtjeva pravosuđa kako ga primjenjuju gibraltarski sudovi”. Na sadržaj gibraltarskog javnog poretka utječu međunarodne obveze Ujedinjene Kraljevine, posebno Europska konvencija o ljudskim pravima; kršenje ljudskih prava jedan je od dobro poznatih primjera iznimke na temelju javnog poretka; drugi je primjer kad se pravom uzrokuje „očito kršenje pravila međunarodnog prava od temeljne važnosti” (npr. iračka invazija na Kuvajt 1990.).

Osim toga, uredbama Rim I i Rim II sada se predviđa primjena pravila neposredne primjene države pred čijim se sudom vodi postupak, neovisno o pravu koje se inače primjenjuje na ugovor. Ta se pravila općenito nalaze u okviru prava o zaštiti potrošača i radnog prava ili u zakonodavstvu kojime se dopunjuje međunarodna konvencija.

2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj stranog prava dokazuje se kao da je riječ o činjenici. Kao takav, na strankama je da dokažu sadržaj stranog prava; suci ne smiju sami proučavati sadržaj stranog prava. U slučaju da stranke podnesu oprečne dokaze sudac može ocijeniti vjerodostojnost vještaka te mu je dopušteno razmotriti primarne dokaze (npr. strane zakone i predmete), posebno ako su napisani na engleskom jeziku i ako se u okviru tih dokaza primjenjuju koncepti koji su poznati gibraltarskim sucima.

Sadržaj stranog prava obično se dokazuje vještačenjem. Nije dovoljno sudu podnijeti tekst stranog zakona, predmeta ili mjerodavni tekst. Vještačenje u pogledu stranog prava može provesti svaka osoba koja je za to „odgovarajuće kvalificirana na temelju svojeg znanja ili iskustva”, neovisno o tome je li ovlaštena djelovati kao pravni stručnjak u predmetnoj državi. Ipak, uobičajeno je da vještaci budu pripadnici akademske zajednice ili stručnjaci u predmetnoj državi. Ako je sadržaj stranog prava već utvrđen u nekom prijašnjem predmetu o kojem je odlučio gibraltarski ili engleski sud, taj se predmet može navesti kao dokaz sadržaja stranog prava, a sadržaj stranog prava smatrat će se jednakim onome koji je utvrđen u tom predmetu, osim ako se dokaže drukčije. Teret dokazivanja je na stranci koja se poziva na strano pravo. Ako sadržaj stranog prava nije dokazan na zadovoljavajući način, opće je pravilo da će se primjenjivati gibraltarsko pravo. Međutim, ako nema razloga vjerovati da je strano pravo na bilo koji način slično gibraltarskom pravu (npr. porezni zakon druge europske države), tužba se može odbaciti.

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U svim predmetima koji se odnose na ugovorne obveze i koji uključuju odabir prava izravno se primjenjuje Uredba Rim I. Pravila o odabiru prava iz te uredbe mogu se primjenjivati i na predmete koji se na temelju gibraltarskog domaćeg prava ne bi smatrali predmetima koji se odnose na ugovorne obveze (npr. ako sporazum nije uvjetovan protučinidbom, npr. ugovori o darovanju).

Postupovna pitanja određuju se u skladu s načelom *lex fori*. Stoga su procjena razine štete (ali ne i vrste štete) i način dokazivanja uređeni pravom države pred čijim se sudom vodi postupak. Na rokove zastare primjenjuje se materijalno pravo te su stoga u slučaju ugovornih obveza utvrđeni pravom koje se primjenjuje na temelju predmetne uredbe. Primarna materijalna pravila navedena su u nastavku.

U predmetima u kojima su stranke napravile izričit odabir prava ili je odabir prava moguće dokazati s razumnom sigurnošću, primjenjivat će se navedeno pravo. Vjerojatno je da će se odabir moći dokazati s razumnom sigurnošću ako je ugovor u standardnom obliku za koji je poznato da je uređen određenim pravom (npr. polica pomorskog osiguranja Lloyd's) ili ako se uzimaju u obzir prethodni sporazumi između stranaka. Ako postoji sporazum o odabiru suda, to je često dovoljno da se zaključi da je namjera bila odabrati pravo tog suda, ali to ne mora uvijek biti tako. Kad je riječ o arbitražnom sporazumu, ako su navedeni kriteriji za odabir arbitara lakše će se moći izvesti zaključak o odabiru prava, ali ako se arbitri utvrđuju upućivanjem na neko međunarodno tijelo, mnogo je manja vjerojatnost da je odabir dokazan s razumnom sigurnošću.

Sloboda odabira ograničena je u više pogleda. Prvo, kad je riječ o potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, odabirom prava ne može se potrošaču ili zaposleniku uskratiti zaštita koja se pruža obveznim pravilima koja su propisana u skladu s pravom koje bi se primjenjivalo na predmet da ne postoji izričit odabir prava. Drugo, ako su svi elementi situacije povezani s jednom državom, odabirom drugog prava ne može se zaustaviti primjena obveznih pravila te države. Primjenjuju se i pravila o zaštiti potrošača povezana s ugovorima o osiguranju. Moglo bi se napomenuti i da se, u slučaju neslaganja u pogledu valjanosti odabira, na primjer u slučaju navoda o prisili, o pitanju je li takav odabir bio valjan odlučuje na temelju pretpostavljenog mjerodavnog prava (tj. prava kojim bi ugovor bio uređen da je odabir valjan), osim ako bi to bilo „nerazumno” (pri čemu se može primijeniti pravo uobičajenog boravišta stranke koja tvrdi da nije pristala na taj odabir).

U slučajevima kada nema izričitog odabira prava ili odabira koji se može dokazati s razumnom sigurnošću, Uredbom Rim I predviđena su posebna pravila ovisno o vrsti ugovora, ali u slučaju da su ta pravila neuvjerljiva, pravo koje će se općenito primjenjivati bit će pravo uobičajenog boravišta stranke koja ispunjava ugovor na karakterističan način. Stranku koja ispunjava ugovor na karakterističan način nije uvijek lako utvrditi, ali je to obično stranka koja ne plaća robu ili uslugu (npr. takva stranka može biti prodavatelj proizvoda, zajmodavac u bankovnoj transakciji, jamac u ugovoru o jamstvu). Ta se pretpostavka može oboriti u korist države s kojom je ugovor bliže povezan.

3.2 Izvanugovorne obveze

Kad je riječ o izvanugovornim obvezama u većini će se slučajeva primjenjivati Uredba Rim II. Relevantni zakon će se primjenjivati samo na pitanja koja se odnose na protupravno postupanje koja nisu obuhvaćena tom uredbom, a kleveta je i dalje uređena običajnim pravom (vidjeti u nastavku). Rokovi zastare isto se tako utvrđuju mjerodavnim pravom.

U skladu s Uredbom Rim II, opće je pravilo da se primjenjuje pravo mjesta u kojem je nastala šteta. Posebnim se pravilima utvrđuje pravo koje se primjenjuje na određene vrste izvanugovornih obveza, uključujući odgovornost za proizvode, neloyalnu konkurenciju, protupravno postupanje povezano sa zaštitom okoliša i protupravno postupanje povezano s pravima intelektualnog vlasništva. Tom se uredbom u određenim okolnostima strankama omogućuje i odabir mjerodavnog prava, ali ta se mogućnost ne može primijeniti u svrhu izbjegavanja obveznih pravila prava EU-a ili domaćeg prava. Treba napomenuti da je procjena štete predmet mjerodavnog prava.

Kako je prethodno navedeno, kleveta (koja uključuje klevetu o vlasničkim pravima, klevetu o robi, zlonamjerno iznošenje neistina i bilo koju tražbinu na temelju stranog prava „koja odgovara [takvoj] tražbini ili joj na neki drugi način nalikuje”) je i dalje uređena običajnim pravom. U takvim se slučajevima primjenjuje „pravilo dvostruke utuživosti”: protupravno postupanje u Gibraltaru utuživo je samo ako se protiv njega može pokrenuti građanski postupak na temelju stranog prava države u kojoj se djelo dogodilo (obično objavljivanje) i, da je djelo počinjeno u Gibraltaru, protiv njega bi se mogao pokrenuti građanski postupak na temelju gibraltarskog prava. To je pravilo zadržano zbog pritiska medijskih organizacija koje su strahovale od primjene ugnjetavajućih stranih zakona. Međutim, na to se pravilo primjenjuje jedna iznimka: ako druga država ima izraženiji odnos s tim događajem i strankama primjenjivat će se pravo te države. Treba napomenuti da je to područje primjene vrlo neodređeno.

Kad je riječ o upravljanju trustovima, mjerodavno pravo uređeno je Zakonom o upraviteljima trustova kojim se provodi Haška konvencija o pravu mjerodavnom za trustove. Time se predviđa da je mjerodavno pravo ono koje je odabrao osnivač trusta ili, ako nije izvršen takav odabir, pravo s kojim je trust najuže povezan. Tim se pravom utvrđuje valjanost trusta, njegovo osnivanje, učinci i upravljanje trustom.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pri rođenju, prebivalište osobe (prebivalište na temelju rođenja) jednako je prebivalištu djetetova oca u trenutku rođenja djeteta, ako je dijete zakonito. Ako je dijete rođeno izvan braka ili ako je u trenutku rođenja djeteta otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. To se pravilo primjenjuje sve dok dijete ne navrš 16 godina (tj. prebivalište djeteta mijenja se u prebivalište oca odnosno majke).

Za osobe starije od 16 godina i dalje se primjenjuje prebivalište na temelju rođenja, osim ako steknu prebivalište na temelju izbora. Kako bi stekla prebivalište na temelju izbora osoba mora imati stvarno boravište u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi. Ako bilo koji od tih elemenata prestane postojati, više se ne primjenjuje prebivalište na temelju izbora već prebivalište na temelju rođenja.

Prebivalište supruge više se ne određuje prema prebivalištu njezina supruga, već se procjenjuje neovisno.

Sposobnost preuzimanja određenih obveza (npr. sklapanja ugovora, sastavljanja oporuke, sklapanja braka) utvrđuje se pravilima specifičnima za to područje te se o njima raspravlja u odgovarajućim odjeljcima.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Pitanja roditeljske odgovornosti i zaštite djece općenito su utvrđena gibraltarskim pravom, uz ograničene iznimke kao što su one (prethodno navedene) primjenjive na pitanja iz Haške konvencije iz 1996. i pitanja obuhvaćena Uredbom Bruxelles II.a. Pitanja zakonitosti i posvojenja isto su tako općenito utvrđena engleskim pravom, uz određene iznimke.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

Formalna valjanost braka općenito je uređena pravom mjesta sklapanja braka, uz određene iznimke.

Sposobnost osobe da sklopi brak općenito se određuje prema prebivalištu relevantne osobe u trenutku neposredno prije sklapanja braka. Tim se pravom uređuju pitanja kao što su suglasnost stranaka, zahtjevi u pogledu dobi i s kojim članovima svoje šire obitelji osoba ne može sklopiti brak. Kad je riječ o posebnim zahtjevima u pogledu dobi, brak neće biti valjan ako je bilo koja od stranaka u to vrijeme bila mlađa od 16 godina, u slučaju da stranke imaju prebivalište u Gibraltaru. Međutim, brak se može sklopiti ako se prethodno podnese zahtjev za posebnu dozvolu za sklapanje braka.

U pitanjima razvoda ili rastave općenito će se primjenjivati gibraltarsko pravo, uz ograničene iznimke.

Kad je riječ o obvezama uzdržavanja, općenito se primjenjuje gibraltarsko pravo, uz određene iznimke.

3.6 Bračnoimovinski režimi

„Bračnoimovinski režim” nije pojam koji je općenito poznat u običajnom pravu. U pitanjima novčane isplate u okviru razvoda, rastave ili poništaja braka ili pitanjima uzdržavanja gibraltarski sudovi općenito će primjenjivati gibraltarsko pravo ili sudsku praksu Engleske i Walesa, kada je to moguće, uz ograničene iznimke.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (tj. nasljeđivanju kada ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo prebivališta intestata u trenutku smrti; na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo koje je mjerodavno u državi u kojoj se imovina nalazi (*lex situs*).

U predmetima u kojima postoji oporuka (oporučno nasljeđivanje) sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku kojom se ostavlja pokretna imovina utvrđena je pravom prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Legatar će moći primati pokretnu imovinu ako za to ima sposobnost na temelju prava svojeg prebivališta ili na temelju prava prebivališta oporučitelja. Ne postoje posebna mjerodavna pravila u pogledu mjesta gdje se nalazi nepokretna imovina, ali bi se najvjerojatnije primjenjivao *lex situs*, a njime bi se vjerojatno utvrdila i sposobnost legatara da preuzme legat koji se sastoji od nepokretne imovine.

U skladu sa Zakonom o oporukama iz 2009., oporuka je formalno valjana (npr. odgovarajući broj svjedoka) ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (tj. u pravilu mjesta potpisivanja oporuke pred svjedocima) u trenutku kad je izvršena; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka će biti formalno valjana i u pogledu prijenosa nepokretne imovine ako je u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj se imovina nalazi (čime se isključuje primjena upućivanja unatoč tomu što je riječ o nepokretnoj imovini).

Oporuka kojom se ostavlja pokretna imovina materijalno je valjana (npr. ograničenja iznosa koji se može ostaviti na temelju oporuke) ako je u skladu s pravom prebivališta oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka kojom se ostavlja nepokretna imovina materijalno je valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi, tj. bilo kojim sustavom domaćeg prava koji bi se primjenjivao na temelju *lex situs*.

Oporuka se tumači na temelju prava koje je namjeravao odabrati oporučitelj, za koje se pretpostavlja da je pravo prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Ta je pretpostavka pravilo *prima facie* i može se oboriti dokazivanjem da je oporučitelj očigledno predviđao i namjeravao da se njegova oporuka tumači u okviru drugog pravnog sustava. Kad je riječ o nepokretnoj imovini, može postojati dodatno ograničenje kojim se određuje da ako se primjenom prava *lex situs* ne dopušta ili ne priznaje interes koji proizlazi iz takvog tumačenja, prednost ima *lex situs*.

Valjanost navodnog opoziva oporuke određena je pravom prebivališta oporučitelja u trenutku navodnog opoziva (treba napomenuti da se prema gibraltarskom domaćem pravu, ako se ono primjenjuje, brakom opoziva oporuka, osim ako se dokaže da je oporuka izričito sastavljena uzimajući u obzir sklapanje braka). Međutim, ako se tvrdi da je opoziv postignut sastavljanjem kasnije oporuke (a ne, na primjer, trganjem oporuke), odgovor na pitanje je li ranija oporuka opozvana tom drugom oporukom utvrdit će se na temelju prava koje se primjenjuje na formalnu valjanost te druge oporuke. Ako nije jasno hoće li se drugom oporukom opozvati ranija oporuka, tumačenje će se utvrditi pravom koje je namjeravao odabrati oporučitelj, a za koje se pretpostavlja da je pravo njegova prebivališta na datum sastavljanja druge oporuke.

3.8 Nekretnine

Imovinskopravni predmeti dijele se na one koji se odnose na pokretnu ili nepokretnu imovinu; je li imovina pokretna ili nepokretna utvrđuje se prema pravu mjesta u kojem se imovina nalazi.

Kad je riječ o nepokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazi te se primjenjuje upućivanje. To se odnosi na sva pitanja povezana s transakcijom, uključujući sposobnost, formalnosti i materijalnu valjanost. Treba napomenuti da svakako postoji razlika između prijenosa zemljišta ili druge nepokretne imovine i ugovora kojim se uređuju prava i obveze stranaka u okviru tog prijenosa – potonji je uređen posebnim pravilima o mjerodavnom pravu (konkretno u skladu s Uredbom Rim I).

Kad je riječ o vlasničkim (a ne ugovornim) pitanjima koja se odnose na prijenos materijalne pokretne imovine, mjerodavno je pravo u načelu pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je navodno utjecao na pravo vlasništva nad imovinom. Nije jasno primjenjuje li se u toj situaciji upućivanje, ali odluke gibraltarskih prvostupanijskih sudova općenito upućuju na to da se ne primjenjuje. Pravo vlasništva nad materijalnom imovinom stečeno u skladu s tim općim pravilom smatrat će se valjanim u Gibraltaru ako se pokretna imovina potom premjesti iz države u kojoj se nalazila u trenutku stjecanja prava vlasništva, osim ako se to pravo ne zamijeni novim pravom vlasništva stečenim u skladu s pravom države u koju je imovina prenesena, odnosno sve dok se takva zamjena ne dogodi. Posebna iznimka od općeg pravila o materijalnoj pokretnoj imovini odnosi se na slučajeve u kojima je materijalna imovina u provozu, a mjesto gdje se ona nalazi strankama nije poznato, ili je ono privremeno, u Gibraltaru će se priznati prijenos koji je valjan na temelju mjerodavnog prava o prijenosu.

U slučaju ustupa nematerijalne pokretne imovine, ako je riječ o ugovornom odnosu između ustupitelja i primatelja (kao u većini slučajeva s dugovima), a pitanje se odnosi samo na valjanost i učinak samog ustupa, primjenjuje se Uredba Rim I.

Treba napomenuti da je teško sažeti pravila o odabiru prava u vezi s ustupom i prijenosom nematerijalne imovine i da ne postoji jedno pravilo o odabiru prava kojim je sve obuhvaćeno, uglavnom zbog toga što kategorija nematerijalne imovine obuhvaća vrlo širok raspon prava, od kojih nisu sva ugovorna. Predlaže se traženje stručnog savjeta kad je riječ o nematerijalnoj pokretnoj imovini.

3.9 Nesolventnost

Ujedinjena Kraljevina, a time i Gibraltar, stranka je Uredbe Vijeća br. 1346/2000 o stečajnom postupku kojom se utvrđuju relevantna pravila u postupcima koji uključuju potpuno ili djelomično oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako se glavni interesi dužnika nalaze u državi članici EU-a (uz iznimku Danske). Ako su nadležni gibraltarski sudovi (a oni će biti nadležni ako se središte glavnih interesa dužnika nalazi u Gibraltaru, za koji se pretpostavlja da je mjesto sjedišta), primjenjivat će se gibraltarsko pravo.

U predmetima koji nisu obuhvaćeni Uredbom br. 1346/2000, gibraltarsko pravo primjenjivat će se ako su nadležni gibraltarski sudovi (a oni će biti nadležni ako je trgovačko društvo upisano u registar u Gibraltaru ili ako postoje osobe u Gibraltaru koje bi imale koristi od likvidacije i ne postoje dobri razlozi za proglašenje nenadležnosti).

Posljednji put ažurirano: 08/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.